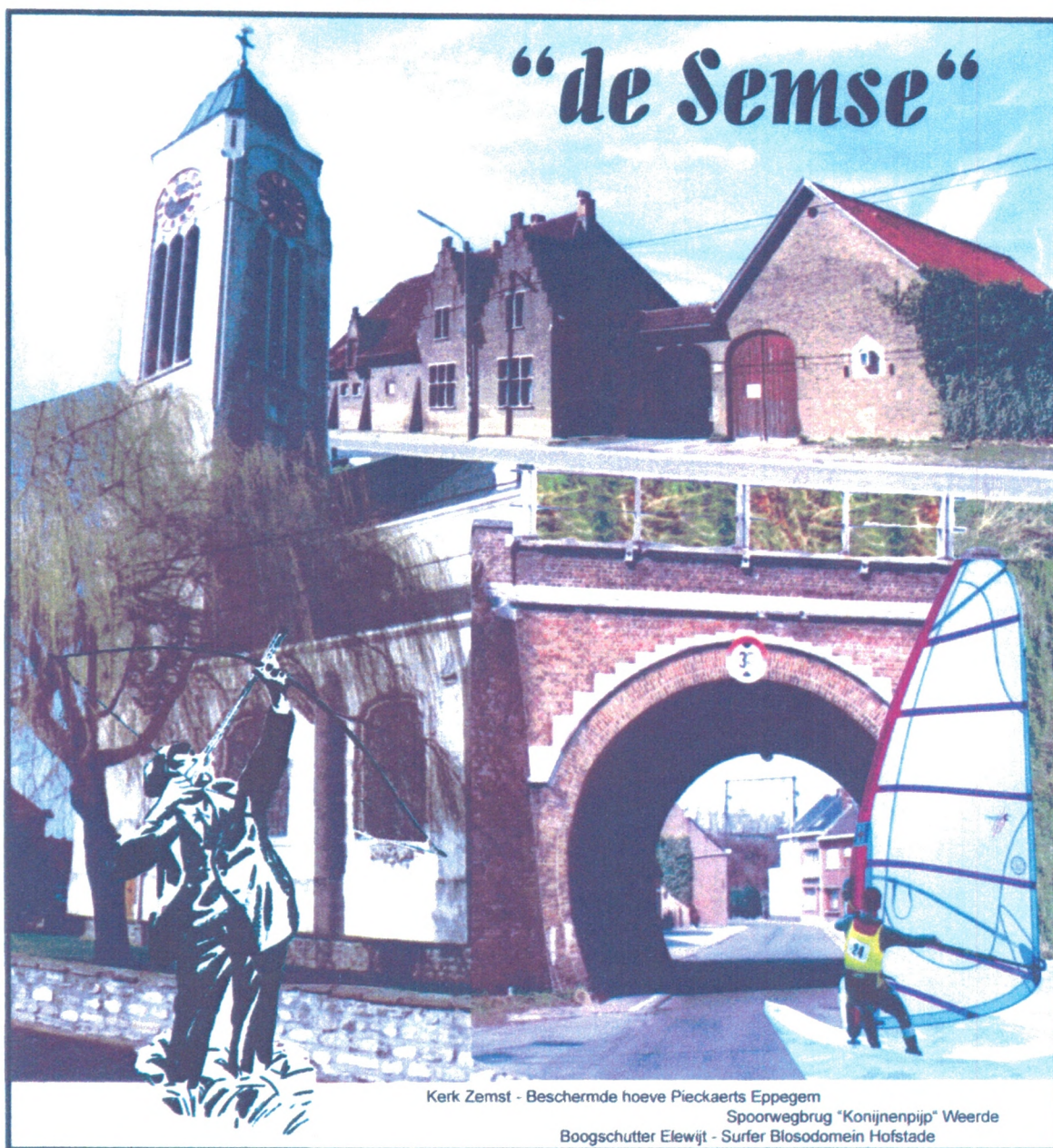

Heemkundige kring v.z.w.

Kerk Zemst - Bescherme hoeve Pieckaerts Epegem
Spoorwegbrug "Konijnenpijp" Weerde
Boogschutter Elewijt - Surfer Blossodomein Hofstade

Erfgoedhuis **'de Semse'**
Schoolstraat 13/1 1980 Zemst.

22ste jaargang
JAARBOEK 2006

Secretariaat: Vredelaan 48

Tel: 00.32(0)15-62.07.40

e-mail: colette.vanderbeken@panndora.be

Foto's : Mannaerts Fons.

@kenmark@freeler.nl

INHOUD

Woord vooraf.

Albert Van Asbroeck(+) schreef de geschiedenis van Weerde in 1934.....1
Colette Vanderbeken

Manuael of handboek getrokken uyt de handboeken van de pastoors Antonius Rodriguez 1617, Joannes Baptiste Daems 1686, J.J. De Ceulenaar 1778, schriften van J.A. Verhaeghen, en onderschriften door mij Petrus Theyskens 1856, pastoor van de parochiekerk van de gemeente Sempst. Tekst toegeboegd na W.O.I en W.O.II door pastoor Clicteur.....29
Colette Vanderbeken

Het dagelijks leven in onze tijd (1945-2006) in Elewijt.....41
Rogier De Broeck

Gedenkenis van onze veldtocht uit Dixmuide van den 28 maart 1917. Dagboek van Edmond De Greef.....82
Redactie "de Semse"

Donderdag 3 augustus 2006 - Sint-Gilles of Opbrussel.....117
Dr. Henri Vannoppen

De Hertogen van Brabant-tocht in Duitsland op zondag 13 augustus 2006.....120
Dr. Henri Vannoppen

Donderdag 17 augustus 2006 - een avondwandeling langs het kasteel van Huinhoven, het Laathof te Perk en het dorpscentrum van Houtem.....125
Dr. Henri Vannoppen.

Te Zemst-Laar werd het project "Broodbakken in Vlaams-Brabant" afgesloten op donderdag 24 augustus 2006.....131
Dr. Henri Vannoppen.

Dinsdag 29 augustus 2006 een geleid bezoek aan de Sint-Pancratiuskerk van Sterrebeek.....133
Dr. Henri Vannoppen

Tentoonstelling "Numismatiek onder Koning ALBERT I en de Oorlogsklok 1914/1918", van 28 oktober tot 12 november 2006.....136
Colette Vanderbeken

Geuze en kriek, de champagne onder de bieren.....138
Machteld De Schrijver

Tentoonstelling van 16 december tot 27 december 2006 "Iconen", geschilderd door Renaat Savels.....141
Colette Vanderbeken

Activiteiten 2006.....143

Woord vooraf

Het jaar is weeral aan zijn einde, we slagen de bladzijde van 2006 om en kijken terug op het voorbije jaar. En wat voor een jaar!

Zes en dertig maal stonden we ter beschikking van de genealogen, ofwel met een opendeur in het Erfgoedhuis, ofwel op verplaatsing op de verschillende stamboomdagen. We ontvingen 180 bezoekers, en beantwoordden een veertigtal vragen over genealogie en geschiedenis.

Tien maal gaven we cursus paleografie (oud schrift) aan 62 geïnteresseerden.

We hebben cursussen gevolgd.

We bezochten landen, steden, dorpen en verenigingen.

We woonden vergaderingen bij, en organiseerde er zelf.

We bezochten heel wat interessante archieven.

.....en de kers op de taart, we stelde drie tentoonstellingen op

* Erfgoeddag "*Weerspiegeling van kleur in textiel, liturgie en levenslijn*".

* "*Numismatiek onder koning Albert I - Oorlogsklok 1914/1918*".

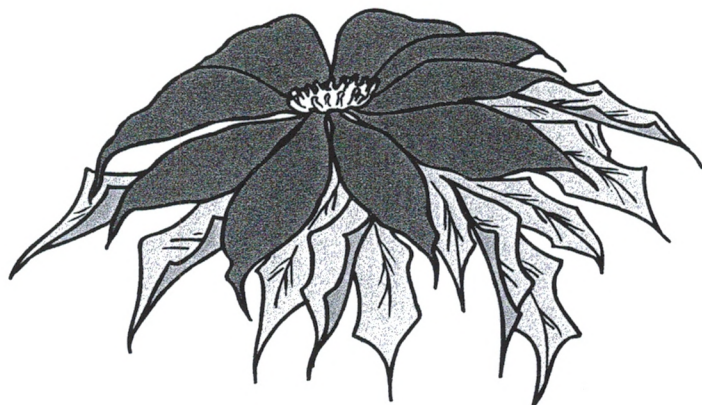
* "*Iconen, aquarellen en schilderijen*" van kunstenaar Renaat Savels uit Hofstade.

We eindigen het jaar met in de Schoolstraat te Zemst, in de binnenhof van het Erfgoedhuis "*de Semse*", een kerststal te zetten. Een kerststal die herinnert aan de loopgraven 1914/1918, hij wordt bewaakt door een fictief soldaat en heeft bescherming door de beelden Jozef, Maria en Jezus in de kribbe.

Wij danken onze medewerkers, zij die altijd aanwezig zijn en klaar staan om de handen uit de mouwen te steken. Wij danken ook onze trouwe leden, want zonder hun steun zou het niet mogelijk zijn de heemkring "*de Semse*" te laten voortbestaan.

Onze allerbeste wensen voor het
nieuwe jaar 2007.

De redactie.

Albert Van Asbroeck (+) schreef de geschiedenis van **Weerde** in 1934.

Albert Van Asbroeck was stichtend-bestuurslid van heemkring "de Semse". Hij schreef herhaaldelijk in de gazet van Mechelen, "Een brokje geschiedenis", over Weerde, Zemst en andere deelgemeenten. Ook over Mechelen schreef hij. Na zijn overlijden kregen we van de familie een groot deel van zijn archief, vandaar nu deze bijdrage over Weerde.

Colette Vanderbeken - 2006

Steunende op de geschiedkundige waarheid, dat in de vroegere tijden de volkeren zich meestal vestigden langs de oevers van het stromend water. De wegwijzer was de verkeersweg langs de oevers. Konden we ver genoeg terug gaan in de geschiedenis dan zouden we vinden dat Weerde daaraan zijn ontstaan te danken heeft.

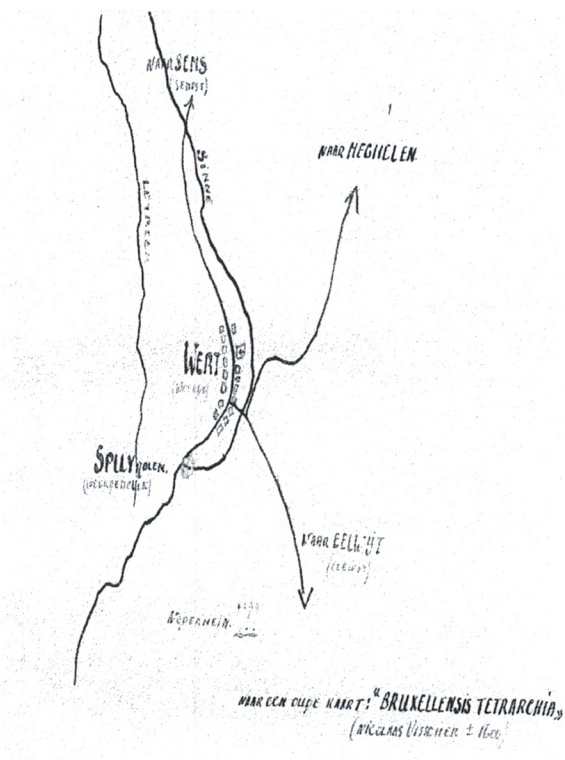
Immers de bakermat van ons dorp ligt amper een steenworp van de rivier "Zenne" genaamd. De beide oevers zijn drassig, en daar overstroming tot de mogelijkheid behoorde, kwam de nederzetting op een boomlengte van de rivier, op een lichte gloeiing. Op de rechteroever werd geen enkel woonst neergezet.

De grond ligt er op een lager peil dan aan de overzijde en zelfs bij normaal waterpeil onder dit van de Zenne.

De dorpskom heeft de voornaamste en oudste huizen, rondom de kerk, zoals kuikentjes rond een klokken. De mensen waren genegen daar samen te wonen, in de nabijheid van de kerk, het oud gemeentehuis, de school. Daar vestigden zich ook de herbergiers en de handelaars.

Sinds de nieuwe verkeersmiddelen konden ze verder van de kerk gaan wonen, ze bouwden langs de nieuwe verkeerswegen.

Zo ontstond er benevens het oude kerkcentrum, een nieuw centrum rond de spoorweg met nette arbeiderswoningen.¹

¹ A. Tambuyzer.

Naam.

Vanaf 1285 was er sprake van het huidige Weerde! Toen werd het niet Weerde maar "**Werda**" genoemd.

Waarschijnlijk komt die naam van warden, d.w.z. bewaren. Het heeft die naam te danken aan het feit, dat de streek een polder was, door afsluiting van dijken tegen de overstromingen van de Zenne. Omtrent 1600 heette het dorp "**Weerdt**". In 1793 was het "**Werd**" en enige jaren later Weerde. Doch het beestje kreeg nog een staartje, "**Weerde-op-Zenne**".

Uitgestrektheid.

In 1688 was de uitgestrektheid van de gemeente 350 bunder, waarvan 247 land, 101 bunder weide en 1 bunder bos.

In 1846 was de uitgestrektheid 421 ha, waarvan 150 ha graangewassen, 30 ha met nijverheidsplanten (koolzaad en vlas) en 48 ha weide en bos.²

In 1934 beslaat dat 402 ha, 54 a en 60 ca, het grootste deel met graangewassen en groenten, 50 ha weide en enkele ha bos.

Bevolking.

In 1435 stonden er 43 woningen (lemen hutjes) en in 1480 nog slechts 34, in 1537 nog 37. In 1686 stonden er 20 woningen waaronder twee herbergen. In 1846 waren het er 107. In 1900, 187 en in 1934 waren er reeds 280 woningen.

In 1886 telden men 114 huisgezinnen en in 1934 waren dat er 310 gezinnen.

In 1786 telde het dorp 410 inwoners.

In 't jaar VIII van de Franse Revolutie waren er 493 inwoners.

In 1831 waren er 547.

In 1846 waren er 587.

In 1900 waren er 777.

In 1930 waren er 1165.

In 1933 waren er 1187.

En op 1 januari 1934 waren er 1226 inwoners ingeschreven in de bevolkingsregisters.

De uitgestrektheid bedroeg omtrent 402 ha. Wat uitmaakt dat in het jaar 1931 er 133 inwoners per vierkante km woonden. In 1910 waren er dat 211. In 1930 waren er dat 284 en in 1934 waren dat 300 inwoners.

We zien dus het bevolkingscijfer aanzienlijk stijgen. De tijd is voorbij dat de "*kleine man*" voor een paar franken en een teljaar pap van de vroege ochtend tot de late avond bij de grote boeren moest werken en wroeten om zijn brood te verdienen, en dikwijls ook voor zijn aanzienlijke kroost.

In 1903 tot 1907 verhoogde het aantal bewoners aanzienlijk. In 1903/1904 begonnen grote spoorwegwerken aan de "*lijn Brussel-Antwerpen*".

De spoorweg werd verhoogd, aanzienlijk grond werd aangebracht. Te Hofstade werd een kuil gegraven van verschillende meters diep over een oppervlakte van 80 ha. (De kuil zal later uitgediept worden en dienen als badplaats. De stad Mechelen trekt ook water uit deze kuil.)

De uitgegraven grond werd vervoerd langs daarvoor speciaal aangelegde sporen, waarvan de hoofdtak in Weerde lag.

Het werkloon was meer dan bevredigend, vandaar dat een groot aantal werknemers, zich met hun gezin in de nabijheid van de werken kwamen vestigen.

²Wauters -Histoire des environs de Bruxelles - II p. 544

Toen de werken tussen Mechelen en Antwerpen begonnen, verhuisden een groot aantal werklieden opnieuw.

Doch een jaar later werden opnieuw werken aangevangen. De statie werd verplaatst en verhoogd en een nieuwe lijn Schaarbeek-Muizen werd aangelegd. In 1907 kwamen er opnieuw 57 nieuwe inwoners bij.

Bij het einde van de werken gingen veel van deze arbeiders werken in de fabrieken die ondertussen zich gevestigd hadden in Vilvoorde, Haren en Schaarbeek. Met de trein was de verplaatsing heel gemakkelijk.

Ze kochten een perceel land waar ze een huis opbouwden en in hun hof kweekten ze hun eigen groenten.

De woning door de eeuwen heen.

De eerste woningen werden niet onmiddellijk in de nabijheid van de Zenne opgetrokken, omdat ze dikwijls buiten haar oevers trad, toch ook niet ver af, zodat ze vlot het verkeer met hun boot konden doen. De Zenne was rijk aan allerhande vissoorten.

Op een afstand van 100 meter van de Zenne werd in de 13de eeuw een kerk gebouwd.

De huizen stonden eerst overal verspreid, langzamerhand werden ze dichterbij de kerk gebouwd. In de 17de 18de eeuw werd er een gemeentehuis gebouwd en ook een school. De dorpskom was tot 1835 het bijzonderste deel van de gemeente. Toen in 1835 de spoorbaan Brussel-Mechelen werd aangelegd en Weerde een treinhalte en spoorhal (station) kreeg, kwam een heel nieuw leven tot stand. Landwerkers werden spoorwegaarbeiders, andere opende een herberg of handelshuis.

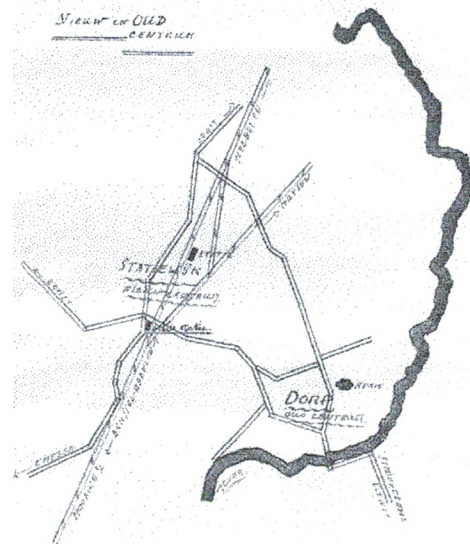
De werklieden vestigden zich niet meer in de nabijheid van de kerk maar wel bij de statie (op ongeveer 15 minuten van de kerk). Zo ontstond stilaan een nieuw centrum, aan de statie verbonden door de Damstraat naar de oude dorpskom.

In 1903/1907 werd de spoorbaan opgehoogd. Ook de spoorhal werd verplaatst, ook werd er een vertakking aangelegd naar Hofstade.

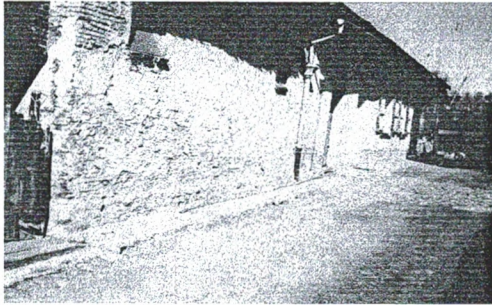
De nieuwe statie werd gebouwd op vijftien minuten afstand van de eerste huizen. Doch vlug werden er nieuwe huizen gebouwd. In 1914 stonden er zeven en in 1920 kwamen er nog 11 bij. In 1934 waren er dat in totaal 45.

Het zijn meestal nette werkmanswoningen met twee verdiepingen en ook enkele grote woningen.

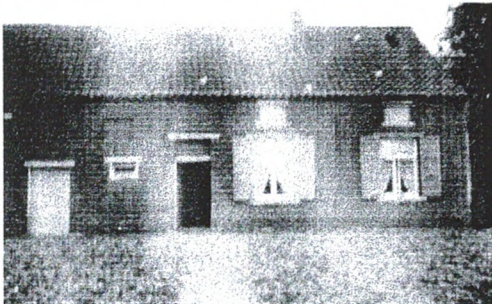
Zo zal de Damstraat de belangrijkste straat van het dorp worden. Het gemeentebestuur heeft haar breedte op tien meter bepaald, doch door de crisis kan met de kasseilegging en de verbreding niet begonnen worden.

In 1846 stonden er te Weerde 107 woningen, in 1934 zijn er dat 280. Meer dan het dubbele.

De woningbouw is fel veranderd. Vroeger bouwde men met de voorzijde naar de zonne-kant. Langs de westzijde een blinde gevel, langs de noorden-kant enkel kleine vensteropeningen voor stal en kelderkamer. Thans houdt men geen rekening meer met de voordelige gezondheidsmaatregel, de voorzijde moet nu aan de straatkant gelegen zijn of het nu zuiden, westen of noorden is.

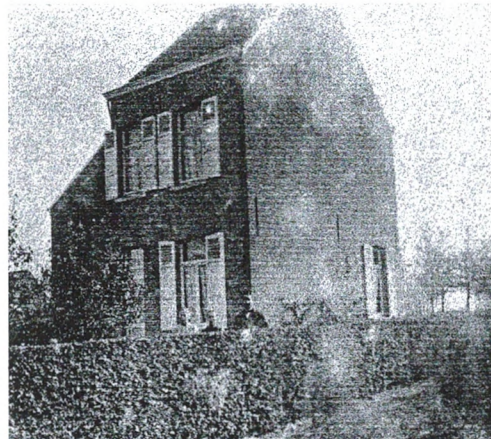
Type aller-oudste boerenwoning.

Landbouwwoningen bestaan meestal uit een beneden plaats met schommelhuis, kamer, kelderkamertje en kelder. Voor de jongens en knechten was er vroeger een soort kamer op de zolder "onder de pannen" waar het toch veelal gezonder was -al kon er het erg koud zijn- dan op het enge, lage kelderkamertje.

Als afhankelijkheden zijn er stallingen, varkenshokken en schuur.

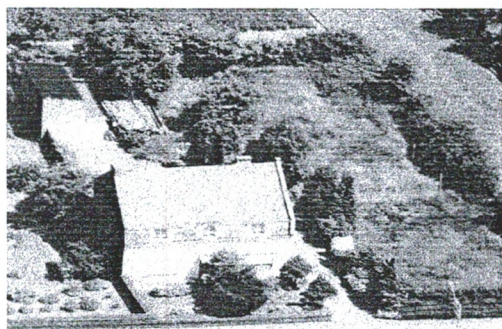
Die huizen staan met de voorzijde naar de zonne-kant, langs het noorden hebben ze een blinde gevel en langs het oosten slechts kleine venstertjes van 90 x 90 cm. Aan overvloed van lucht en licht zullen ze zeker niet hebben. Deze woningen waren bedekt met een strooien dak, vele zijn afgebroken of veranderd.

De oude, die van latere datum dateren hebben benevens de reeds opgenoemde plaatsen ook een pronkkamer. Veelal staan ze met de voorgevel naar de weg.

De nieuwe huizen, staan allen met den voorgevel naar de straat, ze zijn beter ingedeeld, hebben, benevens twee of drie plaatsen op de benedenverdieping

en meestal twee of drie plaatsen op de boven verdieping. De stallen zijn ook moderner ingericht.

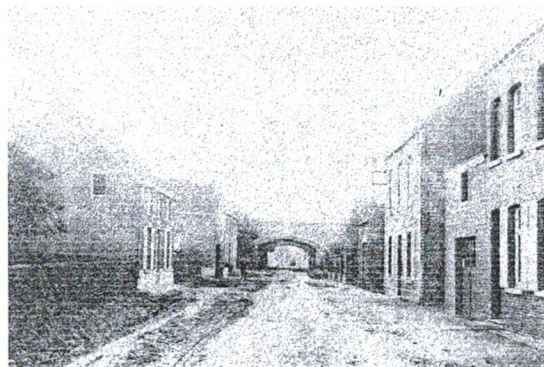
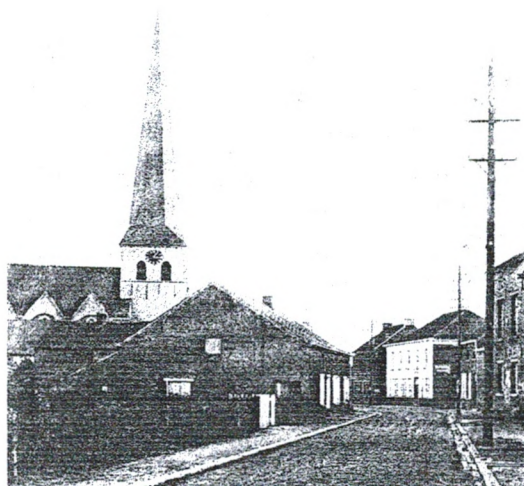

De bedienden, meer begoede burgers of renteniers bouwen allen een woning met twee verdiepingen, hebben één of twee salons en twee of drie boven kamers.

Anderen wonen in villa's omringd met bloemen en groen. Hun uitzicht is net en gezellig.

De laatste vijf jaar houden de Weerdenaars van de natuur. Ze planten bloemen in een grotere bloementuin en in hun huizen staan bloemen op tafel of op de vensterbank.

Sommige renteniers hebben een tuin aangelegd waarin ze de mooiste bloemen kweken en bomen planten.

Wijken.

Weerde telt twee voornamelijk centra's:

1. De dorpskom, het aller oudste met de kerk als middelpunt.
2. De stationswijk, het nieuwe centra met de spoorhall als midden.

Beide huizengroepen worden door een voornamelijk straat -de Damstraat- verbonden.

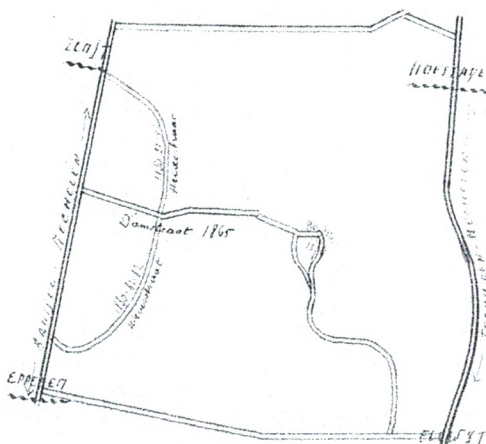
De stationswijk omvat eigenlijk drie onderscheidbare huizengroepen:

1. De Bossenhoek langs het noord-westen.
 2. De Stoempershoek langs het noorden.
 3. De Weverhoek langs het westen.
- De Stoempershoek wordt met het dorpscentrum verbonden door de Zemstscheweg.

4. De Berg verbonden door de Molenstraat met het dorp en door een aardebaan (Bergstraat) met de Weverhoek.
5. De Hamhoek ten westen van het dorp gelegen, aan de Damstraat tussen de school en de Weerdeberg.
6. Het Hauwland aan de overkant van de Zenne gelegen en onderverdeeld in Achterste, Voorste, Midden Hauwland.

Deze grondstrook behoort tot de Brabantse Kempen en al schijnt de naam te duiden op zandgrond (Kempen) bestaat de samenstelling uit kleigrond, door de vroegere aanspoelingen en overstromingen van de Zenne. De grond is kleverig en de wegen bij nat weer modderig.

Het andere deel van Weerde, langs de linker oever gelegen, behoort tot Klein-Brabant. De grond is er zanderig, bijzonder de hoger gelegen delen, zoals de Galgenberg en 't Veld.

Verkeerswegen en verkeersmiddelen.

De oude Weerdenaren vertelden, hoe in de tijd de wegen wat te wensen overlieten. Smalle, kronkelende aardebanen af geboord met tamelijk brede grachten. Voor een gemiddelde van 800bfr werden ze jaarlijks vernieuwd. Al is de gemeente klein, de inkomsten gering en de uitgaven groot, toch zijn de banen in betrekkelijk goede staat.

De eerste steenweg werd gelegd in 1865 en verbond Weerde langs het zuid-oosten met Elewijt en langs het noord-westen met Zemst. Die baan werd Damstraat genoemd. Zij is ongeveer 3 km lang en 2,5 meter breed met langs weerskanten een voetweg van ongeveer 2 meter en op vele plaatsen een gracht van één meter breed. De Dorpsstraat kreeg vijf jaar later (1870) har stenen bed. Dan volgde de steenweg naar Epegem westwaarts en die naar Zemst noordwaarts in 1880/1882. Ze zijn rechtlijnig en maken een goede verbinding met de grote staatsbanen Brussel-Mechelen en Mechelen-Tervuren.

Op een grote lengte van de Damstraat (van het dorp tot aan de spoorweg) geschied de afwatering door middel van een goot welke met oude kasseien nevens de rijbaan is aangelegd en deze also nog een halve meter breder maakt. Verder geschied de afwatering door middel van grachten nevens de baan gegraven.

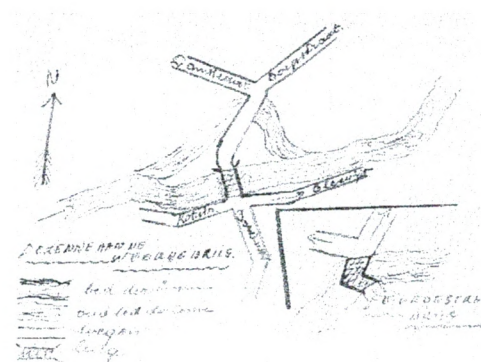
De graskanten worden jaarlijks verhuurd en brengen zo enige franken in de gemeentekas.

De meeste van de steenwegen zijn aangelegd met witte Franse steen, wat

een rede is voor de provincie om de Damstraat die de twee hoger vermelde staatsbanen verbind niet als provinciale baan aan te nemen. Bij elke gedeeltelijke vernieuwing werden alleen nog inlandse stenen van Quenast gebruikt.

Er zijn nog enige oude brede landwegen, waarvan een in vroegere tijden een verbindingsweg moet geweest zijn tussen Mechelen en Brussel met een vertakking langs de Steenbergstraat die naar de oude Aarschotsebaan leid.³

Van kleinere voetpaden valt weinig te zeggen, het zijn slechts gangen

3

In het tijdschrift Taxandria van Turnhout 2de jaargang 1908 blz. 164 heeft Stroobant een studie gemaakt over "La Taxandria Préhistorique" waarbij een landkaart. Dit materiaal is met voorzichtigheid te gebruiken maar is een belangrijk vertrekpunt. Voor Weerde is aangeduid: substructions remains, tumulus Belgo-Romain. Als bron wordt verwezen naar Van Dessel, carte archeologique de Belgique. Op de landkaart bij het werk Stroobant, is een Romeinse baan als CERTAIN opgegeven. Die loopt van Zuid naar Noord, van Zaventem naar Elewijt en Weerde, Mechelen, Duffel en Hoogstraten. Van een Aarschotse baan is geen sprake. Maar er is een Romeinse baan aangeduid naar Vilvoorde en een veronderstelde baan van Weerde naar Leuven. Dan zou Weerde een raakpunt van drie banen geweest zijn. Of zelfs van vier want men veronderstelt een baan komende van Asse.- E.H. Floris Prims, Antwerpen.

waarlangs de landbouwers te voet of met de kruitwagen naar hun veld gaan.

De grootste hindernis was de weg van Weerde naar Elewijt. Er was wel een brug, ze was van hout gemaakt, rustend op een stenen metselwerk in het midden van de Zenne. In 1884/1885 werd deze afgebroken en op kosten van de provincie en de stad Brussel, die een regelmatigere afloop van het water wilden verzekeren. De kromming waarover de oude brug gelegd was werd weggenomen en een nieuwe brug werd gelegd over een recht gegraven bed.

De oude brug was een beletsel voor de goede afloop van het water, want in de winter bleven ijsschalen er vaststeken. De hoek die in het midden werd gevormd moest verdwijnen.

Om die reden bouwde men een nieuwe brug, enkele meters naar 't zuiden over een recht gegraven bed. Deze brug is van ijzer met houten bevloering. De gemeente zorgt voor het onderhoud.

De spoorbaan Brussel-Mechelen die in 1835 werd aangelegd doorsneed het dorp en bracht veel verandering teweeg. De handel en nijverheid werd groter, de handel in aardappels, spreiding van de bewoners. Ze zochten werk in de naburige steden die gemakkelijk te bereiken waren met de trein.

De spoorbaan kruiste de Damstraat en aan de statie was leven en beweging tot in 1903, toen werd de spoorbaan verhoogd. Weerde kreeg een nieuwe statie ongeveer 500 meter meer noordwaarts en tegelijkertijd Zemst en Weerde te kunnen bedienen. Volgens de mening van de architecten om

Door de vertakking naar Hofstade en de verbinding met de hoofdlijn Brussel - Mechelen werden 12 ha ingenomen voor de statie en de spoorlijnen.

Sinds kort is er ook een autobusdienst vanuit Zemst, dit verminderd het aantal spoorreizigers.

Vroeger verkochten de handelaars karren, wagens en paarden, nu bezitten al veel een auto. De jonge mensen hebben een fiets en ook al een motorcycle.

In 1910, op 187 huisgezinnen hadden er 98 een fiets en in 1934 zijn er op 310 gezinnen reeds 440 rijwielen.

Verlichting.

Wel verlichte straten kronkelen tussen de woningen waar kaarsenpan en oliepit verdwenen zijn. De elektrische verlichting dateert van 1922 en uitgebreid van 110 volt tot 140 in 1931.

Zenne.

De Zenne is door haar onbevaarbaarheid totaal onbruikbaar en dient slechts tot de afvoer van het overtollige water. Voor de 1ste oorlog liet men ook bomen met het stromend water meedrijven.

Voor vele jaren is de Zenne nochtans bevaarbaar geweest. Voor de Weerdesluis ligt nog een tamelijk grote boot in het slijk verzonken en bij laag water is deze zichtbaar.

Steeds weer waren er conflicten tussen de Brusselse schippers en de abt van Grimbergen over de molen en de sluis.⁴

⁴Historie van O.L.Vr. in het Hammeken onder het dorp van Sempse (1828). Blz. 11 vinden we, om te bewijzen dat de Zenne vroeger bevaarbaar is geweest: Om zich daer van te overtuyen moet men maer gaen naer Weerde, een dorp niet ver van Sempse, alwaer aen de molen eene sluis is, aldaer zal men op

Over enige jaren⁵ was ze ook belangrijk voor de visvangst. In de gemeente bestond een visserclub, verschillende trofeeën bestaan nog uit den visserstijd.

Sinds 1906 werd het water zozeer bevuild door de fabrieken van Vilvoorde, Haren en Schaarbeek en ook door de stad Brussel dat alle vissenleven onmogelijk is geworden. Eveneens de belangloosheid van de scheepvaart en visvangst heeft ze ook haar aangename zijde erbij ingeboet en is ze een factor van luchtverpesting geworden. Bij overvloedige regenval treed ze soms buiten haar oevers en zet de omliggende velden en weiden onder water, wat zeer schadelijk is. Soms gaat ze zo ver dat er huizen onder water lopen, zodanig dat ze bij het wegtrekken van het water een mestpoel achterlaat, een gevaar voor de gezondheid

De Zenne heeft ook veelvuldige veranderingen ondergaan in de loop

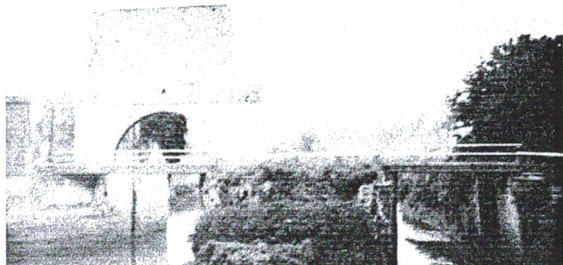

der tijden. Aan de Weerde-molen heeft ze een hele weg (Rotstraat), die nevens haar bed lag, ingezwolgen.

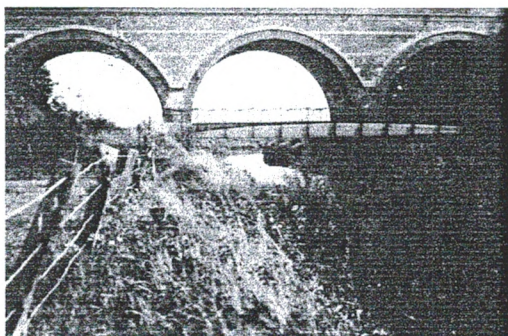
den dag van heden nog zien de gaten van de haeken welke schippers gebruyken wanneer zy door eene brug of elders doorvaeren, even gelyk men bespeurt aen de Sassen van de vaert van Leuven...

⁵A. Jacobs, schoolhoofd te Weerde.

Aan de sluis splitste ze vroeger in twee, het gewone bed en daarbij "dat" van 't Zennetje. Het Zennetje is nu helemaal aan geslibt en slechts bij heel hoog water doet het nog wat dienst als rivier

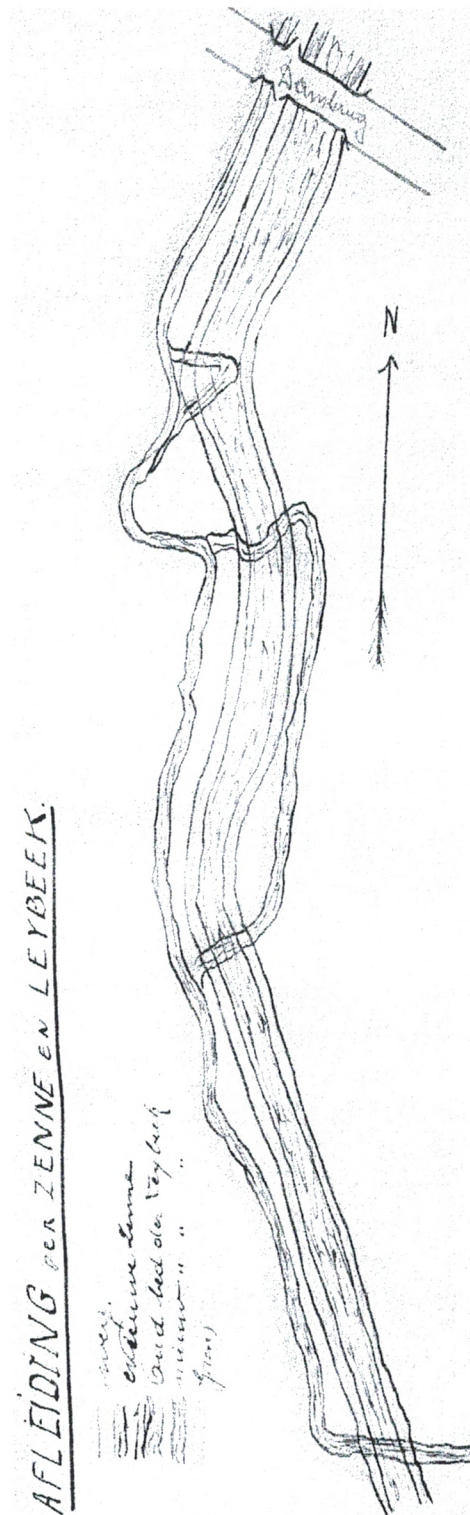
Aan de drie bruggen was er vroeger een kromming bij het aanleggen van de lijn naar Hofstade in 1906/1907 werd er een recht bed gegraven. Het oude bed bleef liggen, in het midden werd het aangevuld (spoorweg). Er liggen daar nog twee poelen verborgen onder het groen van

de acacia's, die er weelderig groeien. 't is nu een forum van de kikvorsen en 's avonds is het hun concerthall.

De stad Brussel wilde een goed middel aanwenden om een vlugge afzet van het water bekomen, belet door de Zenne te Weerde. In 1880/1881 werd een hulp bed gegraven door het laagste gedeelte van de gemeente; maar dit werk is gans nutteloos geweest. De zwakke dijken, de moerassige grond kunnen niet

weerstaan aan de snelle vloed van de Zenne. De zo gezegde nieuwe Zenne ligt opnieuw ingedamd aan beide uiteinden.

Toekomend jaar waarschijnlijk (1935) zal men beginnen met de betonning van de nieuwe Zenne. De dijken zullen op geheel hun lengte versterkt worden door betonnen palen en platen en het water zal dan opnieuw door het bed van de nieuwe Zenne vloeien.

Dit werk zal vooral vele miljoenen kosten en het zal een heel nadeligen invloed uitoefenen op de vochtigheid en vruchtbaarheid van de Weerde velden aan de oude Zenne.

Het water van het hoogst gelegen gedeelte (linker oever) wordt door de Zenne opgenomen maar dat het laagst gelegen gedeelte (rechter oever) loopt naar de Barebeek.

Volgens Wauters (*Histoires des environs de Bruxelles*) betekent "*Baere-beek, ruisseau des cercueils*" en diende in de Romeinse tijd tot begraafplaats van overleden krijgers.

De Barebeek dient gedeeltelijk ten oosten van de grens van de gemeente. Zij richt zich langs Hofstade naar Muizen waar ze zich in de Dijle stort, na onder de Leuvense vaart te zijn gelopen bij middel van een siphon.

Bruggen.

In het hoofdstuk verkeerswegen hebben we het gehad over de oude Weerde-brug welke in 1884/1885 vernieuwd werd op kosten van de Provincie en de stad Brussel.

In 1933 werd ze opnieuw bevloert en kreeg een verse laag verf. Er werd ook een plaatje "*maximum draagvermogen 4500 kg*" geplaatst.

Verder liggen over de Zenne nog twee kleine bruggen aan de Weerde sluis, welke aan de Staat toebehoren en vroeger werden nagezien en

geschilderd, maar nu in zeer slechte staat zijn.

Over het Zennetje ligt ook nog een brug, het ijzerwerk is redelijk, maar de vloer is armzalig. Deze brug is slechts breed genoeg om met de kruitwagen over te rijden. Ze moet niet door de gemeente noch door de Staat onderhouden worden, vandaar de slechte staat van de brug..

Door het verhogen van de spoorlijn in 1903/1904, zijn alleen al in Weerde negen bruggen gebouwd meestal met Boomse steen.

De drie bruggen over de Zenne zijn ongeveer 45 meter lang en hebben drie bogen.

Over de Barebeek ligt een grote ijzeren brug van 30 meter lang en 10 meter hoog.

Bezigheden - vroeger en nu.

Hoofdzakelijk bestaat de bevolking uit landbouwers en spoorwegarbeiders, honderd jaar geleden zullen het allen en zonder uitzondering landbouwers geweest zijn. De uitgestrektheid van de bedrijven bedroeg bij enkelen 15 à 20 ha., ze zijn verkaveld of gedeeltelijk verkocht, de grootste boer bewerkt tegenwoordig nog een 10tal ha.

De boerderijen van 15 à 20 ha zijn verkaveld of gedeeltelijk verkocht, de grootste boer heden bewerkt nog een 10 ha. De geteelde planten zijn niet meer dezelfde, de verbouwing van vlas en kool ging te niet, men schakelde over naar aardappels en granen, tegenwoordig wordt 40% bezaait met witloof en op 20 à 30% van de Weerdse oppervlakten worden groenten geteeld. Op een vergadering laatsleden zegde meester August Jacobs het volgende: "*Hoorde men vroeger bij winterdag nog op vele plaatsen de zwingelslag van de*

vlasbewerkers, dat is nu gedaan. Hoorde men 25 jaar geleden de vlegelklop in de schuren, dat heeft ook afgedaan. Pas is de oogst geschuurd of in mijten gestapeld of een rondreizende dorsmolen klopt al de graanschoven uit. Wat zulk een machine voor een boerendorp in onze tijd betekend is ongelooflijk".

In 1930 waren er 1145 inwoners, 357 mannelijke kiezers waaronder slechts 92 eigenlijke landbouwers, 74 fabriekwerkers, 105 spoorwegaarbeiders, 44 bedienden en 42 vaklieden.

De kerk.

Onze kerk staat ongeveer in het midden van het grondgebied van de gemeente, doch op het zuid-oostelijke uiteinde van het bebouwde gedeelte.

Het koor en de toren (stenen gedeelte) zijn zeer oud, ze dagtekenen van de 14de eeuw. Het schip van de kerk is driemaal hersteld geweest en kon vóór 1914 slechts 200 gelovigen bevatten.

Van 1575 tot 1665 was Weerde op geestelijk gebied verenigd met Zemst en de kerk diende dan als kapel waar 't zondags een mis werd opgedragen door de pastoor van Zemst.

In 1716 werd het schip van de kerk voor de eerste maal hersteld. Nieuwe zijmuren werden gebouwd op het oud fundeersel. Waarschijnlijk is dan ook het venster toegemetseld dat zich achter het hoofd altaar bevond.

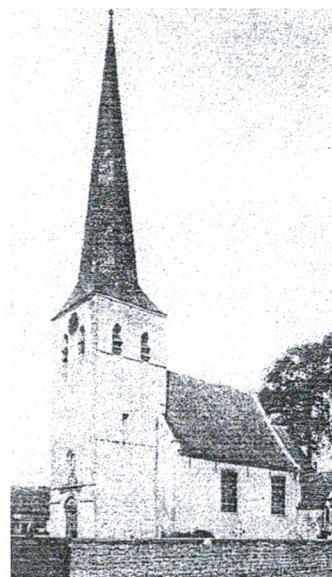
Rond 1754 kwam een priester uit Brussel, genaamd Jan Sire-Jacobs in Weerde wonen en gaf vele giften aan de kerk.

In 1806, toen Coolbonder pastoor was, werd een nieuwe klok ingewijd. In de archieven vinden we: "*Ponderandis 1615 Liberas Brab. (750 kg) Sub Tono*

Sol Concordantis Cun Altera Campina Nominata Martinus et Benedicta a 1806 Qua Hadet Tonum Re".

De tweede klok heette: "*Maria*" en werd ingewijd door Bosmans, deken van Mechelen. P.J. vandecauter de Barius was peter en P. de Neck-Stiellemans was meter. Het volgende stond op de klok: "*A.I.F. van Aerschot Sr. van de gheyn me fudit levanti a 1837 sub Rever D Postore J.C. vandePoel sub D praetore F. Stiellemans*".

Er werd ook een klein klepklokje van 24 pond bij gehangen.⁶

De spitse toren was omtrent 45 meter hoog en dateerde uit de 14^e eeuw.

Pastoor Coolbonders noteert in zijn inventaris in 1816: een zilveren monstrans, een zilveren ciborie, een vlekke monstrans, een koperen wierookvat en potje, koperen bel, twee ampullen met schotel, twee missalen, een pupiter, 22 houten kandelaars, 4 koperen kandelaars, de schilderijen van Sint-Antonius, Sint-Barbara, Sint-Rochus, Sint Appolonia, Sint-Sebastiaan.

⁶De klokken van Weerde werden geroofd in 1882/1883. Delestré.

Pastoor Bernaerts noteerde in 1818 dat hij het beeld van Sint-Antonius en de schilderij van Sint-Sebastiaan schonk aan de kerk van Weerde.

In 1819 werden 6 grote vergulde kandelaars ingeschreven.

In 1826 werden de gesneden houten beelden van Sint-Appolonia en Sint-Barbara geverfd en verguld.

In 1828 werd een marmeren offerblok aangekocht en een zilveren zwaard voor het beeld van Sint-Martinus.

In 1834 staat het orgel van Cappuyns opgetekend met de som van 675 bfr. Ook een kruis werd genoteerd in 1835.

In het begin van de 20ste eeuw was de kerk veel te klein geworden voor de aangegroeide bevolking. In 1913/1914 werd door toedoen van de toenmalige burgemeester Leo Coenen de toren en het koor geklasseerd als oud monument. Het was de bedoeling om alzo de toelating en toelage te verkrijgen om de kerk te vergroten.

De kerk had een mooi altaar en vijf oude schilderijen:

- Het bezoek van Jezus aan Maria en Martha (16de eeuw)
- De begrafenis van Jezus (16de eeuw)
- Sint-Sebastiaan (17de eeuw)
- Sint-Martinus (18de eeuw)
- onbekend.

In april 1914 begon men met de vergroting van de kerk. Het plan werd gemaakt door architect Veraert uit Brussel. Al de meubelen en gewaden werden naar de pas gebouwde zustersschool gebracht, waar ook een kapel ingericht was.

De twee zijmuren verdwenen en werden door pilaren vervangen. Langs de rechterzijde werd een beuk en langs de linkerzijde werden twee beuken

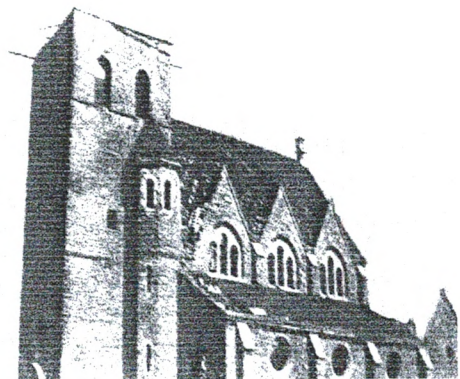
bijgebouwd. Zo komt dat de kerk breder is dan ze lang is.

Het oude orgel en oksaal dat achteraan in de kerk geplaatst was, werd afgebroken. Het oksaal werd naar voren gebracht en nevens het koor gebouwd, het orgel werd door een harmonium vervangen. Het koor en de toren werden hersteld.

In augustus 1914 was alles omtrent in orde, op vijf maanden tijd.

Toen in augustus de 1ste Wereldoorlog uitbrak werd op 25 augustus 's morgens Weerde ingenomen door de Duitsers en de pas herstelde kerk samen met een veertigtal huizen vielen ten prooi van het Duits geweld. De toren werd helemaal afgeschoten, het grootste gedeelte van het dak, de midden en de zijbeuken werden door brand vernield. Ook de pastorij viel ten prooi van het geweld. Gelukkig maar was gans de inboedel van de kerk bij de zusters en bleef gespaard.

Na de oorlog bezat de kerk nog de gewaden, de heiligen beelden, de biechtstoel en predikstoel. Van de vijf schilderijen werd maar één terug gevonden n.l. "*Het bezoek van Jezus aan Maria en Martha*". Ook andere kostbaarheden waren verdwenen.

Bij de beschieting van de toren waren de klokken te pletter gevallen, alleen het kleine klokje werd in de hof van de pastorie terug gevonden, waarschijnlijk werd het uit de toren gehaald en daar verborgen.

In 1920/1921 werd de kerk opnieuw opgebouwd naar het plan door architect Veraert in 1914 getekend. De kerk kreeg opnieuw haar hoge spitse toren. Haar kort maar breed schip en haar veel te klein koor. Eveneens een nieuw hoogaltaar werd geplaatst.

In mei 1921 werd, de voor de derde maal herstelde kerk ingewijd.⁷ Eveneens een nieuwe klok werd door de deken van Vilvoorde gezegend.

Op deze klok staat: "Maria et Martino Feritate Teutonica Confractis ex aere Residuo Marinus Vocor Me Fudit Marcellus Michiels Tornacencis A° MCMXXI Sub R° D° Pastore I. Van Overstraeten.

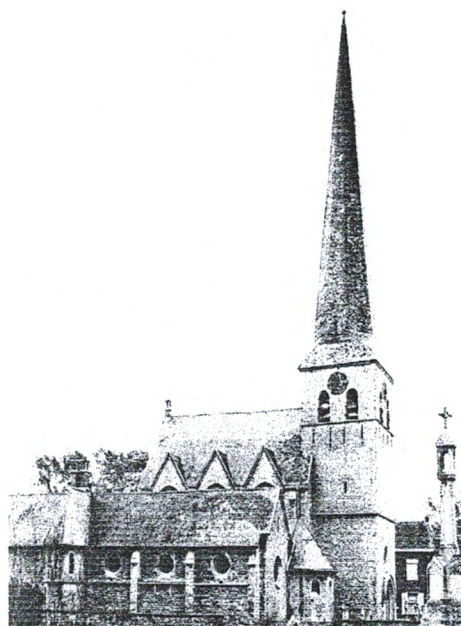
In de archieven staat geschreven:

1. Te leveren van een klok in brons van allerbeste kwaliteit, bestaande uit 78% rood koper en 22% tin, hebbende een dm van een meter en wegende omtrent 600 kg aan 13 fr per kgr. 7.800,00 fr.
2. Te leveren de bijvoegselen voor die klok bestaande uit: as, klepel,

⁷De kerk van Weerde was de eerste kerk die uit de puin herrees in de dekenij Vilvoorde.

pannen en duimen, ijzerwerk, klokzeel, enz... 1.500,00 fr.

3. Te leveren een belfort of klokkenstoel in droog eiken hout, volgens plan, hebbende een inhoud van 800 kub. 1.200,00 fr
4. Voor verzendingen en plaatsingskosten. 1.400,00 fr samen 11.900,00 fr, getekend : Marcel Michiels, klokkengieter Doornik.

Pastors.

De kerk van Weerde hing eerst af van de kerk van Zemst en in 1575 gaf kardinaal Granvelle de dienst van de parochie van Weerde aan de pastoor van Zemst Gaspaar Huysmans, op

voorwaarde te zorgen voor de pastoor van Weerde, die ziekelijk was. Vanaf dan tot in 1781 werden de beide parochies door de pastoor van Zemst bediend. De Weerdenaars werden gedoopt te Zemst, huwde er en de afgestorvenen kregen er hun dienst maar werden te Weerde begraven. Op zondag kwam de pastoor van Zemst de mis lezen.

Na 1665 werd Weerde opnieuw onafhankelijk en begon van dan af ook met een kerkelijk register. Weerde had toen nog geen pastoor. De laatste pastoor van Zemst en (deservitor) Weerde was pastoor Cornelis (1739/1780).

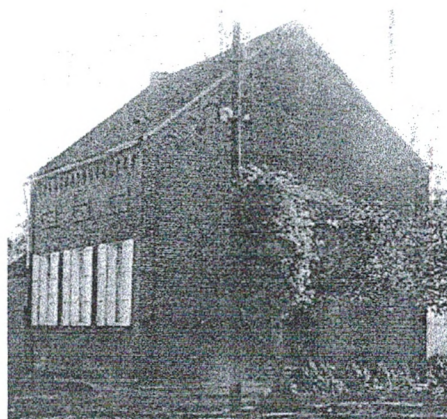
Vanaf 1781 kreeg een eigen pastoor met name P.J. Vleminckx, hij stierf in 1805. Vanaf 1804 had hij als co-adjutor Coolbonder. Hij werd pastoor vanaf 1805 tot 1816. Vanaf 1816 werd pastoor J.B. Bernaerts aangesteld te Weerde Waar hij overleed en werd begraven, voor de ingang van de kerk *"Grafplaats van den Eerw. Heer Joannes Baptista Bernaerts, in het order der Minderbroeders Capusienen van den Serphinschen vader den H. Franciscus. Frater Amatus, pastoor der gemeente, overleden den 27 juny, oud 81 jaren in het jaar 1845"*

J.B. Bernaerts is maar pastoor geweest tot 1836.

Pastoor Vande Poel heeft hem opgevolgd; aan de deur van 't oksaal ligt een stuk grafsteen met de volgende tekst: *"grafplaats van Z. Eerw. heer Vandepoel, geboren in Calmthout 12 augustus 1803. Priester gewijd 24 april 1825. Onderpastoor te Meysen 22 meert 1828. Pastoor te Weerde 2 december 1836, aldaar in de heer ontslapen 7 juni 1870"*.

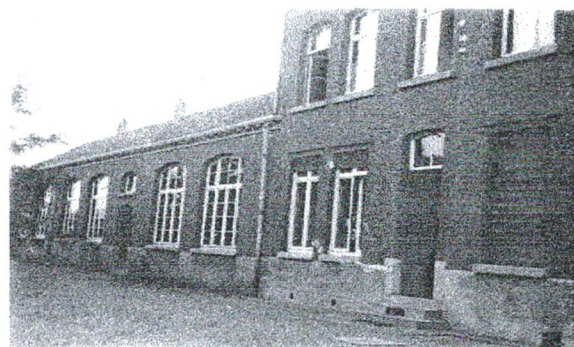
Eerwaarde heer Vandepoel had vanaf 1867 G. Gerolt als coadjutor, welke tot in 1870 te Weerde verbleef.

Van 1870 tot 1879 was het pastoor Fastre en van 1879 tot 1900 pastoor Vanderlinden. Tijdens het pastoorambt van Vanderlinden werd er in 1879 (schoolstrijd Van Humbeeck) een vrije katholieke school gebouwd.

Van 16 maart 1900 tot 6 februari 1912 was Karel Renys pastoor en het laatste jaar kwam De Roeck als coadjutor.

Vanaf 1913 kwam I. Van Overstraeten als pastoor naar Weerde. Hij bouwde op eigen kosten een Vrije aangenomen meisjesschool.

Van 10 augustus 1922 kreeg Weerde pastoor Verhaegen als herder, hij stierf de 9 augustus 1931.

Als opvolger benoemde de kardinaal, Lodewijk Prims. Hij werd aangesteld op 1 september 1931, hij kreeg voor die gelegenheid een prachtige praalstoet aangeboden door de Weerdenaars.

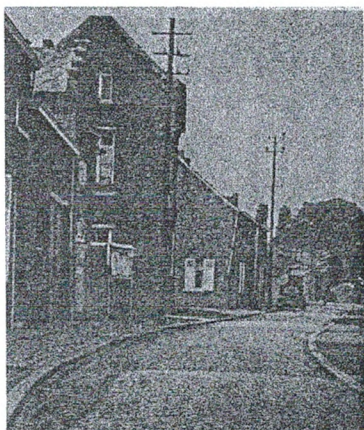

Gemeentehuis en bestuur.

De oude ridders van Weerde droegen de naam Flamigers "vaandel dragers", wellicht omdat aan hen door de heren van Grimbergen de eer was toevertrouwd hun banier te dragen. (zie Delestré)

Weerde vormde vroeger met Zemst en Hombeek een hertogelijk goed. Zemst was de hoofdplaats en er bestond een hertogelijk schepencollege sinds 1326. De kerk van Zemst werd meermaals versterkt om Grimbergen tegen de aanvallen van de Mechelaars te verdedigen.

Het oudste gemeentehuis was gevestigd in de woning van kunstschilder Verbruggen

In 1846 werd een nieuwe school gebouwd met gemeentehuis.

Omtrent 1880 werd een nieuwe woning gebouwd voor de hoofdonderwijzer aan de Damstraat. Daar werd ook plaats voorzien voor het houden van de zittingen van de gemeenteraad vanaf 1906.

Zoals we verder in de geschiedenis van de kerk zullen zien werden de parochieregisters door de pastoors bijgehouden. In Weerde beginnen deze vanaf 20 juli 1665. Deze registers zijn niet nauwkeurig bijgehouden. In 1666 werden slechts twee geboorten opgetekend. In 1667 acht overlijden en de twee volgende jaren werd er niets opgetekend. In het oudste register zijn enkel de namen van diegene die geboren worden en sterven in geschreven. Nochtans moesten de pastoors de registers bij houden, in Weerde deden ze dat tot 1801.

In 1793 werd België door de Franse Sansculotten overrompeld. Napoleon stelde de Franse wetten in en meteen ook de bevolkingsregisters. In Weerde werd het eerste boek van de burgerlijke stand door de gemeente ingevuld in 1801. Alles moest in het Frans worden opgeschreven en door de meier ondertekend, zo vinden we op het einde van een overlijdensakte:

"constater par moi Donckers, maire de Weerde, faisant fonction d'office publique de l'état. soussigné Donckers, maire".

Tijdens de Franse revolutie kende Weerde een zestal meiers, met name: Donckers, Verstraeten, Spruyt, Peeters, Vandenneuwen, De Coster.

Deze heren schreven de naam van de gemeente naar hun believen.
1810 - commune de Weerde

1813 - commune de Weerdt
1817 - commune de Weerd

In het begin van de jaren 10 tot 15 werden de geboorten, huwelijken, overlijden ingeschreven in het Frans. Vanaf 1815 waren de Hollanders de baas en moest alles ingeschreven worden in het Nederlands. Nochtans pas vanaf 1824 vinden we de eerste Nederlandstalige bevolkingsregisters, letterlijk uit Frans gekopieerd.

"Arrondissement Brussel, Gemeente Weerdt. Het tegenwoordige register, bestaande uit vier vellen en bestemd voor de aantekening der akten van overlijding gedurende het jaar een duizend acht honderd vier en twintig is door ons.....(naam) van de regtbank van eersten aanleg, zitting houdende te Brussel, provincie zuid-Brabant, behoorlijk gehandtekend geparafeerd. Aldus in duplo opgemaakt den 6 mei 1823".

Vanaf de Franse overheersing werden de boeken van de burgerlijke stand door de gemeente gehouden en van dan af werden ze goed gehouden. Later in 1883 werden de oude kerkregisters nagezien en allen opgetekend in een special boek: 1 blad Provincie Brabant, Arrondissement Brussel, Gemeente Weerde, Tafel 1666 tot 1795, daarin zijn opgenomen: 1670 geboorteakten, 600 huwelijksakten, 1588 overlijdensakten.

In 1830 werd de onafhankelijkheid van België uitgeroepen en van dan af kunnen we ook de lijst van de burgemeesters opmaken.

van 1816 tot 1828 - J.B. De Coster, meier
van 1828 tot 1836 - Meganck
van 1836 tot 1871 - Stiellemans, architect, senator.
van 1872 tot 1873 - Juliens
van 1873 tot 1879 - Servranckx

van 1880 tot 1897 - August Coenen
van 1879 tot 1902 hield men dit ere-ambt onbezet teneinde het aan de zoon van August Coenen te kunnen aanbieden.

van 1899 tot 1902 - Moortgat, d.d.
van 1902 tot 1921 - Leon Coenen
van 1921 tot 1922 - Daelemans
van 1922 tot 1926 - Christiaens, d.d.
Van 1926 tot.... - H.L. Janssens.

Gemeentelijke eigendommen.

Nieuwe Jongensschool - Damstraat
Gemeentehuis - Damstraat
Oude School - Dorpstraat (arch. Stiellemans)
Pastorie - Pastorijstraat
Kerk en kerkhof
1 ha, 10 are, 1ca grond.

Ambtenaren.

Gemeentesecretaris,
gemeenteontvanger,
veldwachter,
onderwijzers,
kloosterzuster lesgeefsters.

Scholen.

De oudste school tot 1846 is geweest in het huis van de tegenwoordige kunstschilder Emiel Verbruggen in de Pastorijstraat.

Dan werd een nieuwe school gebouwd volgens plan van architect Stiellemans, burgemeester van Weerde.

De beschikbare grond in de Dorpstraat was maar enkele aren groot. Daarop moest een school komen en de woning van de onderwijzer.

Deze woning had twee beneden plaatsen, twee boven plaatsen, twee zolders en twee kelders. Een van de boven plaatsen diende voor gemeente raadzaal. Een van de kelders als gevangenis. Achter de woning van de onderwijzer stond de school. Eén klaslokaal van 10 x 10 meter groot en 4,5 meter hoog.

Aan het gebouw was slechts één deur die toegang verleen aan:

de school, woning van de meester, de kelder van de gevangenis en de gemeenteraadszaal.

De stenen voor de bouw van de school werden te Weerde zelf gebakken. De nodige klei werd gegraven aan de overkant van de Zenne. Landbouwers die in het bezit waren van een paard en kar werden met het vervoer van de materialen belast. Het gemeentebestuur wilde de kosten tot een minimum herleiden.

Deze school was zowel voor jongens als voor meisjes, één onderwijzer stond in voor een honderdtal leerlingen.

In 1879⁸ werd een vrije school gesticht. In 1884 werd ze gesloten en werd er een herberg ingericht.

Rond 1880 werd gestart met de bouw van een nieuwe woning voor de onderwijzer. Op 25 aren grond aan de Damstraat werd dit gebouw opgetrokken, het moest ook dienen om de gemeenteraad onderdak te verschaffen.

In 1899/1900 werd een nieuwe schoolmeester aangesteld, het aantal

⁸ 1879 zette het beroerde tijdvak in van de schoolstrijd. Ook in Weerde had het zijn weerslag en was het gekarakteriseerd door niet onaardige omstandigheden. De boeren en de heren diende hun kinderen naar niet katholieke scholen te sturen. Zo werd ook een boer door zijn heer verplicht de inwijding van de nieuwe katholieke school te beletten. De nacht voor de inwijding deed hij aarde aanbrengen om een hoge dam op te werpen voor de ingang deur van de nieuwe school. 's Anderdaags kwam de deken uit Vilvoorde het gebouw inwijden, doch vooraleer men kon overgaan tot de wijding, moest eerst de grond weggeruimd worden.

leerlingen (120) werd te veel voor één onderwijzer. Het grote klaslokaal werd door een houten schutsel in twee verdeeld.

Een onderwijzeres werd benoemd, zij gelaste zich met de opleiding van de jongste kinderen. Tevens moest ze les

handwerk geven aan de meisjes.

Veel meisjes gingen naar 't school bij zusters in Zemst, daar werd Franse les gegeven.

Al hadden de meester veel leerlingen in de klas, toch konden ze goed rekenen, lezen en schrijven, men spreekt met lof over de vroegere onderwijzers: De Wilder, Mariën, Wijckmans, Engelen, Peeters en Jacobs.

Tot in 1921 waren der twee klassen, dan werd een derde klas ingericht in de woning van de onderwijzer.

De school voldeed niet meer aan de normen van de tijd en men besloot een nieuwe school te bouwen tegen de woning van de hoofdonderwijzer in de Damstraat

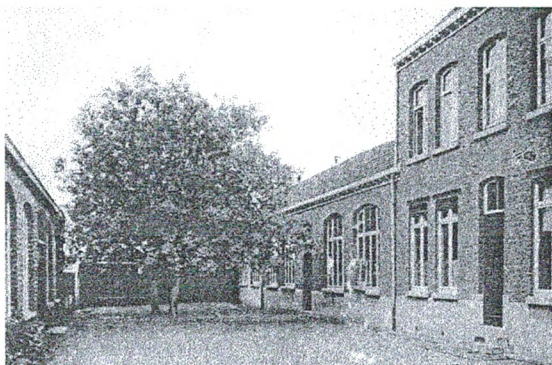
Deze nieuwe school werd in 1927 gebouwd door de gebroeders Keviné -

bouwkundige uit Wetteren. Ze omvatte drie klassen van 7 x 8 meter en 4,5 meter hoog, een gang van 2 x 24 meter. Langs de straatkant werd een zaal gebouwd van 9 x 16 meter, ze dient als speelzaal en feestzaal. In 1929 kreeg deze school een nieuwe meubilering waarmee ze bij de besten van de moderne scholen mag gerekend worden.

De oude school werd nog enkel jaren gebruikt als bewaarschool. Ze dient nu enkel nog als vergaderplaats voor verenigingen.

Vóór 1913 was er te Weerde geen meisjesschool. De gemeenteschool was gemengd. In 1913 kocht de toenmalige pastoor Van Overstraeten een stuk grond in de Pastorijstraat om er een meisjesschool en een huis voor de zusters op te bouwen. Er kwamen drie klassen, twee lager onderwijs en

een bewaarklas. De klassen waren 8,30 meter x 7 meter groot en 4,40 meter hoog. Een speelplaats van 810 m² oppervlakte werd voor de school aangelegd.

De school werd volledig door pastoor van Overstraeten bekostigd, het was aanvankelijk een vrije-niet-aangenomen meisjesschool.

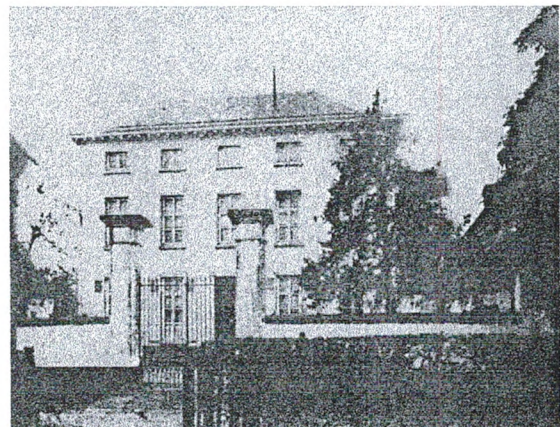
Door de oorlogsschade aan de kerk werd de school gebruikt als kapel tot in 1921; één klas werd in het huis van de zusters ondergebracht, de twee andere bleven dienst doen, er werden houten schutnels tussen de klaslokalen geplaatst. Wanneer er grote diensten waren werden het schutsel open geschoven.

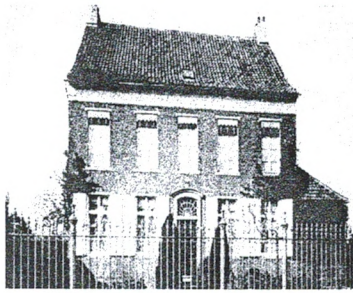
Vanaf 1915 werd de school aanvaard als een aangenomen meisjes en bewaarschool. Vanaf 1926 werd de bewaarschool ondergebracht in de oude school in de Dorpstraat want derde klas moest ingericht worden.

In 1934 werd de oude school afgekeurd door de school inspectie. Op de speelplaats van de meisjesschool werden twee nieuwe klassen gebouwd van 7x7 meter groot op 4,5 meter hoog.

Kasteel.

Op een boogscheut van de kerk, noordwaarts staat een grote herenwoning "*het kasteeltje - waarschijnlijk gebouwd in 1781-*" genaamd. Dit gebouw stond er reeds in de tijd van de Franse revolutie. Op het voorplein ligt een grote steen met het jaartal 1792. Toen de kerk gesloten was tijdens de Franse revolutie was het toevluchtsoord en droeg de priester het misoffer op boven op de zolder van het kasteel.

Pastorie.

Op een honderdtal meters van de kerk in de pastoriestraat staat de pastorie.

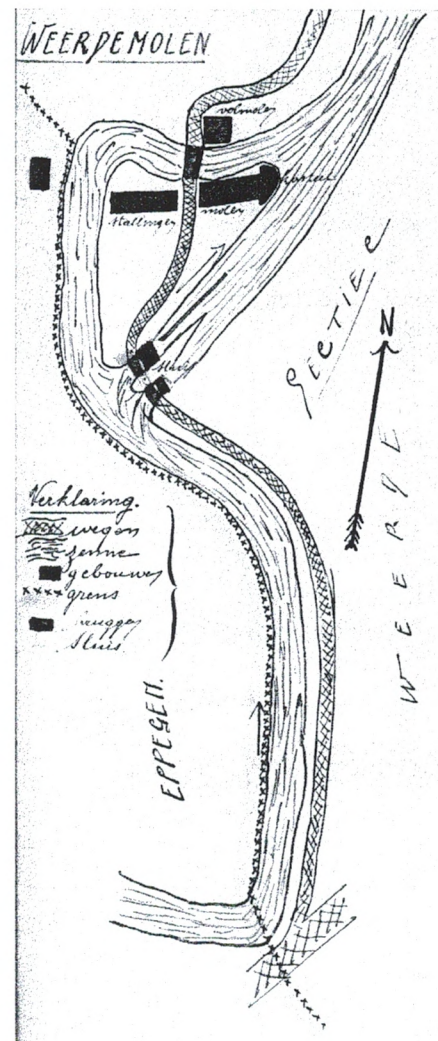
Zoals vermeld in de akte van 22 november 1781 mocht pastoor Vleminckx de bouwplaats van zijn pastorie kiezen en ook het huis bouwen met de gelden van de tiendeheffers, het kapittel van Kamerijk en indien er niet voldoende geld voorhanden zou zijn, zouden de heren van Zellaert geld bijpassen.

Sluis en Molen.

Aan de watermolen van Weerde eindigt de ebbe en vloed van de Zenne. Daar staat sinds eeuwen een sluis. Volgens Jourdain in zijn "Chronique Geographique" dagtekt ze van de 11de eeuw. In 1306 kocht de hertog Jan II de helft van de Weerde molen van Boudewijn van den Echove, met het recht tot het maken van draf en nog andere voorrechten.

Na de dood van Jan Wijckvliet, heer van Blaasveld en zoon van hertog Jan II ging de molen van rechtswege terug aan de hertogen Wenceslas en Jan, die hem verkochten aan de abdij van Grimbergen in 1360 met de goedkeuring van de heer van Bouchout die het in leen had en er in toestemde om er een vrij goed van te maken.

Onder de regering van hertog Antoon Pieter van Cobiël werd het vrijgoed aangeslagen door Pieter d'Overzenne, op bevel van de rekenkamer (1410); maar op aanvraag van de kloosterlingen werd het hun terug

gegeven met de verontschuldiging dat men van de verkoop van 1360 niets afwist.

Enige jaren later beklagde zich de abt van Grimbergen bij de algemene ontvanger van Brabant, Jan van Winghe, over de bootslieden van Brussel, die ten nadele van de molenaar van Weerde weigerden tol te betalen die zij verschuldigd waren bij het doorwaren van de sluis.

Een onderzoek werd ingesteld door de ontvanger van Brabant met zes erfgenoten en twee ambachtslieden van de molen. Men verhoorde opeenvolgend één en twintig getuigen. De abt hield staande dat hij een brood

mocht eisen van elk geladen schip. De schippers van hun kant eisten de opening van de sluis op drie dagen van de week n.l. maandag, woensdag en zaterdag. Een overeenkomst werd gesloten op 25 juli 1414 in de Vredeshuizen van Brussel, en het schonk voldoening aan beide partijen.

Onder de regering van Philips de Goede, wanneer de duurte van de levensmiddelen een verbod tot gevolg had: "*nog Brabants graan uit te voeren*", verzochten de magistraten van Brussel in eigen naam en die van de hertog, de maire van Zemst, David Hoebosch en zijn twee schepenen al het graan en de bloem die er te veel was naar de Weerde molen te voeren, opdat men het kon verkopen aan de arme ter plaatse, indien zulks nodig was. Door nalatigheid en slordigheid in de bewaking werd het graan door de Mechelaars gestolen, zij leden ook verschrikkelijk door de hongersnood.

In 1438 - Om de nalatigheid van de maire en zijn schepenen te straffen, werden ze verplicht door de magistraten van Brussel, tot het verkopen van 15 zakken rogge buiten het hertogdom om het gestolen graan te vergoeden. Bovendien moest de maire op bedevaart naar Rome en de schepenen naar Milaan. Ze konden zich nochtans hiervan ontslaan mits betaling, den eerste van 20 florijnen en de twee anderen 10 florijnen.

De molenaar die de zakken graan had laten weghalen moest tien zakken rogge afstaan en een bedevaart maken naar Sint-Jacques in Galicië of twintig florijnen betalen

Omstreeks 1500 kreeg Brussel van de abdij van Grimbergen voor de huur van de molen een gemiddelde van 96 mudden graan en 96 pond.

De belasting-verdelers van Weerde wilde deze eigendom belasten. De gemeentelijke ontvanger van de stad Brussel was niet akkoord, inbrengende dat zij de molen hadden gekocht van een vereniging die eveneens ontslagen was van belastingen. Hij was wel akkoord indien man kon bewijzen dat de abdij van Grimbergen ze wel betaalde in 1521.

De Weerde molen leed ook onder de godsdienstoorlog, het is het tijdperk dat hij versterkt werd. In 1591 werd hij verbouwd door Jerome Baers die de molen ook voor een vollerij geschikt maakte.

Toen het weven van laken te Brussel zijn hoogtepunt bereikte, waren de Paepsenmolen te Anderlecht en deze van de Hallepoort onvoldoende en de lakenwevers moesten beroep doen op deze van Leuven en Mechelen. Toen deze ook overbezet geraakte, schakelde men de Weerde molen in. De magistraten van Brussel gaven de toelating an de molenaar van Weerde een vollerij aan te hechten in 1639.

Na enige tijd verving men de molen van Sint-Michiel aan de Diegemse Zenne,

bij gebrek aan water werd alles afgebroken en naar Weerde overgebracht. Een Mechelaar,

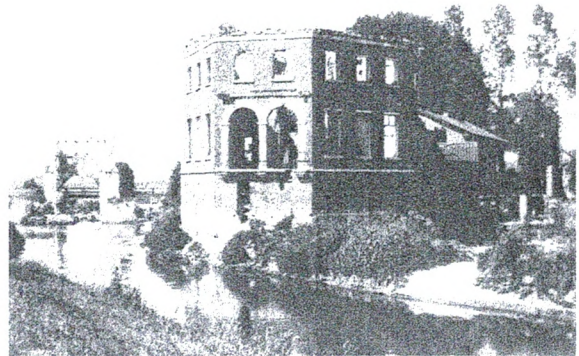
Sebastiaan Vanden Brande, gelaste zich met het er oprichten.

Deze huurde ook de molen in 1679 voor twaalf jaar. Hij was verplicht de Brusselse lakenwevers te bedienen vóór alle andere. De twee molens (bloem en volmolen) werden 1818 verkocht voor een som van 19500 florijnen. De opbrengst moest dienen om de onkosten te helpen dekken van de heropbouw van de Muntschouwburg te Brussel die door brand vernield werd.

In 1855 hoorde de molens aan de architect-burgemeester Stiellemans. Ze bleven in werking, ook onder burgemeester August Coenen.

In 1910 staakten de eigenaars het malen. De dijken van de Zenne waren niet meer in staat het water tegen te houden, dat door de sluis werd opgehouden, de staat betaalde een grote schadevergoeding aan de familie Coenen.

De sluis werd door de Staat aangekocht en geklasseerd als monument. Grondvesten, toren en schoven werden nagezien en verstevigd, opdat het nog eeuwen de tijd zou trotseren. Boven de boog van de Zenne was een nis aangebracht, waarin een stenen beeld van Sint-

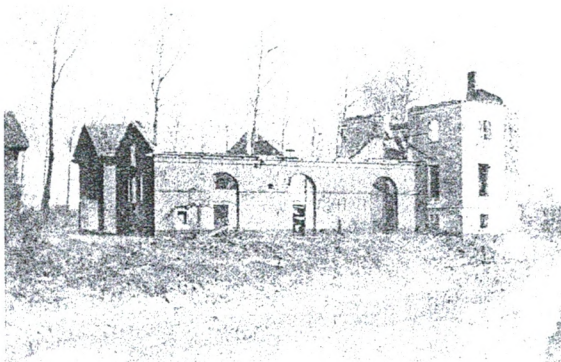

Martinus stond, het werd rond 1900 gestolen. In de boog ziet men nog de ring, waaraan vroeger de rivierschuiten werden vastgemaakt.

De herenwoning werd in 1910 door de eigenaars verlaten, de stinkende Zenne maakte er het leven ondraaglijk, de molens werden afgebroken, alleen de gebouwen bleven verlaten achter.

In augustus 1914 begon de oorlog en de "Weerdemolen" was een van de eerste gebouwen die door de Duitsers vernield werden. De herenwoning werd helemaal stuk geschoten, ook de molen en de schuur. De volmolen en de stallingen bleven overeind.

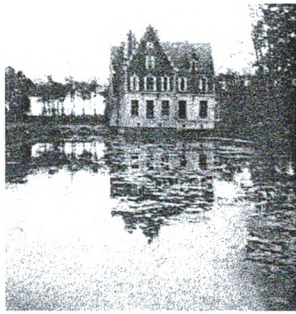
Een der sluizen werd ook helemaal vernield, ook de toren. De tweede sluis bleef ongedeerd. De stallen zijn achteraf ingestort. In 1930 werd met de stenen van enkele woningen gebouwd. Sinds 1910 werd er niets meer gedaan en verzande het "Zenneke" helemaal. Het ligt momenteel drie meter hoger dan de Zenne. Aan de sluis wordt door de Zenne een waterval gevormd die soms wel 0,60 meter bedraagt.

Steen.

Van aan de molen en sluis bemerkt men langs het zuiden het Rubenskasteel of 't Steen, gelegen op Elewijt.

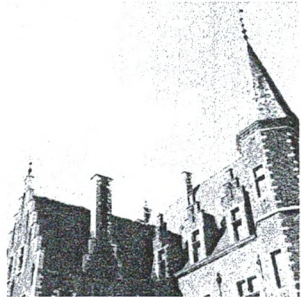
Het ligt wat verscholen tussen de twee grote banen Mechelen-Brussel over Eppegem en Mechelen-Tervuren over

Elewijt. En het ligt verscholen tussen hoge bomen en groen en een hoge muur zodat men het van de straat moeilijk kan bewonderen.

Mooi is het kasteel wel, bijzonder door zijn uitzicht, maar typerender zal het wel geweest zijn als Rubens er verbleef in 1635. Hij kocht, het oorspronkelijke kasteel dateert van rond de jaren 1300, voor 93.000 Karolingsse florijnen. De landschappen van Elewijt, met hun kudde en

landarbeiders, met de stilte van de velden en de ruimte van de natuur hebben op Rubens een heilzame invloed gehad. Het grisaille-groen van het einde van de zomer en de bruin-schakeringen van de herfst hebben op hem een indrukwekkende indruk gehad.

Dat men vanuit Weerde een schoon uitzicht heeft op het kasteel, blijkt uit de volgende zin: "*Bientôt, Weerde, avec la tour carrée*

de son antique écluse, apparaît au loin dans la buée de la vallée le château. C'est un vrai paysage des bords de l'escaut plat à désespérer et trouvant néanmoins son charme dans son immensité"

Statie -verplaatsing en gevolgen-

We hebben het eerder gehad over de spoorbaan en wat het betekent voor het dorp Weerde. De ophoging van de baan (1903/1907) en de verplaatsing van de spoorhal.

Eerst hadden we een dubbele lijn. Na 1906 werd er nog een dubbele lijn bijgelegd zodat er nu 2 paar sporen hebben met een vertakking naar Hofstade en Muizen. De lijn Weerde-Muizen diende vóór 1933 enkel voor de goederen treinen, doch van dan af werd er een regelmatige dienst met lichte treinen ingelegd om de bezoekers naar de putten van Hofstade te brengen.

De Weerde statie heeft vijf kaaien. Het stationsgebouw bevindt zich midden de splitsingen en samenlopen op een aangebrachte hoogte en op gelijken afstand van de kerktorens van Weerde en Zemst. Na de afwerking van het nieuwe station werd een baan aangelegd (Statiebaan) die omtrent 2 km lang is en 6 tot 8 meter breed. De gemeente Zemst legde ook een nieuwe baan aan (Zemst-dorp-Weerde-statie)

Het leven rond de oude statie stierf weg, maar langs de Veldweg (Zemstweg) rezen nieuwe woningen. In 1914 stond er zeven woningen, in 1920 waren er dat elf en nu in 1934 zijn er dat vijf en veertig. Het zijn meestal nette woningen met twee verdiepingen en ook enkele villa's. Deze straat zal de belangrijkste van de gemeente worden (rechtstreekse verbinding Elewijt - Weerde-dorp - Zemst-dorp). Het gemeentebestuur heeft haar breedte op 10 meter bepaald maar tengevolge van de crisistijd kan men de kasseiing en verbreding van deze straat niet worden aangevangen.

Op de stationslaan marcheren soldaten bij de bevrijding in 1918

Oorlogstijd.

Weerde ook ijn deel tijdens Wereld Oorlog I. In augustus 1914, de 25ste heel vroeg in de morgen, lagen de Duitsers in het Weerde veld, enigszins, gedekt door een bergrug van de spoorlijn.

Een Belgische legerafdeling deed een uitval uit Mechelen naar Zemst, Eppegem en ook langs de Tervuursesteenweg naar Elewijt, waar de Duitsers zich hadden ingegraven in de loopgrachten. Tegen de middag trokken ze over de Zenne en pas was de laatste soldatenstap verstomd of de Belgische soldaten kwamen toe. De Damstraat en de Zemstseweg, 't zag zwart en blauw van piotten en 't duurde niet lang of 't geweer geschut en het kanon gebulder weerklonk en dat tot tegen de avond. De Belgen waren de zennebrug overgetrokken, om de vijand in Elewijt aan te vallen.

De meeste Weerdenaren hadden bij de aanvang van de vijandelikheden de vlucht genomen. Achterblijvers hadden zich in de kelders verscholen. Wanneer de strijd wat gestild was, trokken zij ook weg.

'S Anderdaags en de volgende dagen drongen de Duitsers het Belgisch leger binnen de Antwerpse vestingen, Weerde viel in de handen van de vijanden. De dorpingen die achtergebleven waren werden gevangen genomen en te Elewijt voor enige dagen in de kerk opgesloten.

Waar de Weerdenaren overal waren naar toe getrokken, wie weet het. Velen waren overgestoken naar Engeland, andere waren met het terugtrekkende leger in Frankrijk verzeild.

Toen na de val van Antwerpen de vluchtelingen naar Weerde konden terug keren, ontbraken er zowat 300 dorpelingen. twintig huizen waren volledig vernield, een twintigtal andere waren deerlijk gehavend en onbewoonbaar. Sommige huizen werden tijdens de oorlog opnieuw opgebouwd, andere bleven liggen zoals ze lagen.

In 1917 zakten 200 Mechelaars naar Weerde af als vluchteling, ze bleven tot aan de wapenstilstand.

Enkele Weerdenaren keerde huiswaarts in 1915, maar het grootste getal kwam pas terug einde 1918 en 1919 kwamen de eerste 75 oudstrijders terug, zes soldaten waren op het slagveld gebleven of waren in de hospitalen gestorven.

Slechts één burger van Weerde, Van Loo, kwam om einde augustus 1914 te Zemst toen hij wilde vluchten voor een Duitse patrouille.

Weerde herrees uit zijn puin, de kerk en woningen werden opgebouwd. Bracht de oorlog wee, hij bracht voor de landbouw bevolking ook gouden tijden mee.

In 1910 waren slechts van de 195 huizen de helft eigendom van de Weerdenaren, telt men in 1934 op 280 huizen er slechts 25 huurwoningen zijn. Van de 420 ha oppervlakte was voor 1914 het meeste in handen van vreemden en thans is ongeveer 1/10 van de dorpsbewoners.

De oorlog bracht ook verandering in de levenswijze van de dorpsbewoners in verband met huisraad, kleding, handel drijven, overeenkomsten sluiten enz...

De 20ste eeuw was niet alleen voor Weerde maar ook voor heel het land een diep ingrijpen in de levensgewoonten. De maatschappelijke standen ondergingen in gans het land veranderingen. De adel, de geestelijkheid boeten in aan macht, de burgerij verhief zich door handel en nijverheid verrijkt; als gevolg hiervan ontstond een arbeidersklasse.

Ook te Weerde lieten de rijk geworden boeren hun zonen studeren. Het economische leven nam een buitengewone hoge vlucht.

Vroeger werd alles met de handen gedaan, nu gebeurde alles met de machine.

Maatschappelijke klassen.

De maatschappelijke rol van bevoorrechten verminderden. Vroeger waren de grote boeren de baas, volgens onze ouderen vertellen moest de kleine man de ganse dag gaan wroeten bij de boer om enkele franken te verdienen. Kinderen van 10/12 jaar moesten de koeien hoeden in de weide. Elke dagloner moesten een dag per week gaan boteren en dan moest hij om 5 uur 's morgens beginnen, en daarvoor kreeg hij een teljaar botermelk.

Voor de 1ste Wereld Oorlog bestond de bevolking meestal uit kleine landbouwers van 2 en 3 hectare landbouwland. Een 15 tal hadden van 7 tot 15 ha te bewerken voor een geheel van 98 landbouwers. De heft leefde van de akkerbouw, de ander helft waren staatswerklieden en bedienden, de fabriekwerkers hadden ook 25, 50, 75 of zelfs tot 100 aren land te bewerken, ze deden dat meestal in hun vrije uren, want ze werkten in schiften.

Momenteel bewerken de meesten 2 à 4 ha en vijf hebben 6à 8 ha grond te bewerken. Eigenlijk is de landbouw omgeschakeld naar tuinbouw, de verdiensten zijn ook veel groter.

Na de oorlog schakelde de landbouw zich ook om, het gebruik van de landbouwmachines werd ook veel groter, de zaai -hak en pik machines werden veelvuldig gebruikt.

Diegenen die buiten het dorp in fabriek-bureel hun kost verdienden ze ook nog tientallen aren grond bewerkten. Nu in 1934 is dat stillaan aan het verminderen, deze mensen hebben gewoonlijk nog hun hof waarin ze allerlei groenten kweken, enkele hebben nog wat aren land waarop ze witloof zaaien.

Ze hielden ook konijnen, geiten en soms wel ook een koe.

De gronden waren voor de 1ste Wereldoorlog uitsluitend in handen van de groot grond bezitters. Nu zijn deze 9/10 eigendom van de Weerdenaren.

Het armenbestuur ondersteunde in 1846, zeven-zestig huisgezinnen. In 1910 waren dat er nog een tiental en nu in 1934 zijn er dat nog twee die gedeeltelijk ondersteund worden.

Het verenigingsleven.

Landbouwers.

De landbouwers zijn aangesloten bij de "Boerengilde", wie in 1932 haar honderdste lid heeft ingeschreven en dan ook haar nieuwe vlag heeft ingehuldigd.

De witloofkwekers vormen een speciale afdeling in de Boerengilde.

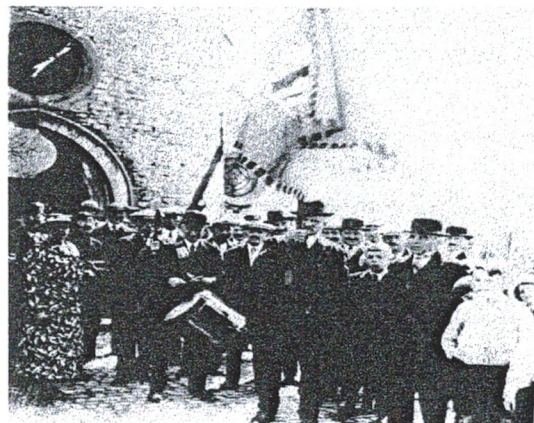
De jonge boeren volgen meestal avondlessen, gegeven door de hoofdonderwijzer en vormen zo een "Jeugdkring". Ze zijn met een twintigtal leden.

Werklieden.

De Staatswerklieden verenigden zich in "Christene Staatswerklieden" ..

De Vaklieden en anderen verenigden zich in het A.C.V. "Algemeen Christen Vakverbond" of het "Werkersverbond".

De studenten die buiten het dorp de scholen bezoeken (Vilvoorde-Mechelen e.a.) hebben eveneens in 1931 een kring opgericht, namelijk "K.V.S. Hoger Op". Hun ledental bedraagt 25.

De fanfare werd opgericht na de inhuldiging van pastoor Renis in 1900. Op 29 april werd de fanfare "Sint-Martinus" officiële gesticht met als dirigent Karel Sol en als voorzitter Leon Coenen.

N A G A L M
VAN DEN

LIEDERAVONDI

gegeven te WEERDE
op ZONDAG 23 APRIL 1911
in "Het Stempershuis"

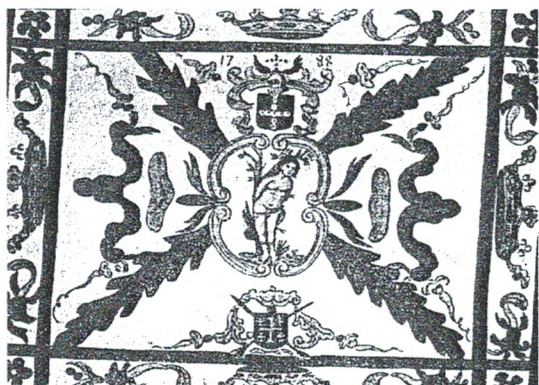
onder de leiding van den heer A. VAN MEERBEECK
met de welwillende medewerking der

<table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%;"> H.H. L. BORREMANS. A. GOOLK. P. OLBRECHTS. A. PEETERS. A. RAAYMAKERS. J. VAN DEN EYNDEN. Fr. VAN HUMBEECK. </td> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> Kunstzanger. " " " " " " " " " " Albtszanger. </td> </tr> </table> <p style="text-align: center;">Uitvoerders der Kweek- de H.H.</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%;"> I. Tenor: L. Bressendorfer. J. De Biss. J. Rampelbergh. </td> <td style="width: 50%;"> II. Tenor: A. Baetens. V. Doolst. Fr. Janssens. J. Janssens. </td> </tr> </table> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%;"> I. Bas. A. Karman. A. Van de Watering. K. Van Meerbeeck. Fr. Maydermans. </td> <td style="width: 50%;"> II. Bas. L. Janssens. E. Van Asbroeck. E. Van Humbecck. Fr. Van den Bulck. </td> </tr> </table>	H.H. L. BORREMANS. A. GOOLK. P. OLBRECHTS. A. PEETERS. A. RAAYMAKERS. J. VAN DEN EYNDEN. Fr. VAN HUMBEECK.	Kunstzanger. " " " " " " " " " " Albtszanger.	I. Tenor: L. Bressendorfer. J. De Biss. J. Rampelbergh.	II. Tenor: A. Baetens. V. Doolst. Fr. Janssens. J. Janssens.	I. Bas. A. Karman. A. Van de Watering. K. Van Meerbeeck. Fr. Maydermans.	II. Bas. L. Janssens. E. Van Asbroeck. E. Van Humbecck. Fr. Van den Bulck.	<p style="text-align: center;">GEMEENTE WEERDE</p> <p style="text-align: center;">Toonkundige Feestavond</p> <p style="text-align: center;">Op ZONDAG 14 MEI 1922, te 6.30 uur, in het lokaal "DEN ALCASAR", bij C. Van Herp, gegeven door de Fanfare Maatschappij "St-Martinus," met de welwillende medewerking der</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%;"> H.H. A. COOLS. L. BORREMANS. N. DE LIEN. J. VAN DEN EYNDE. J. DERBOVEN. A. BOTTU, Pianiste. A. VAN MEERBEECK, Begeleider. </td> <td style="width: 50%; vertical-align: middle; text-align: center;"> Kunstzangers </td> </tr> </table>	H.H. A. COOLS. L. BORREMANS. N. DE LIEN. J. VAN DEN EYNDE. J. DERBOVEN. A. BOTTU, Pianiste. A. VAN MEERBEECK, Begeleider.	Kunstzangers
H.H. L. BORREMANS. A. GOOLK. P. OLBRECHTS. A. PEETERS. A. RAAYMAKERS. J. VAN DEN EYNDEN. Fr. VAN HUMBEECK.	Kunstzanger. " " " " " " " " " " Albtszanger.								
I. Tenor: L. Bressendorfer. J. De Biss. J. Rampelbergh.	II. Tenor: A. Baetens. V. Doolst. Fr. Janssens. J. Janssens.								
I. Bas. A. Karman. A. Van de Watering. K. Van Meerbeeck. Fr. Maydermans.	II. Bas. L. Janssens. E. Van Asbroeck. E. Van Humbecck. Fr. Van den Bulck.								
H.H. A. COOLS. L. BORREMANS. N. DE LIEN. J. VAN DEN EYNDE. J. DERBOVEN. A. BOTTU, Pianiste. A. VAN MEERBEECK, Begeleider.	Kunstzangers								

Er bestaat eveneens een zang en toneel-maatschappij "De

Zennegalm" gesticht in 1899 en heeft zeventig leden.

Ook floreert er te Weerde een oude

Schuttersgilde gesticht in 1783. In 1831 behaalde ze de 3de prijs te Brussel, 14 zilveren schotels. Ze bezit ook kostbare herkenningstekens en dit jaar werd een tweede vaandel ingehuldigd, geschonken door senator Leon Coenen.

Het eerste vaandel dateert van 1846. Tijdens de 1ste Wereldoorlog werd de prachtige "braak" gestolen samen met andere kostbare stukken, alleen de oude vlag bleef gespaard, ze was ondergebracht bij juffrouw Coenen.

Er bestaan nog ander kleinere verenigingen, zoals spaarkassen, reisclub, vissersclub, duivenmelkers, wielrijders, wip-maatschappij enz...

Elke meerderjarige dorpling is lid van een of andere vereniging of zelfs meerdere maatschappijen.

Bijna alle jongelingen zijn lid van de jongeren vereniging.

Het economisch leven.

De landbouw werd verbeterd dank zij het gebruik van machine en meststoffen. Ook de nijverheid breidde zich uit. De ambachtlieden beschikte

over grote machines die hun het werk vergemakkelijken. De machines van de brouwerijen en de zagerijen moesten bij middel van stoomkracht, nu zijn er reeds 15 ambachtlieden die elektriciteit gebruiken om hun machines in beweging te brengen.

De handel hield gelijke tred met de landbouw en de nijverheid. Eertijds beschikten men slechts over hotsende karren en wagens. Nu rijden er treinen en zelfs auto's.

De algemene welstand is toegenomen, dit is bijzonder te zien aan de nieuwe huizen die gebouwd worden en vooral aan de inrichting is het te merken.

Vrouwen en mannen zijn zeer werkzaam, vooral voor de boeren is geen werk te zwaar of te moeilijk.

De aankomende meisjes, een twintigtal, gaan leren naaien, koken enz... naar Mechelen, Vilvoorde of andere scholen. In de meeste huisgezinnen is een naaimachine, dit is een bewijs van welstand.

Er werd eveneens aan de toekomst gedacht, er werden pensioenkas en spaarkassen opgericht.

Het onderwijs.

Alle volwassen Weerdenaars kunnen zagezegd lezen en schrijven. In rekenen zijn ze eveneens ervaren teneinde hun zaken af te handelen. Alhoewel de kennis bij sommige niet heel ver gaat, hebben ze toch de meeste begrippen om hun wereld door te komen.

Met lof spreekt men over de onderwijzers die elkander opvolgden alhoewel ze gans alleen stonden voor het onderwijs van de kinderen: De Wilder, Mariën, Wijckmans, Peeters, Engelen. Tot 1900 was er maar één onderwijzer. Toen begreep het gemeentebestuur dat dit niet voldoende was, er werd een onderwijzeres

benoemd. Ze werd benoemd in 1921 en ging met pensioen in 1934.

In 1913 bouwde pastoor Van Overstraeten op eigen kosten een meisjesschool met twee leerkrachten. In 1926 kwam er nog een lerares bij.

Nu zijn er in beide scholen drie leerkrachten in dienst.

In de zustersschool is er ook een bewaarklas en wordt er huishoudonderwijs gegeven.

Kunsten.

Door verschillende Weerdenaren wordt de schilderkunst beoefend. Met fierheid kunnen we schrijven dat Emile Verbrugge laureaat voor de "Prijs van Rome" is genoemd. Emile Verbrugge is afkomstig uit Brugge, hij kreeg er zijn opleiding van Wallys en van Hollebeke. Nadien volgde hij de lessen in de academie van Brussel en Antwerpen waar hij Charles Verlat als leermeester had. In 1880 behaalde hij de grote prijs van Rome met de "OPWEKKING VAN LAZARUS" en in 1883 opnieuw met "DE GALLIERS OVERWONNEN DOOR DE ROMEINEN". Hij bezocht achtereenvolgens Italië, Arabië, Egypte waar hij drie jaar verbleef. Uit die landen bracht hij een hele vracht aan kunstwerken mee o.a. "Een landbouwer in Italië" dat in 1890 werd aangekocht bij een tentoonstelling voor een museum. Verder waren er nog: "Buffels op 't veld", "Een oude bedelaar" en zijn doeken het Hollandse en Vlaamse leven maakte furore.

Enkele andere probeerde de liefhebber-schilderkunst om de tijd te doden.

Beroemde Weerdenaar..

Adriaan du Claere werd op 15 maart te Weerde geboren. Hij studeerde te Leuven en werd secretaris van de stad Brussel. De stichting van de "Karthuizers" te Scheut wordt

gedeeltelijk aan hem toegeschreven. Nu gekend als missionarissen van Scheut. Hij schreef hierover in een boek. du Claere viel in ongenade rond 1460. Hij en zijn broeder Jan Dullaert-Dullaenen werden veroordeeld tot een bedevaart naar Sint-Jacob in Gallicië en hij moest aan de hertog 100 motsenen betalen. Adriaan du Claere stierf te Mechelen. (Delestré)

Godsdienst en zeden.

De 20ste eeuw deden de priesters de poging om het geloof en goede zeden te bewaren en hoog te houden. Soms had het geloof waartoe haast alle Weerdenaren behoren het zwaar te verduren, vooral in de jaren 1879/1884.

Vele boeren werden door de eigenaars waarvan ze land huurden verplicht om hun kinderen naar de niet-katholieke school te sturen.

De meeste dorpingen volbrengen min of meer hun godsdienstplichten. Na de 1ste Wereldoorlog was er een verslapping, maar nu gaat het opnieuw. De bonden van her H-Hart en de laatste missies (1933) hebben ertoe bijgedragen.

De vrouwenbond heeft 160 leden en ze hebben een koor van een 30tal koorleden.

De mannenbond heeft 70 leden waarbij er een twintigtal zangers op 't oksaal.

De Eucharistische Kruistocht voor meisjes heeft 35 leden.

Toch is de godsdienst oppervlakkiger dan voorheen, dit is toe te schrijven aan de vreemde inwijkeling in de gemeente. Ook veel vroegere inwoners zijn naar de stad vertrokken om in de fabrieken hun brood te verdienen.

Onder de eigenlijke inwoners, landbouwers, werkmannen, nijveraars staat hun godsdienst nog steeds hoog in het vaandel, ze gaan nog steeds naar

de kerkdiensten, ze zijn aanwezig bij de processies en versieren hun huizen met godsdienstige beelden en prenten. Alhoewel de zeden beter is dan in de omliggende dorpen, zijn toch ook veel dorpelingen aangetast door de onverschilligheid.

Tijdens de oorlog kon men opmerken hoe door de slechte stoffelijke toestand de samenhang verbeterde.

De laatste 100 jaar is het verstandelijke en geestelijke toestand enorm ontwikkeld.

Schilderij "Jezus bij Martha en Maria " (16^e-17^e eeuw)

**Manuael of handboek getrokken uyt de handboeken
van de pastoors
Antonius Rodriguez 1617, Joannes Baptiste Daems 1686,
J.J. De Ceulenaar 1778, schriften van J.A. Verhaeghen,
en onderschriften door mij Petrus Theijskens 1856,
pastoor van de parochiekerk van de gemeente Sempst.
Tekst toegevoegd na W.O. I en W.O. II door pastoor Clicteur**

Colette Vanderbeken
juni 2006

Sempst, hetgeen men eertijds ook schreef Semse, Semps en Sempse, is een van de oudste dorpen van Brabant, als blijkt uit den historieschrijver Van Gestel in zijn historie van het Aartsbisdom van Mechelen en uit Remmerus Valerius die in zijn Chroonijke van Mechelen zegt, dat in het jaar zeshonderd een en veertig den Heilige Lambertus te Sempst kwam en aldaar de kerk ter ere Gods heeft ingewijd. Deze kerk, zegt Van Gestel, is toegewijd aan de Allerheiligste Maagd Maria en aan de Heilige Petrus, Prins der apostelen.

De tegenwoordige kerk is gebouwd in het jaar 1699. De zijbeuken aangezet in het jaar 1764, en geconsacreerd door zeer eerwaarde Joannes Henricus De Frankenbergh, kardinaal-aartsbisschop van Mechelen de 23 september 1779.

De bevolking van deze gemeente bestaat heden: 1856: uit twee duizend achthonderd en omtrent vijftig zielen. Er zijn, Oxdonck meegerekend, meer dan twee duizend communicanten.

Deze parochie strekt zich eertijds uit tot over de vaart van Brussel-Willebroek, dit blijkt uit een rekwest omtrent het jaar 1640 aan de Zeer Eerwaarde heren van het Vicariaat van het aartsbisdom van Mechelen ingediend door de eerwaarde Heer Nicolas Cuelens, pastoor alhier, Jan Van den Heuvel en Cornelis Ceulemans en werd bediend door de eerwaarde heer pastoor van Ramsdonck.

Nomina Reverendorum Dominorum Pastorum hujus Parochia de Sempst, quo inveni in libris et alus scriptis antiquis.

1.	Joannes Van de Poel erat hū pastor	1510
2.	Jacobus Engels id	1540
3.	Gaspar Huijsmans id	1573
4.	A. Boulblick id	1584
5.	A. Baecx id 24 januarii	1603
6.	Antonius Rodriguez id	1617
7.	Judocus Blick S.R.B Mechelinis	1619

8.	Franciscus Vanden Bossche Bruxellensis,
hic postea nominatus fuit ad Pastorum
Sancti Jacobi Antwerpia, patet ex epistola,
quam scripsit sus scussori die 16 junii 1631... erat hū Pastor	1624
9.	Nicolas Cuelens, scra theol. bac. 1631 obut	1670
10.	J.B. Raes obut 10 decembris	1675
11.	J.B. Daems ex Olmen Pastor in Sempst
et deservitor in Weerde urciter 18 annis,
obut 22 octobris	1694
12.	Baltahazar Van den Brande obut	1702
13.	Paulus Van Hamme ex Erps,
pastor hujus parochia et Weerde obut 27 januarii	1709
14.	Erasmus Paludanus, sive Van de Poel Obut	1737
15.	Joannes Cornelis ex. Rijmenam ab anno 1737 usque
Pastor, et deservitor in Weerde, hie per six annos
pastor et decanus B.M.V Mechelina	1777
16.	J.J. De Ceuleneer nominatos 23 junii
et obut 30 maji hic pastor anno 1797 fait deportatus
in galliam in civitate cameracensi
in corure inilus at reverensus | 1777

1813 |
| 17. | Joannes Antonius Verhaeghen
Mechliniensis obut 28 julii | 1832 |
| 18. | Franciscus Van der Auwera ex Putte
nominatus 22 augusti 1832, obut die 4 maji | 1847 |
| 19. | Petrus Theyskens Sichiensis natis 24 februarii
sacerdos ordinatus die 21 novembris
codemqui anno nominatus vicarius in Uccle
die 17 decembris, nominatus ad pastorum de
Linkebeek die 31 octobris 1831 et ad curam
pastoralem hujus parochia Sti Petri de Sempst
die 28 junii vigilia SS Apostolorum Petri et Pauli
obut 5 dec. | 1796
1819

1847
1873 |
| 20. | Jacobus Kempes, natus in Vorst 8 ^{ste} nicolay
(campina) die 29 novembris 1823, parochus
hujus Ecclesiae de Sempst per duodecim fere
annos, accidentaliter in via fevrea diem
supremum obut in Weerde die 26 ^e novembris,
hora 2 ^a vespertina die 30 ejusdem mensis,
ad latus meridionale Ecclesia propre sacristiam
- fuit obim vicepastor in Campenhout | 1885 |
| 21. | Victor Guilielmus Bernaerts natus in Leest die
3 augusti 1840, sacerdotio initiatus die
18 janurarii 1867, vicarius Ste Jacobi Coudeberg die
25 janurarii 1867, parochus in Sempst ab 24 dec.
usque 20 januarii 1922, pie oldermivit in Domino
Mechliniae in parochia R.M.V. traus Dylam die
7 augusti 1925 et solonitu schultus in nostro
cimiterio die 11 etusdem mensis | 1885

1925 |

Nomina vicarorum hujus parochia, qua invenire potui.

1.	Jacobus van de Wauwer ex. Boom, obut in Meerbeek 4 april funt vice-pastor in hac parochia per 31 annos	1708
2.	Petrus Van Brussel erat hu vice-pastor	1709
3.	Andreas Artssens id	1710
4.	Henricus Van Leemputten id	1721
5.	Franciscus Verheyen vice-pastor	1729
6.	Joannes Lambertus Van der Veken id Frans Bridosi coadjutor	1737
7.	J.B. Dens	1745
8.	Carolus Hertssens - Van den Heuvel	1750
9.	Joannes Henricus Preuveneers	1780
10.	Petrus Van der Maelen	1782
11.	J. Rullens	1786
12.	Van der Borght	1795
13.	Neesen	
14.	J. F. Verlinden portea et Decanus Vilvordia obut	
15.	Joannes Antonius Verhaeghen postia hu pastor	
16.	Guillelmus Poncelet, Diesthemunsis, postia pastor Keerbergen	1814
17.	Th. D. Maguire, Lovaniensis, postea pastor in Bucken	1822
18.	Lambrechts	1835
19.	Franciscus Canoniers ex Rotselaar obut hu 7 ^e januari	1837
20.	Felix J.N. Verstraeten ex Lubbeek postea pastor in Holsbeek	1837
21.	Franciscus Dieriksens	1844
22.	J.B. Verhulst nominatus 24 octobris	1845
23.	H.E. Justinus Hermans Diesthemiensis nominatus 29 7bris huque obut du 12 novembris	1846 1852
24.	Isidorus Josephus Verboven Tongerloensis, nomin 22 novemb nominatus pastor Melckwezer juny 1864	1852
25.	Petris Rolandus Smits, obut in Schelle 1866 january	1864
26.	Franciscus Isidorus Vermijlen	1866

Gelijk blijkt uit de manuael van de eerwaarde heer pastoor Antonius Rodriguez heeft er in deze kerk van Sempst bestaan:

1. Cappelanie genaamd Capellanije animarum
2. Een capellanie Beate Maria verrijkt met goederen
3. Een capellanie Ste Catherine

Deze manuael is geschreven in het jaar 1617 door A. Rodriguez.
De volgende artikelen zijn uit het manuaal van JJ Ceulenaar.

De marmereen altaar op het koor is voltrokken de 30 oktober 1788, voor welken betaald is 1489 guldens 16 stuivers 3 oorden, dat is in francs...

De boisering van het koor is gemaakt in het jaar 1792 door de vermaarden beeldhouwer J. Fr. Van Geel van Mechelen en heeft gekost met de twee gestoelten volgens rekening 1630 guldens 11 stuivers 2 oorden.

De boisering is gemarmerd door de vermaarde Le Noir wonende te Walem bij Mechelen en heeft gekostin het jaar 1778 den 11 april..

In de kerk onder het hoogzaal zijn twee nieuwe gestoelten aangebracht, gemaakt door de beeldhouwer Valckx en er werd voor betaald 420 guldens.

De pastorie is gebouwd omtrent 1770.

De schilderij in het altaar van Sint Elooï is geschilderd door E.J. Smeyers in het jaar 1761 voor de som van 20 pistolen, blijkt uit het manuaal door J.B. Daems, vanwaar kwitantie door de schilder.

In het jaar 1806 is het kruis van de toren op deze wijze herstelt, hetgeen door de vijanden van de religie er afgenomen was.

In het jaar 1815 is er een nieuw orgel gemaakt. De eiken kast is gemaakt door zekeren Gevels, schrijnwerker te Houthem, gehucht van Vilvoorde, hetgeen gekost heeft 365 gulden.

Het orgel is gemaakt door de zoon van den vermaarden Van Peteghem wonende te Gent. Het heeft gekost 1300 gulden en in het jaar 1818 is er nog het positief bij gemaakt door de zelfde, het kostte 500 gulden.

In het jaar 1781 is de muur van het kerkhof afgewerkt, hetgeen gekost heeft, meer als duizend gulden. *"Ik peijns dat dit wil zeggen voor het deel van de kerk"*

De midden klok is gegoten te Leuven in het jaar 1806 door Andreas Van der Gheyn, welke gekost heeft, meer als twee duizend gulden, en is toegewijd aan de H. Petrus, patroon van de kerk en gemeente op de tweede dat van maart 1807 door de zeer eerwaarde heer F. Van den Brandt, Mechelaar, pastoor en deken van Vilvoorde, eertijds de secretaris van Z.E. Joannes Henricus, kardinaal aartsbisschop van Mechelen. Waren peter, den weledelen heet Josephus Van Volden de Lombeek de Strijtem en meter de weledele vrouw Maria Eleonora Josepha d' Hanosset de Relegem.

De kleine klok is gegoten te Leuven in het jaar 1821 door de bovengenoemde en toegewijd aan O.L.Vrouw den 23 oktober van het jaar 1806 door de zeer eerwaarde heer J.F. Verlinden, pastoor en deken te Vilvoorde, tevoren onderpastoor van deze gemeente Sempst. Waren peter, den weledelen heer Henricus Joannes Baptiste, graaf de Baillet en met de weledele vrouw Maria Josephina Paulina Lucia; weduwe van de weledele heer baron van Volden de Lombeek de Strijtem.

De grote klok weegt drie duizend en acht pond, en is gegoten te Leuven in het jaar 1844 door Van Aerschot opvolger van voornoemde Van der Gheyn en toegewijd aan O.L.Vrouw door de zeer eerwaarde heer J.H. Bosmans, kanunnik en deken van het

district Mechelen in het zelfde jaar. Waren peter, de weledelen heer Edmondus Carolus graaf de Baillet en meter de weledele vrouw Paulina Maria Theresia d' Hanosset weduwe van de weledele heer baron Van Volden de Lombeek de Strijtem.

Er waren eertijds ook drie klokken, zoals blijkt uit de manuaal van de eerwaarde heer pastor J.B. Daems, maar die door de Fransen tijdens de revolutie op het einde van de achttiende eeuw uit de toren geworpen. Er werd nog een stuk van gevonden voor de kerkpoort, wanneer in het jaar 1857 het kerkhof werd afgevoerd, het woog veertig kilo dat is vooraan in de tachtig ponden, de klokken wegen een kleine duizend en drie honderd ponden.

De tweede omtrent twee duizend ponden of iets meer, deze zijn gegoten in het jaar 1714. De grote klok, maar het gewicht kan ik niet zeggen, was gegoten in het jaar 1642. Dit is in het lang beschreven in de Latijnse taal door de Eerwaarde heer pastoor E. Paludanus de 20 juni 1718 van het voornoemde manuaal.

In het jaar 1695 is de grote biechtstoel gemaakt, hij staat omtrent de vonte geheel in eiken hout, die geveerd is in 't jaar 1813.

De kapel genaamd het Hammeken van ouds gebouwd en herbouwd in het jaar 1699 en gewijd de zesde dag van augustus van het zelfde jaar door den eerwaarde heer Bertrand, aartspriester. Het plafond met de ijzeren balken gemaakt in 1781 heeft gekost zeven honderd gulden in het jaar 1772. Er is een nieuw altaar geplaatst in het hammeken gemaakt door de beeldhouwer Valckx en heeft 235 gulden gekost.

In het jaar 1844 werd aan J.B. Grauwels, metser voor werken aan het Hammeken 145 frank, aan P. De Hertogh, smid 139 frank, aan G. Roekens, schrijnwerker 72 frank, 50 cent voor verf 25 frank en aan J.B. Van Malderen voor werken aan het Hammeken 187 frank, 16 cent, samen 543 frank en 66 cent.

In het jaar 1833 is het beste zwart gewaad gemaakt, bestaande uit kazuifel, twee dienklederen en een koorkap met nog andere toebehoren, door J. Vinck, van zwarte velours met gouden moir kruis, banden en schelp met half fijne galon, voor 610 frank en tien centiemen... volgens rekening.

Het beste wit gewaad is gemaakt in 1843 door Van Bever uit Mechelen en heeft gekost 337 frank volgens rekening.

In het jaar 1830 is het koor geplaveid en een werd een nieuwe communiebank geplaatst. Jammer dat er geen wit zand onder de stenen geplaatst werd, want het is hierdoor dat de witte stenen lelijk doorslagen.

In het jaar 1847 heb ik in de eetplaats van de Pastorij op mijn kosten een marmeren schouw laten bouwen, tabletten op de schapperaeijens en aan de vensters.

Anno 1848 zijn de schapperaeijen in de sacristie boven de toog gemaakt, en een nieuw communiekleed.

In 1849 werden nieuwe alben en overrokken en togen en overrokken voor de misdienaars gemaakt.

In 1850 werd een nieuw missaal in rode maroquin ingebonden, met zilveren sloten en op dezelfde manier werd ook het Epistel-Evangelie boek ingebonden.

In 1851 werden de vensters nevens het altaar toegemetseld en de beelden van de H apostel Petrus in de niche geplaatst. De weledele heer graaf Cornet de Grez woonde op het kasteel genaamd Linterpoorten, hij heeft ter gelegenheid van de eerste communie van zijn zoon een nieuw rood altaar tapijt gegeven.

In 1852, een nieuw tabernakel gemaakt door Fr. Verbist, hij woonde in de gemeente, het was kostelijk versierd.

Anno 1853. De vensters van de kerk langs de binnenkant opgemetseld om het statie van de kruisweg te kunnen hangen, welke vijftien december van het zelfde jaar plechtig is ingehuldigd door Monseigneur Scheppers camerier van zijn heiligheid Pius IX en kanunnik honorair van de Metropolitan kerk van Mechelen, welk statie werd geschonken door de goede inwoners van deze gemeente en gekost heeft omtrent 700 frank

Het kruis voor de relikwie van het H. Kruis is gemaakt en gegeven door De Bruyn schrijnwerker te Brussel en versierd door De Backer, zilversmid te Mechelen en de relikwie behoorde toe aan mij, welke ik aan de kerk geef. Hetzelfde jaar ook gekocht vier verzilverde kandelaren om tussen de grote te zetten.

In het jaar 1854 heb ik te Leest twee biechtstoelen gekocht voor 450 frank, welke aldaar niet meer konden dienen omdat ze veranderingen gedaan hadden aan de kerk.

Ook heb ik aldaar gekocht de predikstoel voor duizend frank, welchen ik aan de kerk van deze gemeente geef alsook een schone grote eiken schapperij en ceremoniestok met een zilveren bol, met belasting voor de kerk om op mijn sterfdag een "*Solene jaargetij*" op te dragen om negen uur met het opstellen van de baar en het zingen van de Libera me. Voor de celebrant zal zes frank moeten betaald worden en aan de koster twee frank 75 cent. Dit alles met toestemming van zijne eminentie de kardinaal-aartsbisschop van Mechelen en de heren kerkmeesters en de leden van de raad: S.H. Mertens, J.A. Verhaeren, H.A. Sterckx, J.J. Ceulemans, burgemeester Henricus Van Malderen.

Anna 1855 is in de kerk van deze gemeente door zijne eminentie kardinaal Engelbertus Sterckx, aartsbisschop van Mechelen wettelijk gerechtigd het broederschap van O.L.Vrouw Onbevleete Ontvangenis op 19 februari en aangehecht en verenigd met het aartsbroederschap van O.L.Vrouw Ontvangenis van Hanswijk te Mechelen door de eerwaarde heer Van Campenhout, pastoor aldaar op 21 februari 1855. Het welk ik in onze kerk van Sempst heb aangekondigd op zondag, vierde dag van de maand maart in de Solennele Hoogmis.

Het beeld van O.I.Vrouw was versierd met nieuwe kleren, het voorste gegeven door Joanna Catharina La Marche mijn dienstmeid, geboren te Ukkel. Het is zilveren moir met goud versierd, die kost omtrent twee honderd frank, daarbij nog een rode

fluwelen schoot, die kost 100 frank. De mantel is gegeven door andere milde personen, eerwaarde heer onderpastoor, juffrouw van Haecht, H.A. Sterckx, Mevrouw Verstraeten, A. van Bouckhout ect... die kost en gemaakt is van blauw fluweel met goud versierd, bij juffrouw De Nis te Brussel.

In 1856 heb ik laten maken een wijwater borstel met een zilveren steel, een zilveren wierookvat en een wierookbakske.

Op zondag 29 juni 1856 feestdag van de H. apostel Petrus patroon van deze kerk en gemeente heeft zijn eminentie de kardinaal-aartsbisschop van Mechelen in deze kerk een nieuw beeld van de H. Petrus komen wijden, geassisteerd door de hoogwaardige heren vicarissen generaal G. Scheijs en J.B. Lauwers, de zeer eerwaarde heren Bosmans kanunnik en deken, monseigneur Scheppers camerier van Z.H. F. Van den Branden , pastoor van Vilvoorde, J.C Van de Poel, pastoor van Weerde, J.B. Goyvaerts, pastoor van Eppegem, J. Van Welde, vicaris te Eppegem en meer andere. De mis in semi-pontificale dienst, de processie en lof werd gedaan door zijne eminentie. De kerk, de straten waren op het aller kostelijks versierd. Het beeld is gesneden door Tambuijser en geschilderd door J.B. Loos en gegeven door mij.

In 1857 is de troon van O.L. Vrouw merkelijk verbeterd door Tambuijser, beeldhouwer en verguld door J.B. Loos, schilder, beide wonende te Mechelen.

In het zelfde jaar 1857 hebben wij hier, gelijk in het jaar 1855 en 1856, de maand mei plechtig gevierd ter ere van O.L. Vrouw, en ziet welke wondere genezing hier heeft plaats gehad.

"Extract uit het boek van het Broederschap van O.L. Vrouw onbevleete Ontvangenis":

"Wij ondergetekende pastoor en onderpastoor van deze gemeente Sempst, provincie Brabant, een uur gelegen van de stad Mechelen, getuigen dat Joanna Maria Van Lint geboren alhier de 29 juni 1835 als dochter van Petrus Joannes Van Lint en Maria Theresia Buelens, wonende aan de Kleempoel, na een zware en hardnekkige ziekte van ruim twee jaar en half, op ene aller wonderbaarste wijze genezen is. In alle omliggende parochies was het bekend dat er te Sempst een dochter al lange tijd met een ongelukkige en ongeneesbare ziekte overvallen was, men kwam haar ook van andere gemeente bezoeken en men zegde: hoe gelukkig zou dat meisje zijn indien ze dood was. Ze was ook al een half jaar door geen geneesheer meer verzorgd. De vader bezorgd om zijn dochter, gaat naar Mechelen om een geneesheer te zoeken, deze is niet thuis en de vader komt van een verloren reis terug. Zijn vrouw zegt we zullen geduld hebben, weldra is de maand mei en dan wordt O.L. Vrouw zo plechtig in onze kerk gevierd, we zullen onze toevlucht en onze hoop op O.L. Vrouw stellen.

Eer dat de maand mei geëindigd is zal onze Marie genezen zijn. En ziet op de eerste dag van mei, zijnde een vrijdag begonnen de ouders en zuster te bidden in godsvrucht tot de allerheiligste maagd en moedergods Maria in onze kerk van de H. Petrus. Op de zevende dag, een donderdag meende men dat Joanna Maria de volgende ochtend niet meer zou bereikt hebben. Maar, wat een wonder! "S Anderdaags 's morgens om vijf uur zit zij alleen recht in haar bed en wilt opstaan; daar zij te voren zich niet kon bewegen en behandeld moest worden gelijk een klein kind. Haar moeder raad haar aan in haar bed te blijven en ze gehoorzaamd; doch hetzelfde gebeurt de volgende dag. Maar de tiende dag van de maand mei, de zondag na de Hoogmis was er geen houden meer aan, zij wilt opstaan, haar moeder ondersteund haar en geleid haar tweemaal weg en weer in huis en de derde maal aan de deur gekomen, zegt zij, weg moeder, en zij gaat alleen de hof in en gaat alle dagen wandelen, niet tegenstaande de felle koude die dit jaar in de maand mei heerst.

Op de negentiende dag van de zelfde maand, hebben we hier een Solemnele mis gedaan om God te bedanken en de allerheiligste maagd Maria voor zo'n grote weldaad te bedanken. Joanna Maria, haar ouders, bloedverwanten, menigvuldige inwoners van de gemeente en van de omliggende gemeenten waren tegenwoordig. Deze mis, door mij ondergetekende pastoor gecelebreerd is geassisteerd geweest door de Eerwaarde heer Verboven, onderpastoor alhier, J.C. Van de Poel, pastoor van

Weerde, J.B. Goyvaerts, pastoor van Epepegem en Van Welde, onderpastoor aldaar. Sempst de 21 mei 1857. getekend P. Theyskens, pastoor J.J. Verboven V-pastoor

Intrascriptus testor verantatem scriptura P.R. D.D. Pastoris et Vicepastor Theyskens et Verboven. J.H. Bosmans, archipbr Mechelis.

In het jaar 1857 heeft de Eerwaarde heer Verboven onderpastoor een schilderij gegeven aan de kerk voor het hoog altaar, geschilderd door Vervloet te Mechelen, verbeeldend de Zaligmaker gevende de sleutels des hemels aan de H. Petrus.

Anno 1858 is er wederom een nieuwe mantel gemaakt van rood fluweel, kostelijk met goud versierd, die kost volgens kwitantie elf honderd frank, gemaakt bij juffr. De Nis in Brussel.

Voordien staat in het manuaal door J.B. Daems, pastoor alhier: ... in den eerste zo heeft de voorschreven pastorij een curenhuys met hof, groot een dagwand gelegen aan de steenweg alhier.... welk voorschreven curenhuys in mangeling verkregen is van de heer Franciscus Van den Bossche, pastoor alhier in het jaar 1629, dan als deze mangeling geschiede, zo was daar niets van het voorschreven curenhuys als die grote kamer, kelder en misschien aan die voorschreven grote kamer.....

En Nicolas Ceulens immediaten successeur van de voorschreven heer Van den Bossche heeft naar de hand 1637 aan 't voorschreven curenhuys gebouwd de keuken met en uit die effecten van de (kerk)fabriek alhier en ik J.B. Daems, pastoor van de zelfde parochie heb aan de het zelfde curenhuys in 1683 gebouwd een waschhoud en backhuys dat zeer noodzakelijk was aan het voorschreven curenhuys... Den bornput, zegt men, is onder de eetplaats.

De pastroij of curenhuys nu 1858 bestaande is gebouwd ten tijde van de eerwaarde heer Cornelis, pastoor omtrent 1770.

Anno 1641 is in de kerk van Sempst door de paters Predikheren het Broederschap van den Zoeten naam Jezus ingericht op de feestdag van de HH. Petrus en Paulus, ook is door de voornoemde paters het Broederschap van gedurig aanbidding ingericht op de tiende dag van de maand juli 1644...blijkt uit het boek van de inschrijvingen van de namen van de broeders en de zusters.

In het jaar 1725 is de kerk, welke nog maar gebouwd was in 1699, door een windslag geheel geruïneerd, de onkosten van de reparatie beliepen zeventien honderd vier en vijftig gulden en vijftien stuivers...blijkt uit rekening gemaakt de 26 juni 1733 in tegenwoordigheid van de eerwaarden heer Paludanus, pastoor van Sempst, Brion, meyer, Martinus Ceulemans, burgemeester van dezelfde parochie en ondertekend J.F. Foppens, Canon et archip. Distr. Mechlin.

Nota... Anno 1857 heeft den heer Eduardus Reyers wonende te Humbeek honderd frank betaald om de zerksteen de begraafplaats van zijn ouders achter het koor, voor honderd jaar te laten liggen.

"D.O.M.

Ici repose Dame Anne Monique Verbruggen décédée à Sempst le 12 mai 1805 Et Monsieur Pierre Antoine Reyers son epoux décédé à Malines le 28 juni 1846.

R.I.P."

In het jaar 1699 is het kapelletje "Het Hammeke", waar de H. Laurentius pastroon is, herbouwd en gewijd door de zeer eerwaarde heer Bertrand, aartspriester... in de manuaal van J.B. Daems; pastoor.

Op 2 januari 1920 is de oorlogsschade geschat geweest:

1.	Voor de kerk (gebouw)	120.000 fr.
2.	Voor de pastorie	300 fr
3.	Voor de meubelen van de kerk	71.151 fr

In oktober 1924 heeft bouwmeester Minner, volgens zijn schatting de schade, van staatscommissaris Vandervennen bekomen: (waarde 1914):

1.	Voor het kerkgebouw:	gevraagd 216.113,14 fr.	toegestaan 198.965,16 fr.
2.	Voor de kapel van 't Hammeken:	gevraagd 6.090,60 fr.	toegestaan 4.228,25 fr.
3.	Voor de klokken:	gevraagd en toegestaan 10.573,75 fr.	
4.	Voor "immeubles par destination":	Gevraagd en toegestaan 37.930 fr.	

Volgens de nieuwe plannen van bouwmeester Minner zal de heropbouw van de kerk en de herstelling van de kapel kosten: 248.510,03 fr.

Voor de meubelen heeft de bouwmeester Minner gevraagd: 97.644,75 fr.

Reeds bekomen: 37.930 fr voor "immeubles pas destination".

Reeds bekomen: 10.513,75 fr voor de klokken.

Deze 48.443,75 zal gebruikt worden voor de heropbouw en de klokken, voor de meubelen moeten we trachten te bekomen: 97.644,75 fr min 48.443,75 fr = 49.201,00 fr (waarde 1914) Sempst december 1924.

Aanbesteding van de kerk

afbraak oktober 1923

Scheppers = Kiekens	62.000	Ressler Karel	32.330
St-Kat-Waver		Mechelen	
De Bakker	42.000	Dubois Pierre	32.600
Hooglede		Evere	
Robijn Gustaaf	38.124,50	Raets-Devos	29.800
Oostende		Leuven	
Vertessem Andries	37.500	Pauwels Karel	28.880
Hobioken		Oostende	
Adams-Goffin	34.450	De Rommelaer Camille	28.450
Grimbergen		Averghem	
Minnen Georges	33.590	Jacobs-Roebroeck	28.300
Schaarbeek		Averghem	
Daelemans frères	33.590	Desmid Emile	24.900
Sint-Amands		Cureghem	

Heropbouw 18 december 1924

Van Obberghen Louis	1.195.000
Mechelen	
Convié-Vandesande	1.379.872
Mechelen	
Roothoofd	1.365.777
Boom	
Vand. Eynden-Landain	1.462.500
Heveelee	
Verstraeten Joseph	1.264.000
Lier	
Dhulst Florent	1.387.640
Lier	
Bladt Auguste	1.480.000
Vilvoorde	
Bruxelman Frères	1.252.900
Ledeberg	
Peeters Raymend	1.422.700
St-Gilles-Dendermonde	
Liebaert Firmin	1.335.000
Brugge	
Aerts	1.215.000
Mechelen	
Champeau Pierre	1.779.271
Uccle	
Potdevin	1.839.412.48
Schaarbeek	
Vernieuwe-Kluckers	1.632.000
Brussel	
Wastiau	1.565.367.50
Ukkel	
Rappel Th.	1.493.000
Brussel	
Vandendriessche Med.	1.341.171
Lokeren	

Op 3 januari 1925 heeft bouwmeester Minner dan de staat ontvangen 13.573 fr 95 centiemen. Deze som vertegenwoordigt het bedrag van erelonen voor het opmaken van de plannen dienende voor de heropbouw van de Sint-Pieters kerk en kapel van Onze-Lieve-Vrouw in het Hammeken te Sempst - cft brief van het Ministerie van Economische zaken: 3 januari 1925 aan het gemeentebestuur van Sempst. Door Ministerieel besluit is de aanbesteding goedgekeurd op 7 januari 1925. De heer Meckaert, kabinetoverste, schreef op 21 januari 1925, naar de pastoor van Sempst: "De uitvoering van de werken werd toevertrouwd aan de heer A, voor de som van 1.172.740 fr en 53 centiemen.

Voor de meubelen: a) basis indemniteit 37.440 fr

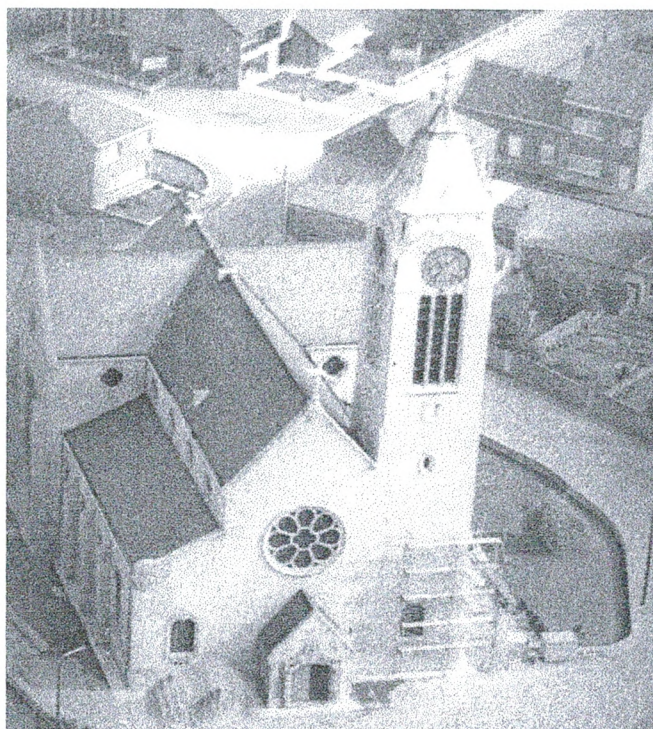
b) complémentaire indemniteit 74.880 fr - samen 112.320 fr

Op 3 januari 1925 heeft de heer Minner als salaris ontvangen: 13.573,95 fr

Op 3 januari 1925 heeft de heer Minner, bouwmeester voor de plannen van de staat ontvangen 900 fr

Op 6 juni 1925 heeft hij ontvangen 18.699, 51 fr.

Op dinsdag 27 september 1927, heeft onze kerk de kleine wijding plechtig ontvangen uit de handen van Monseigneur De Wachter, hulpbisschop.

Einde september 1929 zijn hier onze twee klokken Petrus en Eligius aangekomen. Zondag 6 oktober, na de plechtige Hoogmis van 9 uur, zijn zij plechtig gewijd geweest door de zeer eerwaarde heer kanunnik C. Van den Maegdenbergh, deken van Mechelen-Zuid, met de assistentie van de eerwaarde heren Bloquaux, aalmoezenier van het Releghem gesticht, Verbist, leraar te Mechelen, dienstdoende onderpastoor, en L. Clicteur, pastoor van de parochie. Na de aanspraak aan de zeer eerwaarde heer deken, afgelezen aan de communiebank, door een meisje van de school, heeft zeer eerwaarde heer Van den Maegdenbergh enige woorden gericht tot de talrijke parochianen die deze plechtigheid bijwoonden. Na de wijding hebben de kinderen "het Angelus" van Pater Didaens gezongen.

De eerste klok "**ELIGIUS**", weegt circiter 850 kilos en draagt het volgend opschrift, opgesteld door de zeer eerwaarde heer kanunnik Laenen, archivaris van het aartsbisdom:

"Quotidians pulsa ad superua evocare mihi est Eligio - Sempst 1928"

De tweede klok "**PETRUS**", weegt circiter 1350 kilos en draagt het volgende opschrift, opgesteld door zeer eerwaarde heer kanunnik Laenen, archivaris van het aartsbisdom:

"Pace reduce, templo restituto, Petri voce Deo grataur cives, sonum Michiels, Torum nomen P.C. Mechant cum exore dabaut 1928"

Vanaf zaterdag 12 oktober 1929, twee uur in de namiddag, luidden de klokken. Ze waren stil gevallen en door het vuur beschadigd geweest, in september 1914. God weet wanneer een derde klok haar plaats in de toren zal innemen.

Op vrijdag 10 september 1943 is, op bevel van de bezettende overheid, de grote klok Sint-Petrus van 1352 kilo, weggenomen. Om 12 uur hebben de twee klokken nog eens samen voor de laatste maal geluid.

Op vrijdag 14 januari 1944, is op bevel van de bezettende macht, door de firma Van Campenhout van Machelen, onze tweede en laatste en kleinste klok, Sint Eligius, wegende 840 kilo, weggenomen.

Onkosten 1940 -	beeld Onze-Lieve-Vrouw	gift
	Traploper	500
	Koorstoelen -drie stoelen	1.200
	Uurwerk en angelus	23.000
	Twee klokken oorlogsschade	
	Galmgaten	2.000
	Tweehonderd stoelen aan 21 fr	4.200
	Biechtstoelen (twee)	14.000

Onkosten 1945 - plaatsing van 2 ramen transept en rosace 21.000

Einde juli 1947 is onze eerste nieuwe klok "*Sint-Petrus*", geschonken door de parochianen ter gelegenheid van het zilveren pastoor jubileum van hun herder, alhier aangekomen en is op zondag 27 juli, na de plechtige hoogmis van half tien, plechtig gewijd door eerwaarde heer kanunnik Leys, pastoor deken van Onze-Lieve-Vrouw over de Dijle. De kinderen, de meisjes in witte klederen, hebben het Angelus van pater Didaens gezongen ...en suiker mogen rapen.

Drieluik- Afneming van het kruis.

Nu zou het rond 12% liggen.

De oudere parochianen die echt met de kerk meelevden worden niet door jongeren vervangen zoals dat vroeger het geval was. De jongere generatie voelt zich niet meer verplicht hun ouders als kerkgangers op te volgen.

Het functioneren van de Kerk werd in belangrijke mate beïnvloed door de besluiten van het tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) dat ondermeer tot doel had de gelovigen meer actief te betrekken bij de mis viering door ze te celebreren in de volkstaal, door het altaar dichterbij de aanwezigen te brengen, door de priester met het aangezicht naar het volk te plaatsen, enz. Al deze aanbevelingen en nog veel meer vindt men terug in de kerk van Elewijt.

Als oorzaak van de terugloop van het aantal kerkgangers wordt ook de encycliek Humanae Vitae van Paulus VI van 1968 genoemd waarin ondermeer de pil voor katholieken werd verboden, waardoor veel gelovigen zich afkeerden van de kerk. Bovendien heeft de drastische vermindering van het aantal kerkgangers geleid tot het wegvallen van verschillende godsdienstige vieringen die rechtstreeks met de geloofsbeleving te maken hebben.

De geleidelijke vermindering van het aantal bedienaars heeft nieuwe toestanden in het leven geroepen die meer en meer inzet vragen van leken..

Tot slot van deze algemene situatieschets moet nog vermeld worden dat in Elewijt geen andere georganiseerde godsdienst bestaat dan de katholieke.

Al deze aspecten worden hierna uitvoerig behandeld en de geraadpleegde bronnen worden achteraan vermeld

II. Kerkelijk leven in Elewijt tijdens de periode 1935 - 1962

Kerkbedienaars uit deze periode

Pastors : Robert Verlinden 1915 - 1940
Hendrik Du Bois 1940 - 1962

Onderpastors :

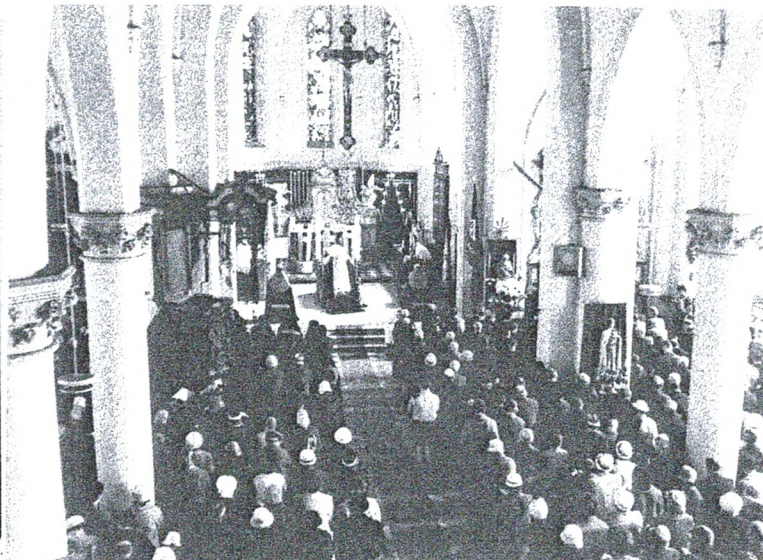
Karel Hellemans	1928 - 1936
Georges Boey	1936 - 1946
Lodewijk Baert	1946 - 1947
Jozef De Hertogh	1947 - 1950
Lode Stoffels	1950 - 1953
Jos Gijsbrechts	1953 - 1973

Koster: Frans Huybrechts 1923 - 1977

De zeer gedetailleerde aantekeningen van de hand van pastoor Robert Verlinden (pastoor te Elewijt van 1915 tot 1940), geschreven rond 1935, geven ons een duidelijk en overzichtelijk beeld van het kerkelijk leven in Elewijt tijdens de jaren 1930, maar ook voor de latere jaren. Pastoor Henri Du Bois (pastoor van Elewijt van 1940 tot 1962) heeft deze richtlijnen, die gevoegd waren bij het verslagboek van de vergaderingen van de kerkfabriek, verder gebruikt zoals blijkt uit enkele aanpassingen (ondermeer van tarieven en aanvangsuren van sommige

plechtigheden) maar hoofdzakelijk is alles gebeven zoals het door pastoor Verlinden is beschreven tot bij het overlijden van pastoor Du Bois op 27 april 1962²

De nota's van pastoor Verlinden die werkelijk alle aspecten van het kerkelijk gebeuren over het ganse jaar beschrijven geven we hierna in hun oorspronkelijke versie weer, hier en daar aangevuld met commentaar; de tekst van deze commentaar is telkens voorafgegaan door een asterisk (*)

Binnenzicht van de Sint-Hubertuskerk tijdens de uitvaartmis van Pastoor Dubois op 1 mei 1962. Voorbeeld van "koorlijk" met gordijnen en piramiden. Merk op dat de preekstoel en de heiligenbeelden nog aanwezig

Parochie Sint Hubertus Elewijt

Tarief der Lijkdiensten

11 uren Koorlijk Dienst met 5 priesters, voorafgegaan om 10,15 van Metten en Laudan,

3 gordijnen, 4 piramiden, 10 kaarsen baar, bijgevoegd zwart op gestoelten en communiebanken; 60 pond was

Dertigste 9 uren.

1.500 fr (later 2.000fr)

Onderpastoor	20	Kloklouder	30	Zondagsgebed	10
Diaken	50	Misdienaars	10	Kerkfabiek	30
Subdiaken	50	Zangers	10	Dertigste koster	30
2 Cantors elk	50	Suisse	10	Was	300
Koster	100				

10 uren 1ste klas. Dienst met 3 priesters, 3 gordijnen, 2 piramiden, 6 kaarsen baar, dertigste 7 uren, 25 pond was, Laudan zingen.

600fr. (later 1.000 fr)

Onderpastoor	40	Misdienaars	3	Dertigste koster	9
Diaken	40	Zangers	3	Kerkfabriek	25
Koster	60	Zondagsgebed	3	Was	75
Kloklouder	25				

²Dit wordt bevestigd door de parochiale brochure van Sint-Hubertus - uitgave 1963.

10 uren 2de klas. Dienst met 3 priesters, 1 gordijn, 4 kaarsen baar, Lauden,
Dertigste 7 uren,
15 pond was 500fr (later 750 fr)

Onderpastoor	40	Klokluider	20	Zondagsgebed	3
Diaken	40	Misdienaars	3	Dertigste koster	9
Koster	50	Zangers	3	Kerkfabriek	20
Was	50				

3de klas 9 uren. Dienst met 1 priester. Altaar in 't zwart. Lauden. Dertigste 7 uren
10 pond was 200fr (later 350fr)

Onderpastoor	15	Misdienaars	3	Dertigste koster	9
Koster	25	Zondagsgebed	3	Was	20
Klokluider	7	Kerkfabriek	10		

Kinderlijk

Zonder mis	20fr
7 uren met mis	35fr
8 uren met mis	40fr
9 uren met mis	50fr
10 uren met mis	100fr

De priester gaat mee naar 't kerkhof (met de schoolkinderen als het in de kindsheid ingeschreven is).

* Commentaar

Het klasse verschil tussen de diensten en het daaraan verbonden prijsverschil stoelt op een subtiel onderscheid dat gebaseerd is op een aantal symbolische elementen die voor de kerkgangers gemakkelijk te duiden zijn .

- van doorslaggevend belang is het aanvang uur van de dienst ;
- dan komt het aantal priesters dat celebreert ;
- de aankleding van het koor met maximum 3 zwarte gordijnen langs de muren en minimum alleen zwarte doek op het altaar ;
- het aantal gebruikte piramiden (grote houten kaarsenhouders in de vorm van een piramide);
- het aantal gebruikte pond was voor de kaarsen waarvan het aantal rond de baar vermindert met de klasse ;
- de wijze waarop de klokken werden geluid ;
- de suisse doet alleen dienst bij een koorlijk

In de eerste helft van de twintigste eeuw fungeerde in de parochie van Elewijt een zogenaamde Suisse. Dit was een persoon die met trage pas en strenge blik rondging in de kerk in een speciaal uniform en aandacht vroeg voor stilte en gebed. Hij droeg een steek op zijn hoofd en een brede schouderband met daarop de woorden "Eerbied in Gods huis" en een zware mooie staf met piek.

Bij de oudere mensen zijn de namen nog bekend van Karel Bautmans (in dienst van 1891 tot 1927) en van Hendrik Van Loock (in dienst van 1930 tot 1943). In de rekening van de kerkfabriek van dienstjaar 1938, is onder artikel 16 het aandeel ingeschreven in de begrafenissen van dat jaar. In totaal waren er 16, onderverdeeld als volgt :

- 1ste klasse	4	(600fr)
- 2de klasse	8	(500fr)
- 3de klasse	2	(200fr)
- kinderlijkje	2	(35fr)

Uit deze tabel valt af te leiden dat de bevolking van Elewijt zich in die tijd klaarblijkelijk weinig luxe kon veroorloven en dat de werkelijk begoede klasse er slechts in geringe mate vertegenwoordigd was.

De afgestorvenen werden opgebaard in het sterfhuis want de mensen stierven meestal thuis nadat ze "berecht" waren. De priester kwam thuis het H.Oliesel toedienen; hij was daarbij vergezeld van een misdienaar met een lantaarn.

Zicht op de pastorie bij de uitvaart van pastoor Dubois. Voorbeeld van aankleding van de ingang van het rouwuis. Het tralieënwerk en de afsluiting waren nog volledig intact.

De voorkamer van het sterfhuis werd ontruimd om er de kist te plaatsen, de blinden of rolluiken werden dicht gedaan en in veel gevallen werden zwarte doeken voor de voordeur gehangen. Familie, buren, vrienden en kennissen kwamen een laatste groet brengen aan de afgestorvene en werd ook gebeden voor zijn zielenheil.

De kist werd door vrienden, buren of leden van een vereniging op de schouders in stoet naar de kerk gedragen en, na de dienst, naar het kerkhof. De familie was in het zwart gekleed als teken van rouw die nog weken nadien bleef behouden.

De begrafenisstoet van leden van de Harmonie Sint-Hubertus werden begeleid met aangepaste muziek.

In de jaren 1950 werd een lijkwagen in dienst genomen getrokken door een paard die ook nog in 1962 werd gebruikt.

Aantal lijkdiensten :
in 1938 : 16 ; in 1940 : 22 ; in 1960 : 31

Tarief der missen

Gelezen mis: 10fr

De lijkwagen (getrokken door een paard) die in gebruik was die tijd van het overlijden van pastoor Dubois.

Gelukkig de dinannen, die de Heer Lu zien konst wa-
kende zal vinden. Luc. XII 57

†
BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER
Karel Ludovicus PARIDAENS
 Echtgenoot van Paulina ERVENS
 Eere-lid van den Bond van het H. Hart
 en van de Koninklijke Harmonie St-Hubert
 Lid der St-Sebastiaansgilde
 geboren te Lietzels, den 7 September 1894, en zeer
 godvruchtig overleden te Elewijt, den 11 Januari
 1948, voorzien van de HH. Sacramenten der ster-
 venden.

De plechtige lijkdienst, gevolgd van de begrafenis
 zal plaats hebben in de parochiekerk van St-Hubertus
 te Elewijt, op Woensdag 14 Januari te 10 uur.

De troost die Christus aan zijn leerlingen gaf, geeft
 hij ook U. Ik ben de Verrijzenis en het Leven. Wie in
 Mij geloof, zal leven, ook al is hij gestorven. Gelooft
 of niet?

Mijn ontwaande op zyne lippen niets dan woorden
 van rechtschapenheid en waerheid. Zijn hart was edel-
 moedig en rechtvaardig.

Zie, hij beschouwt reeds wat hij zopu wint heeft be-
 tracht, hij bezit wat hij hoopde te verkrijgen, hij is in den
 hemel verenigd met Hem, dien hij uit een afgrond zins
 heme teminde op aarde.

Geliefde echtgenoot, kinderen en kleinkinderen, de
 Heer roept mij: ik ga. Hebt dank voor uwe trouwe ge-
 negenheid en teedere bezorgdheid. Tot weerziens in
 den Hemel.

H. Hart van Jezus ik betrouw op U. (300 d. all.)
 H. Maria, Moeder van aljdurende bijstand, ont-
 vang zijn ziel

Zij sterven geen onvoorziene dood, die de gelach-
 te van de dood alhier voor de geest hebben.

†
BID VOOR DE ERUWIGE ZIELERUST VAN
ZALIGER
ROSEPH, MARIA, URSULA HUYGHE
 De ziel van zaliger Mejuffre
 Biddend lid van het Maria-Legioen - Lid van de Con-
 sultatie van O. L. Vrouw Onbevleete Ontvangenis.
 Lid van het Genootschap van Scherpschietvervel
 Lid van de Broederschap van de Heilige
 Justa en van de Heilige Kruisweg.
 Geboren te Heindonk, de 4 Juli 1924, zocht in de
 Heer ontslapen te Leuven, de 21 April 1955, voor-
 zien van de HH. Sacramenten en de Paus-
 lijke Zegen *in articulo Mortis*.

De beste onder ons is hemersaan, wie Gods eigen
 mond heeft hij het gabeend vooled heblood: "Kom,
 ontvang het leen dat voor u bereid is."
 Want wij waren verloren van de liefde die ze in
 zich droeg en die ze vol milde goedertieren d'ogen
 heeft naar ons keken, en misteelden.

Ginet, mill en zernoodig daerfor zin meest aan zich
 zelf, alid aan anderen. Haar kinderlike godvrucht
 tot de Heilige Maagd van het Legioen schouwen
 maar weerf kindchen aan haar leven van stille
 pllichtbetrachting.

Lief moederke. Onze Lieve Heer alleen weer hee
 wij samen vrede kruisjes uit zijn Vaderhand aanvaard
 hebben in onze verping aan zijn goddelijke Wil. Hij
 weet hoe onze levens in mekaar gesteuneld waren.
 Hij zal ons eens en voor altijd samen met vader die
 ons vooringing vermogen in zijn hemel.

Daubare hoeder, welk een bron van hemels gel-
 uk voor mi, mijn nagedachtenis te zien, voortleven

†
 Zalg zij die steroven in de Heer.
BID VOOR DE ERUWIGE ZIELERUST VAN
ZALIGER
Rosarius Edmondus Seraphinus Bosmans
 Gepensteneerde N.M.B.S.
 weduwnaar van
Maria Theresia DE CONINCK
 geboren te Elewijt op 12 November 1890 en god-
 vruchtig overleden te Mechelen, (Sint Rombouk-
 nikh) op 14 Augustus 1956, gesiekt door de genees-
 middelen van onze Moeder de H. Kerk.

De plechtige lijkdienst, gevolgd van de begrafenis,
 heeft plaats gehad in de parochiekerk van de H. Hu-
 bertus te Elewijt op Zaterdag 18 Augustus te 10 u.

Een goede en zorgzame vader is van ons bestege-
 gonn. Gens zijn leven was een zichzelf geven voor
 zijn lieve kinderen, met liefdevolle toewijding en
 vaderlijke liefde wist hij zijn gezin te leiden en op
 te voeren.

Om zijn eenvoudigheid en rechtzinnigheid van
 harte, minzaam in gesprek en omgang, eerbaar en
 gediontig was hij door iedereen geacht en bemind.

Dauwere kinderen, kleinkinderen en familieleden,
 gg weet hoe ik van u allen blijd. Blijft verenigd
 onder elkaar zoals gg één waart in uw genegenheid
 en liefske zorgen bij mijn lang en pijnlijk liden.
 Weest mi steeds indachtig in uwe gebeden, zo blij-
 ven we allen samen tot we elkaner eens voor

Gezongen missen:

6 ½ en 7 uren	20fr
7 uren jg (jaargetijde) baar	25fr
8 uren idem	30fr
9 uren jg. Offer maatschappij	70fr
9 uren jg. Offer particulieren	100fr
10 uren jg.off. particulieren	200fr

Roepen huwelijk	5fr
Huwelijk met roepen	30fr
Zondagsgebed	2fr

Huwelijk met mis 9uur	50fr
Idem 10uur	100fr
Idem 11uur	250fr

Dagboek van "den eeredienst" in de Kerk van Elewijt.

- Maand Meert : Dagelijks Litanie van de H.Jozef na de mis (Beeld versieren)
- Maand Mei: Dagelijks oefening om 7 1/2 's avonds (of 8 uren)
 Lezing Rozenkrans Litanie zang gevolgd van Tantum Ergo
 op Dinsdag en Donderdag.
 Zondags oefening na 't lof.
- Maand Juni Dagelijks Litanie van H.Hart na de mis (Beeld versieren).
- Maand Oktober Dagelijks Rozenkrans en gebed tot den H.Jozef na de mis

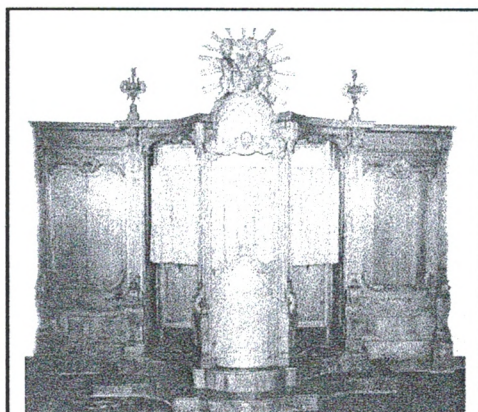
Uren der missen	Gansch 't jaar in de Week	6 1/2 en 7
	des Zondags	7 en 9 1/2
	Lof om 2 ½ en Rozenkrans	3de Zondag Kruisweg
	Afgestelde Heiligdagen	7 9 uren 2 ½ (zie verder)

* Veel collegestudenten uit de jaren 1940 tot 1960 waren verplicht de vroegmis bij te wonen en als bewijs daarvan hun miskaart te laten afstempelen door de pastoor.

Zondag

- Onder de Vroegmis en Hoogmis : instructie of sermoen
Preconium lezing (Asperges Preces pro rege)
- Op 1ste Zondag processie na de Hoogmis in de kerk.
Beeld O.L.Vrouw door Lievrouwmeisjes gedragen..Lantaarns
Allerheiligste. Overheid Vlag O.L.V. Zondagsgebed aflezen.
Akt van eereboet.
Onder de vroegmis Communie na 't Evangelie Benedictus
Zang op 't einde der mis in 't Vlaamsch door de Bonders.
Idem 3de Zondag voor de vrouwen.
- Op 3de Zondag Kruisweg na "Lof en vereering der relikwie van 't
Heilig Kruis (missen voor de zielen uit den offerblok van Missiekruis en
ook uit den offerblok van de H. Theresia).

* Het bijwonen van de zondagmis was verplicht.

Biechtstoel 17de eeuw.

Biechtdagen:

Donderdag voor den 1sten Vrijdag om 11 u voor
de schoolkinderen
Zaterdag 4 uren
Zondag morgen
Zaterdagavond voor den 1sten Zondag
van 6 tot 7 uur
- 7 tot 8 in de zomer

* Biechten was verplicht alvorens te
communiceren.

Tot +-1965 was het aanschuiven in twee
rijen aan de biechtstoelen.

Vooraf vlak voor de hoogdagen was het druk en

ook op de zaterdag voor de eerste zondag want dan was het gezamenlijke
communie van de mannelijke leden van de Bond van het H. Hart (zie verder).

Bij grote feesten werd de hulp ingeroepen van vreemde
biechtvaders.

1ste Vrijdag-Communie Lof om 4 uren. Kruisweg. Akt van
eereboet

Donderdagavond te voren Heilig Uur 6 - 7 of 7 - 8

* Voor de Kruisweg in de kerk werd halt gehouden aan
elk van de 14 staties die het leven van Jezus
uitbeelden. Vergezeld van een misdienaar die een
zwart kruis droeg met de symbolen van Jezus-lijden,

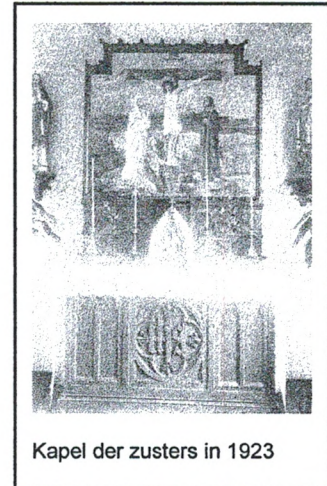

ging de priester van statie tot statie om er een tekst voor te lezen die aangepast was aan het afgebeelde tafereel. De gelovigen volgden de lezingen geknield op hun stoel die telkens naar de betrokken statie werd gekeerd.

In de kapel der zusters Donderdag 6 ½ mis. 6 tot 7 Heilig Uur

Vrijdag Biecht.

Passie Zondag Plechtige Communie - Van Septuagesima te beginnen; dagelijks Catechismus om 7 ½ en bijwonen der H. Mis. Geheel den Catechismus herzien - Laatste 3 dagen exaam : 10 vragen een gebed - 3 dagen retraite 3 oefeningen per dag voor de school om 11 uren en 3 uren.

Kapel der zusters in 1923

kapel der zusters in 1923.

Onderrichtingen over S. Biecht, Communie, etc
 Rozenkrans Kruisweg - oefening op de koor - wijding scapulier en paternosters.
 Communie der ouders en bloedverwanten tot 2de graad telt voor Paaschcommunie -
 De kinderen worden afgehaald op de Pastorij.
 Aanspraak na 't Evangelie. Gebed tot de Goede Jezus.
 Onder de Hoogmis vernieuwing der beloften. Toewijding aan Maria.
 Ontvangst in de kerk, printen etc.
 Maandag 7 uren mis van dankzegging; 4 weken daarna 2de plechtige communie

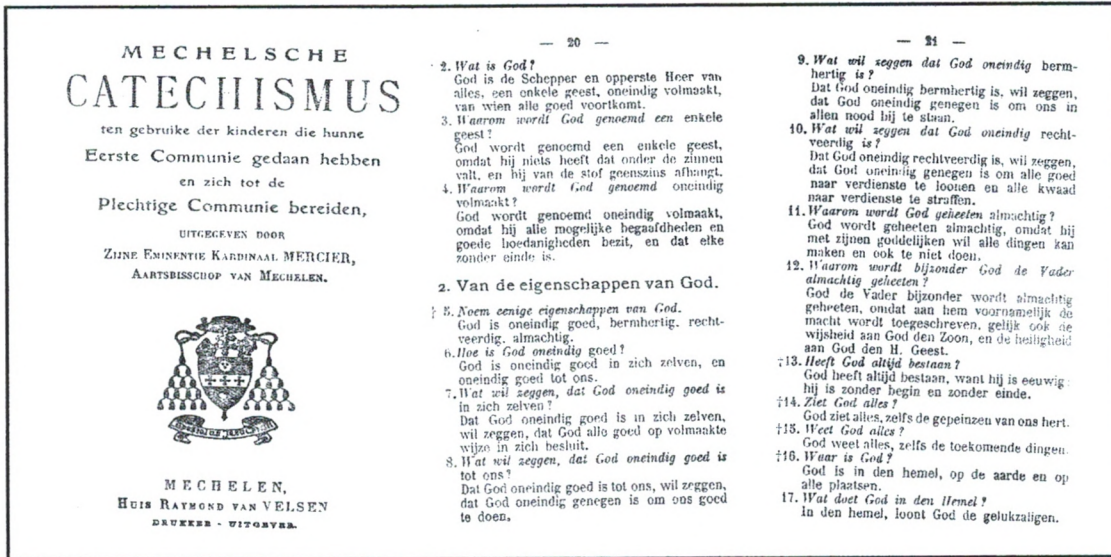

HERINNERING
 aan de plechtige dag
 waarop wij zelf de
 BELOFTEN
 van ons
 H. DOOPSEL hernieuwden,
 ze bezegelden in een
 Plechtige Communie
 en daartoe gesterkt werden door
 de H. Geest in het sacrament
 van het H. VORMSEL
 toegediend door
 Z. E. Monseigneur Schoneacker
 Pastoor van de parochie van Aarschot
 en Nieuw-Schoonekerke
 op zondag 29 mei 1960
 in de kapel van het
 St. Lievenscollege.
 Rita en Chris VAN KEER.

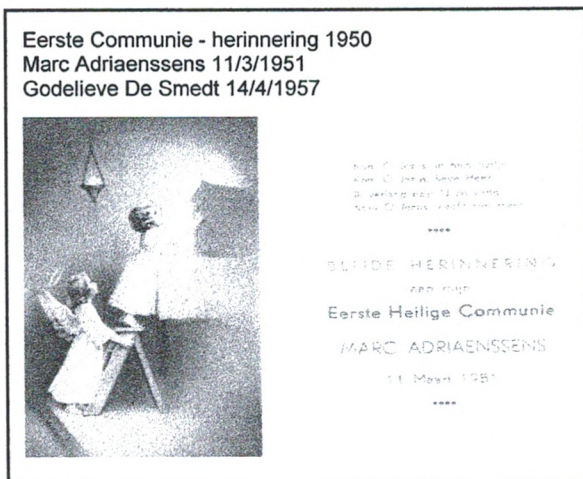
Plechtige Communie prentjes
 Marc Van Messem 11/5/1947
 Rita en Chris Van Keer 29/5/1960

Plechtige Communie in 1942.
 Jongens en meisjes geboren in 1931
 Achteraan pastoor Dubois en de Suisse (met piek) met name Rik Van Loock.

- * Voor de catechismusles werd gebruik gemaakt van de "Mechelse Catechismus" waarmede de huidige senioren generatie is opgegroeid . Dit leerboek , dat in 1609 voor het eerste verscheen, bevatte in een vorm van vragen en antwoorden, de voornaamste punten van het christelijk geloof. Velen zullen zich nog vragen herinneren zoals deze :
"Waar is God ? God is overal, in de hemel, op de aarde en op alle plaatsen
 De geloofszaken werden er helder en klaar in voorgesteld en in de lessen in de school en in de kerk werd alles "van buiten" geleerd.

In 1946 verscheen in België een nieuwe eenheidscatechismus voor alle bisdommen die reeds een aantal keren werd bijgewerkt. Nieuwere opvattingen ten aanzien van de didactiek bij de catechese inspireren tot een voortdurende herziening van de catechismus ; het gebruik van de catechismus op de scholen en bij de voorbereiding op het Vormsel en de Plechtige Communie is vervangen door meer moderne vormen van catechese.

Paaschtijd: Biecht der kinderen en Communie op Witten Donderdag.
 3de Paaschdag
 Communie der oude en zieken.

Vreemde Biechtvaders:
 Met Paschen- Allerheiligen en Kerstmis (bruine pater Mechelen of leeraar Vilvoorde of Mechelen).
 Assistentie voor processie leer. uit Sint-Rombouts of Directeur Mol

Goede Week:
 Zondag Palmwijding - processie 20 minuten voor de Hoogmis. Witten Donderdag uitstelling tot 9 uren en van 6 tot 7 u 't

avonds Goeden Vrijdag : 6 ½ uitstelling. Dienst -6 ½ 't avonds Kruisweg. Goeden Zaterdag 6 ½. Dienst. Biecht 5 uren met hulp priester

- * Het was verplicht met Pasen te communie te gaan en deze verplichting werd in die tijd door de gelovigen nauwgezet nageleefd. Zijn Pasen houden was een godsdienstig hoogtepunt en gebeurde met zijn beste kleren aan (vandaar nog de uitdrukking : op zijn Paasbest.)..

Katechismus Maandag - Dinsdag jongens 1ste en 2de jaar
 Woensdag - Donderdag meisjes 1ste en 2de jaar
Zaterdag : Kleine jongens en meisjes
Zondag : voor de Hoogmis : 3 jaar jongens volharding
Voor 't Lof : 3 jaar meisjes volharding
Prijs : Missael na de 3 jaren

Bezoek der scholen Alle 14 dagen - altijd Donderdag voor 1ste Vrijdag

Vergadering van de L.Vr. Meisjes -14 dagen voor de maand Mei na de Hoogmis in de pastorij en op O.H.Hemelvaart in de Gildezaal om processie te regelen (zie lijst der L.Vr.meisjes).

Processie "op de Sinksendag" "op Hoogweerdig"
(zie lijsten der dragers jongens en meisjes)

Volgorde: 1. Ruiters 2. Gilde St-Sebastiaan 3. kinderen der school 4. Vaandel der Kindsheid 5. Beeld Kind Jezus. Knapen in 't rood. 6. Vaandel H.Hubertus .

7. Relikwiekas gedragen

8. Troon H.Hubertus

9. Harmonie

10. Vaandel en

Boerenbond

11. Blauw Vaandel

12. Mysteriën

H.Rozenkrans

13. O.L.V. van 7 weeën

14. Meisjes met korfjes

15. Troon O.L.Vrouw -
meikeersen

16. Rood Vaandel geloof,
hoop, liefde

17. Passie voorwerpen

18. V.H.Hart

19. Beloften H.Hart

20. Vaandel en

Eucharistische Kruistocht

21. Beelden H.Sacrament

22. Korfjes bloemen

23. Kruis - zangers - misdienaars

24. H.Sacrament. Hemel, lantaarnen en flambieën. Overheid en volk

Grote processie 1945 - relikwieschijn gedragen door de kajotters en troon Sint-Hubertus gedragen door acht man, in de achtergrond de harmonie Sint-Hubertus.

Later nog bijgekomen : H. Theresia - Barbara - Tarcisiusgroep - Koren der engelen -
 H. Anna - Koningin der Martelaren.
 Hoogwaardig Dezelfde volgorde min St. Hubert etc.
 Lof onder oktaaf om 6 uren.

Lantaarndragers rond het heilig sacrament (processie 1945).

Kindsheid: Al de kinderen tot einde schooltijd 1fr per jaar

Voortplanting des geloofs: 10fr of 5 fr. ieveraarsters halen de som rond. Alles wordt binnen gebracht in de maand December in de zusterschool.

Broederschap H. Hubertus. In de maand Oktober- November doen de E.E.H.H. pastoor en onderpastoor de jaarlijksche omhaling voor 't Broederschap van S. Hubertus - 0,50 fr per hoofd boven de plechtige communie.

Van dit geld de Dienst op maand van kermis. 12 missen op den 1sten woensdag van elke maand - het overige voor de Kerk; terzelfder tijd omhaling voor Ste-Pieterspenning vakscholen en Boekerij.

27 Juni- Gedurige aanbidding 6 ½ u uitstelling van 't Allerheiligste. Veni Creator. H. Communie 9 uren Hoogmis - 8 u 't avonds lof Te Deum. Processie in de kerk. Orde der aanbidders. Kinderen der scholen nog aanduiden alsook Kruistochters.

<u>Gildemissen</u>	St-Sebastiaan	9 uren met offer
	Harmonie St-Hubertus	9 uren met offer
	Boerenbond	9 uren met offer (verloren maandag)
	Struisvogelspel	9 uren met offer (vastenavond)
	Gesneuvelde soldaten en burgers	10 uren met offer (11 november)
	Sint Cecilia	10 uren.

Ceremonieel van 't Vormsel (zie teksten en inlichtingen op bladen van 't Bisdom)

1. Verwittigen op den predikstoel
2. Kerk kuischen. Alt 3 kussens predikstoel Deksel rood
3. In de pastorij 4 roketten 2 beste stoulen
4. In de sacristij 4 witte teljooren : 2 met brood (stukjes 5 à 6 cent)
2 met whatte (2 pakken) ; 1 flesch water , wierookvat , wijwater,
kwispel.
Vormbriefjes. 1 week katechismus. Vormboekjes om te volgen.
Beeldekens gedenkenis onder 't lof
5. Intrede van de Bisschop luiden.
(Zang Ecce Sacerdos et Pontifex, Veni Creator Confirma hoc
Deus 4 Laudate Dominum. Pastoor leest laatste gebeden op den
predikstoel 8 uur 's avonds Lof Te Deum
NB. Whatte en brood verbranden. Peter en meter vragen (Dokter
Louckx en mevrouw) Pastoor van Weerde en helpers uitnodigen.

* Om het plechtig karakter van het Vormsel te onderlijnen werd het toegediend door een bisschop. Dit waren achtereenvolgens :

- in 1920 - 1923 - 1926 : Mgr. De Wachter ;
- in 1929 : Mgr. Van Roey ;
- in 1932 -1935 -1941 : Mgr. Van Cauwenberg ;
- in 1938 -1943 - 1947 : Mgr. Carton de Wiart.

De Plechtige Communicanten en Gevormden inschrijven als ook in St.Hubertus Br. Roozenkrans - Bond Heilig Hart als zij het vragen.

Op 't einde van 't jaar naar Mechelen sturen afschriften van

Liber Bapti	Liber Matrimon
Liber Confirm	Liber Defundo

Afgestelde heiligidagen.

Nieuwjaar - Driekoningen - Lichtmis - St. Jozef (Hoogmis) - O.L.V.Boodschap -
2de Paaschdag - H.Sacramentsdag - 2de Sinxendag - Petrus en Paulus -
Gedurige aanbidding - 27 Juni (hoogmis) - Feest van H.Hart (hoogmis) -
O.L.V. Geboorte - H.Hubertus MP - O.L.V. onbevlekt ontv - 2de Kerstdag.

Portiuncula Zie C. Ep. Tome 3 nr.121 (bladen lofboek kerk)

Aflaat toties quoties - gewone gebeden - bezoek der kerk -

Van vespers tot vespers zondag na den 2de augustus.

Onder 't lof Litanie van alle heiligen. Gebeden tot de H.Franciscus.

Allerheiligen - Zieledag

Na 't lof 1 nocturne zingen en libera. Biecht.(hulppriester)

2de november de zielendienst - Libera- Alle dagen lof om 6 uren.

1 mis voor de zielen, 1 voor de paus, 1 liber intentia.

H.Hubertus brood wijden voor de mis formule e pastorale

Na de mis volgens rituele.

Kerstmis. (Hulp pater Minderbroeder van Mechelen voor 2 dagen van daags voor
Kerstmis tot 2 de Kerstdag namiddag) - biecht de zieken - 3 sermoenen
6 uren : uitstelling van het Allerheiligste tot na de Hoogmis.

Hoogmis - sermoen - biecht - biecht, sermoen onder vroegmis en
Hoogmis 2de Kerstdag

De H. Communie wordt naar de zieken en oude mensen gedragen met Paschen -
O.L.V. Hemelvaart - Allerheiligen - Kerstmis - in de geburen op de
1ste Vrijdag.

Wijding H. Asch voor en na de mis

- * Op Aswoensdag (eerste dag van de veertigdaagse vasten) kwamen de gelovigen een "kruiske halen". De koster bereidde dan asse door palmtakken te verbranden en door middel van een stempel drukte de priester een zwart kruis op het voorhoofd van de gelovige om hem te herinneren aan zijn vergankelijkheid. Hij sprak daarbij de woorden.:
"Tot stof en as zult gij wederkeren".

Plechtige missie: gepredikt door Paters Redemptoristen (RR.) en Passionisten (PP.)

1916 : P. Roelands en Peustjens RR.

1923 : P. Donatus en Emiel PP.

1930 : P. Van Lierde en Hellemans

1937 : P. Lammertijn en De Weerd

- * Over deze laatste missie maakte Eugene Vanderstraeten (toen 13 jaar oud) een schoolopstel dat we aantreffen in De Brug van november 1984 dat zeer goed de gebeurtenissen en de sfeer van deze volksmissie weergeeft en dat we om die redenen hierna in extenso overnemen (omgezet in de nieuwe spelling)

De missies van 1937 te Elewijt.

Parochie van den H. Hubertus
ELEWIJT

GROOTE MISSIE
gepredikt door de E.E. P.P. Redemptoristen
LAMERTIJN en VAN DEN BOSCH
van **Zondag 3 tot Dinsdag 12 Oktober 1937**

GELIEFDE PAROCHIANEN,

Bij het naderen der zending stuur ik tot u allen de woorden van het H. Evangelie :
"Nu is de gunstige tijd, nu zijn 't de dagen van zaligheid." "De Goddelijke Meester is daar en Hij roept u."

O Ik smeek u, luistert naar de stem des Heeren !

De wereldsche bekommernissen, de tijdelijke moeilijkheden van dit uur hebben er schuld aan dat gij de groote zaak uwer eeuwige zaligheid vergeet of heel verwaarloost.

Uwe onsterfelijke ziel zalig maken is nochtans eens zaak van het grootste belang, want wat baat het u de gansche wereld te winnen, indien gij uwe ziel verliest ?

De Missie zal u die belangrijke waarheid beter doen begrijpen en aan de menschen van goeden wil den vrede des harten en het waar geluk schenken.

Tot al mijne parochianen zeg ik : Komt en ziet dat de Heer zoet is".

R. VERLINDEN,
pastoor.

De orde der diensten tijdens de Missie zal door de E.P. dagelijks aangekondigd worden.

Pl. Westmeester, vinder, Elewijt

Klak ! Met een doffe bons viel de brievenbus weer dicht.. Er lag een wit briefje op de vloer, zeker weer een winkel die zou geopend worden ? Maar toen ik dat papiertje opnam en las, zag ik dat E.H.Verlinden alle mensen uitnodigde de missiedagen van 3 tot 12 oktober 1937 bij te wonen. Ik liet het briefje lezen en daarna trok ik naar de school. De missie geschiedt te Elewijt alle zeven jaar.

In 1930 waren het E.E.P.P. Van Lierde en Hellemans die onze ouders met hun zware stemmen overdonderden. Nu zullen paters Lammertijn en De Weerd alle mensen van goede wil gedurende tien dagen, door hun begeesterend woord naar de sermoenen lokken.

Morgen zou de missie beginnen. Het was gauw avond en ik ging slapen. Zondagmorgen ging ik naar de H. Mis en na het evangelie beklom pater Lammertijn de predikstoel, deed de inleiding en predikte een schoon sermoen. Te halfdrie moesten de vrouwen komen en de jonge dochters en te 18 uur de mannen. De eerste drie dagen van de week was er een sermoen voor de schoolkinderen. De meisjes waren er ook.

In 't begin deden de paters ons eens lachen met een kwinkslag of een vrolijk woord, maar zij konden luid spreken en hadden een zware stem waarvan wij allen schrik hadden. Pater Lammertijn kwam op de predikstoel. Wij moesten allen één Onze Vader en één Weesgegroetje bidden. Dan mochten wij een liedje zingen.

Maar 't avonds te halfacht, na de rozenkrans, was het wat anders. Dan wezen de paters de mannen, vrouwen, jongens en meisjes op hun plichten. Allen luisterden met gespannen aandacht. Ze waren nog niet buiten of ze zegden : "Die mannen halen er nogal eens wat uit hé! Ja, zei een andere, ge zoudt van schaamte buiten gaan.

Zo preekten de paters elke avond, wel anderhalf uur, en zij riepen zo luid , dat zij zeker hun leven met vele dagen verkortten. En dat voor de zaligheid van de mensen die er dikwijls nog niet willen van weten. De kerk was toch altijd bomvol en dat was een plezier voor onze missionarissen.

Na de sermoenen luidde de zondaarsklok. Dan moesten we bidden voor de bekering van de zondaars. Dinsdagnamiddag was er ook een kindewijding te halfdrie. De moeders waren daar met hun kleintjes. Dezen kregen een medaille van onze E.H. Pastoor en zij werden gezegend om gespaard te blijven van ziekten en ongelukken. Er waren veel moeders met hun kindjes. "t was zo schoon" zei de pater.

Nu was het donderdag, dag der verlichting. 's Morgens was er nog niets te zien maar als we 's avonds in de kerk kwamen was er een zee van licht. Wel honderden kaarsjes pinkelden vanaf hun verhoog. Ja, de paters mochten fier zijn over hun werk. Naast het altaar stonden twee sterren met kaarsen beplant. Toen de pater de predikstoel bestegen had zegde hij : "Zo er één kaars afvalt, moet ge geen paniek verwekken en geen vrees hebben voor brand, want de pompiers van Boekt staan gereed".

Nu brak de vrijdag aan, veel te vlug naar onze zin, want de missie was al over de helft

De schoolkinderen moesten nu allen te communie gaan. Wat was het schoon zoveel kinderen te zien naderen tot de Heilige Tafel, wat waren de paters tevreden !

's Avonds predikten de paters over de doodzonde, vooral over de onkuisheid. De pater ging er nogal op los. Op het koor lag het missiekruis, prachtig versierd onder een schoon geel kleed met bloempjes van alle slag. Het was buitengewoon prachtig en die kaarsen daar rond omkransten alles.

Dan was het zondag. Er waren twee vroegmissen, te zes en te zeven uur, omdat alle mensen zouden kunnen communiceren. En daarbij twee sermoenen. Onder hoogmis las een pater de orde af van de stoet met het missiekruis. Hij drong sterk aan opdat alle mensen zonder vrees voor menselijk opzicht zouden meegaan. En...er was veel volk, bijzonder veel mannen zei de pater. De schoolkinderen deden ook mee. De plechtigheid begon te twee uur.

Na het sermoen van pater De Weerdt zaten de meesters en de zusters ons allen op rijen van vier. Maar als we buitenkwamen begon het te regenen. We gingen naar het kerkhof waar pater Lammertijn de mensen zou toespreken over hun overleden familieleden. Na ons kwam het muziek en de mannen en vrouwen achteraan. Het was een reusachtige stoet en dit op een zondagnamiddag in zulk klein dorp.

De huizen waren schoon bevlagd, maar op onze dodenakker gekomen regende het al fel. Natuurlijk kwam er van het sermoen niet veel terecht en we liepen onder een plassende regen terug naar de kerk. Het missiekruis werd weer op zijn plaats gehangen.

Na een tijd krachtig gezongen te hebben van "Leve Jezus, leve zijn kruis" gingen alle mensen de relikwie van het Heilig Kruis vereren.

Daarna begaven wij ons naar huis. 's Nachts droomde ik ervan, ja zo mooi was het, en kletsnat dat we waren, ook pater De Weerd. Een grootse dag was weer voorbij.

Maandag te halfacht gingen we naar 't lof. Onze hemelse moeder van altyddurende bijstand was prachtig versierd op het koor. Alle mensen stonden verrukt naar het beeld te staren. Honderden kaarsen en tientallen bloemenruikers stonden er rondom. Het was alsof we aan de hemelpoort waren aangeland.

Dinsdag....afscheidssermoen !

Wat hadden de paters spijt dat zij moesten vertrekken. Pater Lammertijn sprak stil.

Toen het sermoen gedaan was prees hij de kinderen, de onderwijzers, de zusters, de geestelijken, de koster en daarna alle mensen omdat ze zo talrijk waren opgekomen.

Menigeen pinkte een traan weg en zegde wellicht een laatste vaarwel.

Toen de plechtigheid was afgelopen kreeg iedereen een beeldeken als aandenken aan de H. Missie. Nu zullen wij nog zeven jaar moeten wachten eer we dit opnieuw zullen beleven.

Woensdagavond was ik helemaal van streek omdat er geen lof meer was.

Niet wegwerpen doch uithangen in de huiskamer a. u. b.

PAROCHIE VAN SINT HUBERTUS ELEWIJT

DAGORDE der GEESTELIJKE OEFENINGEN

van onze

GROTE MISSIE 1951

gepredikt door de E.E. PP. Donatus en Cyrillus (Passionisten)

DONDERDAG 15 NOVEMBER : Plechtige Opening te 8 u. 's avonds.

Vrijdag 16 Nov. en volgende wekdagen : 's morgens de Missen te half 7 en half 8, tussen de 2 Missen onderrichting,

te 11 u. Sermoen voor de kinderen onzer scholen,

's avonds te 8 u. GROOT SERMOEN.

Alle dagen BIECHTGELEGENHEID 's morgens van half 7 tot 8 u. en 's avonds voor het sermoen.

Zondag 18 Nov. de Missen op het gewoon uur,

1e Lof te 3 u. voor de vrouwen,

2e Lof te 6 u. voor de mannen.

Maandag 19 Nov. te 20 u. Gedachtenis aan onze Doden.

Woensdag 21 Nov. te 20 u. Plechtigheid ter ere van O. L. Vrouw.

Donderdag 22 Nov. Generaal Communie van de kinderen,

te 2,30 u Zegening van onze moeders met hun kinderen.

Vrijdag 23 Nov. Generaal Communie van de vrouwen,

te 20 u Plechtige Kruisweg.

Zondag 25 Nov. Generaal Communie van de mannen en al de parochianen,

te 3 u Lof, Kruisprocessie en sluiting onzer Missie.

De Missie, bijzonder in verewiging met de Aflaat van het H. Jaar, is een gelegenheid tot uitzonderlijke genade.

Versmaadt deze gelegenheid niet - voor sommigen de laatste.

Bereidt U voor tot deze Missie met dagelijks te bidden : een Vaderons en Wees Gegroet.

De laatste Grote Volksmissie werd gehouden in november 1958. Om een precies beeld te krijgen over het verloop van dergelijke missie, volgt hierna de Agenda zoals ze verscheen in De Brug van november 1958:

Parochie Sint Hubertus - Elewijt

De Grote Volksmissie wordt gehouden van 9 tot 30/11/1958
Gepreekt door de EE.PP. Montfortanen Hensgens en Frans.

BIJZONDERSTE REGELINGEN

Zondag 9 november : aankondiging H. Missie in de missen

Vanaf 12 november : huisbezoek van de missionarissen.

TRIOMFANTELIJKE BOET-EN BEDETOCHT DOOR DE PAROCHIE MET
HET BEELD VAN O.L.VROUW VAN LOURDES; Telkens 's avonds te 7.30uur

Op de volgende dagen en plaatsen :

WOENSDAG 12-11-1958 : Kapel Dijkstraat tot Molenveld 15 (fakkeltocht)..

DONDERDAG 12-11-1958: Molenveld 15 tot Voetbalstraat 11.

VRIJDAG 14-11-1958 : Voetbalstraat 11 tot Rerum Novarum (nu Elewijt Center)

ZATERDAG 15-11-1958 : Rerum Novarum tot Eppegemse steenweg 9 .

ZONDAG 16-11-1958 : (te 16 uur) Eppegemse steenweg 9 tot Kerk.

Elke wijk zorgt voor een versierde plaats en een waardige ontvangst. Het beeld zal in iedere wijk een dag uitgesteld staan te midden van U.

OP 12 - 13 en 14 -11-1958 : KINDERMISSIE

Op 15 November : Biechtdag voor de kinderen.

Op 16 November : Algemene Communie

VAN 17 tot 23 NOVEMBER : MISSIE VOOR VROUWEN EN MEISJES (+14j)

Elke avond te 8 uur groot sermoen.

Te 16,30u Mariahulde en Mariaspel voor kinderen.

19 NOVEMBER : wordt de DAG VOOR DE ZIEKEN EN OUDE MENSEN

Mis te 10 uur met plechtigheid.

22 NOVEMBER : Biechtdag voor vrouwen en meisjes. 15 u : Kinderzegen

23 NOVEMBER Algemene Communie Vrouwen en Meisjes

Te 16.30 uur : Mariahulde en Mariaspel voor kinderen.

VAN 24 TOT 30 NOVEMBER : MISSIE VOOR MANNEN EN JONGENS

Elke avond te 8 uur : groot sermoen.

29 NOVEMBER : Biechtdag voor Mannen en Jongens

30 NOVEMBER : Algemene Communie Mannen en Jongens.

PLECHTIG SLOT.

Hoe een deelnemer deze Volksmissie beleefde, heeft hij neergeschreven in onderstaand artikel uit De Brug van december 1958

De Heilige Missie

Van 12 tot 30 november beleefde Elewijt een speciale periode op gebied van godsdienst. Inderdaad, zoals wij reeds in ons vorig nummer uitvoerig aankondigden, kwamen de EE.PP. Montfortanen HENSGENS en FRANS de Missie prediken in onze parochie. Ons dunkt dat wij aan onze plicht van kristen mens zouden tekort schieten, indien we daar "voor onze soldaten" geen klein relaas van brachten.

De kaarskensprocessies van de eerste dagen, van wijk naar wijk, waren indrukwekkend en deelnemers hebben niet gearzeld om hun overtuiging van kristen te tonen. Er werd gebeden en gezongen dat het kletterde. Vooral de laatste tocht naar de kerk " t Zondagsavond" was enig.

De deelname in de kerk voor de preken en onderrichtingen was zeer aanmoedigend en zoals de pater het zelf verklaarde de zondagnamiddag in de kerk : de deelname was vooral trouw. De getrouwen zijn inderdaad alle dagen afgekomen, op enkele uitzonderingen na en dan misschien nog wel met geldige reden voor hun afwezigheid.

Op zondag 30 november, met de sluiting, werd Ons Lieve Vrouwke van in de kerk terug naar het kapelleke in de Dijkstraat gedragen. Het werd, zonder overdrijving, een triomftocht kwestie opkomst: honderden gelovigen waren tegenwoordig om deze schone en laatste dag waardig te besluiten. Wij danken de paters voor al het goede dat zij ons gebracht hebben naar de ziel. Op ons, deelnemers, heeft de missie een onuitwisbare indruk gelaten en mocht er gerust ieder jaar eentje gehouden worden 't zou geen kwaad kunnen.:

Mariahulde en Mariaspel voor kinderen.	
<u>Keerswijding</u>	2 Febr voor de Hoogmis
<u>Palmwijding</u>	voor de Hoogmis
<u>Gewijd brood</u>	3 November H.Hubertus
<u>25 Aug</u>	Consecratio Ecclesiae 1848
<u>Processiën</u>	St.-Markus 3 Kruisdagen - 2de Sinxendag - Hoogwaardig
<u>Instellingen</u>	
<u>Geestelijke</u>	<u>Stoffelijke</u>
Bond van 't Heilig Hart (mannen en vrouwen)	Boerengilde
Eucharistische Kruistocht A.B.	aankoopafdeling
H. Kindsheid	Raiffeisenkas
Voortplanting des geloofs	Veeverzekering
Br. Roozenkrans	Brandverzekering
Br. H. Hubertus	Ziekenkas
Kajotters	Pensioenkas
	Boekerij
	Kroostrijke Gezinnen

Inventaris.

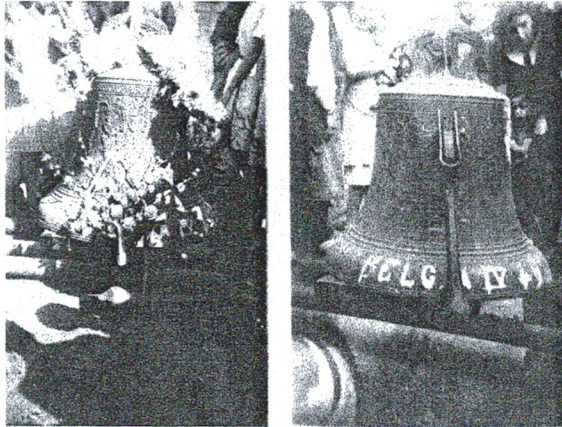
Pastoor Verlinden heeft eveneens een zeer gedetailleerde inventaris opgesteld waarvan we de meest interessante posten hierna vermelden.

Meubelen

Horloge Michiels - 3 klokken 800-600-450 K - 3 altaars in hout renaissance - communiebanken hout ren. Sculpt - 4 biechtstoelen L XV 2 oude 2 nieuwe - predikstoel Regence fijn gesculp - gestoelte L XVI eik 2 - kerkmeesterbank in eik - 2 tableau Hereyns - Avondmaal Kristus doopsel " *Kroning van Maria* " - wijding H.Hubertus - 4 paneelen der 2 gedachtenissen van den oorlog - 3 stoven en buizen(1 Mosan 2 Godins) - 530 stoelen.

* Klokken : In de toren van Sint Hubertuskerk hingen drie klokken, gedateerd van 1837, 1838 en 1865. Op 3 augustus 1943 werden door de Duitsers 2 klokken weggehaald; alleen de kleinse klok bleef hangen.

Weghalen van de klokken door de Duitsers op 3/9/1943.

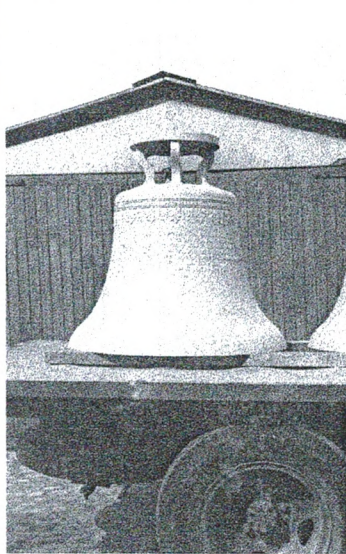

Op 21 september 1952 werden 2 nieuwe klokken gewijd, geschonken door Jan - Baptist Van Gijssel, Elewijtenaar van geboorte. Daarmee is de toren opnieuw uitgerust met drie klokken :

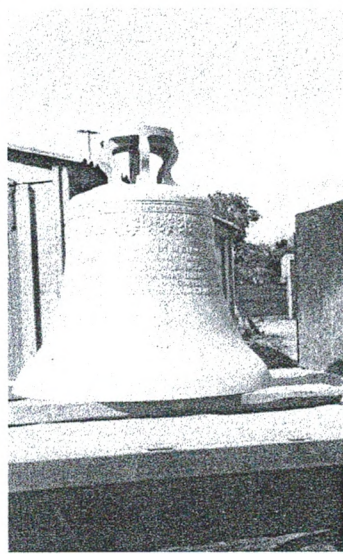
- grote klok "Sint-Jan-Baptist" (fa kruis) 1.262kg ;
- middelgrote klok "Sint-Hubertus" (sol kruis) 823 kg ;
- kleine oude klok uit 1838 (do kruis) 450 kg.

Elke middag wordt nog even het Angelus geluid. Het wijst op het middaggebed in de kloosters en in de gebedshuizen.

Klok van 1263 kg - toon Fa-diëze.

klok van 823 kg - toon Sol-diëze

*Vreugde zal de klok U luiden
Vrede moge 't U beduiden:*

HERINNERING
AAN DE
PLECHTIGE WIJDING

VAN ONZE
DRIE RAMEN EN TWEE KLOKKEN
OP ZONDAG 21 SEPTEMBER 1952

1ER KLOK : GEWICHT 1262 KGR.
ST. JAN BAPTIST NI TOEGEWIJD
ROEP IK TOT U VOLK VAN ELEWIT
STREEK - DROEVIG BLIJ - KOM KERKEWAARD
MET GODES HULP BLIJF U GESPAARD -
PETER : MR. JAN VAN GIJSEL
MIETER : MEVR. J. VAN GIJSEL-DE HEU

2DE KLOK : GEWICHT 823 KGR.
HUBERTUS LUIDT IN ELEWIT
ZIJN BRONZEN STEU MAANT - WEES BERED
LOOF DEN HEER UW LEVENSDAGEN
EENS LUID 'K UW REIS NAAR OHEMELZALEN -

PETER : MR. JAN VAN GIJSEL
MIETER : MEVR. VAN CAMPENHOUT-VAN GIJSEL
WIJDING DOOR : HOOGLEERW. HEER PRELAAT VAN HEESCH
GESCHENK IN DANK AANGENOMEN.
Elewijt - Frans Huybrecht, koster.

In onze parochie bestaat ook de gewoonte om op de vooravond van een uitvaartdienst 's avonds om 18 uur te luiden met twee klokken; als het een man is die overleden is, begint de grote klok te luiden; als het een vrouw is begint de middelgrote klok.

Gerief

Beelden: H. Hart, Onze-Lieve-Vrouw, Kind Jezus, H. Theresia op houten blokken, Maria 2, Sint-Jozef, Gerardus, Barbara, Berchmans, Sint-Sebastiaan (hout), Sint-Hubertus (eik), Orgel 17de eeuw sculpture, 4 lantaarns processie, 36 lantaarns processie Blok.

Vaandels: Heilig Hart, Kindsheid, Onze-Lieve-Vrouw (rood), Onze-Lieve-Vrouw (blauw), H. Hubertus.

* Buiten de hierboven vermelde posten bevat deze inventaris een opsomming van werkelijk alles wat met de kerk en de eredienst te maken heeft zoals de inrichting van de sacristie, de hemel (voor de processie), de troon van Hubertus, offerblokken, piramiden en blokken van hout, de bekleding van het altaar, de kruisen, de kandelaars, enz., zelfs de ratel is vermeld. Ook het aantal kazuivels en koorkappen is opgegeven per soort ('s zondags en op hoogdagen of in de week) en per kleur : wit, rood, groen, paars of violet en zwart.

Volgens het Misboek en Vesperale geschreven door EE.HH. Peeters en Van Cauwenberg en uitgegeven in april 1939 door Gewezen Werkhuizen, Splichal NV. te Turnhout (blz.XII) is de betekenis van de liturgische kleuren de volgende :

1) WIT: het zinnebeeld van blijdschap en zuiverheid. Daarom wordt het wit gebruikt van Kerstmis tot Driekoningen en geheel den Paaschtijd, tot teeken van vreugde over Jezus "*Geboorte en Verrijzenis*", alsook op de Feestdagen van Christus, van de H.Maagd Maria, van de Engelen, de Belijders en de Maagden.

2) ROOD: beteekent het vuur van de goddelijke liefde.; wordt gebezigd op Pinksteren, op de Feestdagen van 't Heilig Kruis, alsmede op die van de Apostelen en Martelaars, wijl zij uit liefde tot God hun bloed vergoten hebben.

3) GROEN: beduidt de hoop op 't eeuwig leven; dient van Driekoningen tot Septuagesima en van Pinksteren tot den Advent.

4) PAARS OF VIOLET: verbeeldt de boetvaardigheid ; wordt daarom gebruikt in de tijden van boete, dat is in den Advent, van Septuagesima tot Paschen, op de Quateremper-, Vigilie- en Kruisdagen.

5) ZWART: teken van rouw en droefheid; wordt gebruikt op Goeden Vrijdag, Allerzielen en in de Missen voor Overledenen.:

Twee bemerkingen als slot :

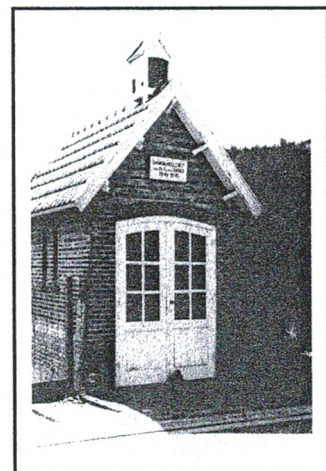
- dit dagboek geeft niet alleen een goed inzicht in het kerkelijk leven in Elewijt tijdens de periode 1935 tot 1962, maar eveneens voor ettelijke jaren daarvoor, zelfs tot voor de oorlog van 1914/1918 .Pastoor Verlinden kwam te Elewijt aan in 1915 en in die tijd hielden de tradities van de kerk tientallen jaren stand..

- al wat beschreven is gaat over de parochie Sint Hubertus Elewijt maar is waarschijnlijk met enkele kleine varianten, eigen aan lokale situaties, van toepassing op andere landelijke parochies. De bisschoppelijke richtlijnen van toen waren heel expliciet wat leidde tot een eenduidige interpretatie in de uitvoering door de parochiepriesters zodat de vieringen zo wat overal dezelfde waren.

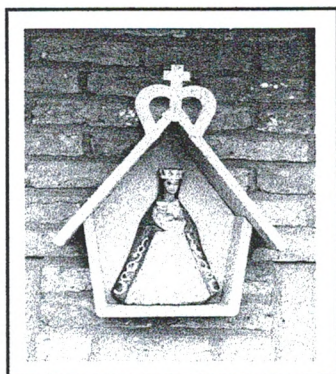
Andere initiatieven van pastoor Du Bois

Pastoor Du Bois stond bekend als een vurig vereerder van O.L.Vrouw en verschillende van zijn realisaties getuigen daarvan.

Op zijn initiatief werd het "*Kapelleke van den Dries*" gebouwd in de toenmalige Dijkstraat (nu Pater Penninckxstraat). Het draagt als opschrift op de voorgevel "*Dankbaar Elewijt aan O.L.Vrouw van Lourdes 1940/1945*" omdat Elewijt in de tweede wereldoorlog van grote rampen gespaard is gebleven. Deze grote kamerkapel werd ingewijd in 1951 door kanunnik Edouard Van Loock. Ze is

nog altijd rustaltaar in de grote processie van 2de Sinksendag.

Pastoor Du Bois verleende ook zijn medewerking aan de Actie Regnum Mariae die specifieke gevelkapelletjes van Maria met Kind verspreidde over gans het land.

In de jaren 1961-1962 werden in Elewijt 121 van deze kapelletjes geplaatst.

Hij organiseerde ieder jaar in de zomer, in samenwerking met het Bedevaartcomité uit het Mechelse, een treinbedevaart naar Lourdes waaraan telkens een dertigtal Elewijtenaren deelnamen

III. Kerkelijk leven in Elewijt tijdens de periode 1962 - 2005

1. KERKBEDIENAARS

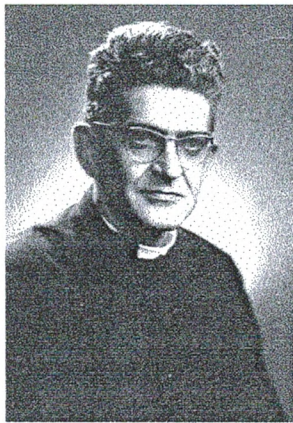
Pastors Antoon Iven 1962 - 1967

Stany De Decker 1967 - 1973

Jos Boven 1973 - 2000

Frans Metdenanckxt 2000 - = federatiepastoor voor al de parochies van de fusiegemeente Zemst : Elewijt, Epegem, Hofstade, Weerde, Zemst en Zemst-Laar. De vroegere indeling in dekenijen werd vervangen door parochiefederaties met aan het hoofd een federatiepastoor.

E.H. Antoon Ivens 1962/1967

E.H. Stany De Decker 1967/1973

Pastoor Jos Boven 1973/2000

Onderpastoor : Jos Gijsbrechts 1953 - 1973 (pastoor benoemd te Kortenberg)

Sedertdien is er geen onderpastoor meer geweest.

Kosters-organist Frans Huybrechts 1923 - 1977

Als organist werd Frans Huybrechts opgevolgd door zijn zoon Raf die deze taak nog steeds als vrijwilliger op zich neemt.

De taak van koster werd eerst waargenomen door Gust Huybrechts en nadien door Fred Strauwen

Parochieploeg : vermits de federatiepastoor onmogelijk alleen kan instaan voor alle taken die te vervullen zijn in zes parochies, wordt hij in elke parochie bijgestaan door een parochieploeg bestaande uit leken. In Elewijt werd dergelijke parochieploeg reeds opgericht op 7 oktober 1987. De leden helpen bij de mis vieringen en bij het uitreiken van de communie, ze doen de lezingen, ze verzorgen gebedsdiensten en verlenen hun medewerking bij de voorbereiding op de eerste en de plechtige communie.

Bij gebrek aan priesters wordt nu ook ter gelegenheid van een uitvaart of van een kerkelijk huwelijk aan de familie de keuze gelaten tussen een eucharistieviering of een gebedsdienst (zie artikel uit het Parochieblad van 11 januari 2006 hierbij).

Federatiesecretariaat en Parochieblad. Onder impuls van federatiepastoor Frans Metdenancxxt werd het secretariaat van de Parochiefederatie Zemst volledig aangepast aan de moderne communicatiemiddelen. De federatie beschikt over een eigen e-mailadres en een eigen website.

Ook het Parochieblad Kerk en Leven - katern Federatie Zemst - onderging zowel qua presentatie als inhoud een grondige gedaanteverwisseling.

EUCHARISTIE- VIERING of GEBEDSDIENST

De best gekende vorm van gezamenlijk gebed is natuurlijk de Mis of de Eucharistieviering. Ondertussen zijn ook de gebedsdiensten (Diensten van Woord en Communie) al goed ingeburgerd in onze parochiefederatie, want sedert het jaar 2000 worden er in de weekends regelmatig gebedsdiensten met communiegelegenheid gehouden in al onze kerken. Het is nu ook de uitdrukkelijke wens van onze bisschoppen dat we ter gelegenheid van een uitvaart of van een kerkelijk huwelijk de keuze zouden laten aan de familie voor één van beide gebedsvormen. Met de federatieploeg spraken we wel af, dat pastoor Frans (voorlopig) ook voorganger zal zijn als gekozen wordt voor een gebedsdienst.

De wekelijkse liturgische vieringen worden zeer overzichtelijk voorgesteld en in de rubriek "Uit het leven van onze parochies" is veel ruimte voorzien om aankondigingen te doen of om verslag uit te brengen over allerlei activiteiten die in de kerk of in de parochie plaats hebben. Voor de tekstverwerking en de illustratie met fotomateriaal wordt gebruik gemaakt van digitale technieken.

Elewijtse priesters die elders hun ambt uitoefenden.

- Cesar Raeymaeckers 1891 - 1956 Doctor in de Letteren en de Wijsbegeerte Diocesaan inspecteur van het Middelbaar Onderwijs. Kanunnik van de Metropolitane Kerk.
- Pater Gerardus Penninckx 1898 - 1973; Minderboeder in Chili.
- Jan Verbist 1989 -1995 Wijsbegeerte en Letteren. Klassieke Philologie K.U. Leuven. Directeur van het Sint Jan Berchmanscollege te Mol. Pastoor en Deken te Essen. Rector Gasthuuszusters te Essen.
- Polydoor Van de Venne. 1910 - 1987 Salesiaan van Don Bosco. Hij werkte mee aan de opbouw van verschillende Don Boscosholen (o.a. te Hasselt) en in 1974 werd hij directeur van Don Bosco te Groot Bijgaarden.
- Ward Van Loock 1920 - 1994; 10 jaar professor aan het Groot Seminarie te Mechelen ; 10 jaar Bestuurder van de Sociale Werken in Zaire. ; 24 jaar Deken van Halle.; 2 jaar pastoor van Linkebeek.

Al deze geestelijken assisteerden geregeld bij de grote godsdienstige plechtigheden in de kerk van Elewijt .

H. Mis opgedragen door pastoor Dubois met assistentie van de E.H. Van de Venne, Penninckx en Van Loock. De koster is Frans Huybrechts. De misdienaars zijn Theo De Broeck, Roger Buelens en Robert Baets. Bemerkt ook de gedenkplaat met zijluiken en het gestoelte van de kerkmeesters (afgebroken in 1968 bij de herschikking van het koor).

Plechtige Mis met assistentie, opgedragen door Pater Penninckx. Prachtig zicht op het hoogaltaar. De spreuken achter het altaar zijn duidelijk leesbaar.

Kloosterzusters van Elewijt

Tijdens de jaren 1960 -1980 waren een 15 tal kloosterzusters afkomstig uit Elewijt (waarvan 4 uit het gezin De Wit) werkzaam in verschillende kloostergemeenschappen. Ze zijn inmiddels allen overleden, op de jongste na (Ursule Huybrechts, Annonciade) er zijn de laatste 60 jaar geen roeping meer.

2. INTERIEUR VAN DE KERK

- Het hoogkoor werd naar het kerkschip toe verlengd om het altaar naar voren, dicht bij de gelovigen, te brengen. Schrijnwerker Jan Crol maakte van een bidstoel en een communiebank een prachtig gotisch altaar (De Brug - april 1966).
- Ingevolge deze aanpassing moesten de twee communiebanken die voor het koor stonden, verplaatst worden; ze staan nu voor het hoogaltaar. Onder het verlengde koor werden de leidingen en de blaasmonden voor de verwarming met warme lucht ingebouwd.
- De zijluiken van de triptieken van Sint Hubertus en van O.L.Vrouw, die links en rechts tegen de wanden van het koor geplaatst waren rondom herinneringsplaten aan de slachtoffers van de oorlog 1914 - 1918, werden

opnieuw op hun oorspronkelijke plaats naast de respectievelijke middenluiken in de kruisbeuken opgehangen. De twee zijaltaren die daar stonden, werden afgebroken. De vier engelen die deze zijaltaren versierden, hangen nu tegen pilaren vooraan in de kerk. (De Brug van augustus 1968 bevat een overzicht van deze werken).

- De twee kerkmeestersbanken die aan weerszijden op het koor stonden zijn verdwenen evenals de wandbekleding en de spreuken die de muren versierden.

- De predikstoel, die opgesteld stond tegen de eerste paal aan de linkerkant van het kerkship, is in maart 1965 verplaatst naar het koor vooraan links. Jan Crol deed de nodige aanpassingen. De klankkast is verdwenen.

- De verwarming met kolenkachels is vervangen door een verwarmingssysteem met warme lucht (zie hoger).

- De knielstoelen werden geleidelijk vervangen door zitstoelen. De stoelen die eigendom waren van bepaalde gelovigen werden weggehaald (1965).

- Alle heiligbeelden (behalve S.-Hubertus en S.- Sebastiaan) werden verwijderd.

- Het historische orgel (Van Peteghemorgel ?) kon hersteld worden dank zij de opbrengst van verschillende kerkconcerten.

- De klokken worden niet langer meer geluid met zelen maar door middel van elektronische apparatuur.

3. DE KERKELIJKE VIERINGEN.

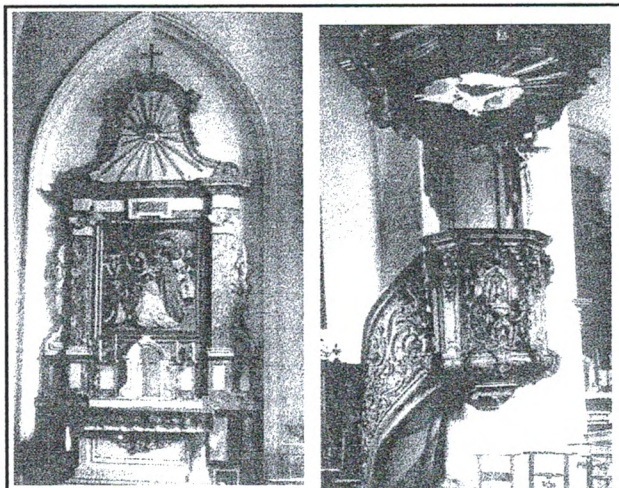
De vernieuwingen in de liturgie zullen slechts geleidelijk worden toegepast (De Brug van maart 1964)

De misvieringen

- Om beter contact te hebben met de gelovigen staat de priester met het aangezicht naar het volk gekeerd..

- De Gregoriaanse (Latijnse) liederen worden vervangen door aangepaste liederen in de eigen moedertaal; uitzonderlijk wordt nog gregoriaans gezongen.

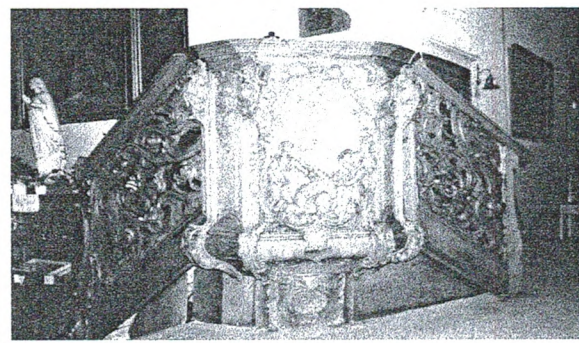
- Wijzigingen gepubliceerd in De Brug van april 1964: verandering in de mis vanaf zondag 8 maart 1964. Epistel en Evangelie worden in de volkstaal gelezen.. De priester staat vooraan naar de gelovigen gekeerd terwijl hij de H. Mis opdraagt.

Vroeger zijaltaar toegewijd aan Sint-Hubertus

De predikstoel zoals hij er voor 1965 uitzag

De predikstoel zoals hij er nu uitziet.

- Het persoonlijk missaal (gebruikelijk geschenk bij de plechtige communie) verdwijnt en wordt vervangen door tekst -en liederboekjes of - blaadjes zo dat iedereen aan de gemeenschappelijke viering kan deelnemen
- Vroeger was er alleen de verplichte zondagsmis. Geleidelijk aan is de zaterdagavond mis toegelaten als evenwaardig. In het Parochieblad van 1 september 1967 wordt het volgende aangekondigd: Vanaf zaterdag 2 september 1967 wordt er elke zaterdag een avond mis ingelegd te 19 uur. Door het bijwonen van deze mis is voldaan aan de zondagsplicht:
 - Geleidelijk aan worden vrouwen en meisjes toegelaten om in de kerk en rond het altaar functies op zich te nemen (misdiensers, lectoren, catechese)
 - Mannen en vrouwen mogen de communie uitreiken.
 - Eucharistievieringen worden, bij gebrek aan priesters, vervangen door Diensten voor Gebed en Communie.
 - Bij de uitreiking van de communie zegt de priester voortaan alleen "*Corpus Christi*" (nu vervangen door "*Lichaam van Christus*") waarop de gelovige "*Amen*" antwoordt. (De Brug, juni 1964).
 - De Parochieraad van Elewijt van 30 augustus 1968 sprak zich uit ten gunste van het communiceren in de hand. De pastoor zal in zijn sermoen de betekenis van deze nieuwe vorm toelichten (gestart op 1 september 1968) (De Brug - september 1968). In West Europa wordt de communie op de hand uitgereikt in plaats van op de tong. In Zuid-Europa gebeurt het nog niet overal.
 - Mannen en vrouwen zaten apart in de kerk: de mannen rechts, de vrouwen links.
 - De kleding van de kerkgangers is nu minder formeel dan vroeger. Het was ook de gewoonte dat de vrouwen een hoofddekseel droegen (zoals nu nog in Zuiderse landen).
 - Het aantal zondagsmissen is verminderd van 3 tot 2 tot 1. In vele parochies is er op zondag nog enkel een gebedsdienst (door leken verzorgd). Waar eertijds elke weekdag twee missen waren, is een mis op een gewone dag in de week een zeldzaam verschijnsel geworden.

H.Missen:

Op zondagen en feestdagen:
 7u., 9u. (Hoogmis) en 11,30u.
 In de week : 7u.
 (Voor 2de Mis zie Parochieblad)
 Lof op zondag: 14,30u.

H.Doopseel:

Bij voorkeur in de parochiekerk,
 meestal zondagnamiddag na het Lof.
 Op aanvraag komt de plaatselijke
 geestelijkheid uw kind dopen in het
 moederhuis.
 De kerkgang van de moeder op afspraak
 met Z.E.H.Pastoor.

Biecht:

Elke zaterdagavond
 in winter (October-april): 6 tot 7u.
 in zomer (april-october): 7 tot 8u.
 Dagelijks voor de H.Mis.

- Het aantal gelovigen dat de mis bijwoont neemt gestadig af zoals blijkt uit onderstaande cijfers:

Enkele cijfers uit de periode 1967 - 1998

	Zaterdagavond mis	Zondagsmis
14/15 oktober 1967	301	601
16/17 oktober 1969	275	580
16/17 oktober 1971	296	508
14/15 oktober 1972	312	509
20/21 oktober 1990	210	406
oktober 1991	76	268
oktober 1993	92	264
17/18 oktober 1998	54	210.

- Tijdens de misvieringen worden geregeld omhalingen gedaan, voor welbepaalde doelen voorgeschreven door de wereldkerk en het bisdom, te houden op vaste tijdstippen (weekends). De parochies kunnen op deze weekends slechts over 10 percent van de omhalingen beschikken, 90 percent is voor het bisdom dat de ingezamelde bedragen overmaakt aan de betrokken organisatie. Voor gewone omhalingen is de verhouding net omgekeerd. Voorbeelden van speciale omhalingen: Broederlijk Delen, Welzijnszorg, Domus Dei (kerkenbouw). Een klassiek thema voor een gewone omhaling is de verwarming van de kerk.

- Mis vieringen worden dikwijls in het teken gesteld van een bepaald thema: de hoogdagen, gezinsvieringen, kinderviering, middernachtmis met Kerstmis, jubilea van sociale verenigingen, TV mis (had te Elewijt plaats op 15 mei 1964 - Ons Heer Hemelvaart)

Speciale vieringen

Doopsel

De meeste pasgeborenen worden in Elewijt nog gedoopt in aanwezigheid van de familie en van vrienden. Vroeger gebeurde dat in de parochiekerk zelf, soms met twee of drie kinderen tegelijk. Sedert enkele jaren hebben verschillende parochies van fusiegemeente Zemst geen eigen pastoor meer en worden doopvieringen afwisselend in één van de vijf deelgemeenten georganiseerd.

Peter en Meter worden steeds minder gekozen onder de ouders van de jonge moeder of vader of onder nonkels en tantes. Vroeger was dat een traditie, recht waaraan sommigen niet lieten tornen en het kind moest dan ook nog hun naam dragen (alleszins als tweede of derde voornaam). Voor deze naamgeving zijn nu geen grenzen meer aan de fantasie van de ouders. (zie de voornamen van de eerste en plechtige communicanten van 2006 onderaan de afgedrukte foto)

DOOPVIERINGEN

Hieronder vindt u de plaatsen en data voor de komende maanden:

Eppegem	8/1	23/4
Weerde	22/1	7/5
Hofstade	5/2	28/5
Laar	26/2	11/6
Elewijt	26/3	2/7
Zemst	2/4	23/7

Wie een kindje wil laten dopen neemt contact op met het federatiesecretariaat om een datum vast te leggen. Iedereen kan vrij plaats en datum kiezen uit de lijst hierboven. De gezamenlijke doopvieringen gaan altijd door op zondagnamiddag om 15 uur.

In de week vóór de gekozen doopdatum brengt pastoor Frans een bezoekje aan het gezin van de dopeling.

Tot de jaren 1960 waren op aanvraag van de ouders af en toe doopsels in de materniteiten maar deze praktijk is afgeschaft..

Aantal doopsels: 1940: 23 -1950: 32 -1960: 55 -1970: 42 - 1980: 44 -1985: 35 -1990: 51 -1998: 41 - 2000: 36 - 2005: 31.

Hier is de invloed van de inwijking van jonge gezinnen heel goed merkbaar.

Eerste Communie, Vormsel en Plechtige Communie.

- De voorbereiding op de Eerste Communie geschiedt in samenwerking tussen kerk, school en gezin. Een zondag in de maand komen de kinderen een half uur voor de mis samen in de kerk om onder de leiding van een vijftal papa's en mama's te spreken, te zingen en te oefenen in verband met de eucharistieviering die volgt.

De eerste communie van de achtjarigen heeft plaats op de derde zondag na Pasen. In 2006 waren er 29 communicanten.

- De voorbereiding tot het vormsel is beperkt tot één jaar en wordt sedert 1976 verzorgd door catechisten (leken).

Vanaf september 1999 werd de catechese "ten huize van" vervangen door een samenkomst van de vormelingen ééns in de maand op een zondag voor de Mis van 10.30u onder de leiding van federatiepastoor Frans Metdenanckxt van Weerde, geholpen door een paar catechisten.

Kinderen die naar een gemeenteschool of rijksschool gaan, worden wel verzocht de lessen Godsdienst te volgen. Wie de niet-confessionele zedenleer volgt, sluit zich door dit feit uit van toelating tot Vormsel en Plechtige Communie.

Vormsel en Plechtige Communie hebben plaats op de tweede zondag na Pasen.

Bij deze gelegenheid is de kerk van Elewijt volledig gevuld. Ouders en familieleden van de communicanten krijgen een beperkt aantal voorbehouden plaatsen toegewezen

En er blijven slechts weinig stoelen over voor andere kerkgangers.

Vormsel en Plechtige communie Sint-Hubertus Elewijt op 29 april 2006.
De namen van de communicanten - Kerk en Leven - Federatie Zemst

In 2000 waren er 47 plechtige communicanten, in 2005: 37, in 2006: 36, wat aantoont dat deze traditie nog zeer levendig is. De stijve kostuums voor de jongens en de witte jurken met voile voor de meisjes van vroeger zijn vervangen door de vlotte kledij voor de jeugd van vandaag.

Huwelijksmissen.

Vorbereiding op het huwelijk

Verloofden die een christelijk huwelijk willen sluiten worden verzocht zich een drietal maanden voor hun huwelijk aan te melden bij de E.H.Pastoor (elk der twee verloofden in hun eigen parochie).

Zij worden verzocht de huwelijksvoorbereiding te volgen in een plaats naar keuze (een zondag van 9u30 tot 17 uur).

De huwelijksmis

Het huwelijk wordt onder de mis gesloten en niet meer ervoor.

Tegenwoordig streven de verloofden er naar zo veel mogelijk een persoonlijk cachet aan de viering te geven door zelf aanspraken, gebeden en gezangen te kiezen en die in te passen in het vaste gedeelte van de liturgie, dit alles samengebracht in voortreffelijke boekjes waarin de aanwezigen de plechtigheid kunnen volgen.

Vicky & Guido

7 mei 2005

TROUWBELOFTE:

Priester: Dan vraag ik jullie
elkaar de rechterhand te geven
en hier voor ons allen en voor God
je trouwbelofte uit te spreken.

Guido: Vicky,
ik wil je man zijn.
Ik wil je liefhebben en waarderen,
elke dag van ons leven,
ook en vooral als het minder goed gaat.
Ik wil er voor jou zijn,
als een liefdegevende echtgenoot,
als een liefhebbende vader voor onze kinderen.
Samen met jou wil ik bouwen
aan een goed gezin,
dat openstaat voor iedereen.

Vicky: Guido,
ik wil je vrouw zijn.
Ik wil je liefhebben en waarderen,
elke dag van ons leven,
ook en vooral als het minder goed gaat.
Ik wil er voor jou zijn,
als een liefdegevende echtgenote,
als een liefhebbende moeder voor onze kinderen.
Samen met jou wil ik bouwen
aan een goed gezin,
dat openstaat voor iedereen.

De mogelijkheden van de huidige PC's om zelf mooi drukwerk te maken worden veelvuldig benut.

Het aantal kerkelijk gesloten huwelijken is inmiddels fel teruggelopen ; in 2000 waren er in Elewijt slechts 4, in 2005 eveneens 4.

Lijkdiensten.

Sedert 1964 zijn alle elementen die gebezigd werden om het klasseverschil tussen de lijkdiensten te doen uitkomen, verdwenen. Voor enkele speciale lokale situaties is er nog een verschil naargelang het uur van de dienst.

Bloemen en kransen komen niet meer in de kerk (De Brug - april 1964)

Bericht in het Parochieblad van 9 mei 1991: Het wordt steeds maar moeilijker om een tweede priester te vinden voor de lijkdiensten. Daarom zullen wij, in navolging van vele parochies, voortaan de priester laten bijstaan door een leek die de helpende taken (voorlezen, offergang, communie geven) mag doen.

De vergoeding die aan de familie voor begrafenisdiensten (en huwelijksvieringen) wordt gevraagd in naam van de verschillende rechthebbenden (Bisdom, Kerkfabriek, casuale van de priester, solidariteitsfonds, orgelist, VPW afdeling) is per 1 september 1995 aangepast en de toewijzing gebeurt niet meer op procentuele basis.

Ze is eenvormig vastgesteld op het bedrag van 6.000Fr. In sommige parochies van Vlaams-Brabant waar voorheen uitzonderlijk 8.000Fr werd gevraagd voor 11 uur, kan dit blijven bestaan (Vademecum voor het beheer van het Tijdelijke - uitgave 1995).

Alle formaliteiten in verband met het overlijden (aangifte bij de burgerlijke stand, drukken van doodsbrief en prentjes, lijk, kist, funerarium, lijkswagen, rouwmaaltijd, enz.) worden de laatste jaren meer en meer geregeld door professionele uitvaartdiensten. Louis Eysscher, schrijver, nam meer dan 20 jaar deze taak op zich; nu runt Anthony Verheyden te Elewijt en te Hofstade een zaak voor uitvaartzorg.

His leven is een bedijp
en is van het verdere naar de rust
als wij het maken in het leven moet ont.

Heden is van een bevestiging
de Heer
Guy MALU
Eggenoot van Mevrouw Marie-Isabelle VAN LUYCK
Geboren te Leuven op 1 februari 1945 en nu van korte tijd
overleden in het U.Z. Gasthuis van Leuven op woensdag 9 juni 2004.

Die nodigen U met diepe droefheid:
Marie-Isabelle VAN LUYCK, zijn echtgenote
Suzette en Eef CORNELIS - MALU, Schamen, Neek en Zie.
Johan en An MALU - VERMEULEN, Leere en Wamen.
Koen en Lisa MALU - REE,
Luk en Fien MALU - CLAES, zijn broers en broerbouders
Edgard en Lisa VAN LUYCK - BOLLEN, zijn schoonzusters
Michiel en Chant LARREY - MALU, zijn nichte

Tevens nodigen U die zijn schoonzusters, schoonzusters, zussen, nichten en zussenwamen.
De families MALU, VAN LUYCK, STOPS en BOLLEN

Met bijzonder dank aan Dr. J. Vanrooy en aan het
verplegend personeel van het U.Z. Gasthuis van Leuven voor de goede zorgen.

Familie, vrienden en kennissen die een laatste groet willen brengen aan de overledene
kunnen dit in het Eusebium van het U.Z. Gasthuis van Leuven op
donderdag 10 juni van 9u tot 10u 45, van 14u tot 15u 45, en van 18u 15 tot 19u 15.
Vrijdag 11 juni kan U een laatste groet brengen van 9u tot 10u 45.

De laatste afscheid, waarna U wettelijk wordt afgevoerd,
zal plaatshebben in de parochiekerk van Sint-Hedera te Elewijt
op zaterdag 12 juni 2004 om 10 uur.

Gelegenheden tot groeten in de rouwkapel van de kerk vanaf 9u 30.

Nadien volgt de crematie in het crematorium te Vihovele in stilte achterlijk.

De plaatsing van de asse in het columbarium op de begraafplaats
van Elewijt zal op woensdag 14 juni 2004 in Eusebium plaatsvinden.

Rouwperiodes: 10 juni 2004 - 19:00 Elewijt
Dinsdag 15 juni 2004 - 19:00 Elewijt
Dinsdag 15 juni 2004 - 19:00 Elewijt

De overledene wordt nu opgebaard in een funerarium in de buurt (meestal Epegegem) waar familie, vrienden en kennissen een laatste groet komen brengen en hun medeleven komen betuigen met de familie van de afgestorvene.

Het overlijden wordt aangekondigd met een doodsbrief die aan familie, vrienden, kennissen en in de meeste gevallen aan de dorpingen wordt bezorgd.

Het overlijden wordt ook kenbaar gemaakt door het luiden van de klokken (zie hiervoor).

Op de dag van de begrafenis wordt de kist met de lijkswagen (speciaal aangepaste auto) een half uur voor de dienst aanvangt naar de kerk gebracht en rechts achteraan in de rouwkapel geplaatst die daar sedert 1979 als begroetingsplaats is ingericht (De Brug - april 1979).

De naaste familie (enkel mannen) staat opgesteld rond de kist waar de aanwezigen

met de kwispel met wijwater, die wordt aangereikt door een helper van de begrafenisondernemer, een "kruiske" komen geven.

De uitvaartdiensten van mensen die in het dorp goed gekend zijn of overleden zijn in bijzondere aangrijpende omstandigheden (bv. jeugdige personen, slachtoffers van verkeersongevallen, enz...) worden in de gemeente nog steeds door velen bijgewoond

Aan de ingang van de kerk zamelt een helper van de begrafenisondernemer de kaartjes in waarop de kerkgangers hun deelneming in de rouw betuigen.

Bij de offergang leggen de aanwezigen hun hand op het aangereikte kruis (vroeger werd de pateen gekust) en wordt een herinneringsprentje (doodsbeeldeke) uitgereikt.

Hierop komt meer en meer als visueel aandenken de foto van de overledene voor.

Na deze offergang verlaten nogal wat mensen de kerk.

In tegenstelling tot vroeger wordt haast geen specifieke rouwkleding meer gedragen en ook de rouwperiode is verdwenen.

Homilie (nonkel Pater)

Dankmuziek (Laurien)

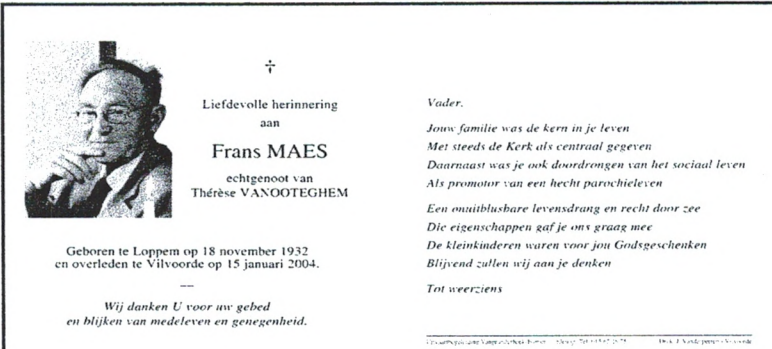
Opa, speciaal voor jou de laatste keer
dit heb ik jou al eens voorgespeeld
Scarborough Fair op dwarsfluit

Voorbeden (Hilde en Robin)

- H. God van leven,
Wij danken u om vader,
voor zijn zin voor rechtvaardigheid,
in woord en daad,
zijn bezorgdheid om mensen
dichtbij en veraf,
de minsten op de eerste plaats.
Laten wij bidden.
- A. Wij bidden u, verhoor ons Heer.
- R. God van leven,
Wij danken u om opa,
die ons leerde houden
van bloemen en bomen,
van al het goede en mooie
dat Uw schepping ons geeft
Laten wij bidden.
- A. Wij bidden u, verhoor ons Heer.

Vele families houden er aan de uitvaartdienst een persoonlijk karakter te geven door eigen teksten op te stellen die dan voorgelezen worden door de kinderen of kleinkinderen van de overledene of andere leden van de familie en ook door te zorgen voor aangepaste liederen en muziek. Een der meest voorkomende songs is "Afscheid van een vriend" van Clouseau.

Begravenissen van leden van de Koninklijke Harmonie Sint Hubertus worden nog steeds met rouwmuziek begeleid.

†
Liefdevolle herinnering
aan
Frans MAES
echtgenoot van
Thérèse VANOOTEGHEM

Geboren te Loppem op 18 november 1932
en overleden te Vilvoorde op 15 januari 2004.

—
Wij danken U voor uw gebed
en blijken van medeleven en genegenheid.

Vader.
Jouw familie was de kern in je leven
Met steeds de Kerk als centraal gegeven
Daarnaast was je ook doordrongen van het sociaal leven
Als promotor van een hecht parochieleven
Een onuitblusbare levensdrang en recht door zee
Die eigenschappen gaf je ons graag mee
De kleinkinderen waren voor jou Gods geschenken
Blijvend zullen wij aan je denken
Tot weerziens

© 2004 Belgische Vereniging van Bezoekers van Grafen - 1000 Brussel - 020 734 11 11

Aantal kerkelijke uitvaartdiensten :

1940 : 22 1960 : 31 1980 : 28 1990 : 33
1998 : 33 2000 : 30 2005 : 26

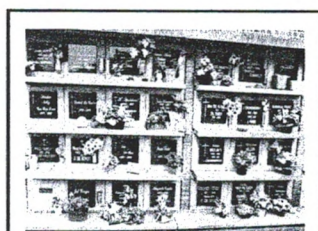
Sedert 20 jaar neemt geleidelijk het aantal crematies toe: 1982, 2 1986, 7 1995, 16 1998, 12.

Voor de laatste jaren komt het aantal crematies neer op meer dan een derde van het aantal overlijdens. Ingeval de crematie voor de uitvaartdienst heeft plaats gevonden, wordt de urne met de asse voor deze dienst in een lijkstap geplaatst .

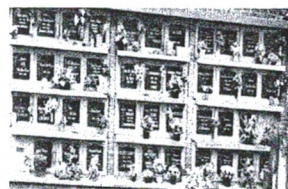
In geval van crematie zijn er twee opties mogelijk. Ofwel wordt de asse uitgestrooid op de strooiweide die daarvoor op elk kerkhof verplicht werd aangelegd. In Elewijt is tot dit doel een grasperk voorbehouden van 15 m op 6,5 m. In principe blijft na een

dergelijke uitstrooiing geen enkel spoor van de overledene meer over. Enkele tijd geleden echter werd in een hoek van de strooiweide een betonnen zuil geplaatst waarop een eenvoudig metalen plaatje kan aangebracht worden met de naam en het jaar van geboorte en van overlijden van de afgestorvene. Totnogtoe zijn er vier plaatjes: een van 1994 en een van 1995 (de zuil was er toen nog niet); een van 2005 en een van 2006, wat er op wijst dat sommige families op die manier toch nog een zichtbaar aandenken aan hun overledene willen bewaren.

De andere optie is de bijzetting van de urne in een columbarium waarover ieder kerkhof beschikt.

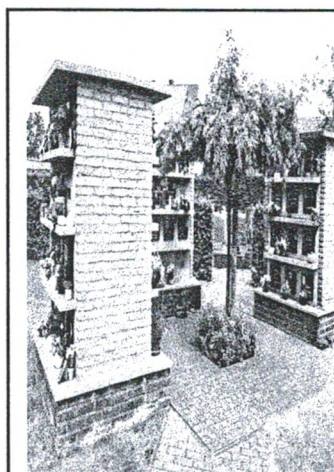

Algemeen zicht en Detail.

In Elewijt zijn momenteel twee columbaria. Het eerste op het oude kerkhof (Columbarium I) telt 44 nissen om urnen te plaatsen die dan afgesloten worden met een marmerplaat waarop naam en voornaam, geboortjaar en jaar van overlijden gegrift worden. Soms worden op deze plaat bescheiden versieringen aangebracht en voor de plaat is een beperkte ruimte om een bloemstuk of sierstukje te plaatsen.

De eerste bijzetting dateert van 1983. Tot 1994 varieerde het jaarlijks aantal tussen 0 en 3. Vanaf 1995 waren er telkenjare 4 en in 1999 was de voorziene ruimte volzet. Op een vijftal platen werden later de gegevens van de overleden echtgenoot toegevoegd.

Algemeen zicht en detail

Columbarium II (op het nieuwe kerkhof) heeft drie dubbelzijdige zuilen met aan elke kant 12 nissen, in totaal 72. Dit columbarium werd in gebruik genomen in 2000 en in dit jaar waren er 6 bijzettingen. In 2001 : 6; 2002 : 9; 2003 : 10; 2004 :15; 2005 : 8. Er blijven nu nog 11 nissen over.

Het is opmerkelijk dat de laatste jaren op de herinneringsplaat de foto van de overledene wordt aangebracht (visuele herinnering zoals op de doodsbeeldekens).

4. WEGGEVALLEN RITUELEN EN ACTIVITEITEN.

In de loop der jaren zijn de volgende rituelen en voorschriften afgeschaft of veranderd

- De priesters, de paters en later ook de kloosterzusters hebben hun lange geestelijke kleding vervangen door gewone aangepaste burgerkleding.

- De vleesloze vrijdagen (vandaar de gewoonte vis te eten op vrijdag) verdwijnen en de regels op het nuchter zijn om te mogen te communie gaan werden herhaaldelijk versoepeld. Zo lezen wij in De Brug van april 1957 het volgende :

In een onlangs verschenen "*Motu Proprio*" heeft Z.H. Paus Pius XII de voorschriften op het nuchter zijn voor het ontvangen van de H.Communie andermaal gewijzigd. Men lette op de volgende regels :

1. men hoeft niet meer nuchter te zijn vanaf middernacht, maar het is toegelaten vaste levensmiddelen te eten en alcoholhoudende dranken te nemen tot drie uur voor de Communie.

2. niet-alcohol houdende dranken als melk, fruitsap, bouillon, enz. mogen genomen worden tot één uur voor de communie

3. zieke personen mogen de voorschriften van het nuchter zijn overtreden door het nemen van gelijk welke niet-alcoholhoudende dranken. Ook met alle wettelijk voorgeschreven geneesmiddelen, zo wel vast als vloeibaar.

4. Drinken van water ontnuchtert niet !

In 1964 wordt nogmaals een uitzondering gemaakt voor zieken, bejaarden in tehuizen, enz: vast voedsel mag tot 1uur voor de communie. (De Brug - sept.1964).

Nog in 1964 wordt als algemene regel gesteld dat het nuchter zijn aanvangt 1 uur voor de communie. Voor bier en alcohol is dit 3 uur.

Thans wordt dit voorschrift niet meer toegepast..

- Het Lof op zondagnamiddag verdwijnt helemaal .

- De verplichting tot het bijwonen van de zondagsmis wordt de laatste jaren minder en minder in acht genomen, ook door mensen die zich katholiek noemen.

Vele gelovigen beschouwen de missen die 's zondags op TV. worden uitgezonden als een volwaardig alternatief, wat het zeker is voor diegenen die in ziekenhuizen en rusthuizen verblijven en die zich niet kunnen verplaatsen.

- Vroeger (tot + 1965) was het aanschuiven in twee rijen aan de biechtstoelen voor de persoonlijke biecht (vooral op de hoogdagen). Men mocht immers niet te communie gaan als men een zogenaamde "*doodzonde*" had begaan. In het Parochieblad van december 1968 wordt geschreven: Biechtviering. Gezamenlijke voorbereiding en gewetensonderzoek. Gelegenheid tot persoonlijke biecht. De biecht bestaat nog steeds maar de individuele biechtpraktijk komt nog uiterst zelden voor.

- De processies binnen de kerk, de kruisweg (met zijn 14 staties), de gedurige aanbidding (bestaat nog in Weerde in aangepaste vorm), de catechismus van volharding, de kerkgang van de jonge moeders, dit alles is in Elewijt weggefallen.

- De Grote Volksmissies die vroeger te Elewijt om de zeven jaar met groot succes werden gehouden, zijn afgeschaft. De laatste missie volgens deze formule had plaats van 13 tot 30 november 1958 (zie hiervoor)

Ter gelegenheid van het Heilig Jaar 1975 werd tijdens de Vasten een aangepaste vorm aangeboden. De huidige vastenbeleving vinden we terug in bijgaand artikel, gepubliceerd in het Parochieblad van 21 februari 2001 naar aanleiding van Aswoensdag .

ASWOENSDAG

Op woensdag 28 februari beginnen we de voorbereidingstijd op het Paasfeest.

De Kerk vraagt aan alle gelovigen tussen 18 en 65 jaar om op deze dag te 'vasten': dus slechts één volle maaltijd te gebruiken.

Het verbod om vlees te eten is reeds lang geleden afgeschaft: iedereen is dus vrij om zich iets 'goeds' of iets 'lekkers' te ontfangen.

We doen dit niet als een 'prestatie', maar uit solidariteit met mensen die het minder goed hebben dan wij.

Zoals we dit reeds gewoon beginnen te worden voor dergelijke dagen, zal er slechts één Viering zijn voor Elewijt, Eppegem, Hofstade en Weerde tezamen: dit jaar in de kerk van Eppegem om 19 uur.

In deze Viering worden ook de askruisjes gegeven.

5. ANDERE KERKELIJKE (NEVEN) ACTIVITEITEN.

Processies

Er waren tot 1973 ieder jaar twee processies in Elewijt : de "grote processie" met 2e Sinksendag (Sint-Hubertusprocessie) en de "kleine processie" met Sacramentsdag

Processie 1999
Relikwieschrijn
van Sint-Hubertus

(2e zondag na Pinksteren).

Daarnaast was er nog de meer bescheiden boeteprocessie op de Kruisdagen.

De Sint Hubertusprocessie.

Deze processie die meer dan 400 jaar oud is, is in al haar aspecten beschreven in het boek "400 Jaar Sint Hubertusprocessie te Elewijt" juni 2003, uitgegeven door heemkring "De Semse"

De benaming "grote processie" duidt op de lengte van de omloop en van het aantal deelnemende groepen in vergelijking met de Sacramentsprocessie.

In 1958 zag de gevolgde weg er uit als volgt : Kerk - Tervuurse steenweg (tot aan Koffer) - Driesstraat - Dijkstraat - Molenveld - Kerk.

In 1965 werd de wegwijzer aangepast om de steeds drukker wordende Tervuurse steenweg zo veel mogelijk te vermijden en naar aanleiding van de heraanleg van de Voetbalstraat: Kerk - Tervuurse steenweg - Vekestraat - Voetbalstraat - Diependaalstraat - Driesstraat - Dijkstraat - Molenveld - Kerk.

Het aantal deelnemende groepen werd drastisch verminderd op initiatief van pastoor Iven die er gewoon een biddende menigte wilde van maken zonder enige praal.

Deze processie werd gelukkig nieuw leven ingeblazen onder impuls van pastoor Jos Boven met de hulp van de werkgroep "processie" en de spontane medewerking van de ganse Elewijtse parochiegemeenschap.

In 1977 kwam er nog een wijziging in het parcours ingevolge de aanleg van de Claeseweg zodat de Tervuurse steenweg helemaal kon vermeden worden.

Processie 1999
Beeld van Sint-Hubertus.

De Sacramentsprocessie (kleine processie).

Deze eveneens eeuwenoude processie ging uit op Sacramentsdag (2e zondag na Sinksen). Deze processie volgde in 1957 de volgende weg: Kerk - Tervuurse steenweg - Vekestraat - Driesstraat - Leopoldstraat (nu Dynastiestraat) - Tervuurse steenweg - Kerk. Dit is dus een merkkelijk kortere omloop dan de grote processie .

De groepen die specifiek Sint-Hubertus betreffen gingen in deze processie niet mee. In 1964 wordt de Sacramentsprocessie in een nieuwe vorm gegoten..Ze begint met een openluchtmis op de Dries.

In 1966 verleent de harmonie haar medewerking aan de openluchtmis te 9 u op de hoek van de Driesstraat - Vekestraat - Lange Ravenstraat. Na de mis, terugkeer naar de kerk in processie langs de Dries, Dijkstraat, Molenveld.

Hetzelfde scenario vinden we terug voor de jaren 1971, 1972 en 1973.

In het Parochieblad van juni 1974 staat een volledig verslag van de processie van dat jaar: "Op zondag 16 juni 1974 te 9 u eind Vekestraat ter gelegenheid van het feest van Hoogwaardig, openluchtmis. Na de mis komen we in processie terug naar de kerk langs de Driesstraat, Leopoldstraat, Molenbeekstraat en Molenveld, vergezeld van de Ruitersclub en de Koninklijke Harmonie.

Dank aan de Ruiters, de Koninklijke Harmonie, de vendelzwaaiers, de eerste en plechtige communicanten, het jeugdkoor en de zangers, de hemel- en lichtdragers, alsook alle helpers in de Vekestraat. Onder een dreigende hemel."

Op zondag 1 juni 1975 wordt dezelfde weg gevolgd als in 1974. Het is de bedoeling deze openluchtmis te laten doorgaan om de beurt in 5 verschillende wijken.

Laatste aantekening in De Brug van mei 1976 : In 1976 was de openluchtmis achter de autostrade E19 (hoek Epepegemse steenweg - Roosbroekstraat). In kleine processie terug naar de kerk.

Nadien is er geen enkel spoor meer van de kleine processie..

De processies op de Kruisdagen

De Kruisdagen werden gesticht in Frankrijk door Sint-Mammertus. Verschillende plagen hadden Frankrijk geteisterd en daarom besloot hij de drie dagen voor O-H-Hemelvaart een algemene boeteprocessie te houden. Via Duitsland en Rome (ca. 800) zijn deze biddagen algemeen geworden in de Rooms-Katholieke kerk

Het werd dan een processie waarin de mensen van te lande met het kruis voorop door de velden trokken al biddend en zingend om Gods zegen af te smeken over alle gewassen van akkers en tuinen.

In Elewijt werden de volgende trajecten gevolgd (meestal langs veldwegen) :

1. achterste Molenveld (Molenveld), aan Verlinden links(Molenbeekstraat), aan de beenhouwer links en voorste Molenveld (Dynastiestraat);
2. Sint Hubertusweg, Waverse baan rechts, Epegemse steenweg ;
3. De Brugskens (Vierhoek), Vekestraat tot aan de Horen, links naar de Kapellekensweg (Sweynbeerstraat) en naar de Tervuurse steenweg en links naar de kerk. (De Brug - mei 1979).

De processie vertrok na de vroegmis .

De laatste kruisdagen die we nog aangekondigd vonden in de liturgische kalender van De Brug waren die van 8, 9 en 10 mei 1961.

In De Brug van mei 1983 deed de pastoor volgende oproep tot de gelovigen om de kruisprocessie te herwaarderen :

“De laatste jaren tracht men dit vroom gebruik opnieuw in te voeren. Reeds een drietal jaren trekken wij met enkele mensen langs de Epegemse steenweg, Waverse baan links en de Sint-Hubertusweg voor deze kruisprocessie. De belangstelling is spijtig genoeg steeds mager. Toch willen wij het dit jaar nog doen. Op hoop van zegen. Letterlijk !. Op maandag 9 mei (1983) 's avonds na de gewone mis van 19 u (dus rond 19u30). Wij bidden dan de litanie van alle heiligen en zingen Marialiederen daartussen als afwisseling.”

Nadien hebben we geen spoor meer gevonden van de kruisdagen (kruisprocessie).

6. DE ZANGKOREN

Er zijn in Elewijt voor het ogenblik nog slechts twee zangkoren die de liturgische diensten in de kerk helpen opluisteren.

Sursum Corda

Het oudste koor is het (gregoriaans) zangkoor “Sursum Corda” (het vroegere kerkkoor Sint Cecilia dat al tientallen jaren bestond) dat naast gregoriaans ook Nederlandstalige liederen zingt.

Vroeger zong het traditioneel elke zondag in de hoogmis van 9 u. Nu deze mis is weggefallen zingt het koor op de hoogdagen van Kerstmis en Pasen en op Allerheiligen en in uitvaartdiensten. Daarnaast zijn er nog speciale gelegenheden zoals in de grote processie op 2de Sinksendag.

Ze houden regelmatig repetities onder leiding van federatiepastoor Frans Metdenanctx en met begeleiding van organist Raf Huybrechts.

Bachkoor.

In 1965 stichtte Fred Strauwen het kinderkoor De Krekels. Dat groeide, mede onder impuls van organist Raf Huybrechts, onder de naam Bachkoor, uit tot een vierstemmig gemengd koor voor volwassenen. Ontstaan als parochiaal zangkoor luistert het Bachkoor nog steeds vieringen op tijdens de hoogdagen en bij speciale gelegenheden.

Dit koor, dat meer dan 50 zangers telt, heeft onder de kundige leiding van Heidi Jacobs een stevige reputatie verworven en verzorgde reeds heel wat gastoptredens (buiten de kerk) die op heel hoog peil stonden.

Twee koren hebben de laatste jaren opgehouden te bestaan.

Horizonkoor.

Dit tweestemmig vrouwenkoor is ontstaan in 1980 uit gelegenhedszangers van K.A.V.. en K.V.L.V..

Koorleidster was Malou Vandermeersche en de begeleiding was jaren in handen van Jeannine Van de Sompel.

Zij zongen regelmatig in de parochiale vieringen en traden bij gelegenheid ook op buiten de parochie voor goede doelen.

Gestopt enkele tijd nadat Malou wegens

gezondheidsredenen moest
afhaken.(eind
1999).

Regenboogkoor.

Dit kinderkoor is ontstaan in 1982. Het groeide vlug aan tot meer dan 60 frisse kinderstemmen onder de bezielende leiding van Malou Vandermeersche.

Elk jaar ging het koor op muziekkamp, ergens dicht bij of veraf, dank zij de hulp van enkele bereidwillige ouders.

Het koor heeft in 1998 een kerst CD met 18 liedjes uitgegeven. Ze traden regelmatig op voor huwelijksvieringen in en buiten Elewijt..

Hun grootste parochiaal werk was het opluisteren van de maandelijkse gezinsvieringen (zogenaamde kindermis) in de Sint Hubertuskerk die massaal werden bijgewoond en waar de kinderen door hun begeistertend gezang telkens een speciale sfeer wisten te scheppen.

Toen Malou om medische redenen moest afhaken (eind 1999) werd haar taak nog enkele tijd overgenomen door Leen Viaene maar daarna viel het stil.

7. BEDEVAARTEN.

Lourdesbedevaarten

Deze jaarlijkse bedevaarten die onder pastoor Du Bois een grote bloei kenden, worden nog steeds voortgezet, ondermeer door de K.W.B., maar het aantal deelnemers is aanzienlijk gedaald..

De B.J.B meisjes hielden jarenlang een wafelenbak, om een of twee personen (door loting aan te duiden) een Lourdesbedevaart aan te bieden. De laatst bekende was in mei 1965. (De Brug - april 1965),

Scherpenheuvel

Tot de jaren 1990 werden vanuit de parochie nog bedevaarten georganiseerd naar Scherpenheuvel: te voet, met de fiets en sommigen gingen op hetzelfde tijdstip met de auto naar het bedevaartsoord, meestal met de bedoeling de moedige voetbedevaarders naar huis terug te brengen.

Scherpenheuvel wordt nu nog veel bezocht door oudere inwoners van Elewijt maar niet meer te voet en op individuele basis met de auto..

JAARLIJKSE SCHERPENHEUVEL BEDEVAART
SINT HUBERTUSPAROCHIE ELEWIJT
Datum: 27 april 1996

voetgangers: 05:00 Lourdeskapelleke Driestraat Elewijt
08:00 halte Werchter ong 30 min
09:30 halte Betekom ong 15 min
11:00 rusthalte met eten te Aarschot ong 45 min
13:30 Scherpenheuvel
14:00 Gezamenlijke Misviering

fietsers: 09:30 Kerk te Elewijt
12:00 rusthalte en eten te Aarschot
13:30 aankomst te Scherpenheuvel
15:45 terugtocht naar Elewijt

8. AFGESCHAFTE BROEDERSCHAPPEN EN GEBEDVERENIGINGEN;

Algemene kenmerken

- ze werden door de kerkelijke overheden opgericht om de gelovigen aan te zetten tot een meer actieve godsdienstbeleving; de begeleiding werd meestal op zich genomen door een of andere kloosterorde door middel van een secretariaat;
- er werden ledenregisters bijgehouden en er werd jaarlijks een (bescheiden) financiële bijdrage gevraagd ;
- er waren in veel gevallen aflaten aan verbonden .

In Elewijt hebben de volgende Broederschappen en Gebedsverenigingen bestaan :

Broederschap van den H.Rozenkrans

Het doel van deze Broederschap bestond er in de Rozenkransvereerders te groeperen om een gezamenlijke hulde te brengen aan O.L.Vrouw. Spoedig nadat Paus Leo XIII in zijn encycliek "Diuturnu temporis" gewezen had op het nut en de verdienstelijkheid van den Rozenkrans, kwamen overal Broederschappen tot stand, vooral onder impuls van de paters Dominikanen .

Zo werd ook in Elewijt door pastoor Van Reeth een Broederschap opgericht op 25 december 1899 .

De eerste inschrijvingen in het register van de Broederschap betreffen pastoor Van Reeth, onderpastoor Cauwenberg, burgmeester Goossens en schepene J.B.Van Kelst onder nr. 309 treffen we Cesar Raeymaeckers aan, de latere kanunnik en onder nr 665 Robertus Verlinden, pastor 1915 feb 20.

Van dan af is er blijkbaar jaarlijks een inschrijving in alfabetische volgorde van de jongens en meisjes (afzonderlijk die hun plechtige communie hebben gedaan. De laatst ingeschreven zijn geboren in 1929.

Het reglement, uitgegeven in 1934 door het Secretariaat van het Rozenkrans apostolaat, valt op door zijn formalisme en door de zorg om alles tot in de minste details te regelen: de wijze van inschrijving van de leden, de stof waaruit de rozenkrans (paternoster) moet vervaardigd zijn, de kralen, het gebruik door anderen, enz, allemaal zaken die we ons nu nog moeilijk kunnen voorstellen..

Deze Broederschap bleef (theoretisch) bestaan tot 1939.

Broederschap van den H-Hubertus.

De eeuwenoude bedevaart naar Sint Hubertus Elewijt tot genezing van of bescherming tegen de razernij (hondsdolheid) eindigde in 1846, na de uitvinding van de penniciline. De Broederschap van de H.Hubertus, die in haar bloeitijdperk meer dan 10.000 leden telde, bleef verder bestaan en had in 1898 nog 1.200 ingeschreven leden.

Op 1 juli 1917 heeft pastoor Verlinden opnieuw een register van de Broederschap van den H.Hubertus geopend.. De eerste leden waren pastoor Verlinden, Baron de Becker Auguste, senator en eigenaar van het Steen, en de meid Melanie Verdickt.

Onder de volgnummers 193 tot 198 vinden we de ganse familie de Becker terug.

Vanaf volgnummer 486 is er blijkbaar jaarlijks een inschrijving in alfabetische volgorde van de jongens en meisjes (afzonderlijk) die hun plechtige communie hebben gedaan. De laatst ingeschrevenen zijn geboren in 1929 (zoals voor de Broederschap van den H.Rozenkrans).

Er zijn in het parochiearchief geen verdere inlichtingen hierover beschikbaar .

Apostolaat des Gebeds

Deze genootschap ter uitbreiding van het Rijk Gods door gebed en offer werd in 1844 in Frankrijk door de Jezuiten opgericht en groeide snel uit tot een wereldorganisatie, met hoofdzetel te Rome.

Het programma van het Apostolaat des Gebeds werd aangeprezen als een geeigend middel tot de geestelijke vorming van leke-apostelen.

Er bestonden drie graden van lidmaatschap van het Apostolaat des Gebeds :

Eerste graad: de morgenopdracht van de dag doen voor de pauselijke intenties die maandelijks worden medegedeeld .

Tweede graad: de dagelijkse hulde aan Maria. Ieder dag een Onze Vaders en een Weesgegroet bidden voor de pauselijke intenties.

Derde graad: de maandelijksse Communie van Eerherstel.

Het Apostelschap des Gebeds (zoals het toen werd genoemd) werd in de kerk van Sint-Hubertus Elewijt ingesteld de 3e mei 1902 door pastoor Felix Van Reeth. In het ledenregister, begonnen op 3 mei 1902 en bijgehouden tot 1914, vinden we in totaal 683 inschrijvingen met naam en voornaam, de naam van de ieveraarster die het lid aangenomen heeft, het adres en de graad van lidmaatschap

Er bestaat nog een aanwezigheidsregister betreffende de "*Maandelijksse Eerherstellende Communie*" voor de jaren 1902, 1903 en 1904.

Na 1914 (er is inmiddels een andere pastoor benoemd) vinden we geen enkele inschrijving meer, hoogstwaarschijnlijk wegens de opvallende gelijklopendheid van de doelstellingen van het Apostolaat en die van de Bond van het Heilig Hart (trouwens een afdeling van het Apostolaat) die in 1923 in Elewijt werd opgericht en die tot in de jaren 1960 een relatief groot succes kende.(zie hierna)

Bond van het Heilig Hart.

Het doel van de Bond van het Heilig Hart bestond er in "*door de dagelijkse morgenopdracht en de maandelijksse Bondsmis met H. Communie onze zichtbare verbondenheid met de heer Jezus en onze evenmens tot uiting te brengen*".

De Bond werd te Elewijt opgericht ter gelegenheid van de Missie die gehouden werd in oktober 1923. De eerste bestuurder was onderpastoor Waumans.

Op 31 december 1927 waren 123 mannelijke leden ingeschreven in het ledenregister.

Einde 1936 waren er 159 mannelijke en 203 vrouwelijke leden ingeschreven.

De organisatie van de Bond is tot de jaren 1950-1960 ongewijzigd gebleven.

Iedere eerste zondag van de maand werden de mannen verwacht in de vroegmis. Ze ontvingen iedere maand vanwege hun ijveraar (wijkverantwoordelijke) een intentieblaadje en hun (rode) aanwezigheidskaart. Ze zaten in blok samen in de middenbeuk aan de "*mannenkant*" (rechts). De gang naar de communiebank werd jarenlang gedirigeerd door Sooike Mannaerts die rij na rij liet vertrekken en die de aanwezigheidskaarten in ontvangst nam.

Deze kaarten werden in de passende kolom afgestempeld door koster Frans Huybrechts die ze op de volgende maandelijksse vergadering aan de ijveraaars uitdeelde. Die ze dan weer op hun beurt tegen de eerste zondag aan hun leden bezorgden.

De vrouwen hielden hun bondsdag op de derde zondag maar alles verliep iets minder formeel.

BOND VAN HET HHART
Apostolaat des gebeds

DAGELIJKSE OPDRACHT. 1° Oefening
H. Hart van Jezus.
Ik draag U op, door het Onbevlekt Hart van Maria, al mijn bidden, werken en lijden, van deze dag, tot herstel van onze beledigingen, en tot al de intenties waarvoor Gij U voortdurend op het altaar opoffert.
In het bijzonder draag ik ze U op voor de algemene intentie van deze maand, t. w. : Opdat uit de kinemavertoningen de gevaren voor geloof en zeden mogen verbannen worden; en voor de missie-intentie t. w. : Opdat de Kerk moge bloeien en uitgebreid worden in Noord-India.

DAGELIJKSE HULDE AAN MARIA. 2° Oefening
Een Onze Vader en tien Wees Gegroeten voor de intentie van deze maand.

ALGEMENE KOMMUNIE, IN DE MAANDELIJKSE BETOGING VAN EERHERSTEL VAN DE H. HARTBOND. 3° Oefening
Bid, na iedere Heilige Communie van deze maand, het dankzeggingsgebed — uitleg van de pauselijke maand-intentie — op de keerzijde van dit blad.

Kerkelijk goedgekeurd.

Na het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) ging ook De Bond op zoek naar vernieuwing. Vanaf 1966 worden de strakke organisatievormen geleidelijk aan losgelaten: eerst mag de Communie van Eerherstel plaats hebben de ganse zondag, vanaf september 1967 wordt de kaart bezorgd aan het gezin en in december 1967 wordt de uitnodigingskaart vervangen door het gebedsfoldertje. Er werd in de kerk niets meer afgegeven.

De laatste vergadering van de ijverers had plaats op woensdag 29 oktober 1969..

Eucharistische Kruistocht

De Eucharistische Kruistocht werd gesticht in 1920 door de Norbertijnen van Averbode met de bedoeling de communiedecreten van Paus Pius X met ingang te doen vinden, vooral bij de kinderen. De gekende priester E. Poppe speelde een belangrijke rol in de groei van deze beweging.

Averbode begon met "Zonneland" uit te geven.

Pastoor Verlinden vermeldt in zijn hier voren besproken nota's. De Eucharistische Kruistocht als een der geestelijke instellingen die in de parochie bestaan Er zijn geen andere geschreven gegevens te vinden betreffende deze Kruistocht. Verschillende senioren bevestigen echter dat zij er lid van geweest zijn tijdens hun jeugd. Er bestaat ook een vlag van de Eucharistische Kruistocht (niet opgenomen in de inventaris van pastoor Verlinden die nochtans en ganse reeks vlaggen vermeldt).

In 1964 werd de benaming Eucharistische Kruistocht vervangen door Eucharistische Kernwerking die ten doel heeft in parochie en school kerngroepen te begeleiden naar een intens christelijk leven, met de nadruk op de eucharistische beleving. Averbode verzorgt dan uitgave voor kinderen, jongeren, jeugd, volwassenen en leerkrachten.

De jeugdbladen van Averbode (Zonneland,Zonnekind,..) werden regelmatig verspreid via de gemeenteschool.

Marialegioen

Het Marialegioen werd opgericht in Dublin (Ierland) op 7 september 1921.

Het is een genootschap van mensen met een militante levenshouding die door hun toetreding de verplichting op zich namen regelmatig de gebeden te bidden (bij voorkeur in familiekring) die voorkwamen in een foldertje dat aan elk lid werd overhandigd, om zo een speciale Mariaverering tot stand te brengen.

De beweging deed in Elewijt haar intrede begin 1950 op initiatief van pastoor Du Bois die werkte met een ploeg van

ijveraars (waaronder Frans Huybrechts, Constant Roekens en Karel De Vlegelaer) die de gelovigen aanspraken om lid te worden van het Marialegioen.

Vanaf december 1956 tot december 1963 vonden we in De Brug telkens een aankondiging terug volgens dewelke in De Prins een jaarvergadering van het Marialegioen werd gehouden. Een verslag daarover is nooit gepubliceerd.

Nadien waren er geen aankondigingen meer wat er op wijst dat de vereniging in 1964 ophield te bestaan (invloed van Vaticanum II ?).

Bibliografie.

1. Verslagboek van de Kerkfabriek Sint-Hubertus Elewijt van de jaren 1932 - 1962 .
2. De Brug - maandblad van Milac Elewijt - Jaargangen 1950 tot 1993.
3. Brochure "*Ken je de St-Hubertusparochie van Elewijt ? 1900 - 2000*" opgesteld door pastoor Jos Boven.
4. Elewijt - Parochie Sint-Hubertus - Parochiale Brochure - Uitgave 1963.
5. Brochure Kerk en parochie Sint-Hubertus Elewijt - 2000.
6. De parochiegemeenschap van Sint-Hubertus Elewijt heet u welkom - Zevende uitgave - januari 2000.
7. Parochiearchief van Elewijt.
8. Kerkelijk Leven (Parochieblad). Federatie Zemst - parochie Sint-Hubertus Elewijt.

Tijdens de tentoonstelling van "Numismatiek onder Koning Albert I en de Oorlogsklok 1914/1918" kregen we allerhande materiaal en documenten aangeboden, waaronder dit dagboek. We vonden dat het verhaal van Edmond De Greef mocht gepubliceerd worden, waarvoor we ook de toestemming kregen van de familie.

De redactie van heemkring "de Semse" heeft getracht het in een leesbare vorm om te zetten, zonder te veel aan de originele versie te veranderen.

Gedenkenis van onze veldtocht uit Dixmuide van den 28 maart 1917

Dagboek van
De Greef Edmond
Oude Brug 186 Lokeren
Oost-Vlaanderen - België
In het leger bij het
5e linie regiment
C 136, 10e compagnie
Armee Belge
en compagnie M 63331
toen verandering in compagnie
D 248, 10 Compagnie
Armee Belge

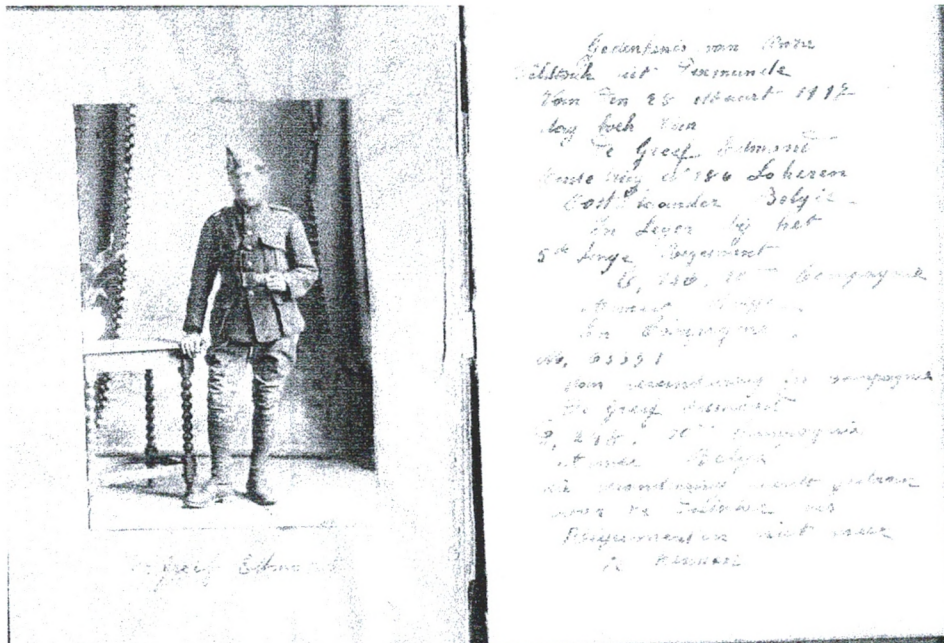
Die verandering werd gedaan omdat de Duitser ons regiment niet meer zou kennen.

Mijn eerste plicht is hulde te brengen aan mijne stadsgenoten die vielen op slag van eer, voor vrijheid en van hun land en voor Vlaanderen.

Coppieters Alfred, geboren te Lokeren, begraven te Oeren
Coppieters Maurice, geboren te Lokeren, begraven te Oeren
Albert Vermoens, geboren te Lokeren, begraven te Calais
Fharazijn Jourdan, geboren te Lokeren, begraven te Adinkerke

Van de klas 16

Oscar van den Abeele geboren te Lokeren, begraven te Hoogstade
De Miels, geboren te Lokeren, begraven te Alveringhem
De Waele Prudent, geboren te Lokeren, begraven te Kaeskaerke

Diksmuide.

Edmond De Greef.

Den 28 maart om 7 uren s' avonds zijn wij naar de loopgrachten gegaan om te gaan werken. Drie uren moesten wij stappen eer wij aan de eerste lijn kwamen, maar onderweg werden wij gezien van de Duitse vliegtuigen. Gij moet niet vragen wat er ons te wachten stond, zij begonnen gauw te schieten met zeker een 50-tal kanons. Gelukkiglijk niemand werd getroffen. Als wij aan de eerste loopgracht waren, begonnen de geweren en mitrailleurs te schieten. Het werk liep niet goed van stapel, daar werden 6 soldaten gekwetst. De soldaten die in de loopgrachten zaten, daarvan was er een dode en 4 gekwetsten. Om 1 uren 's nachts was het werk gedaan. Dan mochten wij aftrappen. Iedereen was zeer content om uit dit vuur te zijn, wij zijn goed aan onze barak gekomen zonder dode en gekwetste.

Den 29ste maart, ja, nog moe van het werk hebben we geslapen tot 12 uren 's noens. Naar den middag ware de vliegers op weg om ons kantonnementen te beschieten maar dat ging niet al te goed. Onze vliegers maakten daar gauw mee gedaan, om 3 uren gingen wij een voetbalmatch spelen tegen een ander compagnie, wij wonnen met 3 tegen 2. Daarna kregen we goed eten en dan speelden we met de kaarten. Om 10 uren lagen wij op onze strozak.

Den 30ste maart in den dag werden wij met rust gelaten. Om 7 uren moesten we weer in de rang om naar de loopgrachten te gaan. Daar kwamen wij aan om 11 uren, dan moest ik op wacht staan. Wij zijn daar goed van af gekomen geen dode of gekwetste.

Den 31ste maart stonden wij voor een vijand, ja wij werden niet met rust gelaten, daar werd geschoten met kanons en geweren, ik stond daar de wacht. De Duitsers waren niet op gemak, wij schoten naar hun loopgracht en wij kregen antwoord met granaten die ontplofte nog op geen 10 meters van ons. Wij antwoorden met onze granaten en geweren. Wij hoorde het geschrei van de Duitsers maar dat kon ons toch niet baten wij gaven niet op. Om 10 uren werden wij afgelost door andere mannen, die hadden 1 soldaat gekwetst

Wij gingen naar de 3de lijn om wacht te doen voor de gaz. Wij kwamen alle goed op onze plaats, ik was van wacht.

Den 1ste april om 6 uren in de morgen kwam een Duits vliegtuig over om daar zijn koeken te laten vallen. Om 7 uren werd ik van de wacht afgelost, wat eten en dan gaan slapen, niet op een strozak maar op de grond. Om 8 uren 's avonds moesten wij gaan werken tot middernacht, er waren enkele soldaten gekwetst.

Op de 1ste lijn werden wij afgelost om naar het kantonment te gaan om wat uit te rusten.

Den 2de april zat de transjee nog in ons lijf, wij mochten den gehele dag slapen, maar dat konden wij niet, daar zaten te veel luizen in het strooi. Dan vonden wij niet beter dan den middag wat te spelen met den handbal. De kanons gingen maar gedurig af om den vijand te beschieten, maar de Belgen kregen hun part weer.

H.M. Koningin Elisabeth

Den 3de april om 3 uren 's morgens gingen wij oefening doen met de wapens, maar die vervloekte vliegen lieten ons niet met rust. Na de middag deden we oefening met granaten, dat was goed, maar daar waren geen Duitsers om juist te leren smijten. Om 5 uren gingen wij ons wat vermaken in onze barak tot laat in den avond want den dag nadien moesten wij naar "rozen pulit", dat is een bijnaam voor de Duitsers.

Den 4de april in de morgen hebben wij gerust, want 's avonds moesten wij naar de loopgrachten. Om 4 uren gingen wij ons eten halen, om 6 uren in de rang om te gaan werken, om middernacht hadden wij gedaan met ons werk maar wij waren doodmoe, want wij gingen al slapend op den steenweg. We zijn er goed van af gekomen, niemand werd gekwetst maar we hadden zere benen.

Den 5de april wij waren gerust gelaten, maar er blijven altijd soldaten op post. Wij gingen onze benen in smeren voor voetbal te spelen. Wij verloren met 4-3. s' Avonds speelden we met de kaarten want iets anders hadden wij niet te doen.

Den 6de april 's morgens werden we met rust gelaten, maar alweer hetzelfde, gaan werken naar de 2de lijn. Ons werk was gedaan om 10 uren 's avonds, maar daar werden soldaten weggedragen die gekwetst waren door den vijand. Wij zijn goed in ons barak gekomen, wat gegeten en dan op onze strozak gaan slapen.

Den 7de april 's morgens om 8 uren gingen we naar de begrafenis van vier onzer vrienden. Dag in dag uit dag werden er begraven, maar we voelde het wel als het onze vrienden waren.

TROOST U

Henen ging ik zonder roeme
'k heb verlaten onze woon
onbesmertelijk de bloemen
steeg ik op voor Godes troon
'k heb geleden vele smarten
bitter pijnen zonder traan
'k weende veel binnen s' harten
om uw blikken te ontvangen
vroeg gebroken om pijn stengel
viel ik als een rose af
onder behoed van mijn engel
rust ik thans in 't kille graf
'k dank u vrouwe, ik dank u
kinderen
voor de hulp die gij mij bracht
ik bid God den albeminde
voor uw slapeloozen nacht
troost u kinderen, troost u vrouwe
rust in vree in aard zijn schoot
draagt voor mij ook niet de rouwe
t in de uren van den dood
wil uw smarten niet vergroeten
baten zal het u tot nood
laat uw harte niet verdrooten

Den 8ste april 's morgens waren wij gerust, ja maar, het was weer het zelfde lieken. 's Avonds gaan werken, nu was het niet om vaderlanders in zakken te scheppen, maar om transport te doen. Niet met den trein maar met wagens die we zelf moesten slepen, ze waren geladen met stenen en ijzer om een blokhuis te zetten. Niet voor ons, maar voor de grote. Alles is goed gegaan, maar den ene vloekte van hier en ander van daar als die wagens van hun rail liepen. Om 12 uren was het gedaan, dan nog eens 3 uren te voet gaan, dat was toch altijd het zelfde. Onze benen deden die tijd dienst als de trein 's.

Den 9ste april waren wij gerust voor den gehelen dag, dan konden wij goed uitslapen maar daar kwamen zij ons nog storen met hun lawaai van de kanons en de vliegers. Ik dacht in mij zelve dat die maar gauw naar beneden vallen.

Den 10de april hadden wij 's morgens oefening met granaten en met ons wapen, ja gij verstaat wel dat konden wij nog niet na zo veel jaren oorlog. Na den middag moesten wij onze schoenen laten zien, om te zien of zij niet te hard waren daarom moesten wij die met vet in strijken. Voor wat, om dat men dan geen zeren voeten zou hebben.

Den 11de april is er weer wat anders. Ze kunnen ons niet met rust laten. Onze benen moesten weer 's avonds naar de loopgrachten om 8 uren, in rang, weer 4 uren ver, wij kwamen aan om 12 uren. De mannen die wij aflosten waren er daar zo goedkoop niet van af gekomen, zij werden onder weg goed beschoten maar gelukkig toch geen doden. Ik moest 4 uren wacht gaan doen met onze kleren in het nat gras, ja maar daar moet gij tegen kunnen, zij gij soldaat, ja of neen. De Duitsers lieten ons met rust, soms waren er enige geweer schoten.

Den 12de april om 6 uren 's morgens kwamen wij van onze post onder een regen van kogels en granaten zonder getroffen te worden. Dan gingen wij gaan slapen tot laat in den avond, we werden afgelost om 12 uren door een andere compagnie om naar de 2de lijn te gaan waar we dienden voor reserve. Daar kwamen gekwetste toe om vermaakt (verzorgt) te worden en dan werden ze naar de wagen van het Rode Kruis gebracht.

Den 13de april moesten wij naar de 3de lijn weer om het werken, eerst 2 uren in de loopgrachten en dan 2 uren op den steenweg om de putten te vullen die er die dag ingeschoten waren door obussen, daarna waren wij weer gerust.

Den 14de april gingen wij naar de 1ste lijn om daar de wacht op te trekken tegen den vijand. Daar werden wij niet goed ontvangen door de Duitsers die begonnen daar te schieten met grote obussen en mitrailleurs geweren, daar was ik ook niet content over. Ik ging bij de mannen praten dat mag zo niet verder gaan. Dan zijn wij begonnen ook met granaten en geweren en nog wat anders. De lans bom, dan was daar een vuurpoel, er werd langs beiden kanten gekerm en geschrei van de gekwetsten, maar bij de Duitsers was het nog erger, daar bleef het duren.

Den 15de april waren wij op de 3de lijn, daar gingen wij weer wat uitrusten. In den dag kon dat wel en we kunnen het verdragen. Des 's avond gingen wij werken op den steenweg waar we beschoten werden met obussen van alle grote. Wij moesten springen van de ene kant naar de anderen, we deden de tocht terug gelijk wij gekomen waren.

Den 16de april begaven wij ons naar de 2de lijn waar we diende voor reserve. We waren gans de dag vrij, wij diende maar voor de 1ste lijn als het daar te warm werd. Des 's avonds begonnen onze mannen te bombarderen op de linie van den Duits en te schieten dat oor en ziel verging, zonder op houden. Om 10 uren begon den Duits te schieten met obussen bommen en granaten, er waren veel gekwetste, gelukkig maar een dode. Dan vertrok ik met de mannen om hulp te bieden. Daar waren de Duitsers niet al te content over. Wij drongen in hun loopgrachten, schoten den enen door den anderen, alles was daar in brokken geschoten, maar gevangenen konden wij niet krijgen of wij moesten ze op onze rug naar onze loopgracht brengen. Om 3 uren waren ze allemaal gekwetst. 's Morgens werden wij afgelost door een anderen bataljon. Om 6 uren kwamen we toe in onze barak, maar o zo moe als wat.

De 17de april, daar wij nu zeer moe waren, mochten wij uitrusten op onze strozak, gij moet niet vragen of wij geslapen hebben.

Den 18de april hadden wij een weinig oefening met de wapens, ja dat is altijd zo, 2 dagen te voren zo met onze wapens schieten tegen den Duits en dan moeten wij het nog leren. Voor de mannen die het niet kunnen zien dat wij wat rusten werden er ook twee soldaten begraven van onze slag tijdens onze rust uren

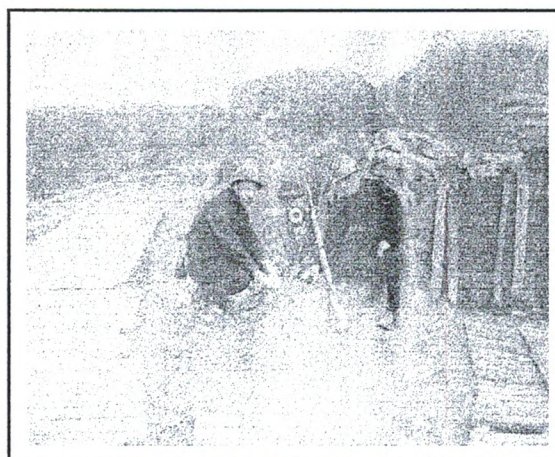
Rust nu in Vrede

Rust nu in vrede gij helden zacht
Gij liet voor de eer het kostbaar leven
Gij hebt ons de vrijheid uw bloed gegeven
Gij stuittet des vijands geweldige macht

Rust nu in vrede fluisteren wij zacht
En lisperen om uw rust niet te storen
O, kont gij uw België dankwoord nog
hooren.
Dat hij fier deldhaftig uw taak hebt volbracht

Rust nu in vrede u laat geene klacht
Wij zullen van die heldhaftige schaaren
De moet in ons hart en liefde bewaren
Die een offer voor "t Vaderland bracht

Rust nu in vrede zoo bidden wij zacht
En smeeken den Heer u de glorie te
schenken
Wijl wij u als martelaars roemrijk

Den 19de april in de middag waren wij gerust aan het eten. Om 6 uren stonden we al in rang om te gaan werken. Daar gekomen moesten wij wachten tot 12 uren 's nachts omdat den transport beschoten werd, en daar stonden paarden op en dat kost veel, als daar een van werd dood geschoten, een soldaat was zo erg niet. Om 12.30 uren konden wij met onze wagentje weg, ieder op zijn manier want dan ziet men naar geen anderen. Om 4 uren 's morgens was het gedaan, maar eerst moesten we nog eens beschoten worden. Dan waren we al den 20ste april, want vooraleer te gaan slapen, moesten wij de wacht op trekken in het dorp Oeren terwijl wij in rust waren. Zo dus wij hebben nooit gedaan in deze tijd van oorlog, ja het spreek woord zegt t' is oorlog.

Den 21ste april in den morgen waren wij gerust, maar na den middag werd weer alles klaar gemaakt voor het werk. Onderweg waren wij gezien geweest door de Duitsers en daar begonnen de Duitse kanonnen hun muil wijt open te zetten, er vielen obussen met de macht, daar ontplofte er een, dan ginder, maar toch kwamen we ongedeerd op het werk, daar waar wij gerust werken konden doen. Wij hadden gedaan om 11.40 uren, wij waren juist op weg en daar waren den Duitsers weer met hun obussen, maar nu was het wat anders, daar was gas in, wij moesten ons masker op zetten en zo vooruit, terug naar onze barak.

De 22ste april hebben wij gans den dag geslapen. Om 8 uren 's avond was het weer tijd voor het werk. Nu moesten wij de loopgrachten maken die kapot geschoten waren, maar daar was den grond zo vet dat men de schup bijna niet kon in de grond steken. Dan moest alles in zakken gedaan worden en dan wegdragen, juist gelijk op een dokken, maar daar droeg men ze gerust en hier moesten wij ons laten vallen voor de kogels of gij waart een manneke minder. Om 12 's nachts was weer alles in orde, dan konden wij naar huis, naar den strozak, goed slapen, want het was al 23 april. Om 2 uren, als wij wakker werden die dag moesten we niets doen, alleen maar voetbal spelen en onder meer 's avonds ons kaartje leggen en dan was onze dag voorbij. Een soldaat mag niet te veel rusten anders wordt hij te vet van het goed leven zo spraken vele burgers.

Den 24ste april om 5 uren 's morgens begonnen de klaroens te blazen zonder ophouden. Iedereen werd wakker, maar daar waren ook zieken bij. Wat is er gebeurt, den Duits had niet geschoten. Veel van onze mannen waren zeer slecht, ziek. Ik was nog bij de goei, seffens was ik buiten, daar was de lucht zeer goed, en doet mij goed. De boeren die daar nog woonden, hun kiekens en honden lagen dood en ook hun peerden en koeien waren er zeer slecht aan toe. De boeren hadden schrik hun hoeve te verlaten want anders konden zij de soldaten niet meer plagen, ja ieder doet wat hij wil maar ik was weg, ik was ver weg

WAAROM

O, gij lijdt Vlaamsche gouwen
Diepgemarteld, diepgewond
zie 'k u strijden zie 'k u lijden
Voor ons Belgisch staatsverbond

'k Zie uw sonden bloedig druipen
en uw stedschoon in brand
't Eigen volk nu uitgebannen
Naar een vreemd en verre land

'k Zie zoo vele kleine kruiskens
Sieren 't eindeloos vlakke land
Onder velen rusten eeuwig
Meenig lang vergeten held

Waar zoovele makkers rusten
In den Vlaamschen moedergrond
En gansch vreemd is mij de tale
Die hun heldendood verkond

O zoovele hunner gaven
belijden 't rookend warme bloed
Voor de vrijheid hunner rechten
En 't herworden van hun goed

Doch de dood nu stom bezegelt
Al in langen droeven nacht
O ! Wanneer dan rijst de zonne
En wordt recht aan niet meer verkracht

Van de vuurlinie 23-4-1917.

Den 25ste april 's morgens werden er kleren uitgedeeld voor die er voor opgeschreven waren maar toch moet er iedereen bij zijn. Na de middag hadden wij oefening met wapens en handgranaten, verder waren wij gerust, maar vanaf nu werd er een soldaat op wacht gezet voor de gas. Want wat als het eens gebeurde zonder te worden verwittigd, ja het zijn droeve tijden.

Den 26ste april was een dag van niets te doen, voor den noen wat rusten maar, 's avonds alles klaar maken voor te vertrekken naar de loopgrachten. Om 8 uren stonden we in rang voor te vertrekken, het was middernacht als wij daar aan kwamen. Er werd hevig gebombardeerd toch zonder ongelukken zijn wij daar geraakt, maar in plaats van wat te rusten, zo maar seffens op wacht voor den vijand. De kogels vlogen langs allen kant maar daar ik nog al klein was gingen ze boven mijne kop, daarvoor was het goed als gij niet groot bent. Wij antwoorden op den Duits zijne vraag met granaten te smijten.

Den 27ste april werden wij afgelost om naar 3de lijn te gaan voor wat weer eens te werken. Om 1 uur 's namiddags gingen wij werken, dan nog al in de 1ste lijn bij klaren dag. Wat wij daar tegen kwamen was nogal erg, de kanonnen lieten hun horen, ons werk ontplofte en er werd gesprongen langs alle kanten, ieder voor een schuil plaatsje te vinden, daar werden 2 soldaten gekwetst maar van een ander compagnie, de ene in het been en den andere in den arm, spoedig werden ze weg gedragen maar onderweg moesten wij nogmaals kennis maken met obussen, maar toch zijn wij goed weg geraakt. 's Avonds gingen wij op corvee om eten te halen voor onze mannen maar toch laat ze ons niet met rust, ze schoten enige zwaar obussen en schrapnels maar wij moeten er toch door voor eten en drinken voor de mannen te halen en dan was het weer wacht, maar het was niet gevaarlijk, alleen voor de obussen.

Den 28ste april was het weeral hetzelfde lieken, werken en nog eens werken. Het was nooit gedaan. Wij gingen op een steenweg maar 3/4 uur van de lijn, wij waren maar juist bezig of het spel begint weer, obussen zoveel dat men ze niet kon tellen.

Den 30ste april, ja nu zaten wij op eerste lijn, daar ging het alsof we op een koord dansen, daar werd een korporaal doodgeschoten, een kogel had hem het hoofd doorboort en ook werden 3 soldaten gekwetst en enen van onze compagnie. Om 3 uren werden wij afgelost, van daar moesten we naar de 3de lijn, waar ik de wacht op moest voor de gas. 's Namiddags werden er twee onder-officiers en een soldaat gekwetst. Er kwam een vijandelijk vliegtuig over onze lijn maar werd gevolgd door onzen vliegers en er ontstond een gevecht tussen beide vliegtuig, maar onze vlieger velde den Duits neer, hij viel in onze lijnen. Er werden duizenden schrapnels naar onze vlieger geschoten maar hij kwam goed terug. 's Avonds gingen wij eten halen voor onze mannen, maar wij werden hevig beschoten. Wij moesten zakken naar de loopgrachten dragen daar werden wij afgelost. Wij gingen naar de 2de lijn om te gaan werken. Daar werden wij beschoten door obussen en geweer kogels en schrapnels. Daar werd een officier en onderofficier gekwetst, er werd ook veel naar onze vliegers geschoten. Om 11 uren werd er een vliegtuig van ons over de Duitse lijn gevlogen om alles te gaan verkennen maar werd achter volgt door een Duits, er ontstond een gevecht tussen beiden vliegtuigen, onze vlieger moest het onderspit delven en werd neergeschoten. Hij viel in de Duitse lijn, de Duitsers waren zeer kontent over deze val, onze geweren schoten maar zo veel zij konden naar den Duitse vlieger maar deze vloog zeer gerust naar zijne post.

Droeve tijden.

'T zijn droeve tijden als den oorlog loeit
als men mensen slacht lijk dieren
Als menschenbloed bij beken vloeit
Als haat en kwaat, als nood en dood
grijnzen, vloeken en tieren.

Ach waar is nu toch mijne arme man
'k verga van angst, ik sterf ervan
Acht wat verschil bij 't vorig jaar
Wij zaten hier zo blij te gaar
Bij 't wiegsken van ons jongste kind
En nu door sneeuw en wind en storm
En dan; ach God, ach God
Hebt medelij met ons bitter lot

Hoor, zijt het dochterken moederlief
"k heb geschreven naar vader een schoonen brief
En dat wij bidden op beide knieën voor hem
En hem zoo geerne zien
En dat gij toch zoo droevig zijt
En dat ik ook dikwijls krijt
En dat ons broertje vlijtig leert
En of hij niet weder keert

Ja roep het jongste paardikke Ja
Zeg moeder waar is vader nu
Als vader komt dan krijg ik een paard
Een levendig paard en een blinkend zwaart
Een helm met pluim en een groote bannier
Dan rijden we verre, verre van hier
Dan maken wij oorlog en nog, en meer
Zeg moeder wanneer komt vader weer

De moeder aanhoort 't eenvoudige schrift
En richt zich op, met 't hoortooge drift
Zij neemt uit de wieg 't onnoozel wig
En zucht en smeekt, u O Heer, O Heer
Geef ons de goede vader weer

Terwijl de moeder aan 't bidden was
Terwijl het meisje haar briefje las
Terwijl het jongentje reed en liep
Terwijl het wichtje in zijn wiegje sliep
Daar verre in 't vreemde verwoeste land
Verlaten langs een eenzame kant
En de nagels geprent in 't bevrorene veld
Daar lag da vader daar laf de held te sterven.

Den 1ste mei gingen wij naar de 1ste linie, daar werd hevig geschoten door geweren en mitrailleuzen langs beide kanten. Dan moest ik naar voorpost, daar was het zeer slecht want wij waren juist op onze plaats of er ontstond een gevecht tussen ons en den Duits, maar wij overwonnen. Doden en gekwetste waren er wel bij den Duits.

Er werd een Duitse kabelballon neergeschoten door onze vliegers, er werden een officier en een onderofficier en twee soldaten gekwetst, gans den dag door werd met bommen en obussen geschoten naar onze post. Een caporal werd daar doodgeschoten. Onze vliegers gingen over de Duitse lijnen doch werden hevig beschoten door geweren en schrapnels. Een soldaat werd gekwetst op mijn post. Om 4 uren werd er gebombardeerd met obussen en geweren, daar werden 3 soldaten, als ook een caporal gekwetst. Om 7 uren begonnen de klaroenen te blazen, den Duits had gas geworpen, alle man was seffens op post, ieder zijn masker op, wapen in de hand en wachten op den vijand. Onze kanons lieten hun horen, geweren en mitrailleuzen gingen hun werk doen. Toch alles goed vergaan. Om 10 uren werden wij afgelost door een ander bataljon. Onze vliegers gingen over de Duitse lijnen en lieten daar hun eieren vallen die zij bij hadden, er ontstond een brand achter den Duitser zijn lijnen, onze vliegers hadden hun werk volbracht. Wij kwamen den 2de mei om 2 uren 's nacht in onze barak toe, alles goed gegaan maar doodmoe, wat eten en dan slapen tegen 50 kilometers in t'uur.

De 10de mei onderzoek van het masker voor de gas. Er werd zoo hevig geschoten met kanons vanaf het front, ja maar. Onze vliegers waren boven de Duitse lijnen, ze lieten bommen vallen zoo dus waren zij niet gerust. Naar 3 uren waren wij gerust, dan gaan wij nog een voetbalmatch spelen want het was lang geleden, wij wonnen met 3-1.

Den 11ste mei hebben wij gans dag gebombardeerd. Om 9 uren moesten wij in rang voor wat, ja voor een karwij. Maar het was wat anders, wij moesten 5 soldaten en een caporal weg dragen die gesneuveld waren. Meer dan een uur ver, zoo noemen se dat "een karwij". Om 2 uren hadden wij oefening met granaten, dat duurde 2 uren lang, ja dat moesten ze ons nog altijd leren. Er werd naar de Duitse vliegers geschoten, die wilde over onze lijnen komen maar toch verplichte wij hun van terug te keren.

Den 12ste mei oefening, om 8 uren 's morgens met de wapens, om 2 uren theorie over het masker. Om 8 uren in de rang voor het werk. Het was 11 uren als we aankwamen, daar hebben we vaderlandszakje gevuld voor de loopgrachten te maken die kapot waren onder het bombardement. Tot 2 uren 's nachts, om 5 uren waren we in onze barak. Duitse vliegers kwamen over, om eens te zien waar we ongeveer waren, maar zij werden niet goed ontvangen. Zij werden beschoten met kanons en mitrailleuzen, daardoor ontstond er een grote brand achter onze barak, ongeveer op 300 meters, daar werden twee barakken afgebrand, er stonden soldaten in, in hun broek en hemd en al het anderen stond in brand.

Den 13de mei was het zondag, er was niets te doen die dag, dat was nu eens lang geleden dat wij een ganse dag rust hadden. Maar toch maar tot de avond, de Duitse vliegers kwamen over omdat er een kabelballon uithing, maar een vlieger was hun te rap af, hij schoot de kabelballon in brand, de 2 man sprongen er uit en kwamen goed naar beneden met hun paraschut. De vlieger werd beschoten maar maakte zich rap uit de voeten. Om 7 uren stonden wij in de rang voor het werk. Om 12 uren waren daar transport naar de 1ste lijn met wagons stenen, zand en cement om blokhuizen te maken. Alvorens wij de 1ste lijn bereikten wierp de Duits bommen en granaten uit. Van ons werd niemand gekwetst, doch 2 anderen hadden raak. Terug op de steenweg, werden wij tegen gehouden van de kogels van geweren en mitrailleuzen. Om 2 uren was het gedaan, dan naar huis. Om 6 uren in onze barak maar om 7 uren brak er een grote brand uit op enige honderd meters van ons. Daar konden wij niet veel doen. Alles bleef in den brand. Opeens begonnen zij zoo te schieten naar een van onze vliegers, hij werd geraakt en moest naar beneden komen. Het vliegtuig werd beschadigd en de vlieger gekwetst, zoo was het al de 14de mei. Wij konden slapen tot 2 uren, om 4 uren hadden wij oefening met granaten. De kanons die achter onze

barak stonden begonnen zoo geweldig te schieten dat alles begon te daveren, maar de Duits was daar zoo rap met zijne grote stukken, die van ons moesten zwijgen of geheel onze boel werd dooreen geschoten. Zij vinden nogal rap de stukken waar wij met schieten, Duitsers zijn daar zeer slim in.

Den 15de mei 's morgens oefening met de wapens, na de middag inspectie van het masker en kardoezen. Er werd hevig geschoten met kanons, geweren en mitralleuzen. Daar werd ook een soldaat begraven, gevallen te Dixmuide, weer ene soldaat gevallen op het veld van de eer.

Den 16de mei om 4 uren 's morgens opstaan, om 5 uren in rang staan om te vertrekken voor het werk. Om 7,30 uren kwamen we er aan. We moesten werken aan een doorweg tot 11 uren, dan hadden we rust tot 1 uren, daarna wederom aan werk tot 5 uren. Daar werd geweldig geschoten met kanons niet ver van ons. Om 7 uren kwamen wij in onze barak aan, maar zo een gehele dag werken op een half brood dat was toch wat te veel. En regen de ganse dag, gij moet niet vragen hoe nat wij waren.

Den 17de mei. In Oostkerke liggen 45 soldaten begraven onder een kruis, ik was daar wacht na een gas aanval om 3 uren. Dan naar het werk moesten we naar de 1ste lijn, het regende geweldig maar daar aangekomen was het nog wat anders ! Wij moesten naar een Duitse post gaan, daar werden wij onder het vuur genomen door kanons en mitralleuzen. Om 10 uren waren wij tegen de Duitse post, de geweren gingen af, het was tijd voor onze aanval maar we konden niets meebrengen dan een gekwetste Duitser, die lieten wij maar liggen. Onder een regen van kogels en obussen zijn wij terug gemoeten. Wij hadden slechts ene gekwetste. Het was weer eens middernacht eer wij konden slapen.

Den 18de mei werd een onderofficier begraven, gedood door een kogel op 1ste lijn. Onze vliegers konden niet met rust over de Duitse lijnen vliegen, ze werden beschoten door kanons en mitralleuzen maar kwamen toch ongedeerd terug. In de loopgrachten werd er geschoten met grote bommen, daar werd alles kapot geschoten, er was nu weer werk voor de soldaten. Wij moesten gaan werken tot middernacht, alles was nu stil op het front, juist of er geen oorlog was.

Den 19de mei begonnen de klarons en de horens te blazen, er was gas op weg, doch men heeft er niets van geweten want allemaal was rap voor zijn masker op te zetten. Er werd gebombardeerd zonder ophouden. De lucht was verlicht van het vuur der kanons. Het duurde geheel den morgen. Te 5 uren was het gedaan, dan in rang voor het werk, wij maakten de een loopgracht naast de andere die kapot geschoten waren, het werd 5 uren 's middags. Het was 7 uren als wij thuis kwamen. Allen doodmoe, 6 uren te voet gaan en dan mar werken om zoo veel mogelijk om uit het schut te zijn. Dan begonnen de grote stukken te schieten die achter ons cantonment stonden dat wij nog niet met rust konden slapen. Zeker den Duitser schoot terug.

Den 20 mei werden wij afgelost door het tweede bataljon, die kregen hun part al. Wij gingen naar Wulferinghem om wat uit te rusten. Het was zeer warm, geladen gelijk een ezel kwamen wij daar aan. 's Namiddags waren wij gerust. We waren zeer kontent voor de rust, het werken zat in ons lijf.

GEGROET GIJ HELDEN

Gegroet gij bloederen koene helden
't Historieboek zal uw eeuwig melden
Hoe gij voor eer en volksbestaan
Ten kampe laagt en niet woud wijken
Voor 't laffe grauw maar op hun lijken
Trots zwaaidt met helder vaan

Hadt gij de vlag niet opgestoken
Vast ware ons duurbaar land bezweken
Maar zonen van een kloek geslacht
Boodt gij den degen en uw leden
En tegenover 's vijands benden
Hielt gij u dappren de wacht

Door Hou en Trou en vaderen fierheid
door vrijheidsmin en vroegre grootheid
werd gij bezielt, gestaald uw vuisten
En vloed vaak uw bloed bij beken
En is er menig held bezweken
De vijand werd verplet, vergruist

Laat u den moed steeds meer ontvlammen
En maakt de taak uw nooit verlammen
Hoe zwaar ze u wellicht schijnt
Daar waar gehacht wordt vallen vijanden
Het geld ons land, het geld ons Vlaanderen
En groot zal de overwinning zijn

Zet bij uw strijd en uw kamp meer luister
Eens breekt het zonlicht door het duister
En dient en schald een fors hoezee
En keert gij fier bedekt met glorie
Met blijde helmt en 't dreunt victorie
Weer naar uw haard en huis en vree.

Volharding

Daar is een brief van thuis gekomen
Mijn lieve broeder komt gij niet
Des snachs val ik er van aan't dromen
Wanneer ik eensklaps wakker schiet

De lucht is grijs en nevelzwanger
Soldaten vloeken stoer en ruw
Den oorlog duurt al langer en langer
En wordt een nooit ontwonden kluw

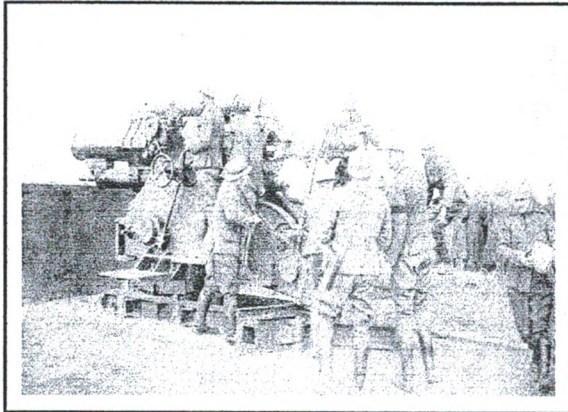
We zullen duur den zegen koopen
Dat weten Belgen allemaal
Maar nimmer voor den Duitsch
Gekropen, en kost wat kost,
De zegepraal.

Na zijn ontsnapping uit Duitse dwang
Gewaard een stil, stil vogelken dat float
Mij sferrievol in uw omheinde hoven
Het mijner liedje dat uw keel ontsproot
Kon toch zoo lief den lieven Meester
Loven om al het schoon dat zijne
Schepping bood.
De bloemen hier de sterre ginder boven

Verachtende aardsche wegen grijs
bestoven
Zoo steegt gij op naar 't zuiver
morgenrood
Daar dreigde op eens door Vlaanderen
blauw
Een arend hits van nek en scherp van
klauw

Voor mij alleen dees wijde hemelbogen
Uw moedig liedje vloog het hartelijk uit
En toen hij plofte naar zijn zwakke tuit
Toen zijt ge zingend verre weg
Gevlogen

De 21ste mei werd er hevig gebombardeerd op den sector van Dixmuide. Men schoot naar Duitse vliegtuigen die ons kabelballons wilde neerhalen, dus waren ze verplicht terug te keren. 's Morgens waren wij gerust. 's Middags werden we ondervraagd door de officieren over het geen we vroeger geleerd hadden, dit wilde zeggen onthoud alles goed, anders zoudt ge het vergeten. Om 5 uren waren we van wacht in het cantonnement voor de gas. Onze vliegers werden fel beschoten door de Duitsers, maar de Duitser waren hun te rap, die lieten bommen vallen rondom het cantonment. 's Avonds hevig bombardement met kanons, je kon gemakkelijk de gazet lezen door het licht van het vuur der kanons, zoo klaar was het. Ook wierpen ze met veel lichtpijlen. Het duurde tot 2 uren nachts.

Den 22ste mei was het slecht weder. Wij werden afgelost van de wacht. Na de middag hadden wij theorie over het verlof en hoe men ons moeten gedragen als men in congé gaat. Dan moesten wij onze wapens kuisen. Gans den dag door was het kanongebulder, men schoot naar Duitse vliegers. Onze vliegtuigen kwamen er tussen, er ontstond een gevecht met beiden vliegers maar den Duits kon de plaat poetsen. In den avond verergerde het geschut zonder ophouden. Iedereen dacht dat men zou moeten optrekken voor een gevecht maar werden met rust gelaten.

Den 23ste mei om 7 uren 's morgens in de rang, we moesten marcheren tot 10 uren. 's Namiddags oefening met granaten, om 5 uren de wacht voor de gas tot 9 uren. Er waren vele vliegers in de lucht, doch alles was kalm op het front. Daar werd weinig geschoten, af en toe naar de vliegers.

Den 24ste mei 's morgens moesten op de wacht van 5 tot 9 uren. Daarna in den rang voor oefening, om te leren hoe men kleine en groten posten zou uit zetten naar den vijand. 's Namiddags om 2 uren oefening met de granaten tot 4 uren, er werd niet veel geschoten met de kanons op onze secteur. Onze vliegers waren op weg en hebben enige koekjes laten vallen achter de Duitsers hun lijnen, zij werden beschoten met schrappenels en mitralleuzen, doch kwamen ongedeerd terug. De Duitsers achtervolgden onze vliegers maar er was nog wat anders, daar

hingen 7 kabelballons uit rond de Duitse lijnen; om te zien waar onze kanons hun obussen vielen. Toch de Duitse vliegers moesten terug zonder onze ballons neer te halen. Maar onderweg werd een Duits vliegtuig in brand geschoten en viel in Duitse lijn.

MIJN CONGE IN LONDEN

Vrienden aanhoort mij zoo even aan
Naar 't geen ik uw vertellen gaan
't Is een reisje zoo galant
die ik heb gedaan naar Engeland
Ik ging daar henen heel te vree
Ik was goed bezeten, ik had kluiten mee
Ik dacht daar 't zal ook plezierig zijn
In London daar is het iest fijn
Zoo kwam ik daar aan en 'k was bekwaam
Om een praatje met eene miss aan te gaan

In 't Engelsch zei menig keren
Prommenere doe ik geren
Zei had mij verstaan, gauw nam ze aan
Door London trokken wij te saam
Zoo ging ik met haar door de straten
Engelisch was zij aan praten
Maar 'k versta niets van het geen zij daar zei
En toch bleef zij altijd bij mij

Zij vroeg aan mij boy oh you do
dan zei ik miss ik nu toch moe
Belgium soldier zie ze comie aan
Wij moeten nog t eten gaan
Zij nam mij mee in een schoon hotel
Ik zat daar op kussen dat vond ik wel
Ik dacht alho dat is hier kadee
Ik liet haar begaan, maar 't eten gedaan
Mocht ik zelve in mijne portemonaie gaan

In English vroeg zij mij heel te vree
Wil you sleep to nice will me
Dan gaf ik haar seffens te verstaan
Dat ik met haar mede wilde gaan
Ik dacht dat is hier toch zoo plezant
Ik heb hier doch zoo een schoon miss aan d'hand
Maar vooralleer ik er aan begon
Vroeg ze of ik betalen kon
Dan vroeg ik haar ook den prijs gering
En ze zei voor you is het twintig shelling
Het geen ik daar nu van haar vernam
dat English kon ik daar toch niet verstaan
Dan vroeg ze you have onderstand
Maar ik zei miss dat kan niet zijn
Ik maakte dan seffens een gebaar
Ze dacht in haar eigen ik kom niet klaar
Dan vroeg ze nog kan you not to me
Ik zei daar meen ben ik te vree
Dan had zij gedaan ik liet haar dan staan
Ik ben er dan aanstond van onder gegaan

Want ik zie het heur zonder schromen
Bij de Belgen moeten zij niet komen
Want ik zie voor dat geld dat zij hier had gewild
worden velen glazen gevuld
Ja ik zeg hier zonder jeneren
Laat u in London niet scheeren
Maar dat is maar goed voor een heer
Misschien komt gij nog met iets weer

Den 25ste mei moesten we om 4 uren opstaan, om 6 uren stonden we in de rang. We moesten naar Hoogstade-Linde gaan om oefening te doen in het veld, we moesten leren hoe men den Duits moet verjagen en hoe men moet aanvallen. Ja, het is waar, naar 3 jaar oorlog moeten zij ons dat nog leren. Dat duurde tot 12 uren dan kregen we soep. Daarna werden er 3 soldaten vereerd met het oorlogskruis. Achteraf was er de revue voor hoger officieren, het was om 3 uren gedaan. Om 6 uren kwamen we terug met onze zak op de rug. Er werd veel naar onze vliegers geschoten met schrapenels en mitralleuzen, doch geen van hen werd getroffen. Dan waren wij van wacht in het cantonnement, daar werd een soldaat vereerd met het oorlogskruis omdat hij zijne commandant wist te redden die geblesseerd was en als hij hem uit den slag had getrokken, werd de soldaat zelf gewond, doch niet erg. Zo gaat ons leven nu, nooit worden wij met rust gelaten.

Den 26ste mei 's morgens oefening met de wapens tot 11 uren, 's middags oefening met granaten tot 4 uren. Om 5 uren moesten we op de wacht voor de gas, er werd veel geschoten naar de vliegtuigen. Er werd een soldaat begraven te Oeren, welke doodgeschoten werd op de 1ste lijn, voorst was het een kalme nacht.

Den 27ste mei 's morgens trokken we de wacht op van 8 tot 10 uren. De mannen moeten niets doen, het was zondag. Er werd wel geschoten met kanons en mitralleuzen. Onze vliegers hingen gedurig over de Duitse lijnen, ze werden hevig beschoten doch kwamen ongedeerd terug. Om 5 uren was ik van wacht tot 8 uren. Daar trokken 2 bataljons op naar de loopgrachten om de anderen te gaan aflossen te Dixmude. In de nacht was er een hevig bombardement te leper, men zag niets anders dan vuur en vlam. Het was daar echt niet pluis om te vechten. In de nacht gingen onze vliegers over de Duitse lijnen, lieten daar bommen vallen en met op terugweg een regen van kogels en schrapenels, maar de zoeklichten konden hen niet in het zicht krijgen.

Den 28ste mei gingen we naar het bad 's morgens. Er kwamen Duitse vliegers overgevlogen, ze werden beschoten en moesten terug keren. Alles was kalm in Dixmude, de mitralleuzen schoten alleen op de noen, wij waren van wacht van 1 tot 5 uren. We stonden daar al 48 uren wanneer wij werden afgelost. Den Duits had met gas geschoten doch is niet ver gewaaid, daar de wind te stil was. Om 6 uren kwam een Duits vliegtuig over onze lijn en liet daar bommen vallen aan onze barakken. Er waren 7 doden en 14 gekwetste alsook twee burgers gedood die daar waren. Wij allen schoten met geweren, mitralleuzen en schrapenels naar den vlieger, maar hij vloog op zijn gemak naar zijne post. Hij had een goede dag gehad. Door het gas werden er gekwetsten en doden gemaakt in Nieuwpoort. Daar was ook gekraak van bommen en obussen, ze mochten hun verwachten aan een aanval.

OP VREEMDE STRAND

Kan ik onder lenteglans
stilaan voor dit land
over welk de hemelstrans
eerste klaarheid giet
Ik kan het niet
Stel ik hart en zinnen open
Voor het schouwspel aan de zee
Die nu rimpelt komt gekropen
endelooze vliet
Kabbelend tot aan de zee
Voor deze niet
Zie daar rijst de mooie stede
Op den heuvel met haar dom
Met hem kronkelstromen beneden

Bogen van graniet
 Wimpels en masten om einde om
 k bezing ze niet
 Schipperin met goude slingers
 Forsche schippers bruin gebrande
 Maken samen als twee zingers
 Volktaal tot een lied
 door natuur op toon gezet
 Ik luister niet
 Marktooneelen zal ik u roemen
 Met uw boter en uw room
 Spek en eieren en bloem
 Volk dat vraagt en biedt
 Blij gewemel vrede stroom
 Ik zal het niet
 Als tapijten op de bergje
 liggen de akkers rijk ontplooid
 Reuzen boomen staan als dwergen
 In het diep verschiet
 Verten, diepen ik roem u niet
 Hier gaat het niet
 Woud van wilde armen zwanger
 Met uw stammen, kruid en mos
 Waar zoo menig meesterzanger
 Huist en twijg en spriet
 Beelden talen uit het bosch
 k versta u niet
 Zou ik onder lenteglanzen
 Stilstaan voor dit schoone land
 over t welk de hemeltrans
 Eerste klaarheid giet
 En zijn blauwheid openspant
 Ik mag het niet

Ballingsland zoo rijk in gaven
 Hield het mijn huis noch dak
 Gaard nog wagen schip nog haven
 Niets zei groot of klein
 Klok noch klepel boom noch tak
 'k Beminde t alleen

De vlag van den IJzer

Hoezee; hoezee
 Voor vorst en vaderland
 Hoezee, hoezee
 Vrij word het Belgisch volk
 Valsch en snoods verraad
 Was des vijands daad
 Ontrolde zicht van ons vlag
 Op dien augustus dag
 Rood, geel en zwart
 O vlag vol roem
 Belgische vlag aan ons, ons hart

Hoezee, hoezee
 Voor vorst en vaderland
 Hoezee, hoezee
 Vrij wordt het Belgische volk
 Rood is heldensmert
 t bleekt in menig slag
 schroot verwonde ons vlag
 Rood, geel en zwart

O vlag vol roem
Belgisch vlag aan u, aan u ons hart
Hoezee, hoezee
Voor vorst en vaderland
Hoezee, hoezee
Vrij wordt het Belgisch volk
Zwart is Belgisch rouw
Eer en woord getrouw
Vloekend t vreemd gezag
Hoog de vrije vlag
Rood, geel en zwart
O vlag vol roem
Belgisch vlag aan u aan u ons hart
Hoezee, hoezee
Voor vorst en vaderland
Hoezee, hoezee
Vrij wordt het Belgisch volk
Vrij wordt ons belgenland
Geel goud is de roem
Belgie won die bloem

Kostbaar klonker vlag
schoon is onze vlag
Rood, geel en zwart
O vlag vol roem
Belgisch vlag aan u aan u ons hart
Hoezee, hoezee
Voor vorst en vaderland
Hoezee, hoezee
Vrij wordt het Belgisch volk
Eeuwig wappert zij
Eerlijk koen en vrij
Valt er geen zonnelach
Op ons IJzervlag
Rood, geel en zwart
O vlag vol roem
Belgisch vlag aan u, aan u ons hart

* * *

VROUWE HULDE

Marie Magdalena en de andere Marie gingen zien naar het graf
(Mattheus XXVIII)

Aan mijn zuster Maria
San zullen dien morgen ook rouwende vrouw[<]en
naar hun doode komen met bloemenarmen
En zoete zal t ruischen uit volle monden
O dat wij zijn graf eens open vonden
En zagen het lijk, zoo het lag te verbleeken
toen het bloed niet langer uit wonde wou lekken
Wij zouden rein waschen het hoofd en de handen
En het tragische rood van den wonden randen
En de vinger, nog lenig vouwen geheel zacht
en de oogen zoo luikend of droomend hij lachte
en blonken zou t lijk een albasten roze
en uit vrees het te wekken noch schreien nog klagen
Wij zouden hem schrijnen en huiswaarts dragen
waar uit nog als een licht de ziel schijnt te wazen
zoo zullen dien morgen veel rouwende vrouwen
met liefde en met hoop naar doode komen
en ik wou fat een engel verscheen voor hun oogen
Met een lach op 't gelaat en de handen om hooge

* * *

Den 29ste mei 's morgens, toen we op stonden had een groot bombardement plaats. Om 8 uren oefening zonder wapens, om 2 uren oefening met wapens, om 3 uren theorie. er werd hevig geschoten. Twintig Duitse vliegers kwamen over onze lijnen gevlogen; ze werden achtervolgt door onze vliegers, er werd ene naar beneden gehaald, de anderen maakte dat ze weg kwamen, doch onze vliegers hebben gans den nacht bommen gaan werpen achter de Duitse loopgrachten. Daardoor ontstond een grote brand. Men zocht naar onze vliegers met zoeklichten, maar ze konden ze niet in 't oog krijgen.

Den 30ste mei 's morgens moesten we in rang voor een oefening om te leren hoe men posten uitzet als men voor den vijand ligt en hoe men hem moet verslagen. 's namiddags oefening over de wapens en een onderzoek van het gasmasker. In den dag was alles zeer kalm, tegen den avond begonnen we te bombarderen zonder ophouden. We verwachtten een aanval van den Duits, maar we lieten onze kanons horen, er werden ook bommen en granaten gesmeten naar de Duitse loopgrachten. Dan was er geen spraak meer van aanval, want ze dan konden ze niet door. Er werd ook een soldaat van onze compagnie naar het gevang gedaan omdat hij niet meer wilde gaan werken naar de loopgrachten, dat was stom van hem, want alleen kon hij niets doen tegen ene grote macht van officieren.

Den 31ste mei opstaan om 5 uren om ene grote mars te doen naar Bulskamp. Weer enige uren mars voor onze arme voeten, maar wat wil gij als soldaat daar aan doen. 's Namiddag theorie over de straf wet boek, ja dat is altijd zo als er een naar het gevang wordt gestuurd, de andere moeten dan schrik krijgen. Oefening met granaten. In den dag werd er weinig geschoten, juist maar de vliegers. Om 9 uren begon het spel, onze vliegers gingen over de Duitse lijnen, lieten lichten vallen, onze kanons begonnen te schieten. bommen werden geworpen zonder op houden. Er werd alarm gegeven maar wij stonden klaar. Men wierp vuurpijlen en er ontstond een aanval. Wij gingen tot in de Duitse loopgrachten, de geweren en mitralleuzen hadden hun werk gedaan want daar lagen vele doden en gekwetsten. Van ons waren er maar weinig slachtoffers, doch weer al genoeg om te begraven. Gekwetste werden weggedragen. Om 12,30 uren 't nachts was het wel kalmer geworden.

Den 1ste juni hadden we 's morgens "*service de compagnie*" tot 11 's namiddags, daarna theorie over hoe granaten te werpen naar de vijand, ja dat konden wij nog niet, maar als wij voor de Duitsers staan, dan zullen wij wel werpen. Daar zullen doden vallen. Er werd veel geschoten met groten kanons die niet ver van ons stonden, maar den Duits was daar rap met zijn vliegers om te zien waar ze stonden en 's nachts gingen onze vliegers den Duits eens bezoeken met hun bommen. Daar kwam een vlieger in het zoeklicht, maar maakte vlug dat hij er uit was. Dan schoten ze met schrapenels en mitralleuzen naar de vlieger maar deze kwam ongedeerd terug.

Den 2de juni 's morgens om 8 uren stonden we in rang, onderzoek van de klederen om te zien of men alles nog wel had, want anders werden er koekjes uitgedeeld, dat wilde zeggen straf om aan onze solden te zitten. Om 11 uren stond we opnieuw in rang, we moesten een grote mars doen. Het was weer 8 uren 's avonds dat wij 't huis kwamen. Gij moet niet vragen of wij doodmoe waren, maar 9 uren lopen met onze "*strame beenen*" van op de grond te liggen, maar wat wilt gij daaraan doen, 't is oorlog. Er werd geschoten met kanons en bommen zonder op te houden, daar zoudt ge geen 2 meters ver komen of gij waart een man minder.

Den 3de juni 's morgens mochten wij uitrusten tot 2 uren, dan in rang voor het appel om te zien of er geen waren blijven slapen. Om 5 uren moesten we veranderen van cantonnement. We waren daar van wacht van 6 tot 10 uren. Er hingen 6 kabelballons uit om alles te zien wat er achter de Duitse lijnen gebeurde, maar een Duitse vlieger kwam hun bezoeken, liet er bommen vallen maar ze waren rap weg en liet ook bommen vallen aan ons cantonnement, doch er waren geen doden of gekwetsten. Daar werd wel geschoten met schrapenels en mitralleuzen en ook onze geweren gingen daar op af. Dan was het onze

vliegers hun toer, ze vlogen over de Duitse loopgrachten, lieten bommen vallen dat er werd geschreeuwd en gekermd. De grond vloog zo maar in de lucht daar waar de mensen vroeger zo hard aan gewerkt hebben, ja en nu werd alles maar kapot geschoten.

De 4de juni heeft den Duits een groot bombardement gedaan, onze kanons schoten zonder ophouden, onze vliegers wierpen bommen. Men zou zeggen hoe kom gij daar levende uit en toch is het zoo. We waren juist van wacht voor de gas toen er een Duitse vlieger over kwam, doch werd achterna gezeten door onze vlieger, maar die maakte dat hij weg was, hij had genoeg gezien. Ze begonnen te bombarderen zonder ophouden, het was al vuur en vlam dat men zag van de kanons.

De 5de juni 's morgens om 8 uren stonden we rang voor oefening zonder wapens tot 11 uren. Onze vliegers werden beschoten door de Duitse vliegers maar zonder ongevallen. 's Namiddags oefening met granaten tot 5 uren. Dan barstte de kanons op los. Ze schoten zonder ophouden naar de tranchees. Daar kregen onze soldaten ook hun part. Om 12 uren nachts begon den Duits met gas te schieten, de klaroens begonnen te blazen, alle man was rap te been, ieder zijn masker op. Om 3 uren was het gevaar gedaan, wij werden om 5 uren afgelost.

Den 6de juni om 4 uren 's morgens op staan om een grote mars te doen tot 4 uren in de namiddag, dus die was groot genoeg. Onze "*trein bleindee*" begon te schieten zonder ophouden met obussen van 38 mm om de grote stukken van den Duits kapot te schieten, maar de Duitse vliegers waren daar rap om ons op te sporen en ze hadden hun bommen bij, ze lieten er enige bommen vallen, niemand werd gedood of gekwetst. Ze werden achterna gezeten door onze vliegers. Ze vlogen zo rap mogelijk de Duitse lijnen over, daar werd hevig geschoten met geweren, mitralleuzen en schrapenels. Rechts van Dixmuide was het kermis, daar schoten ze zonder ophouden dat de stukken de lucht in vlogen. Daar zullen wel doden en gekwetste liggen na zo'n een bombardement, toch was daar gene aanval.

Den 7de juni 's morgens om 10 uren stonden wij in rang voor inspektie van de wapens. Om 5 uren waren wij de wacht voor gas. Er werd veel geschoten naar de vliegers langs beide kanten doch al de onzen kwamen ongedeerd terug. Men zag 's avonds anders niets dan vuur en vlam van het bombarderen en vuurpijlen die ze afschoten, het was gelijk een groot vuurwerk dat men zag op een kermis. Daar zullen de mannen het niet pluis hebben gehad van doden en gekwetsten zullen wij maar zwijgen want de gevechten duurden tot 's morgens.

Den 8ste juni 's morgens om 4 uren opstaan van den schrik voor het bombardement. Om 7 uren stonden wij in rang. Wij vertrokken uit Vinkem naar Eggewaertscapelle. Na de middag waren we wat gerust. Met de vliegers was het altijd hetzelfde spel, dan vlogen onze vliegers over de Duitse lijnen, dan de Duitse vliegers voor de onze, en daar ontstond een gevecht, doch zonder doden deze keer. Dan hoorde men een bombardement dat duurde tot middernacht, daar kon men van het licht goed met de kaarten spelen maar spijtig moest men binnen blijven voor de stukken ijzer die er in 't rond vlogen.

Den 9de juni om 4 uren 's morgens stonden wij in rang om te gaan werken in Oostkerke. Daar werden wij beschoten door de kanons tot 8 uren 's morgens. Dan aan 't werk om te herstellen wat ze stuk hadden geschoten. Men zag 30 vliegers van den Duits in de lucht, daar werd op geschoten met kanonnen, mitralleuzen en geweren. Ze moesten terug want ook onze vliegers waren met 20tal in de lucht. Dan terug aan werk tot 5 uren. Onder weg werden wij beschoten maar hun obussen vielen slecht, ik geloof niet dat daar goede mannen aanstonden van zover mis te schieten. Om 9 uren opnieuw een hevig bombardement met bommen op de eerste lijn, alles was klaar tegen enen aanval. Toch lieten ons met rust.

Den 10de juni 's morgens om 8 uren in rang om naar het werk in Boeskerken te gaan. Daar was alles rustig, het werk ging goed vooruit, tot 5 uren in den avond werd er maar weinig geschoten, juist maar genoeg om niet in slaap te vallen.

Den 11de juni 's morgens oefening van 8 uren tot 11 uren met de wapens. 's Namiddags in rang om een bad te gaan nemen, met 5 man gingen wij zwemmen. Daar kwam een officier op uit, doch ik was weg. De anderen kregen 4 dagen pot, niet om in de bak te gaan zitten want dat werd van de solde afgetrokken. Voor 4 dag pot moest men 4,60 fr betalen. Zo werden de soldaten gestraft en dan moest men langer wachten om in verlof te gaan.

Den 12de juni 's morgens om 5 uren stonden wij in de rang voor het werk, alle dagen werd er van alles in stukken geschoten, dus moest alles weer gemaakt worden, de werken duurde tot 3 uren. Ondertussen ontstond er een tweegevecht met een Duitse vlieger en een van ons. Ze schoten langs beide kanten doch den Duitser kon uit de voeten geraken. Dan werd er naar onze vlieger geschoten, die was ook rap weg.

MAARTSE BUIEN

Nu huilt de wind
Nu huilt de wind en zingt in grijzen
zijn afscheidsgroet op droeven toon
en menschen haastig in hun woon
al rillende binnenvluchten

De regen valt, de regen valt
In zwaren vlagen neder
Hij spiegelt daken-wegen rein
Bij windgeklacht en zonne schijn
En grillig voorjaarsweder

De blanke sneeuw, de blanke sneeuw
valt neder in zachte vlokken
Eik, winter keert ge weer terug
Maar neen, de lieve zon heeft vlug
uw kleed uiteen getrokken

De zonne schijnt, de zonne schijnt
en lacht u vriendelijk tegen
zij maakt ons zinnen vlug en licht
en schept een heerlijk vergezicht
van hoop op nieuw leven

NACHTWACHT STONDEN

Weer is eene nieuwe maan gerezen
op wie 't gelaten aanzicht beurt
of dat de laatste maan zal wezen
ziet zij de in smart gerokken pezen
als lijdensblad zijn leven scheurt

Uit de eeuwigheid van dees winternacht
traant klaar uw oog van kalm aanschouwen
vlamt over de einders de rossen pracht
van 't dolle kanonsvuur dat spuwt zijn vlam
van haat door de lange landdouwen

Gij glijst met uw ouden dred over 't leed
gij die de bloesems tot vrucht zaagt rijpen
die op uw negende ronde te bed
vraagt van wie nu is op wacht gezet

straks de dood zal grijpen

Nu staart als gij uren op wachte staat
Be-ijzeld roer in verkleumde handen
in 't verre toren klok de uren slaat
rewijl uw kalme glorie gaat
over zijn heimatlanden
weer is een nieuwe maan gerezen
O ! Wie voor 't laatst nu aanzicht beurt

DE DWAALENDE SCHIMME

De grouwe nacht hangt over de oude steden
met wijden mantel waar geen sterre opblinkt
te stille is diep en dood in 't schoon verleden
legt met gebroken hart op d'huizen die verminkt
en vlakbij staan wijl nu en dan een bede
als uit een ingestorte kerke klinkt

Geruchtloos schrijden bleeken en stomme schimme
door heen de leege en kronkelende straat
't zijn moeders die hun Golgotha beklimme
wijl angstig op den grond hun schrdede gaat
en al de donkere huize, die droef grimme
de smarte dragen op hun naar gelaat

De moeders gaan, doorheen de nacht gedreven
met honderden en duizenden misschien
hun oog verloor het glanzen, volle leven
dat zoo velen mooie dagen heeft gezien
hun handen als een dorre bloesem leven
en hunne takken als een schaduw vliem

Zoo gaan ze als gaat dat diep gewonde ziele
van een schoon volk dat altijd edel bleef
en dat voor geenen grooten wilde knieen
doch daar het moedig zwakke zwaard verheef
begraaf het nu zijn zonen die ginds vielen
terwijl de zon hun bloed om 't veld verdreef

MUZIEK OP 'T HOF

Zeven blinkende instrumenten
vlugge vingers op en neer
vluks en rap moeten darten
mugen zwermen op en neer

Nergeleid in mollige weide
lui soldaten op de grond
bloote armen vrije nekken
gladde hoofden in het rond

dikke tabakswolken hangen
langzaam stijgen in de lucht
tergend de argelooze vlinder
in hun aardige fladdervlucht

koppen zakken knikke bollende
ober 't blad ons u vaderland
onbewust nog opengehouden
in de krachtelooze hand

in de weide en open schuurdeur

zit kleermaker op de bank
vlijtig vlug de dold bewegend
op den rijtke notenklak

peleton geweer aan riemen
komen aan met loosen pas
van hun afgelege hoeven
ginder verre bij 't groote moeras

Den 13de juni gingen we 's morgens werken. Van 5 uren tot 2 uren had een hevig bombardement plaats, daar vlogen vele vliegers van den Duits en ook van ons. er werd veel naar geschoten, bijzonder met schrapenels. Ook hingen onze kabelballons uit om te zien wat er achter het Duitse front gebeurde, maar de Duitse vliegers waren daar rap om ze neer te halen, maar onze vliegers waren daar voor hun dat te beletten.

Den 14de juni 's morgens in rang om 8 uren voor een oefening met wapens tot 11 uren. Na de middag theorie over de loopgrachten. Er werd weinig geschoten. Tegen de avond waren wij van wacht voor de gas. Dan begon het slecht te worden. Men bombardeerde zeer geweldig in de loopgrachten. Nu was het wel een hevige aanval, ik was juist de wacht. De klaroenen schalde en er werden lichten geschoten, den Duits had met gas geschoten, iedereen moest zijn masker opzetten. Rond 1 uur 's nachts kwam den Duits om een post aan te vallen, maar ze stonden klaar, de geweren en mitrailleuzen begonnen onmiddellijk te schieten, ook met bommen werden ze afgeweerd, ze mochten het terug aftrappen. Dan waren wij gerust en mochten gaan slapen. Maar nu begonnen de ratten oorlog te voeren tegen de soldaten. In onze abri werden 2 soldaten gebeten, ene in zijn oor, de andere in zijn been. Nog vier andere soldaten werden gebeten.

Den 15de juni 's morgens kregen wij theorie over de gas, dan werden wij met rust gelaten tot 5 uren na de middag. Er kwam een Duits vliegtuig over onze lijnen maar onze vliegers waren rap op hun post, ze vlogen naar het Duits toestel. Er ontstond een gevecht met beide vliegers, maar den Duits werd in brand geschoten door de onze. Gelijk een pijl naar beneden, niet ver van ons cantonnement kwam hij neer, wij allemaal daar naar toe, de vliegers waren gans verkoold en het vliegtuig gans opgebrand. Om 6 uren 's avonds moesten we in rang om naar de loopgrachten te gaan. Om 10 uren kwamen wij op de 2de lijn aan. Verraden door het gerucht dat we maakte, begon den Duits te schieten met obussen en schrapenels en de kogels van de mitrailleuzen vlogen rond ons maar niemand werd er gekwetst. Ze brachten 2 soldaten die gekwetst waren op 1ste lijn naar de post van het Rode Kruis.

Den 16de juni werd er veel geschoten op 1ste lijn met kanonnen en mitrailleuzen. Daar vielen twee doden. Dan was het oorlog met de muggen, ze zouden ons wel gaan op eten, maar daar hadden wij een middel tegen: we zetten een net over de kop, dan waren wij tegen hen beschut. Om 1 uren moesten wij naar de voorposten, daar was ik wacht voor onze kleine posten die vooruit stonden. Er werd er geschoten met de geweren. Wij lagen nu in het gras tot 3 uren 's morgens, maar geen Duits te zien. Bij het terug gaan naar de grote post werden er met granaten geworpen, 1 soldaat werd gekwetst, gelukkig niet erg een klein stukje op zijn hand, hij werd niet weg gevoerd, een doek erover en dat was alles.

De 17de juni om 10 uren 's morgens had ik wacht op 1ste lijn. Daar stonden wij niet gerust want den Duits schoot met obussen en bommen en tussendoor nog met mitrailleuzen en geweren. Een van onze makkers werd gekwetst aan zijn hand, hij moest seffens naar het Rode Kruis gaan. Er hingen veel kabelballons uit om over de Duitse lijn te zien waar de grote stukken schoten. Onze vliegers hielden er de wacht bij maar den Duits kwam toch over om ze in brand te schieten, maar onze vliegers dreven hem terug naar hun post van waar hij gekomen waren. Om 9 uren moesten wij naar de voorposten om daar gans de nacht de wacht te doen. Ik werd op een kleine post gezet met een makke, gans de nacht schoten wij

naar de Duitse posten omdat ze niet te ver vooruit zouden komen, want dat was gevaarlijk. Op de 2de lijn werd er gebombardeerd met obussen, want wij hoorde op onze voorpost het lawaai van de mannen.

Den 18de juni werd er gans den dag zonder ophouden geschoten op den Duits zijn loopgrachten. Maar ons kanongebulder werd beantwoord door den Duits. 's Avonds gingen wij naar de 2de lijn om wat te gaan slapen. We werden afgelost, maar de geweren en mitrailleuzen schoten zonder ophouden verder, de Duits schoot met obussen. Zeven doden en 3 gekwetste bij onze soldaten. Onze artillerie begon nu ook. Wij beschoten en bombardeerde de Duitse lijnen gans de nacht. Of daar doden en gekwetsten waren dat moet men niet vragen. Wij trokken ons terug voor te slapen maar dat was niet waar, wij mochten rusten maar met onze kleren aan, voor het geval er iets zou voor vallen. We bleven op de 1ste lijn tot 6 uren 's morgens.

Den 19de juni lagen wij op de 2de lijn. Den Duits schoot naar onze loopgracht, er hing een Duits kabelballon, om te zien waar hun obussen vielen, maar een van onze vliegers vloog er naar toe om hem te doen vallen. De twee mannen die er in zaten sprongen er uit met een valscherf. Den ballon werd in brand geschoten, onze vlieger werd beschoten met schrapenels en mitralleuzen, doch kwam ongedeerd terug in onze lijnen. Daarna begon het te regenen zonder ophouden tot avond 7 uren. Er werd een onderofficier getroffen door een obus. Om 10 uren gingen we de voorposten bevoorraden voor den aanval. Den Duits schoot met kanons, mitralleuzen en geweren, doch die kwamen goed in onze post aan. Wij werden op de kleine posten gezet tot dat den dag in de lucht kwam. Daar hebben wij onze geweren laten gaan, wij lieten den Duits niet met rust. Alles was goed gegaan.

Den 20ste juni zaten wij op den groten voorpost, wij werden beschoten door de Duits kanonnen. Daar vielen grote obussen en ze ontplofte op 20 meter afstand van onze abri, doch niemand werd gedood of gekwetst. Tijdens den dag regende het zo hevig dat wij ons niet konden verzetten. 's Avond werden wij uit onze slechten toestand afgelost, maar die mannen waren er niet gaarne bij die ons kwamen aflossen want den Duits schoot altijd maar op den post. Dan gingen wij naar de 3de lijn, maar onderweg werden wij beschoten door mitralleuzen en geweren. Wij moesten de hele tijd op onze buik liggen in het slijk om niet getroffen te worden. Om 1 uur nachts waren wij op onze plaats. Daar kregen wij nog eens het bombardement op ons lijf, het duurde maar 1 uur. Onze artillerie schoten ons wakker, ze schoten op de Duitse loopgrachten zonder ophouden. Zoo waren wij wat meer met rust.

Den 21ste juni om 10 's morgens gingen wij al aan 't werk om te maken wat kapot geschoten was op de 3de lijn. Wij hebben daar 2 uren aan gewerkt, het was juist afgelopen als den Duits begon te schieten langs alle kanten. Den ene liep langs hier en den ander langs daar om uit het schot te zijn. Onze kanons schoten dan naar de Duitse loopgrachten, maar hun stukken werden gevonden door de Duitser. Ze schoten er wel 700 obussen naar toe. Toch is het ons gelukt, hun kanon werd in stukken geschoten en er werden 3 soldaten gekwetst. Die waren al bijna zot van het geschut. Om 10 uren 's avond werden wij afgelost door een ander compagnie, maar den Duits schoot zonder ophouden. De mannen vonden het niet pluis om er te liggen, maar wij waren content dat wij naar het cantonnement mochten gaan om wat uit te rusten. Om 2 uren 's nachts waren wij op onze plaats. Wij gingen nu slapen, het was hoog tijd, wij hadden allang genoeg wakker geweest.

Den 22ste juni 's morgens mochten wij rusten. 's Middags kregen we theorie over de gas. Het was ganse den dag slecht weder. Den Duits bombardeerde zonder ophouden. Om 1 uur nachts begonnen de klaroen te blazen en begon men ook lichten te werpen. Den Duits had met gas geschoten, doch het gas was niet ver geraakt door het slecht weder, maar in de loopgrachten ware er toch enige soldaten van de gas gepakt waren omdat ze niet in tijd hun masker hadden op gezet.

Den 23ste juni 's morgens hadden wij oefening met de wapens. Naar den middag waren wij gerust tot 8 uren 's avond. Er kwamen Duitse vliegtuigen over onze lijnen want daar hingen 3 kabelballons uit om te zien wat er achter de Duitse lijnen gebeurden, We konden de ballons niet rap genoeg weg trekken. Ze werden door de vlieger alle 3 in brand geschoten. De mannen die er in zaten sprongen er uit met ene valscherms, de vlieger schoot ook naar de mannen maar ze kwamen goed neer op de grond. Er werd hevig naar den vlieger geschoten met schrapnels en mitralleuzen, maar hij vloog ongedeerd naar zijn lijnen. Om 8 uren stonden wij in de rang voor het werk. Het was 11 uren als wij aankwamen. Daar moesten wij een nieuwe doorgang maken. Wij werden niet met gerust gelaten tijdens ons werk, er werd veel geschoten met obussen en kogels. Een van ons makkers werd gekwetst aan zijn hoofd en hij werd weggedragen naar het Rode Kruis, het was nogal erg. Om 2 uren 's nachts hadden wij gedaan, maar er vlogen nog gedurig kogels rond onze oren. Om 5 uren kwamen wij aan ons kantonnement, hopelijk konden we goed slapen want wij waren allen doodmoe.

Den 24ste juni hebben we van geheel den dag niets gedaan. Onze makker welke aan zijn hoofd was gekwetst op het werk is in het hospitaal overleden. Er werd den dag door geschoten met kanons en mitralleuzen, er waren 11 gekwetsten op de 1ste lijn. Zo zal wel onze groep verminderen. Ook hingen er 22 kabelballons om te zien wat er achter de Duitse lijnen gebeurde, want het was heel bijzonder dat er geen vliegers op af kwamen want dat gebeurde niet alle dagen, dat er zo veel hingen. Daar moest iets haperen achter het front van den Duits. Geheel den nacht door werd er geschoten met de kanons en mitralleuzen. Dat was om de mannen niet met rust te laten want alle man moest klaar staan in zijne vertrek kostum, doch alles bleef goed en rustig.

Den 25ste juni om 7 uren stonden wij in de rang om oefening te doen met granaten die geschoten werden met de geweren, tot ongeveer 10 uren, want dan kwamen de vliegers over. Om 2 uren na de middag vlogen onze vliegers over de Duitse lijnen want daar hingen 2 kabelballons van den Duits. Onze vliegers hebben ze in brand geschoten maar de mannen sprongen er uit. Er werd naar onze vliegers geschoten met schrapenels dat er de lucht zwart van zag, maar wij kwamen ongedeerd terug. Dan was het de Duitse vliegers hun toer om over te komen om onze kabelballons in brand te steken, ze werden hevig beschoten en hun plan mislukte, ze moesten terug keren gelijk ze gekomen waren. In den dag was alles kalm op het front, pas rond 9 uren begonnen ze hun "pere" te spelen. Ze schoten met obussen, bommen, schrapenels, mitralleuzen, granaten en geweren want het was bijna of den wereld verging, doch geen aanvallen. Om 11 uren was alles weer kalm, juist of het was in vrede tijd, maar alles was kapot geschoten. Weer werk voor de mannen want ander slapen ze te veel.

Den 26ste juni 's morgens van 8 tot 11 uren was er oefening met de wapens. Om 2 uren tot 4 uren theorie over aanvallen, hoe men posten moest innemen, ja maar als men daar voor staat doe iedereen zijn goesting want dan komen ze niet zeggen gij langs daar en gij langs een ander kant. Dan kruipen ze in een put en blijven zitten tot de soldaten alles gedaan hebben. Dan komen ze eens mee om te zeggen dat hebben wij gedaan, dan krijgen ze het kruis van eer en de soldaat krijgt een vod om op te bijten, zoo is het gemakkelijk oorlog voeren. Er werd weinig geschoten op front maar er waren veel naar onze vliegers in de lucht. Om 8 uren moesten we in rang om naar het werk gaan, want den Duits heeft alles kapot geschoten, juist of den Duits dat doet om de soldaten werk te geven want anders worden ze te vet. Het was 10 uren als wij aan kwamen. We moesten weer een nieuwen doorgang maken want daar waren noch geen genoeg, nochtans gij moest goed opletten of gij liep verloren. Om 11 uren begon den Duits te schieten met obussen want hij had gerucht gehoor. Door de vaderlanders te vullen, ieder zak maakte een schuilplaats. Ze lieten ons niet lang werken. Om 2 uren was het gedaan met het werk. Wij gingen juist naar huis of hij begon in onze rug te schieten met obussen en geweren en mitralleuzen, doch wij kwamen er goed van af. Om 4 ,30 uren waren wij thuis. Goed gegeten en dan maar slapen om onze schade in te halen dat wij achter stonden.

Den 27ste juni hebben wij van gans den dag niets gedaan dan slapen, tot 2 uren. Na de middag, rond 8 uren stonden wij in rang, wij moesten naar de loopgrachten. Als wij daar aankwamen werd er geschoten met de mitrailleuzen, er werden 4 soldaten gekwetst maar niet erg ook werd er een kabelballon in brand geschoten met schrappenels, toch hij kon terug naar zijn lijn vliegen. Om 10 uren moesten wij tot bij de Duitse loopgrachten. Eerst werd er een groot bombardement gedaan en dan naar den Duits toe, maar daar werden wij niet goed ontvangen. Ze schoten met hun geweren en granaten. Daar wij enige gekwetsten hadden toch lieten wij den moed niet gaan, bij den Duits daar was het wat anders, in hun loopgrachten lagen vele doden en gekwetsten. Toch konden weerstand bieden, alhoewel daar een tegen bombardement kregen en wij moesten terug van waar wij gekomen waren. Nog werden er 3 man van ons gekwetst. Om 3 uren was alles gedaan, we vertrokken doodmoe naar onze barak om op onze strozak te gaan slapen, want wij hadden rust nodig. Links van onze secteur werd er nog hevig geschoten

Den 28ste juni hebben wij ganse den dag geslapen tot tegen den avond, dan zat het er weer op met een bombardement. Obussen, schrappenels, bommen, granaten en mitrailleuzen, maar ook onze geweren bleven niet ten achter want die gaven er vuur op. Toch bleef het niet lang duren, daar werden er verscheiden gekwetst en het was zo slecht weder maar dan moet men er van profiteren voor enige posten in te nemen.

Den 29ste juni dan was het feest. Wij werden afgelost door een andere divisie, en wij gingen naar Houtem (Veurne) op rust, maar eerst kregen wij nog ons part van obussen en mitrailleuzen. Toch hadden wij geen gekwetsten. Nu zijn wij wat verder weg van het front maar deze avond kwamen de Duitse vliegtuigen ons toch storen door het smijten van bommen

Den 6de september om 7 uren 's avonds moesten we in rang om naar de loopgrachten te gaan. Het was middernacht als we er toe kwamen, er werd veel geschoten met kanons, mitrailleuzen en geweren. Wij werden aangevallen door een Duitse patrouille, wij wierpen onze granaten en ook met onze geweren schoten wij. Daar wij op onze post bleven, hadden wij maar een gekwetste. Van den Duits zijn kant daar werden ook soldaten gekwetst want zij riepen om hulp, maar daar wij het niet betrouwden schoten wij maar met ons geweer en ook de kanons schoten juist over onze post

Den 7de september zijn we naar de tweede lijn gegaan. Daar moesten we gaan werken geheel den voormiddag om de eerste lijn te kuisen die gans in stukken werd geschoten. In de na middag begonnen de Duitsers te schieten met obussen en mitrailleuzen omdat onze vliegers zo laag vlogen, op een hoogte van maar 50 meter, hij mitrilleerde de Duitse loopgrachten. Er werd geschoten met schrappenels en mitrailleuzen doch hij vloog ongedeerd terug. 's Avonds om 8 uren moesten we naar de steenweg gaan om er granaten te halen, wij werden beschoten door obussen en mitrailleuzen en geweren. Daar werd een soldaat gekwetst in zijn been, we droegen hem naar de post van Rode Kruis.

MIJN MOEDERTAAL

O moedertaal in zoet verhaal
Min ik zoo graag uw schoonheid bezingen
ik draag u als een lostbaar schrijn
in 't diepte van mijn eigen zijn
geen vreemde taal zal ooit uw plaats verdringen

Ik hoor voldank in ruimen klank
de lieve taal van hen die mijn beminnen
ik hoor mijn moeders zoete stem
mijn vaders woord vol kracht en klem
word man mijn kind leer God en recht beminnen

Gij klonk zoo zacht vol wonder kracht
toen ik mijn lieve maagd heb trouw gezworen
wanneer zij ook in zoet accoord
mijn schonk haar eerste liefde woord
dat steeds mijn hart en zinnen zal hehoren

O moedertaal mijn ideaal
uw woord alleen doet al mijn zinnen leven
voor u strijd ik aan 'g IJzer front
en zoo 'k een vreemde dood hier vond
had gij uw recht, ik zou in vrede leven

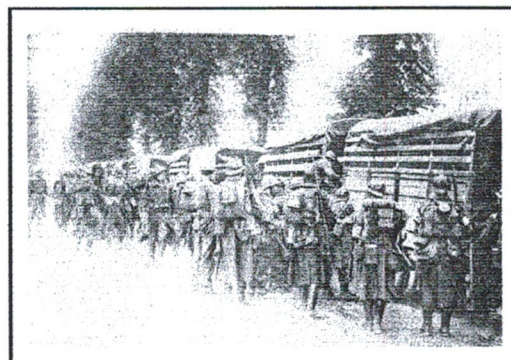
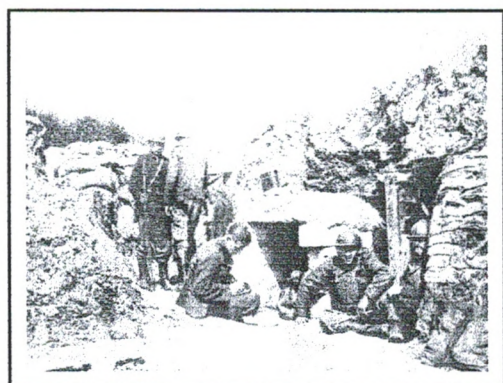

Den optocht onze compagnie naar de loopgrachten in de drie grachten, naar de eerste lijn waar wij voor 4 dagen moesten op de wacht trekken voor de vijand. Als wij daar aankwamen werden wij beschoten door obussen. Wij moesten den voorpost optrekken er was weer het ongeluk van twee gekwetsten, gelukkig niet erg.

Den optocht van ons bataljon langs de duinen naar de loopgrachten van Nieuwpoort. Wij moesten daar post gaan vatten voor een vijandelijk lijn maar alles liep goed in orde. Aan ons werk gekomen werden wij beschoten door den Duitser en ook kregen wij bezoek van de vlieger. Om 2 uren nachts was alles gedaan.

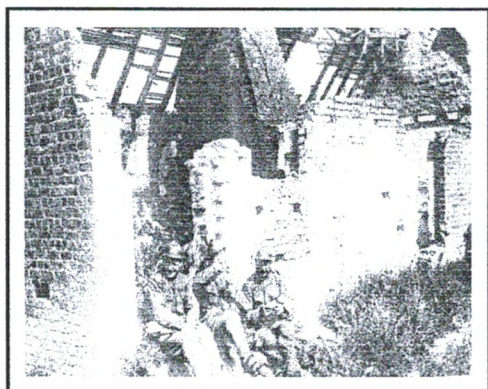
Den 17de oktober 1917 te Dixmude, wij moesten vertrekken naar Dixmude waar wij een aanval moesten doen 's nachts om 12 uren. Daar heb ik een brug over de IJzer gaan vast maken langs de Duitse kant, dan zijn wij in Duitse loopgrachten gedrongen. ik ben daar tot aan den bloemmolen geweest.

Wij hebben onze granaten in hun aanzicht geworpen omdat ze hun niet wilde over geven.

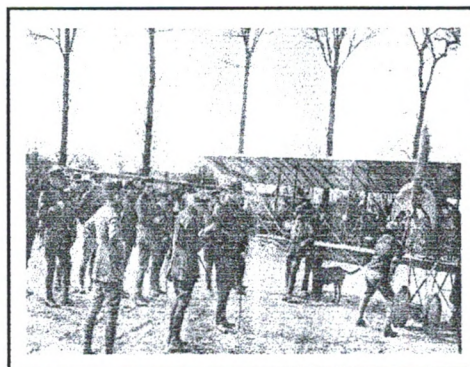
Te Dixmuide zaten wij in een loopgracht waar wij moesten uitrusten om den dag nadien naar de voorpost te gaan. Daar werden wij aangevallen door den Duitse soldaten maar wij hielden voet bij stek om onze post niet over te geven aan den Duits, daar werden veel Duitse soldaten gekwetst, bij ons waren er 4 gekwetst.

Te knokke worden de ruiters afgelost om naar Pallingschhoven te gaan uitrusten.

Hier blijven de soldaten om uit te rusten.

De vliegers maken zich gereed om de vijand in zijn loopgrachten te gaan verkennen.

Hier werden soldaten afgelost om in repos te gaan ze mochten voor 1 maand gaan rusten in De Panne aan zee.

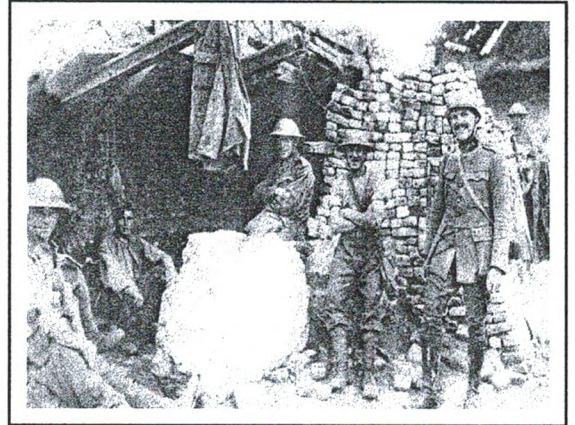
Hier werken onze mannen aan abris in beton om er 's nachts in te kunnen zitten. Bij een bombardement en bij grote aanval is er maar weinig kans om er uit te geraken. Wij werken overdag en dan mogen wij 's nachts rusten. Dit alles om het vaderland te redden, zelfs grond in zakken scheppen.

In Dixmude, is een post van het Rode Kruis achter een huis dat gans in stukken werd geschoten. Een van onze mannen werd gekwetst in den buik door stuk obus, maar zijne wonden waren te groot. De priester leest de laatste gebeden voor hij stierf voor de eer zijns vaderlands.

Na ons werk mogen wij uitrusten op de tweede lijn in Langemark. wij werkten daar samen met Engelse soldaten voor het maken van abris.

Een soldaat werd dood geschoten door een obus. Hij werd naar het kerkhof van Boesching gedragen om daar begraven te worden door twee Engelse soldaten en twee officieren van de genie.

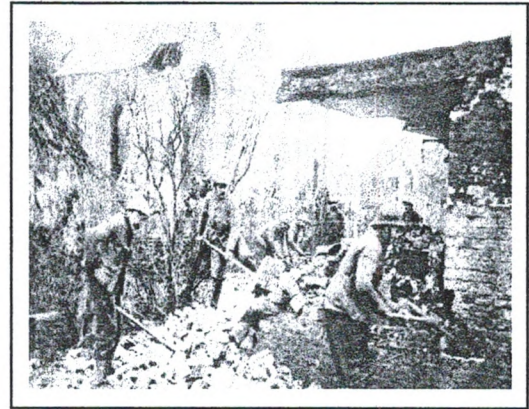

Op de 1ste lijn in Dixmude kreeg een soldaat een kogel in zijn hoofd, geschoten door de Duitse soldaten die in de minotterie zaten. Daar moogt gij in de dag niet buitenkomen of gij hebt raak. Hij werd naar de post van het Rode Kruis gedragen achter den grote steenweg van Dixmude naar Nieuwkerken.

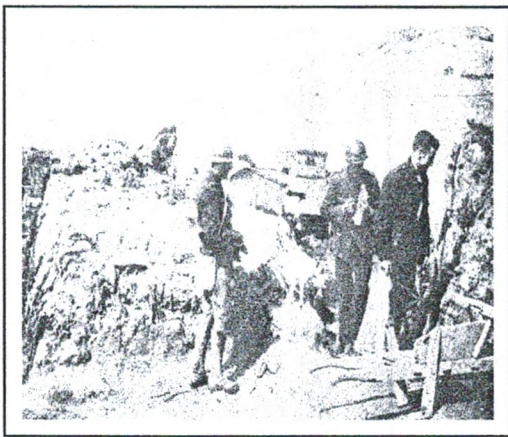
Deze soldaat werd gekwetst door het afschieten der Duitse obussen terwijl wij aan het werken waren op de 2de lijn van Dixmude.

Hij werd op de draagberie gelegd en naar de bajo gedragen te worden, waar men hem verzorgde om hem dan naar de post te dragen van het Rode Kruis en om hem dan in de auto naar het hospitaal zal voeren.

Hier moesten wij in de dag werken met het maken van grote abris om er de kanonnen in te zetten van de 75 mm. Eerst grond in zakken vullen en dan werden er grote vierkante blokken van gemaakt. In dat vierkant werd er een abri in gezet in beton van 50 dik, er werd dan grond over gedaan zodat de vliegers ze niet het zouden ontdekken

Te Eggewaarskapellen op de 2de lijn moesten wij de huizen afbreken die kapot geschoten waren door de Duitse obussen. Maar met de stenen moesten wij de putten vullen op den steenweg die gans in stukken werd geschoten. Dit was onze rust als wij van de 1ste lijn kwamen en nog al dikwijls werden wij op een loopje gezet om obussen te schieten.

Deze grote abri staat juist aan de IJzer aan de bloemmolen. In geval er een aanval werd gedaan in den dag dan werden er duiven opgelaten om aan het groten post om de groten kanons te verwittigen. Dan kwamen de vliegers naar de 1ste lijn gevlogen om de Duitse kanons te ontdekken.

Hier is een rustige loopgracht van gans het front aan het huis van Madam Tack. Daar staat meer dan 2000 meters water voor de 1ste lijn en daar moesten onze mannen veel gaan werken in den dag. Dan werd er somwijlen geschoten met obussen.

Hier werden onze kanoniers afgelost om in rust te gaan naar De Panne. Gij moet niet vragen wat vreugde die mannen hadden, maar die stonden nog al ver van de 1ste lijn.

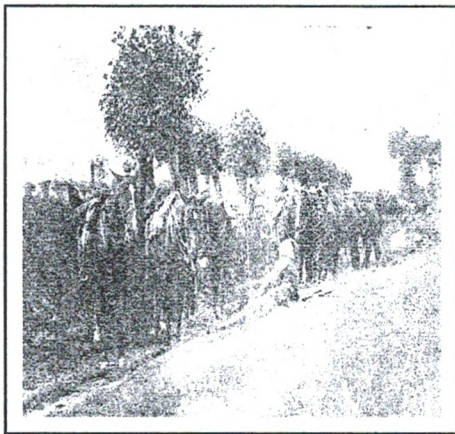
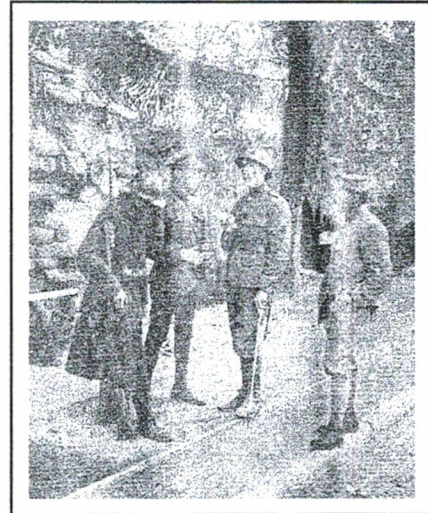
Dit is op de weg naar Nieuwpoort waar wij de Franse zijn gaan aflossen voor de 2de lijn. Onderweg werden wij beschoten door de Duitse kanonnen langs de vaart van Nieuwpoort. Langst den overkant van de vaart viel een obus in midden van twee gendarmen, maar beiden werden niet gekwetst, met de schrik waren ze er van af.

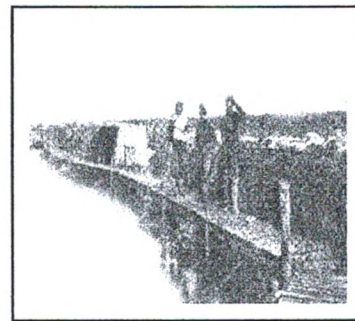
Naar den slag van Steentraeten werd dat graf onderhouden door onze soldaten
Hier waren wij op de 2de lijn om uit te rusten,
maar dat sloot niet uit dat wij in den dag
moesten wij gaan werken te Steenstraeten

Een hartelijken bijeenkomst van een Fransche,
Engelsche en twee Belgische soldaten aan den
secteur van Steenstraeten

De mannen van het paardenvolk houden de wacht
terwijl hun makkers worden afgelost

Nog een zicht van den loopgracht van Madam
Tack waar veel water stond.

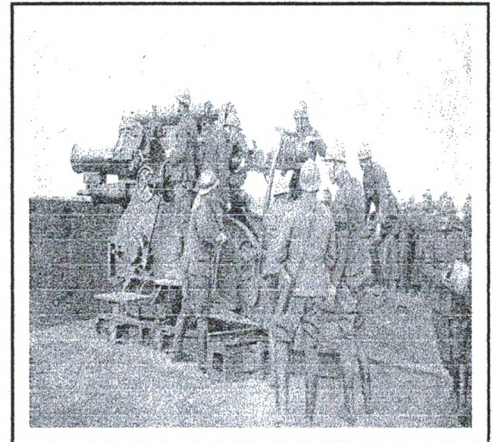

De soldaten die in Frankrijk hun oefening leerde
werden naar het front gestuurd. Nog een laatste
groet aan het vlag en dan den trein op naar het
front.

Dit zijn grote stukken die de Duitse loopgrachten beschoten in Dixmuiden maar die staan meer dan 3 uren achter het front, ze werden nogal dikwijls bezocht door de Duitse vliegers die dan wel eens een bom liet vallen

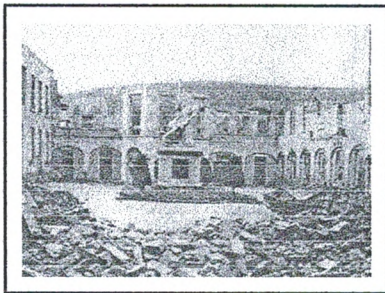
SANETJE

Als een lieven kollebloem te najaarstijd
't bloedig hoofd op ranke brooze stam te rusten
leg geruischloos zonder kreun nog bitter spijs
eens zeeg Emiel zacht en sprakeloos ten gronden
moedig drie jaar lang had hij de wacht gedaan
als ons trouwe broeder woede en haat geleden
maar steeds dapper moedevol
was hij voortgegaan
in den laten nacht vol heiligend gebeden
en hij snakte naar zijn vreedzaam Verrebroek
naar die plaats waar zijn lieve oudren moedig beden
toen hij laten nacht de vrede bal hem sloeg
op den voorpost waar hij stierf in zoeten vrede

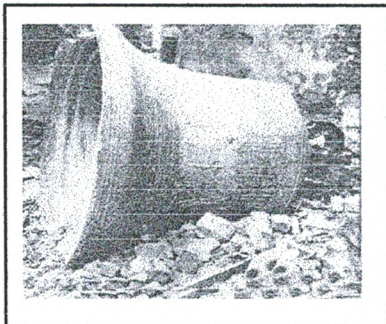

Hier zijn de ruiters op oefening in de duinen van De Panne terwijl zij in repos waren

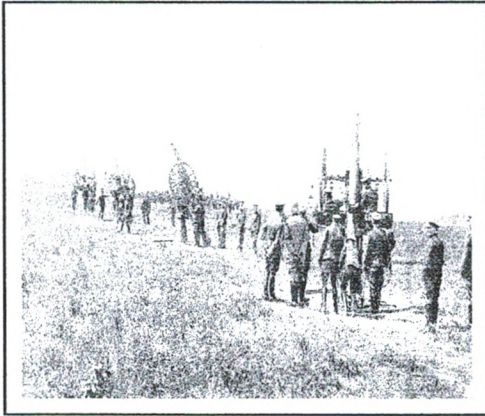
Binnenplaats van het stadhuis Dinant

In Frankrijk waar een vaandel werd overhandigd aan de troepen die naar het front moesten gaan. er werd een toespraak gedaan aan de Belgische soldaten voor dat zij naar het front vertrokken in bijzijn van Franse officieren

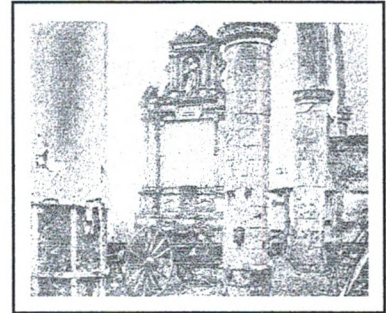

Klok uit St Gilliskerk Dendermonde na het bombardement

Dit zijn de kanonstukken voor het afweren van vliegtuigen die over onze loopgrachten vlogen en naar de steden waar onze soldaten in rust waren. Dan werden ze gestoord door de Duitse vliegers

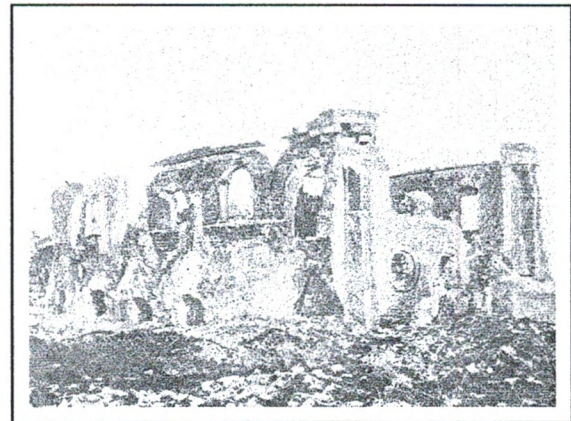
N a h e t bombardement in 1914 te Dinant, puinen der grote kerk

De kanonstukken van 75 in hun volle werking voor het beschieten van de Duitse loopgrachten. Dit duurde maar een uur, dan werden de stukken terug weggedaan want daar zij mogen de vliegers niet betrouwen, want die zouden daar eieren (bommen) laten vallen.

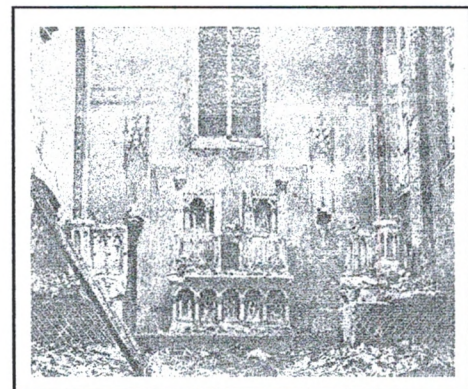
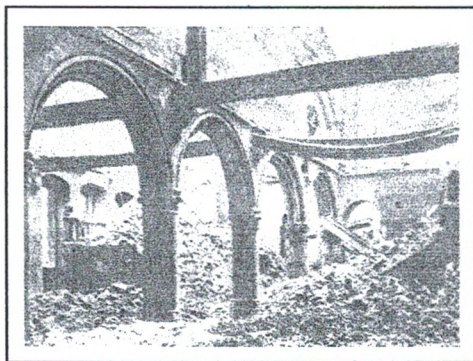

Hetgeen overblijft van de prachtige hall van Nieuwpoort.

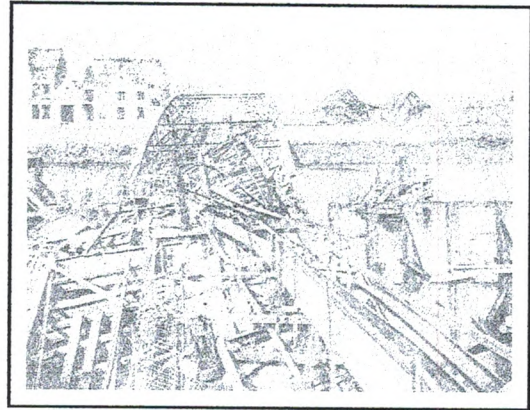
Dit zijn nog stukken van 75 voor het beschieten van vliegtuigen

De hall van de Leuvense hogeschool na het bombardement in 1914 te Leuven

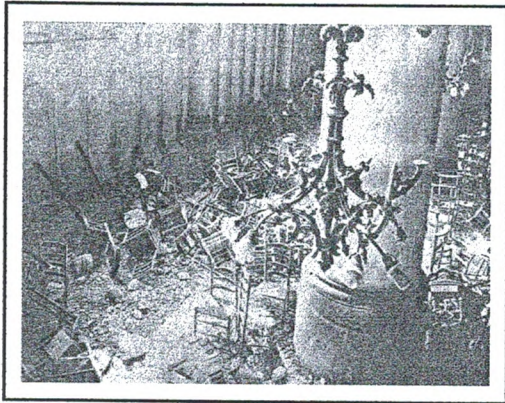

Het hoofdaltaar in de schone kerk der Clarissen te Dendermonde 1914 na het bombardement

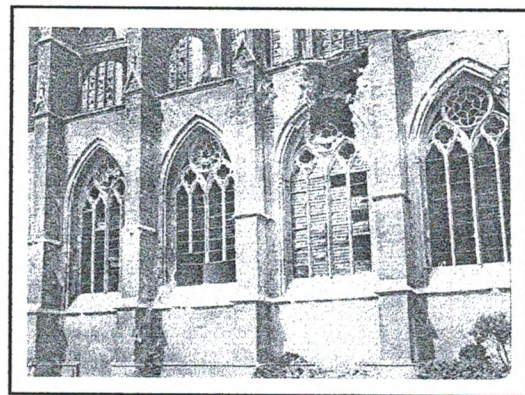
De puinen te Dendermonde in 1914.
De vernielde grote brug over de Schelde.

Wantoestand in de grote St. Romboutskerk te Mechelen na het bombardement 1914

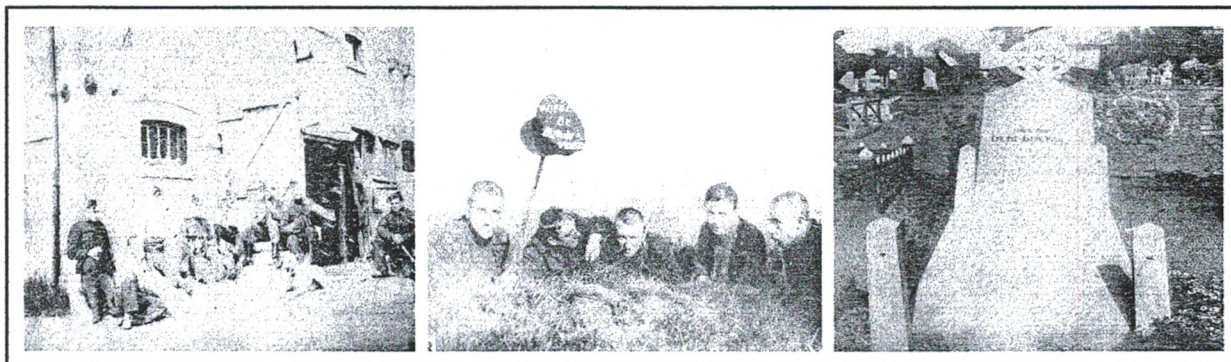
De verbrijzelde glasramen in de gehavende kerk van St Rombouts na het bombardement 1914.

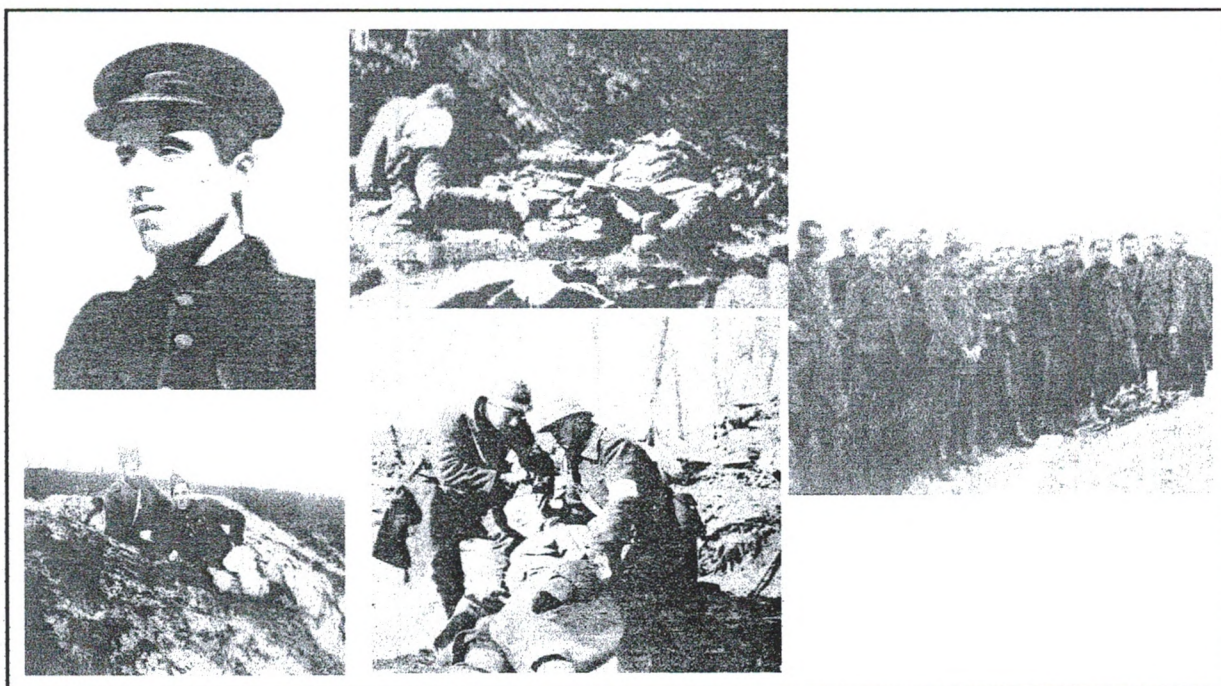
Renaat De Rudder (middenste bovenste rij)
tussen een groep verlofgangers te Lourdes
Renaat de Rudder zit nevens de kaartspelers
te schrijven in het vak van Ramskapelle binst
enige ogenblikken kalmte
Renaat ligt oververmoeid te slapen in een abri
van de tweede lijn.

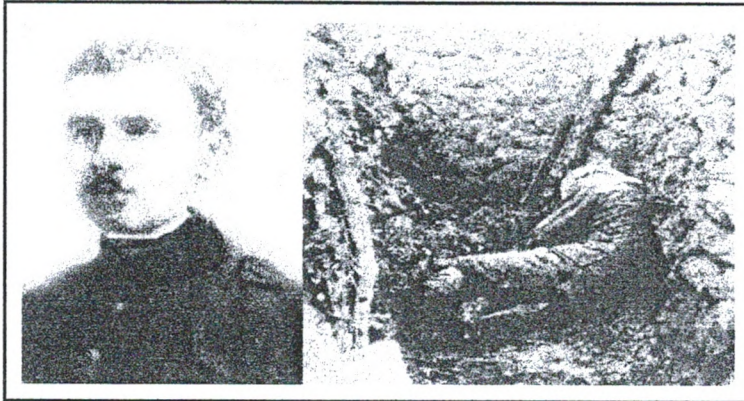

Enkele Vlamingen herdenken in een verloren hoekje Vlaanderens hoogdag.
 Renaat De Rudder zit op de eerste rechts.
 Het muziek van Renaat's peloton dat door Renaat werd opgericht. Hun lijfstuk was "*De leeuwen dansen*" en 't waren deze muzikanten die hem hulde brachten in 't gevang.
 De Blauwvoet in de weide van Boitshoeke in 1916. Rechts Renaat naast hem zijn vriend E.P. Steijaert.
 Renaat de Rudder werd begraven op het krijgskerkhof te West-Vleteren. Zijn makers schonken hem een heldenzerkje met leeuwenplaat vooraan.

Lode de Boninge bij het 1ste Regiment Grenadiers 3de Cie
 Lode de Boninge met zijn vriend V.Vuylsteke links
 Lode de Boninge die een zwaar gekwetste verzorgd in de buurt van Bozienge
 De obussplinter die Lode de Boninge dode sloeg dwars door zijn brieventas, door alles wat hij duurzaam met zich meedroeg.
 Bij het graf van Lode de Boninge: herkennen wij, zijn vrienden H.Borginon, F.De Pillecijn, Van Gelder, Vuylsteke, Dr. C.De Cruyter, Franske van der Linden

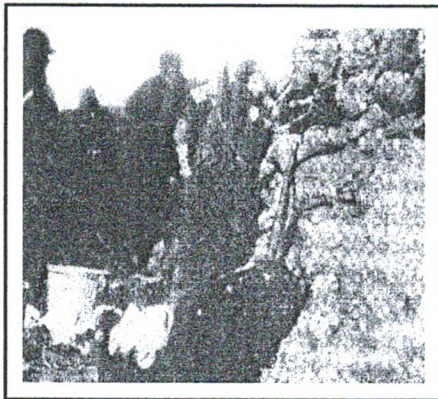

Franske van der Linden

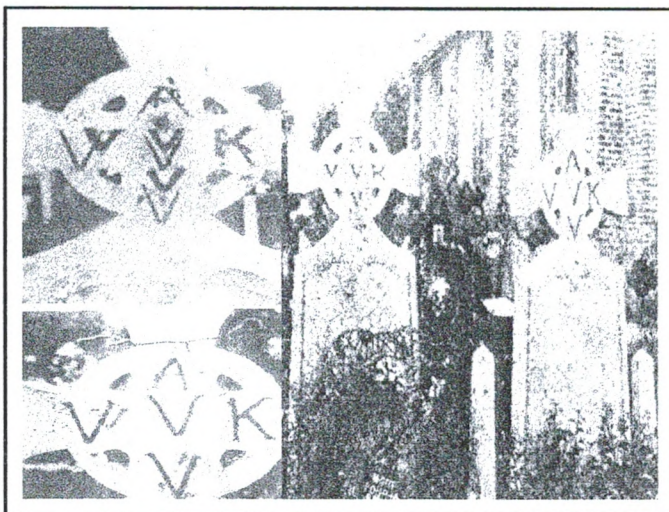
De begrafenis van Joe English op 1 september 1918

Op een voorpost 1915 links de aalmoezenier en op de voorgrond een dode.

De fameuse steen van Merkem:
Hier ons bloed wanneer ons recht.
Deze steen bevindt zich thans in de krypte van het ijzermuniment.

In den nacht van 9 op 10 februari 1918 kwamen onbekende grafschenners op het kerkhof van Oeren de testamentele AVV-VVK van 36 kruisen dichtstrijken met

cement, 24 uren nadien geschiede spontaan eerherstel en de weg gecementeerde letters werden dubbelgroot zo groot op de kruisen geverfd.

Rechts een geschonden zerk, links een ongeschonden zerk met krans "*mort pour la patrie*" te Westvleteren

Het frontoneel met in het midden Dr. de Gruyter

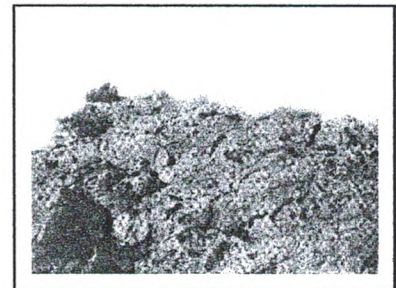

Dr De Gruyter

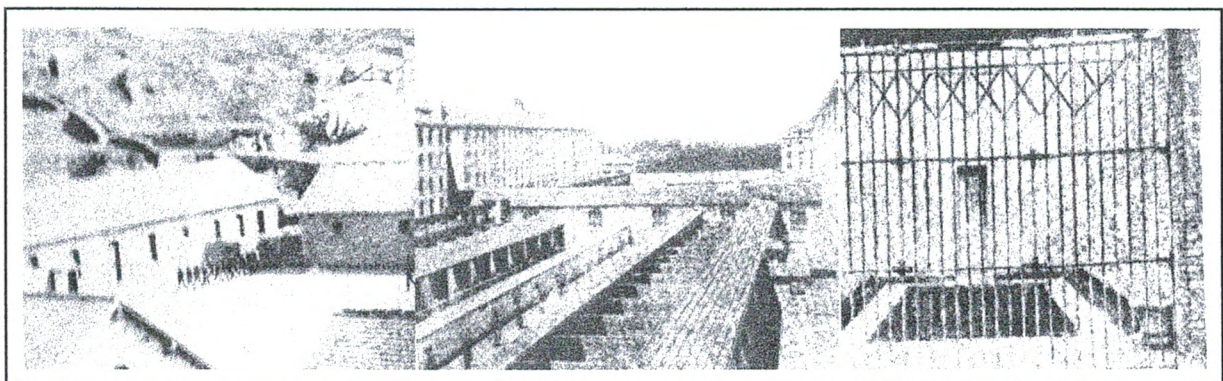

De Vlaamse houthakkers die in de bossen van de Orne waar ze harden slavenarbeid moesten verrichten

Het barre eiland Gezembre nabij St Malo, waarheen o.m. priester P.Vandermeulen verbannen werd.

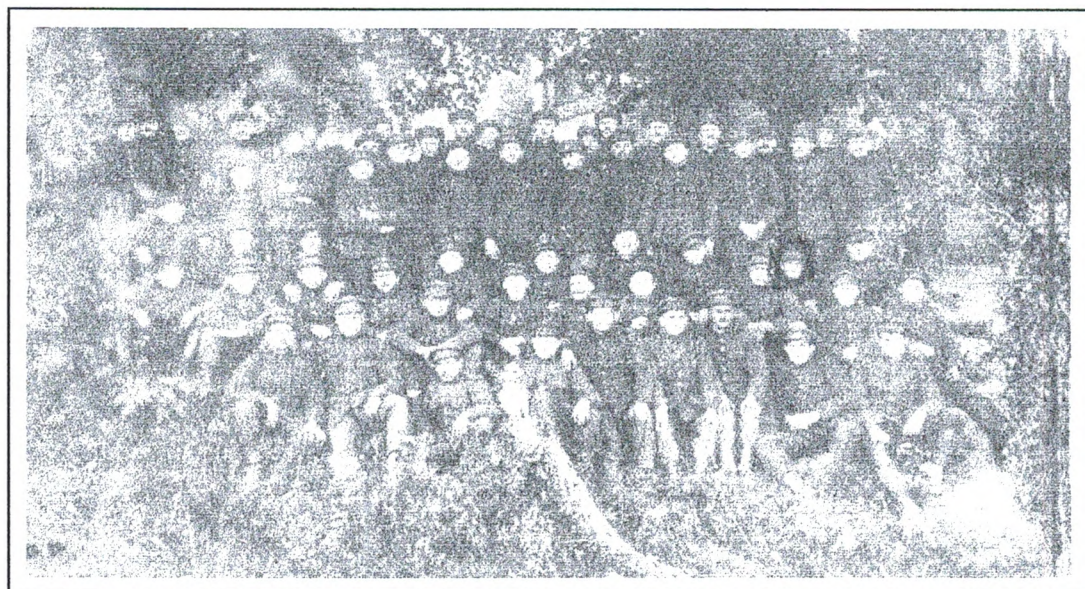
De gevangenis te Fresnes en een der ijzeren kooien van de gevangenis van waarin tal van Vlamingen werden opgesloten. Een der buitengalerijen van de gevangenis te Fresnes

1ste peloton der 7de Cie van 't 5de Linierement Ile D.A. en campagne 1914-1918

*Gedenkenis van aan het ijzerfront 1914-1918
Rustkanonnement te Pollinckhove bij Loo in 1915 van het 1ste peloton der 7de Cie
(kapitein Fr; Van Gijssel) van het 5de Linierement, Ile legerafdeling
(get) Baeyens in 1962*

Donderdag 3 augustus 2006
Sint- Gilles of Oprussel.

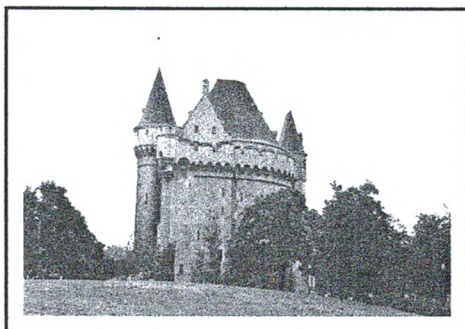
Dr. Henri Vannoppen

Het is een jaarlijkse traditie geworden om één van de gemeenten van de 19 gemeenten van het Brussel Gewest te bezoeken. Ukkel, Anderlecht, Sint-Joost-ten-Node, Evere en Vorst kwamen reeds aan bod. Dit jaar is het de beurt aan Sint-Gillis. We namen met 22 personen deel aan de kennismaking met deze Brusselse gemeente.

Maria Rütten, lid van de Raad van Bestuur van het Erfgoedhuis Kortenbergh, trad zeer goed voorbereid als onze deskundige gids op.

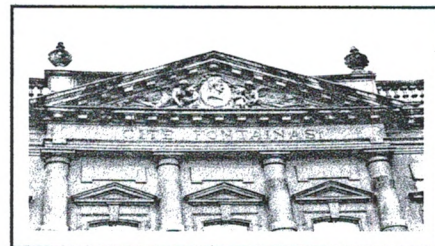
Sint-Gillis is een kleine gemeente in oppervlakte. Sint-Gillis heeft een laag gedeelte dat dicht bij het Zuidstation ligt, een hoog gedeelte tegen de Louisalaan en een centraal gedeelte rond de kerk van Sint-Gillis. Sint-Gillis was oorspronkelijk een gehucht van Vorst. De bevolking evolueerde van 4.138 in 1846 tot 63.140 in 1910 om dan terug te dalen tot 50.032 in 1977. Tot 1946 had de gemeente liberale burgemeesters en na W.O.II werden het socialistische burgemeesters. Paul-Henri Spaak is hier nog burgemeester geweest van 1953 tot 1957. De huidige burgemeester is de socialist Charles Picqué, die de gemeente bestuurt sinds 1985. Hij is nu de voorzitter van de Brusselse Gewestregering en wordt tijdelijk vervangen door een waarnemende burgemeester. Economisch is Sint-Gillis nu één van de armste gemeenten van België. Het is ook één van de meest verfranste gemeenten van het Brusselse Gewest.

We vertrokken aan de Hallepoort.

Dit is het enige overblijvende deel van de 2de stadsomwalling uit de 14de eeuw. Hendrik Beyaert restaureerde deze toren enigszins geromantiseerd na advies gevraagd te hebben

aan Viollet-le-Duc, die de Notre Dame van Parijs gerestaureerd had. Sint-Gillis behoorde onder het Ancien Régime tot de stad Brussel onder de naam Oprussel. In 1795 behoorde Sint-Gillis tot de "*municipalité de canton*" Ukkel. In 1800 werd het een zelfstandige gemeente onder de naam Sint-Gillis.

De Cité Fontainas was een verblijf voor mannelijke leerkrachten, die op pensioen gingen. Fontainas was ooit

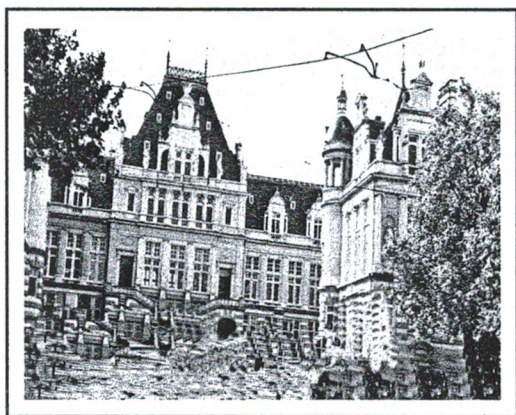
sc
hepen van onderwijs geweest. Nu zijn het sociale appartementen. In de Vandenschrickstraat bemerkten we de huizenreeks van architect Ernest Blérot in Art Nouveaustijl.

Zo kwamen we op het voorplein van Sint-Gillis met de kerk in neo-romaanse stijl en met missen in het Frans, Nederlands, Portugees, Italiaans en Spaans. Het eerste stadshuis naast de kerk werd later het vredegericht. Het Volkshuis of "*Maison du Peuple*" wees op het socialistische karakter van Sint-Gillis. In 1890 vergaderden 80.000 socialistische betogers voor de "*Eed van Sint-Gillis*" of de eis tot algemeen stemrecht. De communist Lenin, de

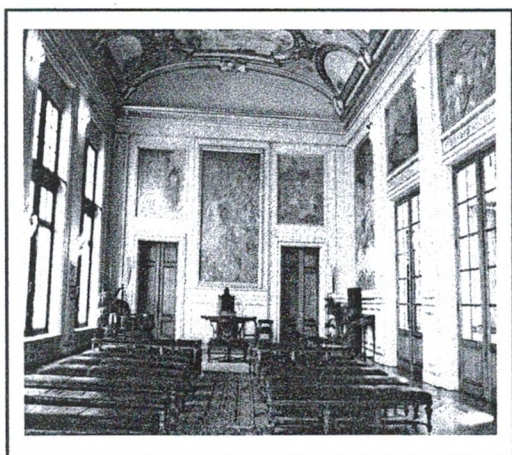
socialisten Collard en Spaak hebben hier hun meetings gegeven.

Aan de Bareel is het beeldje "De waterdraagster" opvallend. Paarden trokken de paardentram en vrouwen stonden met water klaar om deze paarden te laven met water.

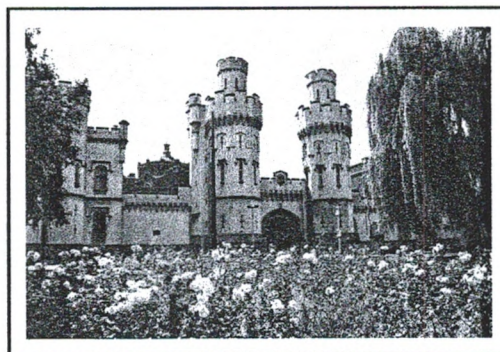
Om 11 u werden wij ontvangen op het stadhuis van Sint-Gillis. Op het grondgebied van

Sint-Gillis was het Fort Monterey van 1672 tot 1862, toen de laatste resten van het fort afgebroken werden, gevestigd. Dat was ook de reden waarom het gemeentehuis de titel van stadhuis mocht voeren.

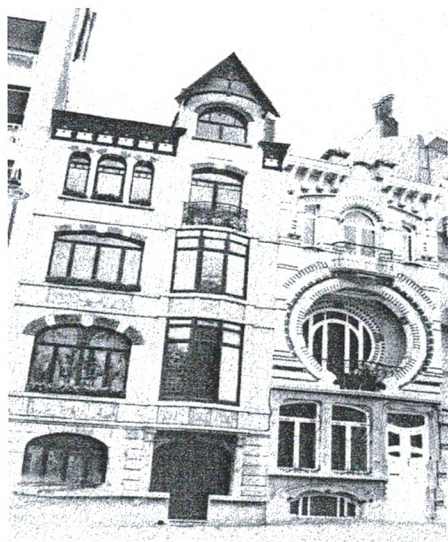
Dit tweede stadhuis is opgetrokken op het M. Van Meenenplein in eclecticisme stijl in de periode 1900-1904 door architect Albert Dumont-Hebbelinck met een sierlijke toren van 41 m en met gevelbeelden van Jacques de Lalaing, Charles Samuel en Alphonse de Tombay. Men vindt in het gemeentehuis een levensgroot gipsen beeld van Constantin Meunier. Er is een prachtige schilderijenverzameling met o.a. schilderijen van Alfred Stevens, Louis Artan, Hippolyte Boulanger, Fernand Khnopff en Henri De Groux. In de trouwzaal vinden we een plafondschildering van Khnopff. Op het ereperk staat een beeldhouwwerk van Jef Lambeaux. We bezochten de gemeenteraadszaal, de Europazaal, de eretrap, de Cereszaal en de huwelijkszaal. Elke burgemeester kreeg hier zijn borstbeeld. De gids herinnerde ook aan de bijnaam van de inwoners van Sint-Gillis: de koolkappers wat op hun landbouw verleden wees.

Vervolgens liep de wandeling langs de mannengevangenis van Sint-Gillis, gebouwd tussen 1878 en 1884 met torens in Tudorstijl op de Ducpetiauxlaan. Het is de tegenhanger

van de vrouwengevangenis van Vorst. Het park van Sint-Gillis kwam tot stand met de financiële hulp van koning Leopold II. De sociale woningen van Diongre in de Combazstraat wezen op het sociale karakter van het gemeentebestuur van Sint-Gillis. Diongre was ook de architect van het radiogebouw van het Flageyplein. Via de Pianofabriek, sedert 1977 een culturen (in het meervoud) - centrum van de Vlaamse gemeenschap kwamen we aan ons restaurant "La Porteuse d'eau". Hier wachtte ons om 13 u het middagmaal.

's Namiddags wandelden we langs het Hoguethuis in Art-Déco, vroeger de confectie-ateliers en de woon vertrekken van de familie Hoguet. Daar is nu de gemeentelijke bibliotheek gevestigd. In het Munthof in de Munthofstraat werden vanaf 1880 onze munten geslagen. Alleen het oude postgebouw bleef hiervan nog over. Het park van de Villa Pelgrims werd het Park Baron Paulus du Chatelet,

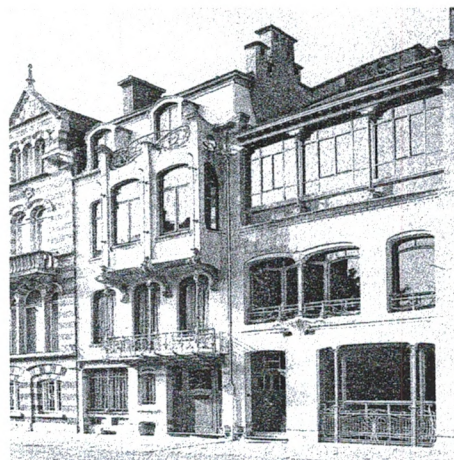

art-deco

Vervolgens kwamen de ijskelders aan bod. Ze werden gebouwd in 1874 met 9 zalen, die meer dan 1000 kubieke meter is omvatten. In 1966 werden 9 nieuwe koelruimtes gebouwd, telkens 40 op 40 m breed en 5 meter hoog. De kliniek Dr. Van Neck in Art Déco stijl is een werk van Antoine Pompe. Het is eerder avant-gardestijl.

We bezochten het Hannonhuis. Edouard Hannon was ingenieur bij Solvay en een eminente fotograaf. Zijn woning in Art Nouveaustijl is het werk van Jules Brunfaut uit 1904. De binnenhuisdecoratie is het werk van

Emile Gallé, Paul-Albert Baudouin schilderde het fresco in dit Hôtel. Raphaël Evaldre, een glazenier van Franse afkomst, vervaardigde

Hortahuis

de glas- in-lood-ramen. In dit Hotel is nu de vzw Contretype gevestigd, die er het centrum van de fotografie vestigde. We wandelden langs de rookkamer, de wintertuin, de garde robe (de dressing) als rijke burgers uit de Belle Epoque.

Tenslotte ging de wandeling langs het Hortahuis in de Amerikastraat en het huis van Albert Roosenboom in de Faiderstraat.

We weten nu alles van Art Nouveau: geen rechte lijn, want de natuur is krom; verschillende materialen; geëmailleerde baksteen, die het licht weerkaatst; gebruik van ijzer; en gebruik van melkglas in lood. Ondanks het slechte weer in de namiddag was het bezoek aan Sint-Gillis een geslaagde dag.

De Hertogen van Brabant-tocht in Duitsland op zondag 13 augustus 2006

Dr. Henri Vannoppen

1. Thema

De slag bij Woeringen in 1288 vormde het einde van een jarenlange strijd om de erfenis van de Limburgse hertogen. Er kwam een personele unie tussen het hertogdom Brabant en het hertogdom Limburg. Beide gebieden kregen een zelfde hertog. Tegen deze achtergrond werd de hertogen van Brabant-tocht in Duitsland georganiseerd.

We vertrokken met een dubbeldekker om 7u30 met 75 deelnemers aan het AC-restaurant te Heverlee. De leiding van deze tocht lag bij Maria Rütten, lid van de Raad van Bestuur van het Erfgoedhuis Kortenberg, zij was onze gids, terwijl haar echtgenoot Peter Tannhäuser de chauffeur de juiste wegen aanwees.

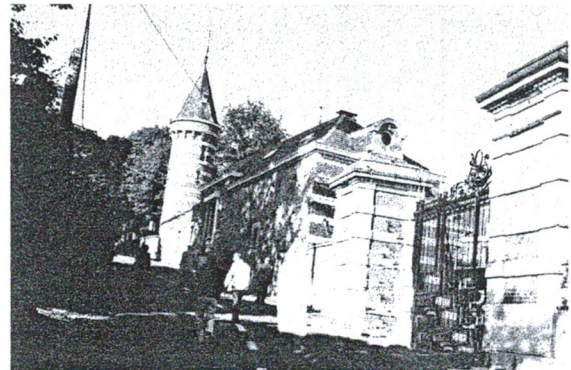
2. Het stadje Limbourg.

De 1ste halte was het historische centrum van Limbourg, een Franstalig stadje bij Verviers, en de hoofdstad van het hertogdom Limburg. In 1994 werd dit stadje tot bijzonder cultureel erfgoed van Wallonië uitgeroepen.

De burcht of het kasteel van Limbourg was een oude versterking in hoefijzervorm. Hij was moeilijk inneembaar omdat hij gelegen was in de bocht van de Vesder. Hij stond aan de voet van de nog bestaande dikke linde van 1713, waar de misdadigers opgehangen werden.

Het kasteel werd gebouwd in de 11de eeuw door Graaf Walram van Limburg (en Luxemburg) (een personele unie). Eén van de torens was de leeuwentoren. Eén van de graven had enkele leeuwen meegebracht van de kruistocht. Boven de leeuwenkuil liet hij de leeuwentoren bouwen. Het kasteel werd ettelijke malen belegerd. Keizer Hendrik IV belegerde Limbourg in 1101.

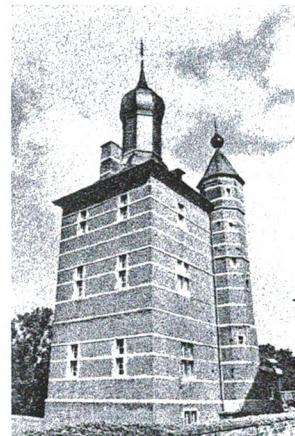
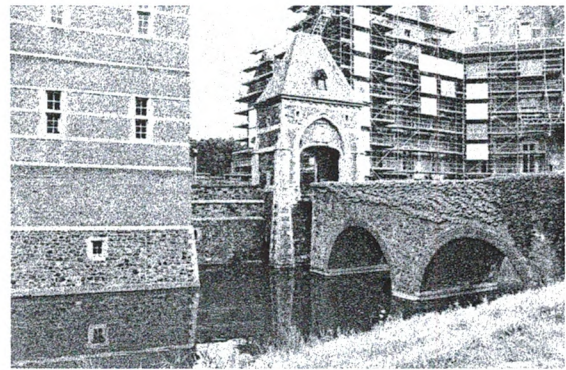
Hendrik van Limburg kreeg in 1101 de titel van hertog van Nederlotharingen. In 1106 werd hem de titel ontnomen ten voordele van Brabant. In 1128 werd Godfried I met de Baard als hertog afgezet en Walram II van Limburg benoemd. Na de dood van Walram II in 1139 viel de titel definitief aan Brabant. De graven van Limburg mochten wel voortaan de titel van hertog van Limburg voeren. In 1504 werd het kasteel door een brand vernietigd. Dan kwamen de belegeringen door de Prins van Oranje in 1577, door Alexander Farnese in 1578, door de Prins van Condé in 1675 en door de Hertog van Marlborough in 1703. De Franse koning Lodewijk XIV vernietigde de oude burcht en ook de Grote Markt. Op de plaats van de oude burcht kwam het kasteel van Julien d'Andrimont, dat in 1914 door de Duitsers vernietigd werd. Nu vinden we hier de tuinen van notaris Guy de Potter. We wandelden vervolgens langs de dikke linde, langs het Christusbeeld en de grafsteen van Anna de Hack (+1635) tegen de woning nr. 15. Op deze plaats stond vroeger het klooster van de religieuzen van Rolduc. Zo kwamen we op de Grote Markt of de Place Saint-Georges, gecreëerd na de brand van Lodewijk XIV. De bestrating bestaat uit rivierstenen uit de Vesder. In 1336 kreeg de stad van hertog Jan III het recht om markt te houden op de feestdagen van Sint-Goriks en Sint Maarten. De stad kreeg ook een soort stapelrecht: wat men in het hertogdom wou verkopen, moest men hier eerst tentoonstellen. De Sint Joriskerk werd gebouwd in de 14de en 15de eeuw in de vorm van een Latijns kruis in gotische stijl. De ARVO (huis nr. 30) doet nu

dienst als vrederegerecht. Dit gebouw uit de periode 1681-1687 was de vergaderzaal van de Staten van Limburg en de zetel van het hoogerechtshof en van de feodale kamer van Limburg. Het was ook het schepenhuis of het stadhuis. Enkele mooie huizen vinden we op het plein: de herberg Het Gouden Kruis (de nrs. 43 en 45) waar Cosimo de Medici in 1669 en keizer Jozef II in 1781 verbleven, en het huis nr. 36 in Lodewijk XVI stijl. Op het plein vinden we ook de Mariafontein opgericht in 1674 en bevoorrad door de waterput van het oude stadhuis. Het gietijzeren Mariabeeld boven de fontein was de bedanking voor de bescherming van de bovenstad tegen de cholera in 1866 terwijl er in de benedenstad veel slachtoffers vielen bij deze epidemie. De Grote Pomp met put uit 1510-1511 diende om de burcht te bevoorraden bij de belegering. Achteraan bij de "Porte d'Ardenne" bouwde Jean Poswick in 1910 een privé kasteel. Nu woont er baron Guy Poswick.

De Graven de Limburg-Stirum te Huldenberg stammen af van Walram III, hertog van Limburg van 1221 tot 1225 en graaf van Luxemburg, en van Kunigunde van Rethel. Hun dochter Sophie van Limburg (+1226) huwde Friedrich II van Altena-Isenberg. Eén van hun afstammelingen was Johan I von Limburg genaamd Styrum (+ 1361) en zo zitten we bij de familienaam de Limburg-Stirum. De Limburgse leeuw is ook een deel van het wapenschild van de Graven de Limburg-Stirum. De Limburg-Stirum stammen ook rechtstreeks af van de graven van Berg.

3. Kasteel Merode

Via Eupen, Aken (met een stop in Aachenerland) en Jüngersdorf reden we naar het kasteel Merode in de gemeente Langerwehe bij Düren. Om 11u wachtten Prins Charles Louis de Merode (°1948), de 26ste generatie op dit kasteel, en zijn echtgenote ons op. De prinses is geboren Gravin Clotilde d'Oultremont uit Opheylissem, dochter van Graaf Adrien d'Oultremont en van Gravin Marie-Blanche de Chastel de la Howarderie. Haar grootouders d'Oultremont bewoonden nog de abdij van Opheylissem als kasteel. De Prins leidde ons persoonlijk rond. De Prinses zorgde voor lekkere koffie. Het echtpaar heeft 5 kinderen: AlbertûHenri(°1975), Felix(°1977), Charles-Adrien(°1981), Blanche(°1983) en Marguerite(°1986). De familie de Merode heeft hier haar roots. Werner I de Merode werd

vernoemd als Werner miles dictus de Rode. Rode zou hier ook wijzen op gerooid l a n d . I n 1266 werd hij vermeld op de burcht Kerpen aan de Erft. Werner de Merode werd ook Werner van Kerpen genoemd. Beide geslachten de Merode en van Kerpen zouden dezelfde geweest zijn

wat archivaris H. J.Domsta uit Aken afleidde uit het zelfde wapenschild en dezelfde opeenvolgende voornamen (Richard en Werner). De twee zonen van Werner I de Merode, Jan Scheiffart en Werner II de Merode namen deel aan de slag van Woeringen in 1288 langs de Brabantse zijde. Vanuit het Rijnland kwamen ze naar de Nederlanden. Richard I huwde Margaretha van Wezemaal. De familie van Wezemaal was eigenaar van het kasteel van Westerloo en één van de belangrijkste Brabantse adellijke families in de omgeving van de hertog. Hun zoon Richard II de Merode huwde in 1410 Beatrix van Petersheim en kreeg zo het kasteel van Lanaken in handen. De familie de Merode was een "reichsunmittelbare" familie, dus rechtstreeks afhankelijk van de Duitse keizer. Ze mocht daarom ook een ronde toren op haar kasteel hebben als privilege. De omliggende dorpen behoorden alle tot het Graafschap Gulik. Merode was een rechtstreeks leen met de keizer als leenheer zonder tussenpersonen. Het schilderij van Veldmaarschalk Jean-Philippe-Eugène de Merode herinnert ook aan de bekende "Mémoires", die hij achterliet. Hij vocht in dienst van keizer Karel VI. Hij huwde eerst Prinses Marie-Thèrese Pignatelli, een

achternicht van paus Innocentius XII en later Prinses Charlotte van Nassau-Hadamar. Het schilderij van Prinses Pignatelli gaf ook op de achtergrond een beeld van het oude kasteel Merode. In de 19de eeuw was het kasteel sterk vervallen. Graaf Henri de Merode Westerloo, voorzitter van de Senaat en minister van buitenlandse zaken, huwde Prinses Nathalie de Croy-Dulmen. Deze erfde het kasteel van Trazegnies. Dit werd echter onteigend en met dat geld liet ze het kasteel van Merode restaureren. Ze bezocht Merode en overleed er in 1957. Een borstbeeld van deze dame kan men op het kasteel bewonderen. Het is het werk van Prins Massimo Lancellotti. Zijn moeder was Gravin Marie de Merode.

Het beeld van de H.-Matthias verwees naar de verschijning, die Werner IV de Merode kreeg. De H-Matthias verscheen hem tijdens een jachtpartij in de omgeving van Merode en vroeg hem om een klooster op te richten in Swarzenbroich en dat werd er ook in zijn opdracht gebouwd. De H-Matthias was de 13de apostel, die Judas verving en werd sterk vereerd in Trier. We bewonderden ook de maquette van het monument dat in 1905 opgericht werd voor Graaf Frederik de Merode in Berchem. Ook de slaapkamer van de Feldmaarschalk bleef bewaard. De achthoekige kapel verwijst naar de Dom van Aken. Het orgel is gerestaureerd door J.P. Draps uit Erps-Kwerps. In W.O.II werd het kasteel zwaar getroffen. In 2000 volgde een zware brand, vandaar heel wat restauratiewerken, die we ook konden bekijken.

Onze gastheer Prins Charles Louis de Merode is de 2de zoon van Prins Albert de Merode, die te Leuven overleed op 27 september 1958 na een zwaar auto-ongeval op de Leuvensesteenweg te Erps-Kwerps op het gehucht Schoonaarde, en van Henriëtte de Vogué. Prins Albert was een rechtstreekse afstammeling van Graaf Felix de Merode, lid van het Voorlopig Bewind in 1830. Hij werd geadopteerd door Prins Charles de Merode-Westerloo, de laatste afstammeling van de tak Westerloo, die afstamde van Graaf Henri de Merode-Westerloo, lid van het Nationaal Congres en Belgisch senator en schrijver van de bekende "*Souvenirs*". Zijn schilderij wordt ook op het kasteel van Merode bewaard. Vier broers -Graven de Merode namen deel aan de Revolutie van 1830 hetzij

militair, hetzij politiek: Henri, Felix, Frederik en Werner, de stamvader van de tak Everberg. Dr. Henri Vannoppen, projectcoördinator, en Colette Vanderbeken, voorzitter van Heemkunde Vlaams-Brabant overhandigden een korf met streekproducten uit de provincie Vlaams-Brabant aan de prinselijke familie als dank voor hun gastvrijheid. De traditionele groepsfoto werd gemaakt en het gezelschap reed langs Keulen naar het Bergische Land.

4. Altenberg

Altenberg was de eerste burcht van de graven van Berg. Adolf I van Berg of "*Adolphus comes de Monté*" kreeg in 1101 de graventitel van de Duitse keizer Hendrik IV. Hij bewoonde een burcht op een hooggelegen plaats niet ver van het abdijcomplex. Hij schonk dit gebied met de burcht aan de Cisterciënzers om er een abdij van te maken. De monniken braken de burcht af en bouwden in het dal van het riviertje de Dhünn met het afbraakmateriaal hun klooster. Berno was de 1ste abt van 1135 tot 1151. De abdij behield haar functie tot ze geseculariseerd werd in 1803. Koning Frederik-Willem IV van Pruisen wou de kerk, de Altenbergerdom restaureren. Hij was lutheraan. In 1856 bepaalde hij dat katholieken en protestanten beiden de kerk zouden gebruiken. De Altenbergerdom is een gotische kloosterkerk en is ook de begraafplaats van de Graven van Berg. Een beeld in brons van Werner Franzen uit 1986 stelt Christus voor die zijn hand legt op Bernard van Clairvaux, de stichter van de Cisterciënzers, en op Marten Luther, dat om de oecumenische gedachte van deze kerk weer te geven. Het diner had plaats in het restaurant Altenberger Hof, het gastenverblijf van de vroegere Cisterciënzerabdij bij de Altenberger Dom. De kapel van dit gastenverblijf viel duidelijk op. Op het menu stonden: roomsoep; boeuf Stroganow met sla; en pannacotta met warme krieken. Heel lekker en verfijnd opgediend in een mooi kader.

5. Schloss Burg

Adolf V van Berg was de neef van de kinderloze overleden hertogin van Limburg. Hij had de oudste rechten op het hertogdom Limburg. Hij wou zijn rechten niet afstaan aan de Graaf van Gelre, de echtgenoot van de overleden hertogin. Hij verkocht zijn erfrechten op Limburg aan hertog Jan I van Brabant. Schloss Burg was de nieuwe burcht van de hertogen van Berg. We leerden er hoe de ridders in de 13de eeuw leefden.

Schloss Burg aan de Wupper werd gebouwd rond 1133 door Graaf Adolf II van Berg. We bezochten de Galerij van de voorouders. Verschillende families volgden elkaar op als graven en later hertogen van Berg.

Het Huis van Berg regeerde van 1093 tot 1225: Vijf graven volgden elkaar op: Adolf I, Adolf II, Engelbert I, Adolf III en Engelbert II. Verschillende graven gingen op kruistocht o.a. Adolf III, die op 7 augustus 1218 op kruistocht stierf bij Damiette. Zijn broer Graaf Engelbert II werd ook aartsbisschop van

Keulen en rijkskanselier. Hij werd in 1225 in een holle weg vermoord. Daarmee was het Huis van Berg uitgestorven. Zijn aanhangers brachten zijn stoffelijk overschot naar Schloss Burg, maar de hertog van Limburg, zijn opvolger, ging hiermee niet akkoord.

Het Huis Limburg was de tweede dynastie. Vijf graven volgden elkaar op: Hendrik I, Adolf IV, Adolf V, Willem I en Adolf VI.

Irmgarde, de dochter van graaf Adolf III van Berg, huwde hertog Hendrik IV van Limburg en deze werd onder de naam van Hendrik I graaf van Berg.

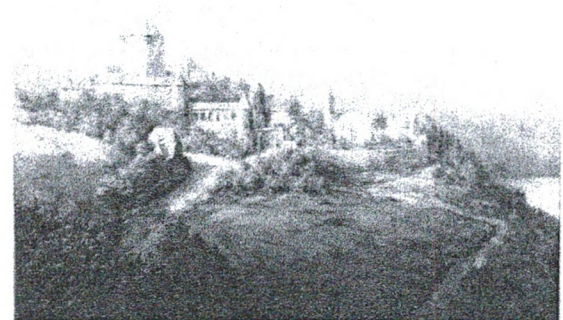
De Limburgse dynastie vierde in zilver een rode leeuw. De Limburgse leeuw bleef echter veel bekender als de "Bergische leeuw". Met Graaf Adolf VI stierf in 1348 ook deze dynastie uit.

Het Huis van Gulik was de derde dynastie. Gravin Margaretha van Ravensberg-Berg was de dochter van de zuster van de kinderloze Graaf Adolf VI van Berg. Zij huwde Gerard van Gulik. Vijf leden van deze familie regeerden over Berg: Gerard, Willem II, Adolf, Gerard en Willem II. Graaf Willem II, de zoon van graaf Gerard, werd in 1380 hertog Willem I van

Berg. Vanaf dan spreken we over het hertogdom Berg.

Het Huis van Mark was de vierde dynastie van 1511 tot 1609. In 1509 huwde Maria van Gulik-Berg met Jan III van Kleef-Mark (+1539). Kleef had als wapenschild: in rood een hartschild met het gouden Kleefrad of de leliënhaspel.

Het Huis Wittelsbach was de vijfde dynastie van 1614 na de Kleefse Successie-oorlog tot 1806. Door het Verdrag van Xanten van 1614 kreeg Pfalzgraaf Philip-Ludwig van Neuburg aan de Donau, Berg en Gulik. De laatste hertog Maximiliaan-Jozef werd in 1806 koning van Beieren met de hulp van Napoleon I. Hij ruidde Berg voor Anspach. Napoleon I creëerde het Groothertogdom Berg met

Düsseldorf als hoofdstad. Dit bestond van 1806 tot 1813 met o.a. zijn schoonbroer Joachim Murat als groothertog tot 1809. Na 1816 kwam Berg als een deel van het Rijnland bij Pruisen.

Schloss Burg bleef verweest achter. De versterkingen werden al in 1648 afgebroken. Alleen het paleis bleef nog. Dankzij de slotbouw vereniging werd het gebouw einde 19de eeuw voor de sloop gered. Ook donjon, torens en omwallingen werden heropgebouwd. Sindsdien herbergt Schloss Burg het Bergische Landesmuseum.

We bezochten de Ridderzaal. Achteraan bemerkten we het schilderij van de slag van Woeringen in 1288. Links ervan werd het verhaal uitgebeeld van Siegfried van Westerburg, aartsbisschop van Keulen, die als verliezer van Woeringen naar Schloss Burg gebracht werd, waar hij opgesloten werd. De muurschilderingen zijn romantische

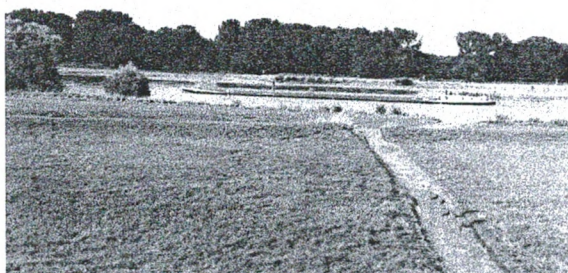
beelden uit het einde van de 19de eeuw. De kernenade was de woonplaats van de grafelijke familie met de vuurplaats, in het Latijn caminus. We wandelden langs de kapel, de wapenkamer. We bewonderden de maquette van de slag van Woeringen en liepen dan door het Bergische Museum met een beeld van het dagelijkse leven in het land van Berg. We zagen er ook de bekende koffiepote met 3 poten en een kraantje en kregen er ook wat living history. Historische tafereelen werden opgevoerd zoals de ridderslag en het hof houden van de graaf in de Ridderzaal.

6. Fühlingen en Woeringen

Langs de autoweg reden we langs Fühlingen en Woeringen. Op zaterdag 5 juni 1288 kwam het bij Woeringen tot de grote veldslag. Het slagveld was een terrein aan de Rijn, de Fühlinger Heide, 15 km ten noorden van Keulen. We komen aan de Rijn, waar de burcht stond, die hertog Jan I van Brabant samen met de burgers van Keulen belegerde. Deze werd volledig met de grond gelijk gemaakt. Raas van Grave was de vaandeldrager van de Brabanders in de slag van Woeringen in 1288. Het Hof van Graven in Everberg herinnert als straatnaam aan deze familie, die in het Frans de Grez heet, denk maar aan Grez-Doiceau. Twee Kwerpsenaren namen deel aan de veldslag en vielen zelfs op: Simon van Quarebbe onderscheidde zich in de slag van Woeringen en Hendrik Happaert werd in deze veldslag tot ridder geslagen.

7. Zons

Tenslotte bezochten we het middeleeuwse stadje Zons. Zons was vroeger aan de Rijn gelegen. Voor de slag van Woeringen had de aartsbisschop van Keulen hier een "castrum". Hier werd tol geheven op de Rijnschippers. Na de slag van Woeringen werd dit castrum door de Keulenaars met de grond gelijk gemaakt. Rond 1370 liet aartsbisschop Friedrich von

Saarwerden de middeleeuwse stad met omwalling aanleggen. Binnen deze omwalling liet hij een extra versterkte burcht bouwen. De zeer belangrijke Rijntol van Neuss werd naar Zons verlegd. Het kleine Zons kreeg stadsrechten. De meeste huizen binnen de omwalling werden gebouwd na de stadsbrand van 1620. De rijkste burgers woonden in de Rijnstraat met zicht op de Rijn. De burcht is nu een archief en een studiecentrum o.a. voor dialecten.

8. Valkenburg

Via Valkenburg in Nederland reden we terug naar Heverlee. De graaf van Valkenburg was één van de tegenstanders van hertog Jan I van Brabant.

De Duitse keizer Hendrik III schenkt op 15 februari 1041 "Falchenberg" aan zijn nicht

Ermingardis. In 1329 wordt Valkenburg belegerd door hertog Jan III van Brabant. Na een beleg van elf weken werd het kasteel veroverd en vernietigd.

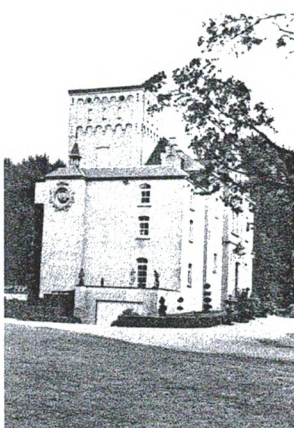
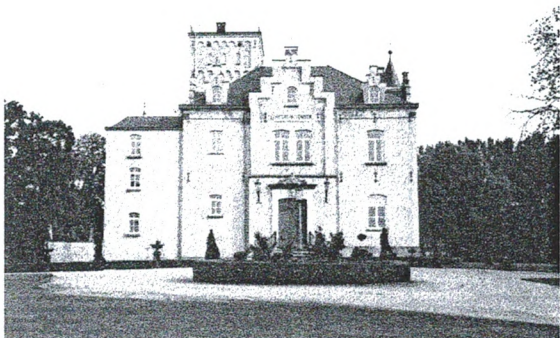
De Hertogen van Brabant-tocht was een fijne dag. Het was een samenwerking van Heemkunde Vlaams-Brabant, de Gidsenbond Dijleland, de gemeentebesturen van het Dijleland, Dijleland Toerisme, het Erfgoedhuis Kortenberg, en de heemkringen van Haacht, Boortmeerbeek, Zemst, Herent, Kortenberg, Erps-Kwerps, Meerbeek, Everberg, Steenokkerzeel, Tervuren, Overijse, Hoeilaart en Huldenberg en de Archeologische Werkgroep Kortenberg.

Donderdag 17 augustus 2006, een avondwandeling langs het kasteel van Huinhoven, het Laathof te Perk en het dorpscentrum van Houtem

Dr. Henri Vannoppen

1. Het kasteel van Huinhoven te Peutie

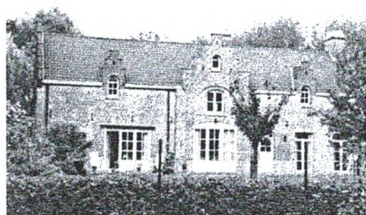
We kwamen samen om 18u45 aan het kasteel van Huinhoven (Drie Kastelenstraat nr. 60, te Peutie op de grens met Perk en Melsbroek. Om 19u volgde een geleid bezoek aan het

kasteel van Huinhoven en aan de kunstgalerij Kris Van de Ven. Het kasteel van Huinhoven werd in 1860 gebouwd volgens de plannen van architect Trappeniers. De plannen van het park waren van architect Fusch. De eerste eigenaar was dokter Carolus Rayé, een

befaamde geneesheer en kenner van de homeopathie te Vilvoorde. Men noemde hem de "groenen dokter van Vilvoorde". Vervolgens was het kasteel de eigendom van de familie 't Sas. In 1867 kocht Graaf Prosper Christyn de Ribaucourt het kasteel van Huinhoven. Verschillende kleinkinderen woonden er. De eerste was zijn kleinzoon Graaf Robert Christyn de Ribaucourt, die er woonde onmiddellijk na zijn huwelijk. Ook kleindochter Gravin Gaëtane Christyn de Ribaucourt (Brussel 1877-Perk 1963), die ongehuwd bleef, woonde er. Ze hield zich vooral bezig met de paardensport. Ze was ook bekend om haar zalven tegen brandwonden.

Mijn grootmoeder "Nie van Paikke" (Leonie Vannoppen-Vanhoegaerden) vertelde mij nog dikwijls dat ze een zelf tegen brandwonden ging halen bij de Gravin van Perk. Gaëtane verwijst naar de heilige Cajetanus uit het geslacht de Thiennes de Lombise, waarvan de familie Christyn de Ribaucourt afstamde. Graaf Adolphe de Thiennes de Lombise huwde Gravin Françoise de Merode, de zuster van Graaf Werner de Merode van Everberg, van Graaf Henri de Merode van Westerlo, van Graaf Felix de Merode, lid van het Voorlopig Bewind in 1830 en van Graaf Frederik de Merode, die stierf tengevolge van verwondingen opgelopen in de slag bij Berchem in 1830. Hun dochter Gravin Marie de Thiennes de Lombise huwde Graaf Prosper Christyn de Ribaucourt van Perk en werd de moeder van Graaf Adolphe Christyn

de Ribaucourt, de vader van Gravin Gaëtane Christyn de Ribaucourt. De hoeve van Huinhoven

lag op Melsbroek. Daar werd Mevr. Alfons Mannaerts geboren. Haar vader was de boer op deze hoeve. Hij moest vooral zorgen voor de paarden. Kleindochter Gravin Sabine Christyn de Ribaucourt (Brussel 1881 - Huinhoven 22 oktober 1980) was de laatste adellijke bewoonster van het kasteel. Zij huwde te Perk in 1904 Jonkheer Adhemar de Royer de Dour de Fraula (Brussel 1880-kasteel Bolland 1946). Hij was de zoon van arrondissementscommissaris van Brussel. Na de dood van zijn vader in 1916 kreeg hij de baronstitel, die bij eerstgeboorterecht overging. Het echtpaar had 5 kinderen. de Fraula werd aan de naam toegevoegd en verwijst naar de adellijke familie die in Meerbeek het kasteel de Fraula had, vandaar de straatnaam Vrouwley. De volgende eigenaar van het kasteel was

Graaf Daniel Christyn de Ribaucourt, een neef van de drie kleinkinderen. Zijn vader Graaf Gaston Christyn de Ribaucourt was een broer van Graaf Robert en van de Gravinne Gaëtane en Sabine de Ribaucourt. Deze verkocht Huyenhoven in 1986 aan veearts Peter Van Rossem. Deze was afkomstig van Sint-Martens-Bodegem. Hij woonde als veearts in Erps-Kwerps eerst in de Vissegatstraat en daarna in de Ransemhoeve in de Kasteelstraat. Het echtpaar Kris Van de Ven werd de volgende eigenaar van Huinhoven. Ze vestigden er hun privé woonst en een kunstgalerij. Het kasteel van Huinhoven was het attractiepunt bij de Monumentendag 1995 in Vilvoorde. Het domein "Château d'Huyenhoven" is ongeveer 4 ha groot. Het oorspronkelijke buitenverblijf is een rechthoekige constructie met een grote robuuste vierkante toren en een fijne rond spitse toren. Geregeld zijn er ook tentoonstellingen op Huinhoven o.a. in 2006 de expo van de 19de eeuwse dierenschilder Eugène-Joseph Verboeckhoven (1798-1881). Herman De Vilder en Kris Van de Ven leidden ons rond in het kasteel waar vooral de landschapsschildering aan bod kwam. Constable in Engeland begon rond 1820 in open lucht te schilderen. In Frankrijk volgde de School van Barbizon bij Fontainebleau en in België Van Camp, die een grote invloed had op Boulanger. Zo zitten we bij de eerste School van Tervuren rond 1863-1876. De tweede School van Tervuren ging in de richting van Oudergem en Hoeilaart (Isidore Verheyden). De kleuren zijn realistisch. Montigny is de paardenschilder. Vogels is de man van het Belgische impressionisme. Ook het luminisme daagt op. Eén van de prachtige schilderijen is een Verboeckhoven met een gebeeldhouwde lijst. Later gebruikt men stucwerk voor de lijsten. Ook Ferdinand De Braeckeleer en Balthasar Ommeganck, de leermeester van Verboeckhoven komen aan bod. Kris Van de Ven is afkomstig uit Humelgem en zijn echtgenote uit Erps-Kwerps. Het kasteel Huinhoven staat volgens Het Laatste Nieuws van 5 augustus 2006 te koop voor de prijs van 2.500.000 €. Het echtpaar Van de Ven gaat met pensioen en is een woning aan het bouwen in Tervuren.

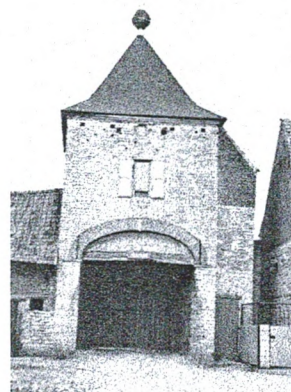
2. De Dry Torens van David Teniers te Perk

Langs de Driekastelenstraat met het links het kasteel Ravaart en langs de Ravaartstraat reden we naar de Huinhovenstraat op Perk. We bemerkten rechts even voor de

Teniersstraat de Dry Torens van Teniers in de Huinhovenstraat nr. 16. De bekende kunstschilder David Teniers kocht dit buitenverblijf of Hof van Plaisantiën in 1663. Het stond bekend als "een hove of huys van plaisantie Hoenenhove". In 1592 sprak men van de "Drye torens". Het kasteel met 2 of 3 torens komt op heel wat schilderijen van David Teniers voor en maakte Perk wereldberoemd. Teniers overleed in 1690 op het kasteel Dry Torens. Jammer genoeg blijft er van de Dry Torens nog weinig over.

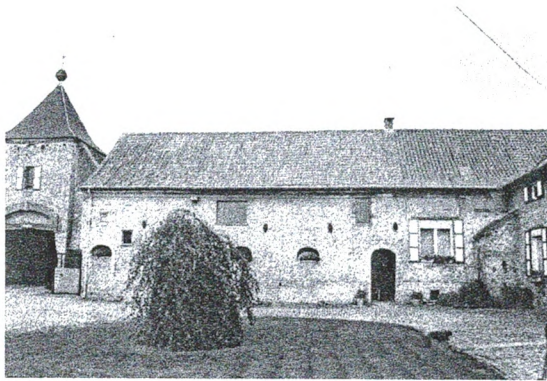
3. Het Laathof te Perk

Om 19u40 bezochten we even verder rechts in de Huinhovenstraat nr. 18 het Laathof onder Perk. Het Laathof werd ook het Hof van Ranst genoemd.

In de 14de eeuw was het Hof van Ranst de eigendom van Costin van Ranst, burggraaf van het kasteel van Vilvoorde. Hij behoorde tot het bekende geslacht van de Berthouts. Hij huwde Johanna, de

natuurlijke zuster van hertogin Johanna van Brabant. Costin van Ranst en Johanna van Brabant behoren tot mijn rechtstreekse voorouders en zo stam ik af van de hertogen van Brabant. Ridder Henri van Ranst, de zoon van Costin van Ranst was de volgende eigenaar. Hij huwde Lysbeth van Boxtal. In 1474 vonden we als eigenaar Isabella of Lysbeth van Ranst, gehuwd met Walter Bau (+1480), ridder en kamerheer van Filips de Goede. Rond 1500 vonden we ridder Henri Bau en daarna zijn dochter Elisabeth Bau gehuwd met ridder Jan van Cortenbach als eigenaars. In 1521 sprak men van het Hof van Nieuwenhove alias Ranst. In de 17de eeuw was het Laathof de eigendom van de familie Van den Tempel, die ook het kasteel Horst te Sint-Pieters-Rode bezat. In 1653 vinden we als eigenaar Graaf Albert de Mulert of van Moullaert, gehuwd met Marie-Anna van den Tempel (+1658). De volgende eigenaar in 1658 was Louis van den Tempel, laatste van de naam. Hij was de broer van Maria-Anna van den Tempel. Dan volgde zijn zuster Marie-Anna-Scholastique van

den Tempel, die een 2de maal huwde met Prins Philippe de Rubempré (+1707) uit Everberg. Het was de 1ste Prins de Rubempré, die in het koor van de kerk van Everberg begraven ligt. Hun dochter Prinses Louise-Brigitte de Rubempré huwde in 1704 Philippe-François, Graaf de Merode-Montfort. Hij nam de naam en het wapenschild van de familie van zijn echtgenote over en werd de 2de Prins de Rubempré (+1742). Het echtpaar werd begraven in de Sint-Hubertuskapel in de kerk van Everberg. Het wapenschild de Rubempré vinden we in het Laathof langs de buitenzijde in de poorttoren uit 1739. In dat jaar werden de ingangspoort en de stallen vergroot. Toen werd ook de weg aangelegd, die een verbinding gaf met de Waversebaan. Deze weg heet nu de Kardinaal Goossenstraat. De poorttoren heeft een tentdak met een bolspitsbekroning. Dat was allemaal het werk van de 2de Prins van Rubempré. Wanneer we het Laathof binnengaan langs de Huinhovenstraat vinden we links de boerenschuur en rechts het boerenhuis (einde 17de eeuws begin 18de eeuw) en de stallen. Recht voor ons ligt de poorttoren. In de 18de en 19de eeuw was het Laathof niet alleen een landbouwbedrijf maar ook een jeneverstokerij. Het Laathof is nu nog steeds een vierkantshoeve met ringgracht en bomerij. De Graven van Salm en Reifferscheidt-Dyck waren de volgende eigenaars van het Laathof. Prinses Louise-Brigitte de Rubempré (+1730) was eerst gehuwd geweest met Frederik-Karel, Graaf van Salm-Reifferscheidt-Dyck (+1696). Het huwelijk was kinderloos. Zoals we zagen hertrouwde Prinses Louise-Brigitte de Rubempré met Philippe-François, Graaf de Merode-Montfort. Haar dochter Prinses Sabine de Rubempré (1714-1773) huwde in 1738 Graaf August-Eugène-Bernard de Salm-Reifferscheidt-Dyck (+1767), erfelijk maarschalk van de Keurvorst van Keulen, zoon van Graaf François-Ernest van

Salm-Reifferscheidt-Dyck en van Anne - Françoise de la Tour et Taxis. Zo werd deze Duitse adellijke familie eigenaar van het Laathof. In 1835 vonden we als eigenaar de Weduwe Baert uit Brussel. In de 19de eeuw werd het pachthof de eigendom van de Graven de la Serna, die ook afstamden van de familie Baert. Don Charles-Antoine de la Serna Santander (+1813) was een Spanjaard die zich op het einde van de 18de eeuw in de Nederlanden vestigde. Hij werd bibliothecaris van Brussel. Hij huwde Catharine Baert (+1819). Zijn zoon Pierre-Ferdinand de la Serna (Brussel 1806-1887) werd in 1824 Graaf van Laguna de Terminos, na de dood van zijn oom Don Ferdinando de la Serna, die hem de titel naliet. De Spaanse koningin bevestigde deze titel op 23 oktober 1839. Hij nam de Belgische nationaliteit aan. Koning Leopold I erkende op 20 oktober 1841 de titel van Graaf de la Laguna et Terminos. De titel van graaf ging over bij eerstgeboorterecht. de la Serna behoorde nu tot de Belgische adel. Zijn jongste dochter Thérèse de la Serna (Brugge 1852-Elsene 1941) was eigenaar van het Laathof. Haar oudere broer Jonkheer Alphonse de la Serna (Brugge 1842-Fouleng 1904) werd de vader van Jonkheer José de la Serna (Wépion 1888-Fouleng 1948) en de grootvader van Jonkheer Alonzo (Elsene 1935-Silly 1993) in Fouleng. Jonkheer Alonzo de la Serna erfde het Laathof van zijn groot tante Thérèse de la Serna. Hij verkocht het in 1981 aan de familie Cornette, pachters op het Laathof.

Het pachthof werd verhuurd. In 1818 vonden we Lambertus Goossens als pachter. Hij was afkomstig uit de Kam of het latere gemeentehuis van Perk. Hij huwde Barbara Janssens. Hij was burgemeester van Perk van 1825 tot 1856. Hij was landbouwer en jeneverstoker. Twee zonen werden eveneens burgemeester van Perk: Petrus van 1872 tot 1876 en Guilielmus Josephus van 1876 tot 1908. De laatste was ook jeneverstoker. Het Laathof was ook het geboortehuis van de derde zoon kardinaal Petrus Lambertus Goossens (1827-1906), aartsbisschop van Mechelen van 1884 tot 1906. Kardinaal Goossens werd eerst begraven te Perk en later in de kathedraal te Mechelen.

De volgende pachtersfamilie was de familie De Greeff. Professor Etienne De Greeff

(Doornik1898-Kortenbergtot1961) was een kleinzoon uit het Laathof van Perk. Hij was de zoon van Pierre-Joseph De Greeff, de 3de zoon van een landbouwersgezin uit het Laathof van Perk en van Marie Brabant. Pierre-Joseph De Greeff was landbouwer in Maulde bij Doornik. Professor Etienne De Greeff was van 1946 tot 1961 hoofdarts van Sint-Jozef te Kortenbergtot.

Hij betwistte sterk als psycholoog de verschijningen van Beauraing.

Hij was ook bekend als romanschrijver met o.a. zijn Roman *“Le juge Maury”* uit 1955. Jan Ferdinand De Greeff (Perk 1868-1923) was pachter op het Laathof. Zijn weduwe bleef daar tot in 1942.

De familie Cornette zijn pachters sedert 1942 en werden later eigenaars: Maurice Cornette (Krombeke1899-Perk1980), zijn zoon José Cornette en zijn kleinzoon Patrick Cornette. Het bedrijf is vooral afgestemd op aardappelteelt. De loods naast de schuur van het Laathof wijst daar ook duidelijk op. Mevrouw Patrick Cornette ontving ons met haar gezin gastvrij op dit mooie pachthof.

4. Houtem

We staken de E9 over via de Nieuwbrugstraat en volgden dan rechts de Grensstraat om links via de Haesendonckstraat het dorpscentrum van Houtem te bereiken. Houtem is een parochie van Vilvoorde. Het is nooit een afzonderlijke gemeente geweest. Houtem telde twee fanfares: de *“Boskes”* of *“Vlaams en Vrij”* en de *“Kwiekers”* of *“Sint-Cecilia”*. De laatste bestaat niet meer. De *“Kwiekers”* zongen op hun uitstappen: *“De Kwiekers gaan op zwier en ze maken veel plezier”*. De huidige St.-Antonius-Abtkerk is gebouwd door de abt van ter Kameren als een kapel in 1775.

De onderpastoor van Vilvoorde deed er de mis op zonen feestdagen. In 1838 werd Houtem een zelfstandige parochie. De St.-Antonius-Abtkerk in éénbeukig classicistisch gebouw met ingebouwde westertoren. De kerk is gebouwd in zandsteen op een

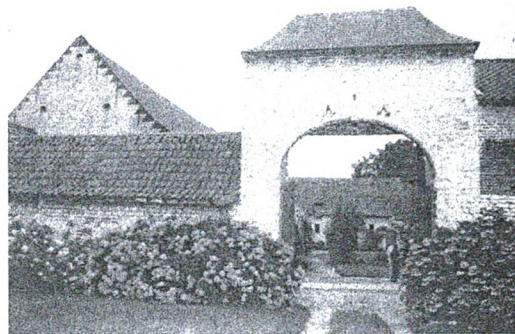

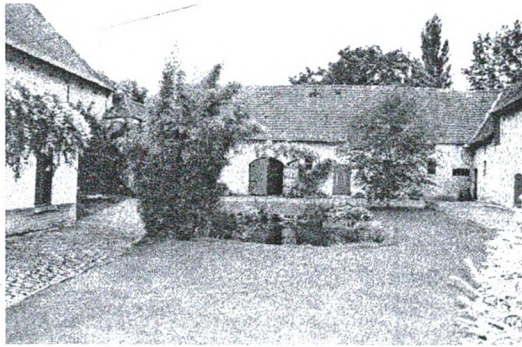
plint van ijzerzandsteen. De steekboogvensters zijn typisch 18de eeuws. De twee biechtstoelen staan nu bij de ingang. De eerste is uit 1717 en de tweede in Lodewijk XVI-stijl dateert van het einde van de 18de eeuw.

Het orgel is een werk van de Antwerpenaar G. David uit 1710. Het is beschermd sinds 1975. Het houten beeld van Sint-Antonius-Abt van 1775 is gemaakt door W.Pompe. In de sacristie vinden we het schilderij *“De Emmausgangers”* uit de 18de eeuw in barokstijl. De kerk en omgeving zijn beschermd sinds 1975.

5. Het Monnikenhof te Houtem.

Naast de kerk van Houtem vinden we het Monnikenhof in de Haesendonckstraat nr. 62. Het is een 18de eeuws pachthof dat toebehoorde aan de abdij van Ter Kameren. Hertog Hendrik II schonk in 1230 85 bunder land onder Vilvoorde aan de abdij van Ter Kameren. Het was eerder bosgebied. Hierin kwam het pachthof Monnikenhof op gerooid land tot ontwikkeling. Het Monnikenhof is een gesloten hoeve. Vroeger was ze met een gracht omringd. Het jaartal 1744 vinden we boven de poort van het poortgebouw met schilddak (de noordkant). Rechts vinden we het boerenhuis met 2 verdiepingen (de westkant). Een rondboogdeur geeft het jaartal 1720 aan.

Links hebben we een langschuur (de oostkant). Deze brandde gedeeltelijk af bij de Duitse inval in 1914, denk maar aan de slag van Epegem. Ze werd met nieuwe gebinten heropgebouwd.

Achteraan vinden we de stallingen (de zuidkant). In de boomgaard bezochten we een alleenstaand bakhuisje met zadeldak (de zuid-westkant) uit het midden van de 18de eeuw. De sokkel is uit breuksteen. De bovenbouw is uit baksteen. Opvallend is het zandstenen rondboogdeurtje. Binnen in het bakhuis bemerkten we twee ovens naast elkaar, wat wijst op het belang van deze oven. Misschien was het wel een bakoven voor het gehele dorp, een banoven?

We werden op het Monnikenhof hartelijk ontvangen door Jonkheer Alexandre Paul de Posson en zijn echtgenote Nathalie Van Roy. Ze kochten in 1986 het Monnikenhof op de openbare verkoop in het Huis der Notarissen te Leuven. Er werd toen nog verkocht met een brandend kaarsje. Het echtpaar heeft het pachthof volledig gerestaureerd. Tevoren moet het pachthof steeds overgegaan zijn op de oudste dochter van een reeks adellijke families. De huidige eigenaars wisten ons te vertellen dat de Baronnen De Becker-Remy en de Baronnen Descamps er eigenaar van geweest zijn voor hen. Auguste de Becker huwde Clemence Remy, de dochter van de stichter van de bekende Remy-fabrieken in Wijgmaal en het symbool van het liberaal paternalisme in Leuven en omgeving. August De Becker nam na zijn schoonvader de leiding

van de Remy-fabrieken. Hij werd katholiek senator. Hij werd in 1922 baron en voegde de naam Remy aan de zijne toe zodat de familie voortaan De Becker-Remy heette. Twee dochters huwden Baronnen Descamps: Simonne de Becker-Remy huwde Baron Emmanuel Descamps en Jeanne de Becker-Remy huwde Baron Pierre Descamps. Twee broers waren met twee zussen getrouwd. Ze waren ook verwant met de familie de Borchgrave d'Altena. Nadine Descamps, dochter van Baron Emmanuel Descamps en van Simonne de Becker-Remy, huwde Graaf Bernard Dominique de Borchgrave d'Altena. De huidige eigenaar Jonkheer Alexandre Paul de Posson is de zoon van Jonkheer Alexandre de Posson en de kleinzoon van Philippe de Posson, die in 1922 de baronstitel kreeg overdraagbaar bij eerstgeboorterecht. De adellijke familie de Posson voert drie kruiken in haar wapenschild. Dit werd heraldische beschreven als "in rood 3 kannen in goud 2-1 of -van keel met drie ampullen van goud". In de kerk van Winksele vinden we een obiit of rouwwapenschild van Leopold Antoine Joseph Ghislain de Posson (+ 10 december 1854), gehuwd met Amelie van Cauwenhoven, die afstamde van de heren van Winksele. Zijn zuster Justine de Posson huwde baron Gérard d'Udekem d'Acoz en zo komen we bij Prinses Mathilde. Op het kasteel van Buken onder Beneden-Veltem woonde Baron Philippe de Posson de Wanfercée, een volle neef van onze gastheer.

5. De Steenhoeve te Houtem.

De laatste halte was de Steenhoeve in de Haesendonckstraat nr. 57 te Houtem. Dit pachthof was afhankelijk van het Steen te Elewijt. Het dateert uit de periode 1750-1800.

Het pachthof is U-vormig. Naast de poort

hebben we het boerenhuis met de opkamer en de dakkapellen. Links vinden we de stallen

met de steekboogdeuren en rechts de dwarsschuur met de oculi. Ook dit pachthof heeft nog een alleenstaand bakhuis. Het is opgetrokken in baksteen. Het zadeldak van het bakhuis bestaat uit pannen. Het bakhuis gaat terug tot de 19de eeuw. Het Steenhof is de eigendom van de familie P. Van Noten, die ook het Spaans Hof te Nederokkerzeel, waar ze wonen, en Op het Zandvliet in Kampenhout-Relst restaureerden.

Onze avondwandeling eindigde bij een goede Duvel in een café te Peutie, waar er nog heel wat nagepraat werd door de 20 deelnemers over de mooie hoekjes van Midden-Brabant.

Wie meer gegevens wenst kan de volgende documentatie raadplegen:

Kasteel van Huinhoven:

J.LAUWERS. Peutie en zijn voormalig Begijnhof van Steenvoort. 1976, p. 89-93.

H.DOUXCHAMPS en J. LEFEVRE. La famille Christyn de Ribaucourt. Deel II Les Ribaucourt, 1989, p. 584-587.
Art. Royer de Dour (de) - Etat Présent de la Noblesse Belge, 1997, p. 331-334.

De Dry Torens

A.COSYN. Au beau pays de Rubens et de Teniers (Elewy, Peuthy, Epeghem, Perck, Bergh). Brussel, 1924, p.63-70.

Laathof Perk:

A.COSYN. Au beau pays de Rubens et de Teniers (Elewy, Peuthy, Epeghem, Perck, Bergh). Brussel, 1924, p.71-72.

J.LAUWERS. Zeven eeuwen heerlijkheid Perk-Elewy. Het mooie land van Rubens en Teniers. 1997, p. 291-303

H. VANNOPPEN. De bastaarden van de hertogen van Brabant in het Dijleland - Midden-Brabant, januari-maart 2006, p.21-26.

E.RICHARDSON en PRINSES J. DE MERODE. Histoire de la Maison de Merode. Brussel 1955, p. 187-189.

G.MARTIN. Histoire et généalogie de la Maison de Merode. Lyon, 1999, p. 144.

H.VANNOPPEN. Het kasteel van Westerlo en de Prinsen de Merode. Westerlo, 1989, p.79-82.

Art. Serna-Annuaire de la Noblesse, 1848, p.166-167

Art. de la Serna de la Laguna de Terminos -Annuaire de la Noblesse Belge, 1897, p. 2175-2177.

Art Serna (de la)- Etat Présent de la Noblesse Belge, 1998, p. 233-240

Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen. Deel 2n Vlaams-Brabant. Halle Vilvoorde. Gent, 1975, p. 508-509.

Houtem:

A.COSYN. Au beau pays de Rubens et de Teniers (Elewy, Peuthy, Epeghem, Perck, Bergh). Brussel, 1924, p.72

Bouwen door de eeuwen heen. Deel 2n Vlaams-Brabant. Halle Vilvoorde. Gent, 1975, p. 732-736.

Gids voor Vlaanderen. Tielt, 1995, p. 1136-1137

Art. Becker-Remy (de) - Etat Présent de la Noblesse Belge, 1971, p. 104-105.

Art. Descamps - Etat Présent de la Noblesse Belge, 1973, p. 213-214.

Art Borchgrave (de)- Etat Présent de la Noblesse Belge, 1971, p. 279-290.

M.ROUWET. Wijgmaal aan de Dije. 1975, p. 224, p. 235

CH. POPLIMONT. La Belgique Héraldique, deel VIII, 1866, p. 361-368 (de Posson)

Art. Posson (de)- Etat Présent de la Noblesse Belge, 1996, p. 219-227.

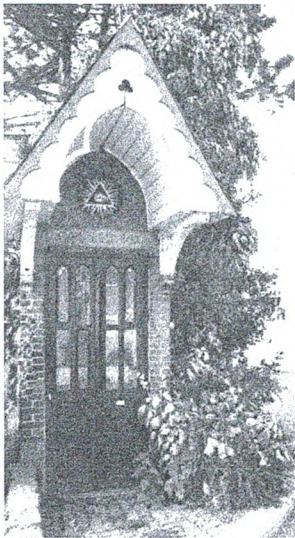
Te Zemst-Laar werd het project “Broodbakken in Vlaams-Brabant” afgesloten op donderdag 24 augustus 2006

Dr. Henri Vannoppen

De heemkundige van Vlaams-Brabant en het Hoofdstedelijk Gewest verzamelde aan de kerk van Zemst-Laar rond 19u. Laar betekent toponymisch een open plaats in het bos. In het westelijk deel, het Bos van Aa werd tot voor enkele jaren aan zandwinning gedaan. Verschillende boerderijen zijn daardoor verdwenen. Door de ontginning is een massa fossiel materiaal gevonden, van kwartaire zoogdieren. Resten van mammoet, wolharige neushoorn; reuzenhert, bruine beer, wolf, paard zelfs van de kolenleeuw werden resten gevonden. De meeste fossielen dateren van de ijstijd, nu toch 10.000 jaren geleden. De totale oppervlakte van de zandputten bedroeg 365.000m² Er werden in het totaal drie fossielhoudende lagen gevonden. Er werden ook sporen van menselijke activiteit gevonden en dit onder de vorm van fossiele werktuigen. Ze behoorden tot het Mousteriaan type.

De Zeesluis van Zemst werd in 1973 gebruik genomen en ze laat toe dat tamelijk grote zeeschepen tot in Brussel kunnen varen. Een duwkonvooi van 9000 ton kan ze gemakkelijk aan met de totale lengte van 205 meter en 25 meter breedte. Tijdens het interbellum was daar in de omgeving een Lunapark waar de Brusselaars en Vilvoordenaars met Moucheschepen naartoe kwamen.

Eerst liep de wandeling langs de kapel van “*God ziet mij*”. Het is een kapel van Onze-Lieve-Vrouw-der-Zeven-Weeën. In het parochieboek is er reeds sprake van een kapel in 1820. Het huidige gebouw dateert uit 1902. Kardinaal Goossens gaf de opdracht aan Eduard Peel uit Mechelen om een plan te maken voor een kapel in Gotische stijl, hij wijde ook de kapel in. Opvallend is de aanduiding van “*God ziet mij*” op de voorgevel, volgens Renaat Verlinden(+) uniek in België.

De kerk van Zemst-Laar was de volgende halte. Ze is toegewijd aan de H.-Engelbertus en de H.- Bernardus. Het is een neogotische gebouw uit 1867-1872. De bakstenen kerk bestaat uit een transept, een koor, zijkapellen en een Westertoren. De H.-Bernardus van Clairvaux is de stichter van de Cisterciënzers en de patroon van de veehouders, de imkers en de kaarsenmakers. De H.-Engelbertus van Keulen was de zoon van Hertog Engelbertus van Berg. Deze patroonheilige herinnert aan kardinaal Engelbert Sterckx. In de kerk vinden we de wapenschilden van de kardinalen Sterckx, Deschamps en Goossens, allen aartsbisschop van Mechelen. Glasramen stelden de H.-Thomas, de H.- Felix en het H.-Hart voor. De kerk was oorspronkelijk volledig met taferelen beschilderd, ook de glasramen waren oorspronkelijk beschilderd. Kardinaal Goossens consacreeerde de kerk op maandag 14 september 1865.

Op het kerkhof rond de kerk van Laar vinden we het graf van Thomas Anselmus Van Campenhout, kanunnik en plebaan van Sint-Rumoldus te Mechelen. Hij was superior van het Klein-Seminarie te Mechelen en stichter van de katholieke normaalschool te Mechelen. Hij was uit Dilbeek afkomstig. Hij legde de eerste steen op de 2de paasdag 1871 en de wijding in 1872. Hij betaalde de grootste klok, de bevloering en de schildering van de kerk.

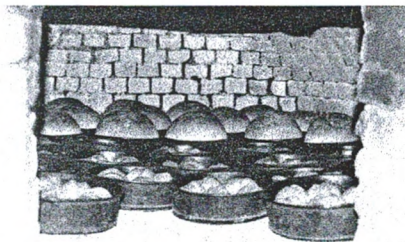
De pastorie van Laar is van 1868. De grootste geldschieters voor de kerk en de pastorie zijn de Merode de Westerlo en de Villegas de Clercamp. Zij bezaten ook de meeste gronden in Zemst-Laar.

Vervolgens liep de wandeling langs de magische Halve Steen, volgens de enen een plaats waar de Alvermannetjes samenkwamen, volgens anderen een heidense offerplaats of een halte voor de reizigers naar Sint-Jacob van Compostela. De hoofdonderwijzer vertelde de heidense verhalen over deze steen, hij werd door de jeugd opgegraven, nu staat hij op een sokkel. De pastoor ging hiermee niet akkoord en liep een kapelletje bouwen naast de Halvesteen, en het werd het kapelletje van de K.L.J.

Om 20 u15 kwamen we samen bij het bakhuis van Paul Buelens op de Halvesteenstraat, nr. 16.

Onze gastheer is ook bestuurslid van de Semse. Het bakken van het brood werd gedaan door 4 mannen van Boutersem, die de bakkerstraditie

kennen en dat o.l.v. Louis Swevers. Er was ook een tent voorzien, want volgens de weerberichten zou het regenen. De pistolets met hesp en kaas, vers gebakken, smaakten heerlijk. Degelijk werk van het bestuur van de Semse en van de Bakkers van Kwabeek. Projectcoördinator Dr. Henri Vannoppen sloot het project "Broodbakken in Vlaams-Brabant" af. Vorig jaar begonnen we hiermee in Verrijck (Boutersem) en een jaar later

kwamen we het afsluiten in Zemst-Laar. Hierbij werden een 10-tal items behandeld: de soorten brood, de gist, het deeg bereiden, de broodoven, een bakker en geen bakoven, het brandhout, het inschieten van het brood, de taarten en andere baksels, het brood uithalen, en het brood bewaren en opeten. Een totaal van 60 vragen. Het verslag zal verschijnen in een korte en een lange versie. Heel tevreden reden de 54 deelnemers met het versgebakken brood onder hun arm naar huis. Een puike samenwerking tussen de Vlaams-Brabantse heemkringen o.l.v. voorzitter Colette Vanderbeken.

Dinsdag 29 augustus 2006 een geleid avondbezoek aan de Sint-Pancratiuskerk van Sterrebeek.

Dr. Henri Vannoppen

Om 18h45 kwam een 50-tal deelnemers samen in de Sint-Pancratiuskerk te Sterrebeek. Dr. Henri Vannoppen gaf een korte inleiding.

Sterrebeek werd doorkruist door twee belangrijke banen: de Waalse baan en de oude baan Brussel-Leuven via Everberg. De heren van Kraainem speelden een belangrijke rol in de streek. De Rollewagen in Sterrebeek was een enclave van Kraainem. Volgens Jan Verbesselt was de Sint-Pancratiuskerk een Borchtkerk. De patroonheilige van Sterrebeek Sint-Pancratius hield ook verband met Kraainem. Sint-Pancratius was uit Phrygië afkomstig en zou familie van keizer Diocletianus geweest zijn. Hij stierf als martelaar omwille van zijn geloof. Hij werd onthoofd op 12 mei 304 te Rome. De cultus

van Sint-Pancratius ging van Italië naar Frankrijk en kwam zo naar de Nederlanden. De relieken van deze heilige werden in 985 naar de Sint-Baafsabdij te Gent overgebracht. De bezittingen van de Sint-Baafsabdij in Midden-Brabant werden overgenomen door de heren van Kraainem, wier invloed uitstreekte tot Sterrebeek. Zo kregen zowel Sterrebeek als Kraainem hun patroonheilige Sint-Pancratius vanuit Gent.

De toren van de kerk is uit zandsteen en dateert uit de 12de eeuw. Het is het enige deel dat overblijft van een Schelderomaanse kerk in de Middeleeuwen. Voor de rest is het een laat classicistische kerk gebouwd in 1829 volgens het ontwerp van architect Stevens. De 12de eeuwse toren werd geïntegreerd als ingangstoren. We kennen ook de oorsprong van de materialen van de nieuwe kerk uit 1829: kareelsteen gebakken op het land van Baron Aloys de Fierlant, timmerhout uit het Zoniënwood geschonken door de Prins van Oranje (de latere Nederlandse koning Willem II) en blauwe arduin uit Feluy voor de pilaren. De doopvont dateert uit 1658. De kerk heeft ook een mooi beeld van de H.-Pancratius. De godslamp vooraan in de kerk werd geschonken in 1794 door Plovits. Deze bankier financierde het leger van generaal Vandermeersch in 1789 bij de Brabantse Omwenteling. Plovits bewoonde het huidige kasteel de Selliers de Moranville-Solvay naast de kerk van Sterrebeek. Sterrebeek werd zwaar getroffen door de cholera in 1832 en in 1849. Sint-Rochus werd aanroepen opdat de epidemie zou stoppen.

Vervolgens kregen we een kunsthistorische uitleg bij het schilderij "De dood van Maria" officieel "De dood van de Maagd" van Nicolas Poussin door Jos Nijs, die als een ervaren Poussinkenner optrad. Poussin is in Frankrijk wat Rubens voor Vlaanderen is. Rubens legde meer de nadruk op de kleur, Poussin meer op de tekening. Nicolas Poussin werd geboren in 1594 in Les Andelys in Normandië. Het schilderij in Sterrebeek geschilderd in 1623 is het enige schilderij van Poussin uit zijn Franse periode. Eind 1623, 30 jaar oud, trok hij vanuit Parijs naar Italië. Hij stierf er in 1665 en werd er begraven in de kerk van San-Lorenzo in Lucina te Rome. Het Louvre-museum te Parijs bezit 39 schilderijen van Poussin verspreid over 3 zalen. In de V.S. vinden we 18 doeken van deze schilder en in België 1 te Sterrebeek. Bij Poussin vinden we verschillende invloeden van grote schilders uit zijn tijd. Een eerste invloed was

Caravaggio. Het gebruik van het licht, de -clair-obscur-techniek is bij beiden gemeenschappelijk. Bij Caravaggio krijgen we echter de brutale realiteit zonder enige verbetering van de figuren, terwijl Poussin de figuren idealiseert. Er zijn ook de invloeden

van Titiaan en van Rafaël. Rubens zorgt voor barokke goed gevormde dames, terwijl Poussin slanke, elegante figuren weergeeft. Het schilderij in Sterrebeek werd "*De dood van de Maagd*" of "*De dood van Maria*" genoemd. Het schilderij beeldt Maria op haar sterfbed uit omringd door 11 mannen, de apostelen, en door 2 vrouwen. Boven links vinden we twee engeltjes, die de laurierkrans naar Maria brengen. De laurierkrans is een voorteken van de nakende ten hemelopneming. Opvallend is de man met de mijter, die Sint-Dionysius of St.-Denis, de patroonheilige van Parijs moet voorstellen. St-Denis en St-Geneviève (Genoveva) zijn de patroonheiligen van Parijs. Men geeft St.-Denis de ereplaats die aan de H.-Petrus toekomt. De verklaring hiervoor is vrij duidelijk. Poussin kreeg de opdracht in 1623 van Jean-François de Gondi, aartsbisschop van Parijs, die het schilderij bestelde voor een zijkapel van de Notre -Dame te Parijs. De

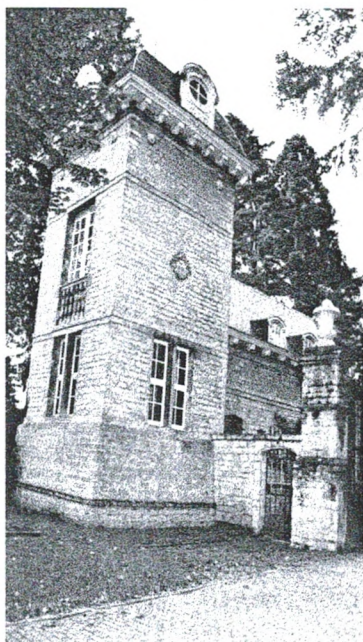
gelaatstreken van de Gondi herkent men in Sint-Dionysius. Het schilderij is opgebouwd in twee diagonalen. Het meet nu 1,38 m op 2,03m. Het schilderij is met de jaren verkleind bij het inkaderen.

Hoe kwam dit schilderij van Poussin nu in België en nog eenvoudiger in de Sint-Pancratiuskerk van Sterrebeek terecht? We kennen het schilderij aan de hand van een aquarel van 39,5 cm op 31 cm, dat gediend heeft als model voor de opdrachtgever en dat nu bewaard wordt in de Collectie Worsley in Hovingham Hall (Yorkshire). Er is ook een schets van Saint-Aubin uit 1771 in het register van de Notre-Dame. De Fransen brachten het schilderij over naar het Departement national des Monuments français in het klooster "*Petits Augustins*" in 1793. In 1797 kwam het in het Louvre-museum terecht. Napoleon Bonaparte stichtte in 1802 15de provinciale kunstmusea o.a. het Musée du département de la Dyle te Brussel. In 1814 werd het schilderij van Poussin vermeld in de inventaris van het Museum van Schone Kunsten te Brussel. Het was dan al verhuisd in 1802 van Parijs naar Brussel.

In de geschiedenis van Sterrebeek van H. Vannoppen en L. Sommereyns-Parent uit 1978 wordt vermeld dat in de pastorie van Sterrebeek een schilderij "*De dood van O.L.Vrouw*" aanwezig was. Pierre-Yves Kairis was de man, die in 1999 de link legde tussen dit schilderij en de schilder Poussin. Het schilderij verkeerde in een zeer slechte toestand. In juni 2000 werd het doek overgebracht naar het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, het KIK. De verf, het doek, de merken en de onderlaag werden nauwkeurig onderzocht. Men dacht eerst dat het een kopie was, maar hoe langer hoe meer, kwam de waarheid naar voor: het was een echte Poussin. Marie Postec voerde de restauratie uit. Deze duurde 6 jaar. 60 % van de kosten werd betaald door het Vlaamse Gewest, 40 % tezamen door de provincie Vlaams-Brabant, de gemeente Zaventem en de kerkfabriek van Sterrebeek. Op 17 februari 2006 werd het gerestaureerde schilderij "*De dood van Maria*" in de kerk van Sterrebeek met grote plechtigheid onthuld.

Vervolgens werden de omgeving van de kerk en het dorpscentrum bezocht. Eerst kwam het oud gemeentehuis in de Zavelstraat (nrs.28-30) aan bod.

Dit werd gebouwd in 1849 onder burgemeester Pieter Judocus Desmeth, die in het pachthof De Rollewagen woonde. De grafkapel van de adellijke familie de Fierlant

met de grafkelder vinden we tegen de kerk aan. De familie de Fierlant bewoonde het kasteel van Braun de Ter Meeren tot 1885. De pastorie van Sterrebeek is 18de eeuws. Zelig naast de kerk. Ze werd gebouwd in 1791 door pastoor Van Audenrode. We wandelden langs het

oorlogsmonument en bemerken het domein van dokter Gustaaf Derscheid-Braun. Hij herbouwde in 1930 in Sterrebeek de toren van het kasteel van Beaulieu te Machelen. In het dorpscentrum vinden we nog enkele mooie 18de eeuwse gebouwen: op de Kerkdries: het huis van 1765 (nr. 12), de woning "*het Witte Paard*" uit 1792 (nrs 8-10) en het huis van burgemeester Petrus Edward Van Espen uit 1785 (nrs. 4-6). Burgemeester Petrus Eduardus Van Espen was uit Tervuren afkomstig en was burgemeester van Sterrebeek van 1884 tot 1890. In het Dorp vinden we nog de vroegere "*Au Bon marché*" van Edmond Van Hamme, dat nog deels 18de eeuws is (nrs. 7-8).

Via de Mechelsesteenweg wandelden we langs de Schapenweg, de vroegere Hoogstraat. Nr. 41 was het pachthof het Voetkenshof uit 1781, zoals de ankers duidelijk aangeven. In de 16de eeuw was dit pachthof eigendom van de familie Crabbé. We volgen dan rechts de Jagersstraat en komen zo aan het pachthof het Bruinkenshof. De naam van het pachthof komt van de familie Bruynkens. Jan Bruynkens was in 1472 eigenaar van dit pachthof. In de 19de eeuw was het de eigendom van de familie Van Espen. Dochter Maria Jozefina Van Espen (1813-1877) huwde Petrus Goossens (Perk1802- Sterrebeek 1862)) uit de Kam, een oom van kardinaal Goossens. Zijn zuster

Maria Catharina Goossens huwde Jozef Van Espen, de broer van zijn echtgenote. Hij was burgemeester van Sterrebeek van 1821 tot 1848. Hij bewoonde het pachthof De Wildeman (later de hoeve De Coster), waar hij een landbouwbedrijf en een jeneverstokerij had. In de nacht van 4 op 5 mei 1841 werd op het Bruinkenshof de dienstmeid Belle of Isabella Peeters vermoord. Ze werd gewurgd in het gemakhuisje. Ze zou geroepen hebben "*Pië maakt mij niet kapot*". Pierre was de naam van zowel de herenboer of pachter Petrus Goossens als haar lief de eerste dienstknecht Pierre De Wit. Dokter Vrebos van Kortenberg werd opgeroepen voor een onderzoek en constateerde dat Belle zwanger was. Petrus De Wit verscheen voor het Hof van Assisen van Brabant en werd ter dood veroordeeld op 28 juli 1841 wegens moord met voorbedachten rade. Het volk en heel wat notabelen hielden er echter een andere mening op na. We leren uit de archieven dat de doodstraf van Dewit omgezet werd in levenslang. Hij werd overgebracht naar de gevangenis van Gent. Toch een eigenaardig feit! Bij K.B. van 7 september 1848 werd Petrus De Wit vrij gelaten en dat in een periode toen veroordeelden nog geëxecuteerd werden. Het leek eerder op een gerechtelijke dwaling en op klassenjustitie. Het volksverhaal vertelt dat de herenboer op zijn sterfbed (+1862) de moord bekende en dat de dienstknecht daarop vrijgelaten werd. Dit klopt echter niet want Pierre De Wit was in 1848 vrij gelaten. De weduwe van Petrus Goossens, Maria-Jozefina Van Espen(1813-1877) hertrouwde met Guilielmus De Wals .Later bewoonde gemeentesecretaris Edmond Verdeyen het pachthof. Rond 1980 was het de hoeve van Jan Ronsmans

Langs de andere zijde van de straat vonden we het pachthof De Wals of de Jagershoeve, waar senator Victor De Wals geboren werd. Het pachthof in de Jagersstraat brandde af. Het werd herbouwd door secretaris Guilielmus De Wals . In de zijtop vinden we het jaartal 1868. We volgende Frans Peetersstraat en komen op de Mechelsesteenweg., waar het huis nr. 153 de woning Jozef Ronsmans was, die in Amerika verbleef van 1857 tot 1868 en zijn belevenissen noteerde. Tenslotte werd de gezellige avond afgesloten in het café "*Streekebeek*", waar nog heel wat nagepraat werd bij een gezellige pint.

Tentoonstelling "*Numismatiek onder Koning Albert I en de Oorlogsklok 1914/1918*" van 27 oktober tot 12 november 2006.

Colette Vanderbeken

Opening op 28 oktober 2006.

De tentoonstelling werd opgebouwd rond de "*numismatiek onder Koning Albert I*", doch ook andere tijdsbeelden kwamen aan bod.

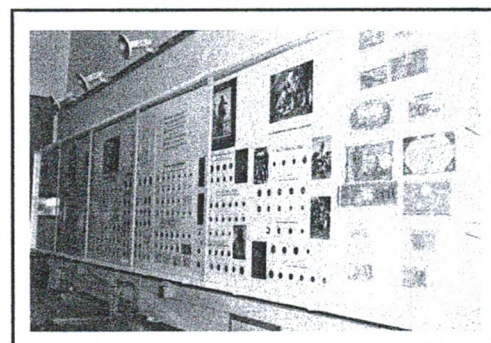
- numismatiek van de munten onder de regering van Koning Albert I,

meester-graveurs, muntslag van 1909 -1934, munten met hun beschrijving van de voorzijde en keerzijde, aantal geslagen stukken, niet ingeleverde stukken;

- numismatiek van de munten Belgisch-Congo onder de regering van Albert I;
- Primitief geld voor de ruilhandel;
- Munten uitgegeven door de Bank van Belgisch -Congo;
- Bijzondere bankbiljetten
- De munt -of thesauriebiljetten (1927/1989)
- Bankbiljetten van de Generale Bank van België;
- Hoe leest men een munt, ingedeeld volgens de muntwet;
- weegschaaltjes;
- Hoe wordt een bankbiljet gelezen?

De tentoonstelling werd geopend door burgemeester Louis Van Roost en eerste schepenen Bart Coopman.

Drie en negentig genodigden tekende aanwezig op de vooropening op 28 oktober .

De oorlogsklok 1914/1918.

Algemene historische situering.

De eerste wereldoorlog begon in augustus 1914 en eindigde op 11 november 1918.

Uitval van het Belgische leger op de lijn, Hofstade-Elewijt, verovering Hofstade-Schiplakense bossen.

Krijgsbedrijven van de uitval van de 5de divisie

Eppegem, Houtem, Verbrande Brug.

Duitse terreur te Elewijt.

Militaire begraafplaats Eppegem.

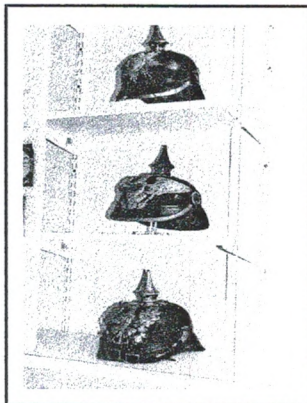
Duitse terreur te Verbrande Brug, pastoor Wouters.

Heldendood van Leon Trésignies

Duitse terreur te Eppegem.

Duitse terreur te Hofstade en zoveel meer....

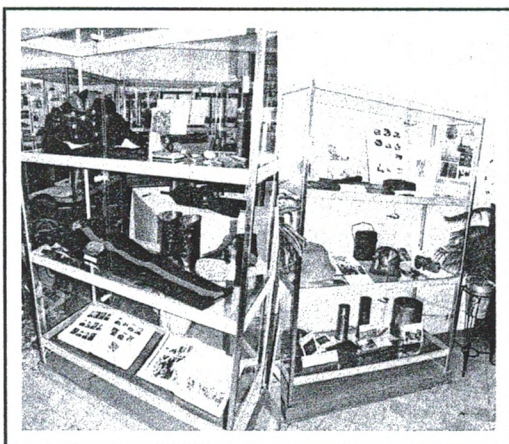
kan men lezen in het boek van 175 blz. dat geschreven is door Bert Kennis en te verkrijgen is voor de prijs van € 45 bij heemkring "de Semse".

Enkele indrukken uit de tentoonstelling.

een greep uit verschillende Duitse helmen.

Bajonet mauser 1898
infanterie schop
Stahlhelmen
obussen enz...

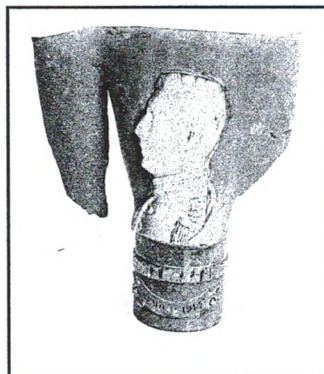

Volledige uitrusting van een Belgische grenadier.

Boek "Nos Héros" enz...

Honderd zes en zeventig personen schreven een uiterst positieve boodschap in ons dagboek, waarvoor hartelijk dank.

Een Zemstenaar maakte een kunstwerk van een opgespatte granaathuls

Geuze en kriek, de champagne onder de bieren

Machteld de Schrijver, docent Coovi Cvo Elishout opleiding Toeristische Gidsen

Een nieuwe uitgave van het Davidsfonds en een derde boek van bierkenner Jef van den Steen.

Na het grote succes van de "abdijsbieren, geestrijk erfgoed" en "trappist: het bier en de monniken" ging Jef van den Steen opnieuw aan het schrijven en rolde onlangs een derde boek van de Davidsfondspers. Het boek telt 178 pagina's en is met meer dan 170 prachtige kleurenfoto's van Andrew Verschete rijkelijk geïllustreerd. In het zesde hoofdstuk werd ook de Brusselse en de lokale gastronomie niet vergeten. Zowel de Brusselse wafels en de Brusselse kaas als recepten van de 3 befaamde horecazaken Restaurant Drie Fontein, de Heeren van Liedekerke en de Witte Roos worden in dit boek grondig besproken. Een laatste hoofdstuk besteedt aandacht aan een uitvoerige bibliografie.

De Nederlanden en Brabant zijn een eeuwenoud productiecentrum van bier.

In het verleden werd het eten met veel zout bereid en zorgde het voor een grote, onlesbare dorst. Tegenover water en melk was men erg wantrouwig. Fruitsappen werden enkel in de keuken voor bereidingen gebruikt. Bier was bekend bij de Egyptenaren en bij onze Keltische voorouders. Pas met de komst van de Romeinse legioensoldaten leerden onze voorouders wijn kennen. De Keltische of Gallische houten "ton" bleek een praktisch en handig voorwerp te zijn, beter geëigend voor het vervoer dan de amfora en lederen zakken. In de Karolingische tijd werd het bier een belangrijke monachale of huiselijke bezigheid op de hoeve. Het bier bleef duur en was niet "spek voor ieders bek". Na het jaar 1000 ontstond een nieuwe brouwmethode: door de opname van wilde luchtgisten in het koelschip kreeg het bier een spontane reactie. Het bier werd daarom ook in de

koude maanden gebrouwd, na 24 september en voor 24 april. Lang werd het bier "jong" gedronken en werd het eerste bier uitgeschonken rond Kerstmis. Door het invoeren van hobbier uit Noord-Duitsland en het reglement van Karel IV werd het gebruik van hop een nieuw gegeven in de bierproductie en bleef het bier langer houdbaar. In Halle vermelden rekeningen uit de 15de eeuw de naam "hoppen". Het bier werd gemaakt met graansoorten en verving in de 16de eeuw definitief de landwijn, die een tanende productie kende. Onze Zuidelijke Nederlanden bezaten een rijke leembodem en vele rivieren. Elk klooster, landgoed of brouwerij bezat een eigen hoptuin. Reglementeringen werden opgesteld, o.a. ten tijde van Jan IV en kwaliteit en prijs werden door de plaatselijke besturen gecontroleerd. Brabant produceerde zoals Beieren en Berlijn tarwebieren en leverde verschillende soorten: witbieren en kuyte, keute of waegheborst. Volgens M. Franssens zou de laatste term kunnen verwijzen naar "lambik". Andere teksten spreken over biersoorten, verwijzend naar de kleur, de prijs of de zwaarte. De tarwebieren kenden dus een zeer lange productie!

Faro, lambik, meerts en geuze - van Brusselse tot Pajotse specialiteit.

Documenten bewijzen het bestaan van drie of vier biersoorten: faro, lambik, meerts en "bière de mars"geuze- van Brusselse tot Pajotse specialiteit. Ze werden vooral gemaakt in Brussel en in Lembeek. In diverse teksten vanaf het einde van de 18de eeuw werden ze geloofd voor hun "aangenaam en zeer goede karakter". In de 19de eeuw houden ook Pajotse boeren, papiermakers en cichoreibranders zich met het brouwen bezig. Door praktijken vanaf de Eerste Wereldoorlog zou de productie echter een grote knauw krijgen. Ofwel zullen deze

biersoorten stilaan verdwijnen, zoals meerts en faro. Ofwel worden bepaalde biersoorten beperkt gemaakt, zoals lambik.

De oudste vermelding van faro dateert uit 1775; het is een mengbier en zou zelfs ouder zijn dan lambik. Vanaf de 19de eeuw waren er diverse productiecentra: Brussel, Lembeek, Asse en het Pajottenland. De oorsprong van de term faro of pharo wordt in de tijd van Karel V, dus in de Spaanse tijd gesitueerd. Spaanse soldaten zouden deze naam uitgevonden hebben. Bepalend was de gelijkenis met Portugese wijn uit de Algarvestreek of de wijn van Messina. Een andere plausibele verklaring is dat de naam werd afgeleid uit een lovend, Franstalig artikel van "*le Brasseur Belge*", waarbij het bier in 1914 als "*moelleuse, gaillarde et faroude*" werd omschreven. Faro was tot na de Eerste Wereldoorlog zeer populair en werd het in en buiten Brussel massaal gedronken. Franse auteurs, zoals Baudelaire, hebben zich echter over deze biersoort en het "*zure karakter*" uiterst negatief uitlaten. Faro werd vanaf de 20er jaren het slachtoffer van allerlei wanpraktijken en werd aangezoet met kandijnsuiker en wit sacharine. Vooral de bierstekers kochten na uitvoerig proeven tonnen faro aan om het nadien te versnijden, mengen suikeren en te kleuren. Vanaf 1960 werd faro niet meer in de Brusselse cafés geserveerd en stopten de brouwers de productie. Lindemans in Sint-Pieters-Leeuw startte opnieuw in 1978 met een faroproductie. Thans leveren 5 brouwerijen opnieuw deze biersoort: hun klanten zijn bepaalde cafés, zoals de Mort Subite of restaurants. De Brusselse brouwerij Cantillon levert op bestelling.

Volgens bewaard gebleven documenten, opgesteld vanaf 1794, werd in en buiten de poorten van Brussel allambique of korte, gele en bruine lambik gemaakt. Deze biersoort is dus jonger dan faro. Het bier werd vanaf 1897 bekend door allerlei wereldtentoonstellingen en was zowel in het binnen- als buitenland populair. Een Halse brouwerij behaalde zelfs een gouden medaille op de

Wereldtentoonstelling van London, in 1862. Nog steeds wordt op dezelfde manier gebrouwen. Het aantal brouwerijen is echter in de Zennevallei sedert 1987 enorm afgenomen. De meeste bevinden zich, behalve Mort Subite en Cantillon, ten zuidwesten van Brussel. De samenstelling werd vastgelegd vanaf 1965 in meerdere Koninklijke Besluiten en is totaal verschillend ten opzichte van andere gistingsbieren. De verhouding tussen tarwe en gerstemout is 30/70 en de hopsoort is een overjaarse hop. Deze hopsoort werd hoofdzakelijk gekweekt tussen Aalst en Asse. Lambic is de duurste biersoort en bezit een hoog alcoholgehalte. De duurte van het bier heeft te maken met de lange bewaringstijd, waarbij het "*fortuin*" 5 jaar te rijpen ligt in de kelders of in andere opslagplaatsen. De faam van lambik kan men vergelijken met de faam van de Bourgognewijnen. In sommige teksten werd dit goedje als "*goddelijk*" beschreven! Vanaf 1844 duiken de termen "*lambic-gueuse*", "*gueuse-lambic*" en "*lambic en bouteille*" op. Volgens sommigen kan de naam uitgevonden zijn door Jan IV van Brabant. Volgens anderen is het afgeleid van de toponiem Lembeek, waar in de Franse tijd vele stokerijen actief waren. Lambik kan dus in verband gebracht worden met een distilleertoestel, de alambique. In documenten, opgesteld vanaf 1839 wordt lambikbier vermeld. Het woord heeft zeker niets te maken met lambere, dat nippen betekent of met "*alambicar*", dat verzorgd bier betekent. Door de ontsluiting van de stad Brussel, het wegvallen van de tolgelden, de afschaffing van de glasbelasting en het overschakelen op een handige glasverpakking brak er nu een gouden tijd aan voor deze bierproductie. Vele brouwerijen leggen zich ook in de buitenwijken van Brussel op de productie toe. Vanaf 1930 zal de lambik echter meer en meer door de geuze overschaduw worden. Leopold III en de Brusselse burgemeester Coelst, tevens ook apotheker, zal de geuze tijdens de Tweede wereldoorlog als dé gezondheidsdrank bij uitstek bekend

maken. De term kan afgeleid zijn van een toponiem, nl. de Brusselse Geuzenstraat, of volgens Jean d'Osta verwijzen naar kenmerken van het bier, zoals het in een artikel van 1883 beschreven wordt: vals, bedrieglijk, schelmachtig en gütig. De mogelijke band met geuzen uit de 16de eeuw en met liberale, dus vrijdenkende en niet-katholieke brouwers-burgemeesters is niet bewezen! Meerts was een mengbier, gemaakt met faro en verwijst naar de maand maart. Het is totaal anders dan de Beierse en Franse varianten, want deze zijn laaggegist en sterke bieren. De oudste vermeldingen zijn terug te vinden in gerechts -en verkoopakten en gaan terug tot 1794 en 1817. Meerts was de goedkoopste biersoort en kan als het tafelbier voor thuis omschreven worden. Het goedje werd aangeraden voor kinderen, juffrouwen, zieken en bejaarden.

Een kerend tij en verdere ontsparing?

Tijdens de twee wereldoorlogen zullen vele brouwerijen om allerlei redenen genoodzaakt zijn te sluiten. In 1914 waren er nog 3214 en in 1918 amper 2109 brouwerijen in België actief!

Tonnen en nadien metaalkuipen worden aangeslagen. Lambik en faro verdwijnen definitief uit de Brusselse cafés. Op het platteland zal, bij boeren en buitenwerkers nog tot lang na de Tweede Wereldoorlog lambik nog als belangrijke dorstlesser gewaardeerd blijven.

De opkomst van nieuwe biersoorten, waaronder de pils en het succes van frisdranken hebben geleid tot een grotere waardering voor de krik en framboise en tot een verdere daling van de lambikproductie. In 1891 vond de Amerikaan William Painter de kroonkurk uit. Kroonkurken werden echter lang niet gebruikt! Het op de markt brengen van de "capsulekesgeuze" en het gebruik van kleine flesjes (25 cl inhoud) zullen enerzijds zorgen voor een groot-industriële activiteit maar ook de eigen markt ondergraven. Fusies vanaf de jaren 1970 zullen tal van brouwerijen opsloppen. Enkele landelijke brouwerijen waar men met geen of weinig personeel werkt kunnen dan nog overleven. Vaak

zijn het ook boeren. Andere overnemers van brouwerijen of brouwers zullen vanaf ca.1965 fruitbieren maken en beginnen te experimenteren. Ze pikken enerzijds in op de nieuwe smaaktrend en knopen anderzijds ook aan bij een oude traditie, die al van in de 17de eeuw bestond. Zowel vruchtvrucht en pitten of sappen van krieken, frambozen, aardbeien, druiven, abrikozen, mirabellen, banaan en zelfs citrusvruchten en appels worden nu verwend. Hierdoor heeft de productie een nieuwe dynamiek gekregen. Door het belang van goede reglementeringen en de acties van Horal staat het Pajottenland thans op de wereldkaart van speciale bieren!

Het ISBNnr is 90 -5826 - 410-6

Tentoonstelling ICONEN, geschilderd door RENAAT SAVELS had plaats in het Erfgoedhuis "de Semse" zaterdag 16 december tot 27 december 2006.

Colette Vanderbeken
december 2006

Wie is Renaat Savels?

De evolutie van een kunstschilder nagaan én van dichtbij volgen blijft steeds belangrijk en boeiend, vooral als men voelt voor een echt kunstenaar te staan die op een eigen specifieke wijze uiting geeft aan een doorleefd kunstenaarschap.

RENAAT SAVELS, geboren te Elsene in 1934, volgde kunstonderricht aan de Sint-Lucasschool te Brussel en aan de Academie te Sint-Joost-ten-Node, maar verblijft reeds een geruime tijd in het Mechelse waar hij leraar was aan T.S.M. en het Coloma instituut. Stelde reeds tentoon in Heist, Damme, Mechelen, Charleroi, Vilvoorde, Hofstade, Knokke enz...

Van herkomst is Renaat Savels eigenlijk van Heist-aan-Zee (fusie Knokke-Heist). En hoezeer de zee hem aantrok ervaren wij niet enkel uit zijn werken maar wij kunnen u vertellen dat hij zelfs een meisje huwde van de streek luisterend naar de naam Anne-Mie.

Velen zijn opgetogen over de aard en het eigene van zijn kunstwerken. Opvallend blijft de eenvoud van het gegeven, dicht aanleunend bij de eigen Vlaamse volksaard. Getuigen hiervan zijn de ruime natuurgezichten, pittoreske beelden uit de liefelijke dorpjes en steden zoals Damme, Uitkerke en Lissewege, het mooie Brugge en onze polders en het Brabantse, met Hofstade als voorkeur. Maar de schilder haalde de inspiratie voor zijn palet niet enkel hier maar ook in het buitenland waaronder het groene Wales, Duitsland, het zonnige Italië, het verre Canada en zelfs landen in de Oostzone.

Zijn oliedoeken (zijn als een ode aan de liederen van Brel) weet hij ons te tonen op een manier waarvan het de ruwverf nooit aan kracht ontbreekt en zich perfect aanpast bij het behandelde onderwerp.

Het probleem van licht en schaduw, wordt door zacht donkere tonen die dikwijls een tegenstelling vormen met de uitbarsting van een levendig wit dat hij in zijn schilders onstuimigheid aanbrengt en een achtergrond van een hemel met niet door zichtbare mist.

In hun Clair-obscur bereiken zijn landschappen sprekende effecten.

Renaat Savels geeft het bewijs van een zeer persoonlijke visie, met een kracht en een sensibele die nooit aan charme ontbreken. Harmonieus in solide composities komen de grote en brede ritmiek die hem eigen is ver tot uiting. Hij kan zonder ons te schokken, gevoelens uitdrukken die op ons een verbazende indruk laten.

Zijn koloriet omvat: wit en blauw, schaduwrijk bruin; in mis badend rood tot discreet oranje en verdoezelend groen.

Zij aquarellen zijn perfect. Zij hebben niets dat herinnert aan de eigenaardige atmosfeer van zij oliedoeken. Zij vertonen stille landschappen onder een rustige hemel. Zij hebben alle de helderheid, de frisheid en de transparante tonaliteit van een pastorale droom. Hij is een tedere en delicate aquarellist die over een zekere en artistieke zin beschikt. Hij dompelt ons als het ware in een kalmerend en rustgevende bezinning. Er zijn twee verschillende schilders: de onstuimige in zijn romantische olieverven en de tedere in zijn fijn genuanceerde aquarellen.

Zijn technieken van bladgoud, glacies en reliëfs zijn gegeerd.

Glasschilderkunst is geen eenvoudige techniek. Het vooral zeer ambachtelijk.

Het ontwerp wordt ontworpen. Het inkleuren is een arbeidsintensief werk en vereist geduld. De kleurschakeringen, contrast en lichthelderheid dienen geëvalueerd te worden. Van het ontwerp wordt een dubbel patroon gemaakt. Een ervan dient om te versnijden met een speciale knabberschaar, die

rekening houdt met de dikte van de lijnplaat van de loodstrippen, die de eigenlijke ruggengraat vormen van het raam. Het tweede patroon wordt als onderlegger gebruikt voor het assembleren van de onderlinge gekleurde glazen puzzelvakken.

Renaat Savels maakten de glasramen van de kerk van Onze-Lieve-Vrouw van Goede Bijstand te Hofstade.

De glasramen in de weekkapel hebben als thema's oprichting en afbraak van de kleine kapel, bouw van de kerk, groei van de parochie.

De glasramen van de kerk verwijzen naar het Oude testament, daarnaast worden belangrijke gebeurtenissen/personages uit de kerkelijke geschiedenis belicht.

Door zijn vele reizen kwam hij ook terecht in Polen, het Oostblok en waarvan hij zijn interpretaties van Russische iconen meebracht

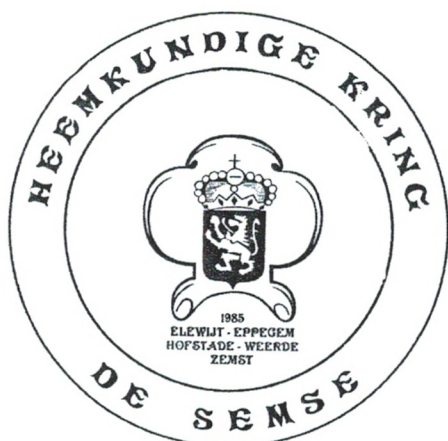
Iconen zijn op panden geschilderde afbeeldingen van Christus, Maria en andere heiligen, die sinds de byzantijnse tijd in de Oosterse kerken vereerd worden.

Waarschijnlijk vinden ze hun oorsprong in de zogenaamde eulogieën of relikwieën.

Sinds hun ontstaan hebben de iconen hun gewijd karakter bewaard: zij bleven verbonden met de verering van de heiligenbeelden.

Hun grootste waarde op artistiek gebied en in zekere zin hun eigenlijke bestemming, kregen de iconen in de byzantijnse kunst (330/1453) In de 6de en de 7de eeuw waren er zeer veel iconen. Er ware er teveel en de verering te intensief zodat een eeuw lang verboden werd iconen te maken. Oorspronkelijk waren

ze nogal primitief, doch ze werden verfijnd en aangepast aan de tijd. Sommige iconen worden in mozaïekvorm uitgevoerd, terwijl andere in encaustiek werden aangebracht. Bij de laatste procedé worden de verven gemengd met was, het geheel werd verwarmd, zodat de kleuren door elkaar liepen, en op aldus ontstane substantie werd geschilderd. Als de kleuren afgekoeld waren, kregen ze hun eigenaardige felle glans.

Heemkring "de Semse"
Schoolstraat 13/1
Zemst

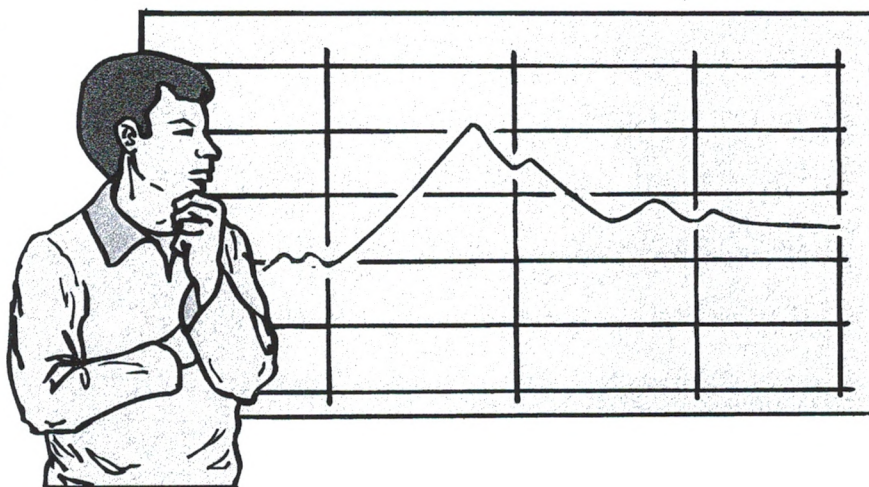
Activiteiten 2006

- 5/1 - Opendeur familiekunde "de Semse"
- 6/1 - Nieuwjaarsreceptie "de Semse"
- 10/1 - Bezoek historisch archief KBC te Brussel
- 11/1 - Cursus Oud-schrift "de Semse"
- 12/1 - Vergadering Erfgoedcel te Mechelen
- 13/1- In de renoveerde noordvleugel van het strandgebouw werd een speciaal gecomponeerde ode van de Zemstenaar uitgevoerd ter gelegenheid van de geboorte van het maandblad met dezelfde naam.
- 14/1- Een virtuele reis doorheen Rusland en bezoek aan de tentoonstelling Trans-Siberian Express. Op het einde van de 19de eeuw werd de Transsiberische spoorlijn aangelegd. Op zeven dagen reisde men van Moskou naar Vladivostok. Tussen de landschappen leren we de tataren, de Islam, de Evenki en hun sjamanen, de Boeriaten en het boeddisme kennen. In Ekaterinenburg werd de Tsaar II met zijn familie vermoord.
- 16/1 - Opendeur familiekunde "de Semse"
- 17/1 - Vergadering heemkunde Vlaams-Brabant te Erps-Kwerps
- 19/1 - Vergadering Erfgoedcel Mechelen
- 26/1 - Vergadering heemkring "de Semse"
- 29/1 - 13de Stambomendag te Begijnendijk
- 30/1 - Opendeur familiekunde "de Semse"
- 31/1 - Vergadering Heemkunde Vlaanderen te Mechelen
- 2/2 - Studiedag "Publiek domein" Culturele Biografie -Lamotcentrum Mechelen
- 7/2 - VRT-archief - Amerikaans Theater te Brussel
- 8/2 - Cursus Oud-schrift "de Semse"
- 15/2 - Vergadering "La Zembla" - Erfgoedhuis "de Semse".
- 16/2- Voorstelling van Statistische scan van de Provincie Vlaams-Brabant door Minister-president Yves Leterme, een statistisch profiel voor de beleidsontwikkeling.
- 18/2 - Opening Erfgoedcel, schatkamer en erfgoedlabo te Mechelen.
- 20/2 - Opendeur familiekunde "de Semse"
- 21/2- Algemene Statutaire vergadering en receptie Vlaams-Brabant in het Instituut Coloma te Mechelen.
- 23/2- Algemene Statutaire vergadering heemkring "de Semse" - Erfgoedhuis te Zemst.
- 27/2 - Opendeur familiekunde "de Semse".
- 2/3 - Opendeur familiekunde "de Semse".
- 2/3 - Vergadering met partners, voorbereiding Erfgoeddag "de Semse".
- 5/3 - Opening tentoonstelling Middeleeuws dorp te Kortenberg.
- 7/3 - Bezoek aan het archief SOMA (studie en documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse maatschappij) te Brussel
- 8/3 - Cursus Oud-Schrift "de Semse".
- 9/3 - Vergadering familiekunde erfgoedhuis "de Semse"
- 10/3 - Bezoek aan Brussel - portret van een Brabantse stad.
- 11/3 - Archeologische vergadering te Mechelen georganiseerd door VIOE "De stad onder je voeten".
- 12/3 - Stambomendag te Heist-op-den-Berg.

- 14/3 - Bestuur -en Algemene vergadering Heemkunde Vlaanderen te Mechelen.
- 15/3 - Rijksarchief Beveren.
- 16/3 - Studiedag "*Erfgoed publiek-Publiek Erfgoed*" te Leuven. Vele steden en gemeenten tekenen stap voor stap hun erfgoedbeleid uit. Niet alleen het lokale erfgoedveld wordt in kaart gebracht, maar het erfgoed op zich wordt geïnventariseerd, bewaard en vertaald naar een breed publiek. Open Monumentendag en Erfgoeddag zijn de meest gekende landelijke initiatieven. Daarnaast zijn er echter nog ontelbare andere mogelijkheden om vele mensen te betrekken bij het erfgoed.
- 18/3 - Algemene vergadering ASG in de "*Lokeend*" te Antwerpen.
- 20/3 - Opendeur familiekunde "*de Semse*"
- 21/3 - Vergadering gemeente Zemst
- 23/3 - Vergadering heemkring "*de Semse*"
- 27/3 - Opendeur familiekunde "*de Semse*"
- 28/3 - Vergadering "*900 jaar Hertogen van Brabant*" te Tervuren
- 30/3 - Sprekend (zw)-erfgoed! Vele gebeurtenissen uit het verleden zijn als herinneringen opgeslagen in ons geheugen. Gelukkig is er een methode om deze herinneringen te verzamelen: de mondelinge geschiedenis.
- 31/3 - Tentoonstelling te Leuven, "*Broedertwist*" België-Nederland en de erfenis van 1830. Ooit vormden Nederland en België een bijzondere relatie. We zijn burens van elkaar, in zekere zin zelfs familie. We delen een gemeenschappelijke geschiedenis en voelen ons cultureel verwant. Ooit vormden Nederland en België één koninkrijk, "*Het Verenigd koninkrijk der Nederlanden*". Het is precies 175 jaar geleden dat deze staat uiteen viel.
- 6/4 - Opendeur familiekunde "*de Semse*"
- 7/4 - Symposium VCM te Bergen op Zoom onder de titel "Olifanten in een porseleinenkast". De aandacht ging naar "*de positie van cultuurhistorie in gebieden met een hoge economische dynamiek*", Bergen op Zoom is wat dat betreft de juiste plek.
- 8/4 - Vervolg van het symposium "Van klein landschapselement tot landgoed: erfgoedverenigingen en landschapsbeheer in het Arboretum te Kalmthout.
- 9/4 - Hertogentocht doorheen het Dijleland.
- 10/4 - Samenkomst met pastoor Frans.
- 12/4 - Cursus Oud Schrift "*de Semse*"
- 14/4 - Vergadering voorbereiding Erfgoeddag "*de Semse*"
- 22/4 - Opendeur familiekunde "*de Semse*"
- 23/4 - Erfgoeddag met als thema "*Kleur*"- tentoonstelling "*weerspiegeling van kleur in.... textiel, liturgie en levenslijn*".
- 24/4 - Opendeur familiekunde "*de Semse*"
- 25/4 - Vergadering heemkunde Vlaanderen te Mechelen
- 27/4 - Vergadering heemkring "*de Semse*"
- 27/4 - Vergadering Erfgoedcel in Erfgoedcentrum Lamot te Mechelen
- 2/5 - Vergadering heemkunde Vlaams-Brabant te Erps-Kwerps
- 4/5 - Opendeur familiekunde "*de Semse*"
- 4/5 - Vergadering Culturele Biografie te Leuven
- 5/5 - Kranslegging aan het monument RAF - RAAF te Hofstade
- 6/5 - Schrijftraining Erfgoedcentrum Lamot te Mechelen.
- 7/5 - Heemdag Vlaams-Brabant te Holsbeek met als thema "*de Boerentuyn, bier en wijn, een revival en levend Erfgoed*", een waardevol onderdeel van het cultuur historisch patrimonium.
- 11/5 - Opleiding Archiefbank Vlaanderen te Leuven. De archiefbank Vlaanderen wil een duurzaam digitaal overzicht realiseren van alle Vlaams private archieven, waar die ook worden bewaard. De bedoeling is dat deze gegevensbank de rijkdom van het Vlaams Archivalisch Erfgoed beter zichtbaar maakt en bijdraagt tot zijn bescherming en zijn wetenschappelijke waardering.
- 13/5 - 900 jaar Hertogen van Brabant te Leuven. Op 13/5/1106 werd de graaf van Leuven de hertogstitel verleend. Hij en zijn nazaten maakten daarvan gebruik om hun macht en hun grondgebied te vergroten. Uiteindelijk ontstond zo het hertogdom Brabant, een van de toonaangevende gewesten van de Nederlanden. Het omvatte de huidige provincies Noord-Brabant, Antwerpen, Vlaams-Brabant, Waals-Brabant en het Hoofdstedelijk Brussels Gewest.
- 15/5 - Opendeur familiekunde "*de Semse*".
- 16/5 - Creatief schrijven Erfgoedcentrum Lamot te Mechelen
- 20/5 - Familiekunde - VVF Antwerpen in Fort 4 te Mortsel
- 21/5 - Familiekunde - VVF Antwerpen in Fort 4 te Mortsel

- 22/5 - Vergadering OCMW - gemeente Zemst
- 27/5 - Lezing en opening tentoonstelling "*Curieuzeneuze mosterdpot*" te Sint-Kat-Waver.
- 29/5 - Opendeur familiekunde "*de Semse*"
- 30/5 - Vergadering Heemkunde Vlaanderen te Mechelen
- 1/6 - Opendeur familiekunde "*de Semse*"
- 1/6 - Vergadering heemkring "*de Semse*".
- 5/6 - Tweede Pinksterdag, wereldplein, rommelmarkt op de binnenhof van "*de Semse*"
- 6/6 - Rondetafel VCM in het museum "*Slag der zilveren helmen*" te Halen.
- 9/6 - Bezoek aan de Marokkaanse gemeenschap met ASG te Antwerpen. Een ontdekkingstocht meteen vleugje poëzie. Start in het Atlasgebouw, bezoek aan een theehuis, bakkerij, supermarkt, kledingzaak "*La maison secrète*" en Fatima serveert ons een Marokkaans avondmaal.
- 11/6 - Dijledag te Tervuren.
- 14/6 - Cursus Oud schrift "*de Semse*"
- 16/6 - Lezing en opening van de tentoonstelling Politie Herko "*Chaos en orde in Herent en Kortenberg, een verhaal van officieren en champetters, gendarmen, politie en vijf jaar politie Herko*".
- 17/6 - Vergadering "*Historische Woonsteden*" in La ferme du sanglier te Forville-Hemptinne-Fernelmont.
- 18/6 - Genealogische boekenbeurs te Hemiksem.
- 19/6 - Opendeur familiekunde "*de Semse*"
- 21/6 - Op zoek naar het Kattemeuterbos en een interview met de heer De Prins.
- 22/6 - Lenteseminarie "*Duurzaam brood*" te Leuven
- 26/6 - Opendeur familiekunde "*de Semse*"
- 27/6 - Vergadering Heemkunde Vlaanderen over musea's.
- 29/6 - Vergadering heemkring "*de Semse*"
- 2/7 - Uitstap naar "Den Dungen, Heeswijk en Geertruidenberg (NI).
- 9/7 - Bezoek aan de Watertoren van Steenokkerzeel.
- 18/7 - Tentoonstelling "Wereld Oorlog I te Trazignies.
- 20/7 - Vergadering Heemkunde Vlaanderen over beleidsplan.
- 26/7 - Broodbakken (proefbakken) te Zemst-Laar
- 3/8 - Bezoek aan Sint-Gilles of Opbrussel.
- 9/8 - Vergadering heemkunde Vlaams -Brabant
- 11/8 - Bezoek aan de abdij van Grimbergen
- 13/8 - Hertogentocht naar Duitsland
- 17/8 - Bezoek aan Perk, Houtem en Peutie.
- 23/8 - Bezoek aan de abdij van Grimbergen
- 24/8 - Bezoek aan Zemst-Laar en broodbakken in de over van Paul Buelens
- 26/8 - Bezoek aan de tentoonstelling Stoverij in de Brabantthall te Leuven
- 29/8 - Bezoek aan Sterrebeek
- 31/8 - Vergadering heemkring "*de Semse*"
- 1/9 - Bezoek aan de archieven van het Legermuseum te Brussel
- 6/9 - Bezoek aan de archieven van het Stedelijk musea van leper
- 7/9 - Opendeur familiekunde "*de Semse*"
- 7/9 - Vergadering tentoonstelling Wereld Oorlog I heemkring "*de Semse*"
- 9/9 - Viering 25 jaar ASG in het Augustijnenklooster te Gent
- 10/9 - Open Monumentendag in Wavre en omgeving
- 11/9 - Brood bakken te Boutersem
- 13/9 - Cursus Oud schrift "*de Semse*"
- 16/9 - Viering 25 jaar VVF Leuven
- 18/9 - Opendeur familiekunde "*de Semse*"
- 19/9 - Vergadering heemkunde Vlaams-Brabant
- 21/9 - Vergadering Vrijwilligerswerking te Leuven
- 22/9 - Opening tentoonstelling "feesten Sinte-Mette van de Ruggemeutte" te Sint-Katelijne-Waver
- 24/9 - Viering 25 jaar heemkundige kring Huldenberg
- 25/9 - Opendeur familiekunde "*de Semse*"
- 26/9 - Vergadering Heemkunde Vlaanderen te Mechelen
- 27/9 - Voorbereiding Heemdag 2007 te Affligem
- 28/9 - cursus "*Externe Communicatie*" te Leuven
- 29/9 - Vergadering heemkring "*de Semse*"

- 3/10 - Vergadering tentoonstelling WO.I te Nieuwenrode
- 5/10 - Cursus "Interne communicatie" te Leuven
- 5/10 - Onderzoek archief kasteel Impel
- 6/10 - Vergadering Erfgoed Leuven
- 7/10 - Congres Wereld oorlog I te Reusel (NI)
- 10/10 - Vergadering kasteel Trazignies
- 11/10 - Cursus Oud schrift "de Semse"
- 11/10 - Vergadering soldaten Evere
- 15/10 - Viering 40 jaar heemkring Ucclensia 1966/2006
- 16/10 - Opendeur familiekunde "de Semse"
- 24/10 - Werkvergadering Flanders Fields te Ieper
- 28/10 - Opening van de tentoonstelling "Numismatiek onder Koning Albert I en de Oorlogskolk 1914/1918".
- 30/10 - Opendeur familiekunde "de Semse"
- 31/10 - Vergadering met striptekenaar Yvan Adriaenssens
- 1/11 - Vergadering Website "de Semse"
- 2/11 - Opendeur familiekunde "de Semse"
- 8/11 - Cursus Oud schrift "de Semse"
- 9/11 - Vergadering gemeente Zemst
- 14/11 - Vergadering Heemkunde Vlaanderen
- 14/11 - Bezoek aan het archief van het Vlaams Parlement te Brussel.
- 15/11 - Brood bakken te Zemst-Laar
- 20/11 - Opendeur familiekunde "de Semse"
- 22/11 - Bezoek aan de tentoonstelling "Acht eeuwen Keltische geschiedenis" te Mariemont
- 23/11 - Tijdens de 1ste "Week van de smaak" gaf André Delcart een lezing over "Winterfeesten en hun traditioneel gebak" Op Allerheiligen eten we traditioneel pannenkoeken en de heemkring heeft dat ook gedaan maar dan op latere datum.
- 25 en 26/11 - Stambomenweekend met als thema "Onze voorouders in het annonceblad" te Hever/Boortmeerbeek
- 27/11 - Opendeur familiekunde "de Semse"
- 28/11 - Vergadering heemkunde Vlaanderen
- 30/11 - Vergadering Heemkring "de Semse"
- 2/12 - Genealogische en heemkundige contactdag te Breendonk
- 5/12 - Vergadering Heemkunde Vlaams-Brabant
- 6/12 - Opstelling Kerststal (van 15/12 tot 15/1/2007) in het teken van de loopgraven oorlog 14/18.
- 7/12 - Opendeur familiekunde "de Semse"
- 9/12- Cursus werkwinkel "Weet wat je in huis hebt", dit gaat over collectie beheer, wat moet je bewaren en hoe maak je een inventaris. Museum voor de Oudere technieken te Grimbergen
- 12/12 - Bezoek archief ministerie Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
- 13/12 - Cursus Oud Schrift "de Semse"
- 16/12 - Tentoonstelling "Iconen, aquarellen, schilderijen" (van 16/12 tot 27/12) Renaat Savels uit Hofstade
- 18/12 - Opendeur familiekunde "de Semse"
- 21/12 - Tentoonstelling van "Spijskaarten" gemaakt door de kinderen van de school "de Kriekelaar" Hofstade.

Heemkundige kring "de Semse"

Vereniging zonder winstgevend doel.

Opgericht in juni 1985.

indentificatiën° 2740/86

ondernemersn° 432.094.418

Erfgoedhuis "de Semse"

Schoolstraat 13/1 1980 Zemst

Secretariaat: Vanderbeken C.

Vredelaan 48.

B - 1982 Zemst (Weerde)

 Tel : 00.32. (0)15-62.07.40

Internet : Zemst.be

e - mail : colette.vanderbeken@pandora.be

Indien u reeds lid bent, bedankt voor het vertrouwen.

Je kunt lid worden door u bijdrage te storten op ons rekeningnummer: 001-2183660-72.

Heemkring "de Semse" v.z.w.

Lidmaatschap. **20 euro**

Steunend lid. **40 euro**

Beschermend lid. **50 euro**

Geven recht op : **JAARBOEK**

Twaalf nieuwsbrieven

Toegang tot voordrachten

Toegang tot tentoonstellingen

Tussenkost bij de uitstappen.

koninklijke bibliotheek/wettelijk depôt: n° 27982

Heemkunde
Vlaanderen vzw
Vlaams-Brabant vzw

PROVINCIE VLAAMS

BRABANT

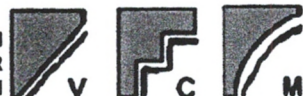

Vlaams Centrum voor Volkscultuur

Voorblad foto's : Mannaerts Fons.

Aangesloten bij

CONTACTFORUM
VOOR
ERFGOEDVERENIGINGEN

© kenmark@freeler.nl

